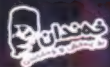

تصویر ابو عبد الرحمن کردی

مه‌تازیای خواردن

مندی اقرأ الثقافی

www.iqra.ahlamontada.com

بیوار سیوهیلی

پۆلیبەرزانەتی چۆرمەدا کتێب سەردانی: (مَنْتَدَى إِقْرَأَ التَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مَنْتَدَى إِقْرَأَ التَّقَافِي)

پەڕەي دانلود کتێبەهای مختلف مراجعه: (مَنْتَدَى إِقْرَأَ التَّقَافِي)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

للكتب (کوردی ، عربي ، فارسي)

رَیْبُو ار سیمو هیلِی

فەنتازیای خوارون

ناوی کتیب: *فەتەتازبای خواردن*

بابەت: *خواردن و دەسلەلات*

نوسەر: *رەپوار سەرەیلی*

دیزاینی بەرگ و تابلۆکان: *رەپوار سەحید*

زنجیرە (١٠) لە بلاوکراوەکانی *خەڵدان* بۆ پەخش و وەشاندن

تیراژ: ١٠٠٠ دانە

چاپی: ٢٠٠٧، سلیمانی

نرخ: ٤٠٠٠ دینار

ژمارەى سپاردنى (٢٢١) وەزارەتى رۆشنبىرى سالى (٢٠٠٧)ى پێدراوه

مافی لە چاپدانەوهی پارێزراوه بۆ: *نوسەر*

پښتوار سيوهيلي

فہنتازیای خواردن

۲۰۰۶

ههولير

فہستائے خوارزم

رتبوار سیومیلین

دەرگای چوونه ژوورموه

ساله ها له مەویش، کابرایه که له سهفه ریکی دوورودریژ گهرايه وه بۆ ولاتی خۆی و له شارێکی زۆرزۆر به ته مه ندا مه نزلێ گرت. تاق و ته نیا و بیکار.. بیری کرده وه له م ولاته دا چی بکات له هه مو شتی باشه ؟.. دوا جار پریاریدا چیشته خانه یه که بکاته وه.. نه و له و پراویه دا بوو ته نیا شتی له چاودیری پاسه وانه کانی میری شار رزگاریبوه، نه و پاروانه ن که خه لکی له ده میانه وه قووتیان ده دن و له کۆمیانه وه ده ریده هاوێژنه وه ده ری.. به لام و ده رنه چوو، میر به مه ی زانی و هه ناردی چیشته خانه که ی پێداخه ن، مه ته خه که ی بسووتین، قاپ و قاچاغه کانی وردوخاش که ن و ناوو کاره بای مال و ناندینه که ی بپن.. به مجۆره ش کابرا، بیده سه لات و بیناندین و بی ته ندوو و ته باخ مایه وه.. ته نیا که سی له و شاره دا مۆله تی هه بوو، قه سه پایک بوو، بۆ هه ر ژه من سه ری که چیک و کورێکی ده بری، تیکه تیکه ی ده کردن و وه که خیر به مالا ندا ده یه شینه وه..

کابرای گهراوه دیسانه وه بیری کرده وه: ده بی شتی بکات، ده بی له م رۆژگاری گزشت و تکه یه دا، خواردنی دروستکات به بی نه وه ی که س ژیا نی بکه ویته مه ترسیه وه.. چوه شارێکی دی، له و شاره دا هه مووشتی بریقه و باقی بوو، پڕ بوو له باخچه و گۆل، به لام نه گۆله کانی بۆیان ده هات و نه خواردنه چه وه ره کانی تام و چێژیان تیدا ما بوو.. نیژ رۆژێک چوه

مەزادخانەى شار، لەوى تاووەكى سەرقاتدار و چەقزەكى بە چەند كۆتێكى نایابى لاسووتاو، گۆزپەو و هاتەو لەو مالمى تێدا دەژیا، دەستى بە نووسى كۆتێ كرد، بەناوى (فەتازىاى خواردن).. دەتوانىت بۆ ناگادارى زياتر لە بەسەرھاتى ئەو پیاو، ئەوى چى بەسەرھات و چى دروستكرد، ئەم كۆتێ بخوێتەو.

من ئەم كۆتێم لەو مەزادخانەى دۆزپەو كە كاپرا وەختى خۆى تاو و چەقزەكى لێكپوو. مەزادچىيەكان دەیانگوت: دواجار كاپرا ئیفلاسى كردبوو، كەس خواردنەكانى لێنەدەكړى و لەوشارەش جینگەى نەبۆو.. بەلام پێشئەوى پراوتەو بەو شارە زۆرزۆر پیرەكە، كۆتێكانى بىر دەكەوتەو و دەچیت لە مەزادخانەكە داوايان دەكاتەو.. كاپراى تاو فرۆش پێدەلت: تازە تاو كەت بۆنى خواردنى عاشقانەى گرتوو و ناموێتەو، بەلام ئەو دەستووسەم بەرئ و كۆتێكانت بەرەو..

ئێر بەو جۆرە دەستووسەكە نەمەرەو بەرى زۆر دەكات، تاكو لەم دوايانەدا، كاتى تێمەكانى قەلاچۆكردنى بالەندان بە كوچەكانى شاردە گەڕێن، دەگەنە كوچەى مەزادخانەكە و لەوێدا بەردى دەبین لە دیوارێكدا لەقبوو، وادەزانن ئەو مەشكێكى لەودیبووە، كاتى بەردەكە لا دەبن، دەبین سپارەیهك لەویدا داندراو و مەش كە ئەو رۆژە لەوى بووم، بێم سپارەكەیان فرێدا بەر شۆستەكە، خێرا پەلامارمدا و هێنامەو مال.. ئەوى لەم كۆتێدا دەخوێتەو هەمان ئەو شتانەن لە دەستووسەكەدا نووسرا بوون، بەلام مەش كەمى فەتازىاى خۆم لە هەندى شوندا بۆ زیادكردوو..

لیستی خواردنه‌گان:

- دهرگای چوونه ژووره وه ۷
- فنتازبای خواردن ۱۱
- خواردنی عاشقانه ۲۱
- خواردنی شاعیرانه ۳۱
- خواردنی هاورنگان ۴۳
- زه‌لته‌ی حکمت ۵۵
- خودابه بۆ نه‌تکردم به قوخ فروش؟! ۶۵
- خواردنی دایکانه ۸۱
- له خواردنی ژنه‌وه بۆ خواردنی ژنانه ۹۱
- خواردنی نابینا ۱۰۳
- خواردنی پتشمه‌رگانه ۱۱۷
- نان، نه‌ی زه‌وادی خودا! ۱۳۱
- خواردنی په‌نابه‌ران ۱۴۷
- خواردنی رینماییکه‌ر ۱۶۱
- خواردنی مندالانه ۱۷۱
- خواردنی بیرانه ۱۸۱
- پیکه‌وه‌ناخواردن ۱۹۵
- خواردنی مال‌ناوایی ۲۰۹
- دهرگای هاته‌ده‌ره‌وه ۲۲۱

فەنتازىيە خواردن

يەككى لەو بىرژاگەنى سالانچە لە خەيالىدا تاووتوتى دەكەم نوسىنى كىيىنچە لەبارەى خواردنەو. لە كىيىنى (دەردەگەرابى ئاراوگە ۱۹۹۵)دا، بۇ يەكەجار لەوبارەبەو و تارىكەم نووسى و تاييدا ئەو پىرسىارەم خستەروو كە نايان ئىمە خواردن بۇ تىربون دەخۆين، يان بۇ چىژ وەرگرتن؟ بەمانايەكى دىكە: نايان خواردن كەلتوورىكە و پىرسىارە كارى بۇ بکەين، يان خوونكە و لەكاتى پىرسىيدا دەين تىرى بکەين؟ ئەم پىرسىارە لەدواى رووخانى بەعسىيەكانەو، لەلای من زىندوو بۆو و لە گفتوگۆيەكدا كە لە كىيىنى (مرۆڤەك بەخشىدە)دا بلاوبۆتەو، گوتومە: لەدواى بەعسىيەكان، نەبوونى كەلتوورىك بۇ خواردن لەم ولاتەدا گەورەترىن دووزمنى ئىمەيد. لەپاسيدا كەلتوورى خواردن لەم كۆمەلگايەدا لە هەموو لاينەيكەو لە قەيراندايە و هەپشەيەكى مەترىسدارىشە بۆسەر چەشە و سەلىقەى ئىمە و نەوەكانى دواپۆژ.. بۆيە دەكرى ئەو پىرسىارە بەجۆرىكى تىرىش بکەين و بلىن: نايان ئىمە بۇ خواردن دەژين، ياخود خواردنەكان بەشىكن لە ژيانى ئىمە؟

دەمەوئى هەر لەسەرەتاو شىك هەيە لە كەسى نەشارمەو: بۇ ئەوانەى بىروايان وايە كە ئىمە بۇ خواردن دەژين و لەمەشدا بەلگەى خۆيانيان هەيە، خواردن لە چەقى ژياندايە. كۆي بەلگە مېزووى و مرۆفاسى و هەلكۆلراوى شوئىموارناسەكان ئەو دەسەلېن، مرۆڤ بەرلەوئى بوونەوهرىكى (عاقل) و (كۆمەلايەتى) نەرسىي و

(بیرکهرهوه)ی دیکارتیان و (نیشکهر)ی مارکسیانه بیت، بوونهوه ریکی (بخور) و
 (هرسکدر) بووه و نه ندای همرسکردن له پیش ده ماخ و عقلهوه، ده سبه کاربروه.
 مرؤف دبرله وهی قسانیکات، بمر له وهی بیر بکاته وه و کار بکات، خواردویتی و خوی
 پسکردووه! تو گونمه دهره نه وهی که میژووی ناوده ست و ته والیت له هونه ری
 بیناسازی جیهاندا زور دورور نیه، به لام نه مه نه وه ناگه به نی که مرؤف بوونهوه ریکی
 گووکه ر نه بووه و نه وهش ناسه لیتی که مه تبخ و ناندین و خواردنگه زور پیش بیران
 لینه کراوه ته وه. ته نانه ت نه گهر وهك (فرانسوا شوای) ناماژه ی پنده کات، شونی
 پسایکردن له ته لارسازیدا، پدیوه ستگی راسته وخوی هه یی به بیرۆکه ی
 نیشته جیوون و حه وانه وهی مرؤفه وه له شونیتیکی تایه ت، نه وه بیرۆکه ی ناندین و
 خواردنگه پدیوه ست به جینگۆرکی و هه وارگۆربنی بهره وهامی مرؤفه وه. بیگومان هوی
 ههره سه ره کیش بز جینگۆرکی و کۆچی مرؤفه کان گهران بووه به دوا ی خواردندا و
 شه رکردن بووه له پتاوی خواردندا. به مجوره ش خواردن یه کیکه له هانده ره
 سه ره کیه کانی دروستوونی شه ر و شه ریش وه کو بیرمه ندی به ره گه ز نیالی (پۆل
 فیریلیز) گوتویه تی: هۆکاری ههره سه ره کی دروستوونی نه و شارستانیه ته یه که نه مرؤ
 ته که نه لۆزیا جله وهی ده کات و بره گه یه کی سه ره کی پیکه تیه ته یی. به م پیمش بیت نیمه
 ده توانین کتیی بنوسین به م ناو نیاشانه: (میژووی مرؤفایه تی: له مه ته خه وه بز
 ته که نه لۆزیام). ته نانه ت نه سه که نه ده ری مه کدۆنی، کاتی پلانی داگیرکردنی جیهانی
 نه وسای که وته سه ره وه، وئرای نه و فیه له سووف و ته لارساز و نه ستیره ناسانه ی
 له گه ل نۆردووی له شه ره کهیدا ده بیردن. ده ته ی جیشتلینه ره کانیشی بیر نه جوو.
 (بدیی ربویه تیکیش نه م یا پراخ و دۆلمهیدی نیمه نیستا به خواردنیتیکی میلی خۆمانی
 ده زانین، هیچ نیه جگه له و خواردنه ی که بز له شه ره که ی نه سه که نه ده ره له گه لای
 دره خته کاند ده پچه رایده وه و له سه ره ده سه به ره ی تایه ت ده یانگۆریزه وه بز سه ربازگه
 و نۆردووی جه نگا). هه موو نه ته وه و میلیه تانی جیهان رۆزگاری به خه نه جهر،
 رۆزگاریکی دیکه به تیروکه وان و له م رۆزگاره شدا به هوی میکانیزمه کانی بازار و

پاره‌وه، له‌سەر خواردن شه‌رباکردووه. خه‌بات و تیک‌خ‌شانی ه‌یچ م‌یل‌له‌تیک‌ی نهم‌ سه‌ر زه‌ویه‌ نییه‌ که خواردن ه‌وکارینکی سه‌ره‌کی و ناشکرای، یان شاراه‌وی نه‌بوو‌یت. که‌واته‌ بۆ نه‌وانه‌ی که‌ پ‌ینانویه‌ خواردن له‌ سه‌نته‌ری ژياندايه، تا خ‌ۆبه‌گ‌وشته‌دانش له‌سه‌ر خواردن ر‌ۆب‌ش‌ترو و له‌ پ‌ش‌اوی ناندا م‌افی ژيانيان له‌خ‌ویان سه‌ند‌ۆته‌وه.

بۆ نه‌وانه‌ش که‌ پ‌ینانویه‌ خواردن ته‌ن‌یا به‌ش‌یکه‌ له‌ ژيانی ئ‌یم‌دی مر‌ۆف، نه‌ک ه‌م‌مو‌ی، دیسانه‌وه‌ ق‌وربانیه‌کی ز‌ۆریان داوه‌ و ر‌ۆزگارینکی ز‌ۆر ورگی به‌ت‌الی خ‌ویان ه‌ه‌ل‌گ‌ل‌ۆف‌یه‌ تا‌کو نه‌و ل‌یک‌دانه‌وه‌ زه‌ب‌یه‌ی خ‌ویان ج‌ینگه‌ی به‌ت‌الایی سک‌یان بۆ پ‌ر ب‌کاته‌وه. به‌لای نه‌وانه‌وه، که‌ دیسانه‌وه‌ به‌ل‌گه‌ی خ‌ویان‌یان ه‌ه‌ید، ژيانی مر‌ۆی ز‌ۆر له‌وه‌ به‌رف‌راوان‌تر و پ‌ر به‌ها تره‌، که‌ مر‌ۆف ه‌م‌وو خ‌ه‌ونی مر‌ۆفانه‌ی خ‌ۆی له‌پ‌ش‌اوی به‌ده‌سه‌ته‌تانی خ‌واردندا ق‌ه‌ت‌یس ب‌کات. به‌لام نه‌وه‌ش ر‌ه‌تاکه‌نه‌وه‌ که‌ به‌ه‌ه‌رح‌ال: مر‌ۆف ده‌یی ش‌تی ه‌ه‌ر ب‌خوات!

ب‌ی‌ر‌ۆکه‌ی سه‌ره‌کیی من لهم ز‌نج‌یره‌یدا له‌سه‌ر خواردن، (که‌ نازام تاکه‌ی به‌رده‌وام ده‌یی و ر‌ۆژنامه‌که‌ ب‌وارم ده‌داتی و که‌ی له‌گه‌لم‌دا ت‌یک‌ی ده‌ده‌ن!)، ز‌ۆر ناسان و ساده‌یه: مر‌ۆف ناتوانی به‌ی خ‌واردن ب‌ژی (که‌واته‌ به‌ره‌ی یه‌کم‌ راسته‌که‌ن: ژيانینکی ب‌ی‌خ‌واردن نییه‌)، به‌لام بۆ نه‌وه‌ی خ‌واردن ه‌م‌وو ژيان‌غان نه‌ب‌یت و ته‌ن‌یا به‌ش‌تی ب‌یت له‌ ژيان (چونکه‌ وه‌ک به‌ره‌ی دو‌وه‌م ده‌ل‌ین: له‌ ژياندا ز‌ۆر ش‌تی د‌یک‌ش ه‌ه‌ن که‌ به‌ها‌دارن)، پ‌ت‌ۆسته‌ (فه‌ت‌ازیا)مان ه‌ه‌ی..

من ته‌ن‌یا ه‌ه‌ول‌ده‌دم به‌ه‌زی بايه‌خ‌دان به‌ فه‌ت‌ازیا له‌ خ‌واردندا، نه‌وه‌ ر‌وون‌یکه‌مه‌وه، که‌ ب‌ۆچی نه‌گه‌ر له‌ خ‌واردندا فه‌ت‌ازیامان نه‌بوو، د‌وا‌ی ت‌یربوون خ‌واردنه‌که‌مان ب‌یر ده‌چ‌یم‌وه و ئ‌یر به‌های نام‌ت‌نی و به‌مه‌ش به‌ل‌گه‌ی نه‌وانه‌ی که‌ ده‌ل‌ین: خ‌واردن له‌ چه‌قی ژياندايه، پ‌روچه‌ل ده‌ب‌یم‌وه. چونکه‌ مر‌ۆف نه‌و ش‌ته‌ی به‌ چه‌قی ژيانی خ‌ۆی ده‌زانی و نه‌و ه‌م‌وو شه‌ر و گ‌ۆژانه‌ی له‌پ‌ش‌اودا د‌یت‌روه، ناخاته‌ ناو ناوده‌سه‌که‌نه‌وه! له‌ب‌یرمان نه‌چ‌یت: ک‌ور‌تر‌ین سه‌فه‌ری نه‌وانه‌ی خ‌واردن یه‌کسان ده‌که‌ن به‌ ژيان، له‌پ‌اش ت‌یربوون، راک‌ردنه‌ به‌ره‌ و ته‌وال‌یت.. م‌یزوو ه‌ه‌ندئ ر‌وودا‌وی د‌له‌ز‌نی له‌

که لئووری گهلاندا بۆ تۆمار کردووین که دهسهلین: مرۆڤ له پیناوی خواردندا خۆی به کوشنداره و له راکردندا له سهر ناندیتهوه بهره و قوله پین و تهوالیت، چ بههوی گریکویرهی بهندوخینه که یهوه و چ له نهنجامی عاسی بوونی زنجیری پانتۆله که یهوه، شهید بووه!.

بهویدی تردا، نه گهر خواردن هه موو ژیايش نه ییت وهك بهرهی دووهم دهلین، چونکه له ژیاندا شتی دیکهش هه ن که بههیا ن هه یه، نهوه بهینی قسهی نهوان پین پیوسته بتوانین خواردن له ژیا ن بکهینه دهروهه و به شینکی پر پههاتر شوته که ی پر بکهینهوه، که بینگومان نه مهش مهاله. له ههچ شوتینکدا ههچ شتی جینگه ی خواردن بۆ مرۆڤ ناگریتهوه. یاساکه نهوه نییه: کاتی مرۆڤ پیوستی به خواردن بوو، شینکی دیکه ی به دهی، به لکو وهك نیشهی فهیله سووف گوته یتهی، تهیا خواردن به ده بهو که سهی که برسی راسته قهیه. خالی سه ده کی نه م زنجیره یه نهوه یه که بۆمان رووبکاتهوه، چ ژیا ن له پیناوی خواردندا و چ خواردن له پیناوی ژیا ندا، بهینی فهنازیا، نه خواردنه که ی چیژ به خشه و نه ژیا نه که یشی بهه ای هه یه.

کهواته ده مهو ی له رینگه ی نه م زنجیره یهوه هه م بیرو رات له سه ر خواردن و هه م تیروانیت بۆ ژیا ن بگۆرم و له مه شدا په نا بۆ هه ر خهیا ل و فهنازیا و ده برینی ده به م که تۆ ده خاته بهرده م پر سيار کردن له ژیا ن و له خواردنه کانت. وههات لیده که م شهو نه توانیت بجهویت و بهیا نی که هه ستا یته نهو خهوانه بگریتهوه که بۆنی خواردنیا ن لیدیت و که برسیشت بوو نهو خواردنانه دروست بکهیت که له فهنازیا ی خۆندا وینات کردوون. وانه زانیت ناتوام کارت تیکه م، چونکه باش دهتاسم و دهزام که تۆ نه ندای یه کینکی لهو کۆمه لگایانه ی که هه تا ئیتا خواردن له پیناوی تیر بووندا و به حازری خواردوه و من ده مهو ی خواردن بۆ چیژ وه رگرتن، تامکهیت، بۆنی بکهیت و وهك سرووتی بیخو یته، که بۆخۆت دروست کردین و خواردن هه ر تهیا ماده یهك نهی که ده یکه یته سخته وه تا تیرت بکات، به لکو شیرازنک بیت له ژیا نی تابهیتدا که بهها و گرنگی دروست کردنی ژه مێک که مێ نهی له نووسین و خویندنه وه ی

شاكارىك! نەرى بەرەست باوەرەت بەو نەه كە مەرۆ بەهەمان ناستى فەتازىاى
جوانىسانە كە داھىنەرە گەرەكان لەبوارى شۆەكارى، رۆمان، شەعر و سەنەمادا
هەولەدەن لە رینگەبەو جەهانىكى نوێ بۆ بۆلۆقەتەن، شایانى ئەویش بێت لەرینگەى
دروستکردنى خواردنێكى فەتازیانەو، بارودۆخىكى چۆرەخشانەى كۆمەلایەتى بۆ
بەسازتەن؟

من لەم وتارەدا، كە هەولەدەم بۆنى خواردنەكان بگاتە لوتى هەركەسى كە
دەیانخوێنتەو و ئاو بۆتە دەمى و فەتازىاى بۆلۆلى و بەكەر هەستى بە
دروستکردنەكان و بەو پەرى چۆرەو بیاخۆى و قووتیان بەدا، بەهۆرانەى خوارەو لە
بەكارهێنانى وشەى فەتازیا دەگەم و بەكاریدەهێم:

پەگەم: بێركردنەو بەكى نازاد لە هەموو شتێ كە پەيوەستە بە خواردنەو و بۆخۆمان
دامانەتەو، نەك دووبارە بێركردنەو لەو خواردنەكانى پێشتر خواردوومان و
دروستمان كەردوون. ئەمەش بەمانای ئەو بە كە فەتازىاى خواردن، فەتازىاى
خواردنگەلىك و سرووت و بۆنە و مەناسەباتىكە كە دەمانەوت لە ژیاغاندا رۆو
بەدەن، نەك پێشتر ئەزموونمان كەردەن. من دەزانم داىكەمان و پوور و هەندىجار
خۆشەوێستەكەمان و داىكى هاورى نازىزەكانمان رەنجىكى زۆریان كێشەو دەكێشن
تاكو خواردنى خۆشان بۆ لێنەن، بەلام نامانجى ئەو خواردنەكانى برىبوو لەوێ كە
تێرمان بكەن و چۆرمان بەدەن، (بەبێتەوێ زۆرجارىش بەخۆمان بزانن)، نەك
فەتازىامان گەشەپێدەن. هەربۆشە زۆر بەى هەرزۆرمان و دواى خواردنى ئەو
هەموو ژەمەخواردنەكانى داىك و پوور و خۆشەوێستەكانمان بۆیان لێناوین، فێرى
دروستکردنى هێلكەو رۆنكەش نەبووین. هەر ئەم كەمەرخەمى بەسە بۆ ئەوێ مەرۆ
لەبەردەم رەنجى كابانى مەلدا، شەرمەزار و رەسوايت و خۆى فێرى خواردن
دروستكردن بكات. لێرەشەو دەمەوى بۆنە: مەبەستى نەه شەرەزادى كابانى كە تا
ئێستا لە كۆمەلگا نێرسالار و باوكسالارەكاندا وەك (پەشەى) مەبەستى تەماشای دەكەرى،
لە خانەكان بستیپەو و بۆهەلەن لەناست زەحمەتەكاندا وەلى ئەگەر

كۆمەلگابەك بىھۆى باوكسالارى و نىرسەروھرى وەلاخات، پىرىستە مەتبەخ و نادىن، كەۋەك شونىكى سىرووشى مېنىنە تەماشايان دەكرى، لە خانەكان بىستېتىھوھ..

دوھم: وشەى فەنتازىا بەماناى (خەيال) بەكارناھىتم، لە نەرىنى ھزرى مرقۇفايەتېدا، بەتايىھەتى لە نەرسىزۋە بۇ فەيلەسووفە مۇسلمانەكانى ۋەك (فارىبى و نېن سىنا) وشەى (بەنئاسىا)يان بەماناى خەيالئىكرەنەھو(تخيل) بەكارھىتاۋە و لە ھزرى نەوروپشدا نەم وشەپە پەيۋەستە بە تواناى مرقۇفەھو بۇ داھىتان، كە لە (خەيال)ى سادە جىاۋازە. خەيال ۋەكئەھۋەى (كۆزلىچ) پىئاسەى كردوھ، تەنبا چالاككېھكى زەينى و دەماخى ئىمەپە كەشت و وىتە ھەستېئىكراۋەكانى ژيانى رۇژانەى خۇماغان بەشپەھەكى سادە بەبىردەھىتەھو. لەكاتىكدا فەنتازىا چالاككېھكى زەينە كە تايىداشت و وىتە و نەزمونەكانغان بەشپەھەكى كارلەسەركراۋ دووبارە بەرھەمدەھىتەھو و داھىتانيان تېدا دەكرى. خەيال ھىزىكى جەستەى و بايۇلۇزىيە، بەلام فەنتازىا وزەپەكى داھىتەرانە و خولقېتەرە. پىرىستە لەۋكاتەھو كە خۇراكە خاۋەكان لە فرۇشارەكان دەكرېن، لەبىرى داھىتانيكدا بېن بەم خۇراكانە تاكو بىيانكېن بەخواردن و بە مۇناسەبەت و سىرووتى كەلتورى و كۆمەلەپەتى و شەخسى. بۇنانەكۆنەكان جىاۋازيان دەكرەلەنئىۋان سى زاراۋەدا: (پىرىسى)، بەۋاتاي داھىتان و خەلقكردن، (مەخە) بەماناى بەكارھىتاني شارەزايى و لىزانى لە دروستكردنى بەرھەمىكدا و (مىمىسى) بەۋاتاي گىترانەھو و لاسايىكردنەھۋەى نەھۋەى كە روۋىداۋە. كەلتورى خواردن لە ۋلاتى ئىمەدا شىكە لەنئىۋان ۋەرگرتن و لاسايىكردنەھۋەى و مەخۇرىدا، بەئى ھىچ سەلىقەپەكى پىشەى، لەكاتىكدا ئىمە پىۋىستىمان بەۋەپە رەھەندى پىۋىسى، ۋاتە داھىتان و نەفراندن و شەرىپەت لە خواردنەكانغاندا بەرجەستە بگەين و خواردن دروستكردن ۋەك ھەر بەرھەمىكى داھىتەرانە تەماشابگەين.

سىئەم: مەبەستىكى دىكەم لە بەكارھىتاني فەنتازىا لە پەيۋەندىيەھو بە خواردن، نەۋەپە كە نەم فەنتازىاپە بتوانى يارىدەمان بدات بۇ پەيۋەستىكردنەھۋەى خواردن بە ھەر شىكەھو كە لە ژياندا خىژمان پىندەبەخشى. داھىتان لە بۋارى خواردندا و نازادبۋون

له شیوازی خواردنه خوویوه گبراهه کان، چیژنکی زوری تیدایه بۆ مرؤف. مرؤف لهو نازایدانه بیدایه بهخوی و لهو نازادکردنه خویتهی له خووه کان، که خودیخزی دروسته کات. جیاوازه برنج و فاسولیا به حازری بته بهرده مت و به شیوه به کی میکانیکانه له پشج خوله کدا قروتی بدهیت، له گهل نهوی بۆخزت له برنج و فاسولیا خواردنی دروسته کیت و بیخویت. (نهوانی که بریوان وایه فاسولیا و برنج، ههر برنج و فاسولیا لیدروسته کړی، فهنتازیای خواردنیان لاوازه، ههرچنده سهلکی پزایشی له گهلدا بخون!). فهنتازیای خواردن واته نازایدان بهخومان تا بتوانن چیژ وهریگرین و مەرچیش نیه نهو چیژه تهیا چیژنکی جهسته یی بیت، هیندهی نهوی که چیژنکی رۆحی و مدعنهویه. به داخهوه نیمه له کاتی ناخواردندا رۆحی خومان له بیر ده چینهوه و دهینه کزیلهی ورگمان. نهفلاترون لهو بریایه بیدایه نهوانی تهسیمی ورگی خویان دهبن، وهک نهو گالیسکهیه وان که نهسپنکی خراب رایده کیشی و بههوی قه مچیلیدایشهوه جلهو ناکریت و بزی هدی له دواجاردا گاریده که ههله دیرئ.. بویه من ههر تهیا مه بهستم نیه چهند ریتمایهک بۆ دروستکردنی جۆره تایه تهکانی خواردن بجهمه پیشچاوت، تۆ ده توانیت بۆخزت نهو زانیارانه له کتیه کانی خواردندا بدۆزیهوه. بهلکو مه بهستمه دوور بکهوینهوه له خواردنی نهو خۆراکانه ی ههسته کانت نابزوین و به خواردنیان خهوه دهتاتهوه. کنی هدی له ولاتی نیمدا دوا ی خواردنی قبولیه کی سوور، چینی خهوی بۆ نهکات!، بهلام پرسیاره که نهویه خهوه و خواردن چی ینکهوه یان ده بهستهوه؟

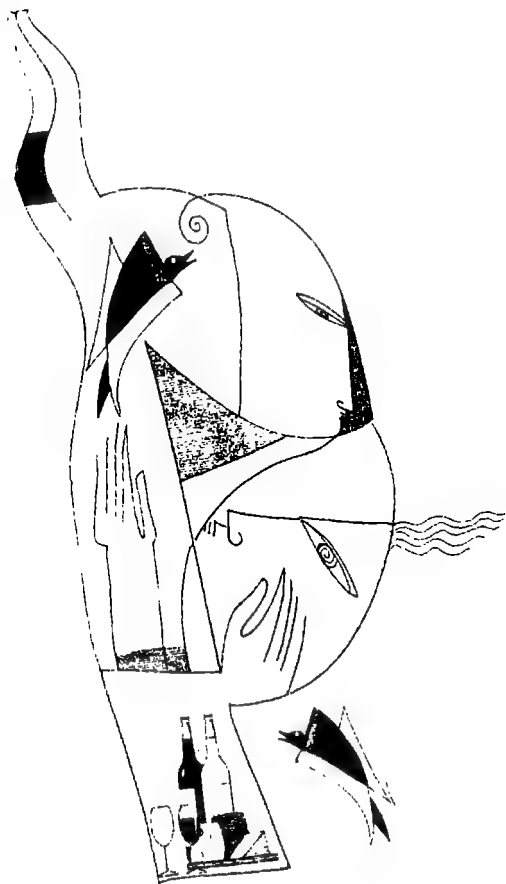
چوارهمین هوی به کارهتانی وشه ی فهنتازیای لهم زغیره یه دا نهویه که بتوانن به کهمزین خهرجی، کهمزین به کارهتانی رۆن و چهوری، کهمزین کات، کهمزین بهراماوه و فریدان، لهو خۆراکانه ی له ههر وهرزیکدا دهسته کهون، ههندی له ژمه خواردنه کانی خومان، دروسته کین. به تایه تی نهوی نوئ، که نهپاره ی هدی بهچته چیشتهخانه کان، نه داشکاندنی بۆ ده کړی و نه زۆرینه ی خواردنه کانی به دله.. ولاتی نیمه له پرووی که لئووری خواردنهوه، نهک ههژار نیه، بهلکو له سایه ی برهوی

خواردنی بازرگانی و فراوانی توږی چينځتخانه کان له پرووی چندانیه تیهوه، (که بهیچ شیوه یکه هاوشان نیه به گزرائی نوعی له خواردنه کان، خرمنه تگوزاری، نه تکیه تی رازاندنوهی سفره و لایه نی تندرستی)، خه ریکه حزی دروستکردنی خواردن و مهارت و چټی خواردن دروستکردنغان تیدا ده کوژئی. به تاییه نی نموهی نوی خه ریکه ده سکه و تیکی گه وړه ی خزی له ده سده دات، خه ریکه توانایه کی فیربونی خزی برده چینه وه، که به پروای من هیچی که مژ نیه له فیربونی فلسفه، به تاییه نی کاتی له نمرتی فلسفه دا یکه دپیش نادوژینه وه له دزی خواردن دروستکردن و بگره نه بیکوژی و ره وافی و کیونیکه کانیښ ستایشکی زوری ژبانکی پرچیزیان کردوه که شایانی مروؤ بیت. لهو نه ویه ی نه توانی خواردن دروستکات، له مالی خویدا وهکنه مروؤه سهره تاییه ی لیدیت که ناچاربو له ساری سرووشتدا، دابینه وه بؤ زهوی و له سر ده ستووری باووبایره مبعونه کانی، بکه وینه وه گیارینه وه.

له زغیره ی داهاتوودا باسی خواردنیکت بؤ ده کم که هینځا بؤخزم نازانم چیه! رهنگه نه ویه یان بیت که من کاتی بؤ یه که بچار خه ریکی دروستکردنی بووم، به هوی هله یه کی ته کنکی و خوړیکه وه که نیمه همانه، هدمو ناده م و زمانی خوّم سووتاندا! نه ویه یان گرنگ نیه و له زغیره ی داهاتوودا بؤت باس ده کم.. گرنگ نه ویه نیمه له میژووی که لتووری خواردنم وه فیربوین، که چ بؤ به ده سته تانی خواردن، چ بؤ دروستکردنی و چ له خواردنیشدا، قوربانیدانی ده وئ! هینده هبه تو پیرسته له نیستاه مشووری تاو یه کی سهرقاپدار و چه قویه کی ده مبر بخویت و که من روڼ و چند دهنکی ته ماته ی گموره ی زور نه گپو پیدا که یت، نه ختی سه وزه هه لیزیری که خوت حمزی لیده که یت به مهر جی پونگه، یان نه عنای تیدای. نه بجا سه لکی یازی گموره، مشتی ورده نان و چند پارچه په نیریکی جوار گوشه ی زهر دت له بهر ده سدا یی، له گهل دوو قوخی پاککراوا تازه ناچارم ناوی خواردنه که شت پینلیم: خواردنی عاشقان. خواردنی نه وانه ی ده یانه وئ به زمانی سووری ته ماته و به بونی نه عا و

بەپىرۋىي نان و بە تۈنەۋەي پەنەر و بە بىگەردىي تەرىي شەرمەنەي قۇخ، سۈيىندىجۇن
بۇ نەۋىز و پىيى بلىن: خۇشەۋىي. جاۋەرىي بەو تا نەۋكاتەش پىشنيار دەكەم كەمى
گۈيى لە مۇسقىا بگىرىت، سەرلەنۇي چەند لاپەرەپەك لە (دواھەمىن ھەنارى دىنيا)
بۇنىتەۋە و بىر كەرەۋە لەۋەي بۇچى (نالى)ى مەزن گۈتۈپەتى:

ئاۋى كەۋسەر نۇشى سۇفىي بىي كە من
ئاۋى ئىنسان، يەمىنى ماچى دەم دەخۇم.

خواردنی عاشقانه

نالی و خواردنی عاشقانه:

له دوايين دږي زغبره ي رابردودا، داوام ليكردبوويت بير له م دږه شيعره ي نالي بكه پته وه. ئينشاش تاكو بموردى له ماناي ئهم به پته تنه گهين، ناتوانين باسي خواردني عاشقان بكهين و بچينه ناو مته به خه كه مانده وه. سهره تا پتويسته له زمان شاعيره وه فيري چيڙي زيان بين، نهوجا فيري چيڙي خواردن:

ناوي كهوسهر نوشي سوفي بيح كه من ناوي ئينسان، په معني ماچي دم دهخوم.

له لاي په كه مين فهيله سروف كه (تاليس) ي مالتاي بووه، ناو سهرچاوه ي بوونه. نهوه بڅخزي په كينكه له جوانيه كان و حيكمه ته كان ي فلهسه، كه له لاي په كه مين فهيله سروف، په كه م بابهت له جيهاندا قسي له سهر كرابي، ناوه. ناو ده پته په كه مين بير ليكراوه ي فلهسه و له تاليسه وه فلهسه په يه كي ناوي له دايك ده بي، نهم باسده هه لده گرم بڅ كاتيكي ديكه.. به لام نالي باسي ناو به شيړه په كي گشتي ناكات، نهو گرتويه تي ناوي كهوسهر. ناوي كهوسهر نهو جوړه په له ناو كه نالي ده تواني ده ستي ليته ردا و نه بخواتمهوه، ناوي كهوسهر به مانايه ك ناوي پړوز و ناوي به ده شته، بزيه نالي له سهره تا ي به پته كه يه وه رايگه ياندوه كه نهو ناوه: نوشي سوفي بي. به مكاره شي

له نيوان (خوږی) و (سؤفی) و له نيوان (سؤفی) و (بوون) و له نيوان (نهمیستا) و (داهاتور) دا مهودا و سنوړی دروسته کات. نمو هر له سهره تاوه ناراسته وخوړ گوتوبه تی: من سؤفی نیم و ناوی که سؤفی ده بخواته وه همدان ناو نیه که تینویتی من ده شکتی. ناوی که وسر، واته ناوی پیروزی (نموئی)، نمو ناوهی نوژی سؤفی بیت که نهویش نهو که سیه به وادهی نمو دنیا، خوږی لهم دنیا وهک پانتایه کی بوون، به دور ده گری و چاوه پوانی گه پشته به نموئی که به هشت و جی ژوان و لیکایه. سؤفی بهو دور به پریزیه له جیهانی بوون، له خودی خوژی دور کموتونه وه. سؤفی له (من) ی خوږی راده کا بو نموهی له (نمو) ی گموره دا بترینه وه و خوږی نه فی بکات. سؤفی به ناوی لهم دنیا تینویتی ناشکی و تینووی ناوینکی تره. به لام نالی خاوهن (من) ینکی تره و له بهرنه وهش له بهرامبر ناوی که وسر دا، تینووی (ناوی نيسانه). نالی و سؤفی همدو وکیان عاشقن، به لام یه که میان مه عشقه که ی له شوینکی تره و نموهی نالیش لیره، لهم جیهانه دا و لهم زه منده دا. بویه ناوی که وسر نوژی نمو که سه یی که نیگای له شوینکی تره جگه له وشوینه ی که شوینی بوونه، به لام له بووندا ناوینکی دیکه هیه که ناوی نيسانه و نالی (ده بخوات)، نهک ده بخواته وه! نالی بوخوږی رافه ی ده ستواژه به کاره تراوه که ی خوږی کردووه: ناوی نيسان، واته ماچی دهم. واته ته رايه که که له نه نجای ماچکردنی دهموه ده خوړی، واته ناوی که له ماچکردنی همنو که وه، لهم دهمه دا و لیره، نهک له کاتینکی دیکه و له شوینکی تره، پیدایه یی. ماچی دهم بویه له لای نالی ناوی نيسانه، چونکه نيسان لیره و قابیلی ماچکردنه لهم دهمه دا و نمو ماچش ناوی ژپانه. لیره مانای ناوی نيسان له رینگی ماچی دهموه، نمو ناوه له مانای ناوی شه هرت جیاده کاته وه که له له نجای جووتبوون و نور گازمده ده پژی و که مخایه نه. بویه نالی مدهستی نیه مانای ناوی نيسان لهو چوارچیره دا قه تیس بکات و مانایه کی به پریزی پنده دا بهو هی که بلن: مدهستم ماچی دهمه و لیره شه وه ناوی ماچی دهم یه کسان ده کات به ناو وهک سهرچاوه ی بوون. ناو وهک سهرچاوه ی بوون به مانا تالیسیه که ی، واته ناو وهک نمو

رِه گه زه‌ی که هه‌موو بوونی جیهان و بوونی فیزیکیانه و مه‌تیریالیانه له‌وتیه
 سه‌رچاوه‌ی گرتووه. ناو وهك سه‌رچاوه‌ی بوون، به‌مانای ناوی پیروز و ناوی كه‌وسه‌ر
 نا، به‌لكو به‌مانای نه‌و ناوه‌ی كه چواره‌دوره‌مانی داپۆشیوه و له‌ناو ده‌ریاكاندا
 شه‌پۆلده‌دا و به‌رووباره‌كاندا هازه‌ ده‌كا و له‌جۆگه‌له‌كاندا خووری دی. ناوی
 ئێسان واته‌ نه‌و ناوه‌ی له‌م ده‌مه‌دا و لێزه و له‌م ژبانده‌دا له‌ نه‌نجامی ماچكردنی ده‌می
 ئێسانه‌وه، وهك سه‌رچاوه‌یه‌ك بۆ ماچكردن و گه‌پشتن به‌ ده‌می ژبان، په‌یدا ده‌بی. نالی
 به‌وه‌ی ناوی ئێسان (ده‌خوات) و (ناپخواته‌وه)، به‌وه‌ی ناوی ئێسان له‌رینگه‌ی
 ماچكردنی ده‌می مرۆڤنکی زیندووه‌وه ده‌خوات كه ده‌ستیشانكردنی شوێنكه،
 ده‌ستیشانی كاتێكشی كردووه كه نه‌م ده‌مه و نه‌می‌تایه، نه‌ك ده‌می بوونه‌وه‌ری‌کی
 دیکه، بۆ غۆنه‌ نه‌ك ده‌می فریشته‌كان و نه‌ك له‌ ده‌مێکی تردا، بۆغۆنه‌ له‌ به‌هه‌شتدا.
 به‌م پێشه‌ش نالی، ماچی ده‌می ئێسان وهك خواردنێکی ته‌ر ده‌خاته‌ روو و ده‌بجوات و
 له‌و رینگه‌یه‌شه‌وه به‌ پێجموانه‌ی سۆفیه‌وه، باوه‌ش به‌ ژبان و بوون و خودی خۆیدا
 وهك بوونه‌وه‌ری‌کی چێژوهرگر، ده‌كات.

به‌لام بۆچی نه‌م هه‌موو گرنگیدانه‌ به‌ (ده‌م) كه سه‌رچاوه‌ی ماچ و ماچیش نه‌و
 خۆراكه‌بێ كه شایانی نه‌وه‌یه‌ ناوی كه‌وسه‌ری بۆ بکه‌ینه‌ قوربانی؟ وهك نه‌دگار مۆرن
 ده‌لی: (ده‌م هه‌ر ته‌نیا نامرازی خواردن و وه‌رگرتن و دانه‌وه‌ نیه، به‌لكو پاره‌وه‌ی
 هه‌ناسه‌یشه) و به‌م قسه‌یه‌ش بێت، (ده‌م) وه‌كو گۆزه‌رگای هه‌ناسه، ده‌مانباته‌وه‌ سه‌ر
 مه‌نزلی رۆح وه‌كته‌وه‌ی كه رۆح نیشانه‌ی زیندوویی نه‌فسه.. ئێمه‌ به‌چیدا بزانین
 بوونه‌وه‌ری رۆح له‌بهره‌ و رۆحی تیا‌ماوه؟ بێگومان به‌ هه‌ناسه‌یدا. كه‌واته‌ ده‌م له‌
 رینگه‌ی هه‌ناسه‌دانمه‌وه‌ ده‌مانبه‌ستنی به‌ یه‌كێ له‌ نیشانه‌كانی بوونه‌وه‌ كه رۆحه.
 هه‌ناسه‌دان زیندووتیه، به‌لام زیندووتی و ژبانێك نا به‌هۆی خواردنمه‌وه، به‌لكو به‌هۆی
 ماچی ده‌مه‌وه‌ كه پره‌ له‌ ناوی ئێسان. (ماچ، له‌لایه‌كه‌وه‌ غۆنه‌ی یه‌كبوونی جه‌سته‌یی
 و له‌لایه‌كێ‌ریشه‌وه، ریمزه‌ بۆ باوه‌ش به‌یه‌كداكردنی دوو نه‌فس كه نه‌مه‌ش ناوێزانبوونی
 دوو رۆح ده‌گه‌یه‌نن). هه‌ر نه‌دگار مۆرن له‌ شوێنکی دیکه‌دا نویسویه: (هه‌رشتی له‌

دهمهوه پیدایښ، شبنکه تهناندت لهپیش پدیدابوونی زمانه کانیښهوه، باس له عشق دهکات. ناوایه که دایکې مندالدهکې و سهگن دهستیک دهلیستهوه. نهمش همان ندو شتهیه که له جیهانی مرویه کاندای سره هلدهدات و دهپشکوی، له شپوهی ماچدا). له نالیهوه مولهقان پندراوه بلین: ماچ دهخوری و لیره شوه (دهم) چ بهمانای دهم ولیو و چ بهمانای زهمند، خواردن و ماچکردن پیکهوه کزده کاتهوه، به رادهیک بروا بکین هموو ماچکردنی خواردنیکه و هموو خواردنیکش ماچکردنیکه. له نیوان نم دوانه شدا خالی لیکچوون زورن: بز به دهسته تیان هردو وکیان زه حمتن، عاره قرشتن و ماندوویی و درزوده له سهی دنیایان دهوئ. که به دهسته ش هاتن، هردو وکیان چیره خشن، هردو وکیان تیر و لیکرژن، هردو وکیان وه لاهمه رهوه و تیر که ری تامه زرویی و خواست و پیوستن، هردو وکیان دهنگیان لیره دی، نویان ملجه و نویان چریه و ورینه و (لاجز مه که) و (نایی و لاکهوه هدیوه) و (برو لای همتیم) و (یخ تربیعت) و (توخوا مه که..)، همویان دهنگی ماچ و تهمه نای ماچ و تامه زرویی ماچن!

جاریک ماموستا بورهان قانع پینگوتم: ناخواردن ملجه ملجه که ی خوښه.. من زورجار له وه دوا بهیادی نهوهوه، چ له نهو روپا و چ له ولات، پارووم دروسته کردن و بز ملجه که ی دهغواردن! به لاهم خواردن و ماچ جیاوازیه کی هره بنه مایان له نیواندایه که نهوش واده کات نویان بکاته خواردن و نویان ماچکردن: مروقه له خواردن تیر دهی و له ماچکردن، نه، خواردن بز ژهمی خوښه و ماچ بز هموو کاتی.. مروقه له سر نان خوی ددها به کوشت و شانازی به رده که وئ، کهچی له سر ماچ خوی ده داته بهر تاکه نهعل و پرشقیش دهکری و ریسوایی بز ده میتیهوه. وهلی با راستگوین و بهرسین: کامیان خوشون؟ نهو شهید بوونی نهوانیر پیمانده به خشن و یادمان ده که نهوه، یان نهو شهقاندی خومان یادیان ده که بنهوه و مجور که به له شاندا دههین. مروقه له چاو خواردندا زور درهنگ ماچی که شفرکد و بایی نهوش که نهو چیزه ی له کیس چووه دهیهوئ باربووی بکاتهوه و نهوه تا نه میشتاش لنی تیر نایی..

هموومان دهزانين له ميژوودا خواستی مروؤ بؤ خواردن زور له پيشتره وه
 دهست يکړدوه وهک له مهيل و ناره زووی بؤ ماچکردن و پنده چي له پيش ناليسته وه
 مروؤ فايته يی له (ماچخواردن) نه کړد بېته وه.. له گهل نه وه شدا خواست و
 ناره زووی خواردن تير ده کړئ و مهيلي ماچکردن: هر گيز. لانيکه م تا مروؤ له ژياندا
 مایي، چونکه وهک له شيعره کي ناليدا بېنيمان، ماچ و ژيان له په يوه ندييه کي
 نزيکدان پتکه وه: هموو ماچکردن و خواردني ماچي، ژيانه وه په کي نوييه. ژيانيش پره
 له به خشي و چاو پوښين و دهسته لگرتن له سر و مال.. نالي ناحه قی نه بووه له
 پناوی ماچدا سر و مالی به خشي و بلئ:

ماچي دهمه گهي دامی، که دامی سر و مال
بنواړه چ سه يياده، چ جه لاده به حاله

به مجورهش وهک عاشقی ژيان، مروؤ ناچاره هموو شتي بيه خشي و له جياتي
 زور خوري، کم بخوات و که ماچيشي ليقه دهغه بکن، غم بخوات:

گمر دهرسي من له بهر چي کهم دهخوم،
من به برسي قمت مه زانه، غم دهخوم.

نهميه چاره نووسی عاشق، که له پناوی خواردني ژياندا ناچار ده يي خواردني نان
 که مېکاته وه و نيشتيهای دهر يي. عاشقی راسته قېنه، ته نيا به شرابي دهمي يار، واته
 به ناوی مدستی و له خوډه رجوون و بيهوشي، سرخوش ده يي و کاتي نه وه ي
 ليه نه وه، ناچاره له سرخوشي بېدار بېته وه و سدری خوښي به نه ماو له قلم
 بدات و غم بخوات:

سەرخۆشى شەرابى دەمى تۆ بووم و، ئەمىستاش

قوربان، سەرى تۆ خۇش، گە نەماو سەرى خۆشم!

لەپاسىدا ئالى زۆر عاشقانه بىرى لە خواردن كۆرۈتەو و خواردنىش بە دەم دەخورى و دەم دەيتە ئەو ئەندامەى لەش كە راستەوخۆ دەمانبەستى بە ژيانەو، جا ئەگەر بە موبالغە لەقەلەم نەدرى، دەكرى بلىم: لەگەل باسكردنى دەمدا، باسى ماچمان كۆرۈو و ماچىش دەمانبەستەو بە سەرچاوى ئاوى ئىسانەو كە وەك خواردن دەخورى و سەرخۆشان دەكات. وەى خوايەگيان، كە خۆشە؟!..

بۆيە ناچارم بۆ باسكردنى خواردنە عاشقانه كەمان لە باسكردنى بەرى پۈو كىكەو دەستىكەم، كە بەھەمو مانايەك دەكرى بىكەنە سىمبولى ئەم خواردنە: خواردنى عاشقان، كە بىگومان تامەكەى نەك لە خواردنە كەدايە، بەلكو لە ماچانەدايە عاشقان بۆ يەكزى دەبانھاوئىزن و بارانى نويوونەوئى ژيان دەبارىن بەسەر خويان و ئەوانىزدا. بۆچى وا ھەستەكەم دەين خوداى گەرە لە شۆتىنكدا فەرموويىتى: (لە ھەر شۆتىن عاشقان ھەين، رەحمەتى نىمەش لەويە!)..

(تەماتەى خۆشەويستى؛

رەمزەكانى خۆشەويستى زۆرن، ھەرۈەكچۆن جۈرەكانى خۆشەويستى جىاوازن. بەلام مەن واھەستەكەم تەماتە رەمزی خواردنى عاشقانه. دەزانم تۆ زۆرجار تەماتەت خواردوۋە، وەلى خواردنى تەماتە وەك رەمزی خواردنىكى عاشقانه شىكى ترە. تەماتەى خۆشەويستى، جگە لە شۆە و رەنگ و بۆن و دەنكەكانى، خەسلەتىكى دىكەى تىدايە كە لە كەم پۈوەك و مېوئى ترەدا ھەيە، يان ھەر نىيە: تەماتە دەتوانى تۆزى خانەكانى لەش و پىستمان لە ھەلۈەشەو رزگار بكات و يەككە لەو چارەسەرەندەى بۆ تووشوۋ بە نەخۆشى شىرەنجە بەكاردەھىترى. عاشقوون لەم ولاتەى نىمەدا جۈزىكى شىرەنجەيە و نىمە لە عاشقوونەو دووچارى

هه‌لوه‌شانه‌وه‌یه‌ك ده‌بین كه هیچ ده‌زمانی چاره‌ی ناكات و پێڕیسته بۆ پته‌و‌كردنه‌وه‌ی تۆر‌ه‌كانی خانه‌ی دڵ و به‌سته‌وه‌ی دله‌كان پێكه‌وه، په‌نا بۆ ته‌ماته‌ی عه‌شق به‌دین. كه‌واته له نێستاه‌ داوات لێده‌كهم، به‌ره‌ه‌لێنه‌كه‌ت هه‌لده، لیستی خۆراكه‌كان له‌به‌ر چاوت‌دا بیت و دوو كه‌و‌چكی چێشت، رۆن بكه‌ره تاوه‌كه‌ته‌وه. پاشان به‌چه‌ق‌ر ده‌م زبهره‌كه‌ت سه‌ری ته‌ماته‌كان به‌خری لێكه‌وه و ناوه‌كه‌یان هه‌لق‌رۆنج‌ه و به‌وردی بیا‌نج‌ه و له‌ولاوه له‌قاپێكه‌دا دا‌یان‌بێ. نه‌جا سه‌لكه‌ پیا‌زه‌كه‌ به‌ده‌م وته‌وه‌ی شیع‌ره‌كه‌ی نا‌لیه‌وه، كه‌ بۆم را‌فه‌كردیت و له‌ زنجیره‌ی پێشو‌ودا داوام لێ‌ك‌رد‌بویت بیری لێ‌كه‌یت‌وه، زۆر به‌وردی ب‌ج‌ه و بیکه‌ره تاوه‌كه‌وه و سه‌رقا‌به‌كه‌ی بنێ‌ره‌وه و نا‌گ‌ری‌کی ك‌ز‌ك‌زی له‌ژێ‌ردا دا‌ب‌گ‌ری‌سته. وریا‌به‌ پیا‌زه‌كه‌ له‌كاتی جنیندا، نه‌غ‌ل‌اته‌ گ‌ریان، چون‌كه‌ نه‌وه به‌مانای نه‌وه دیت كه‌ تۆ هێشتا به‌ته‌وا‌وی د‌ل‌ی خ‌ۆت نه‌خ‌ست‌ۆته گ‌ر‌ۆ‌زی خ‌ۆش‌ه‌ویسته‌كه‌ته‌وه و نا‌ماده‌یت تێدا‌به‌ بۆ شتی‌کی دیکه‌ش د‌لت گ‌ه‌رم‌ی.. پیا‌ز ج‌گ‌ه له‌وه‌ی خه‌سه‌ل‌تی‌کی باشی هه‌یه و خ‌وت‌نی خه‌ست‌وخ‌ۆلی نه‌فین‌داران ڕو‌ونده‌كاته‌وه و جنۆكه‌مان لێ‌دو‌ور ده‌خاته‌وه، نا‌یت شه‌وانی هه‌ینی بیخ‌ۆین، نه‌با فریشته‌یه‌ك بیه‌وئ لێ‌مان تزی‌کی‌ته‌وه.. به‌لام پیا‌ز خه‌سه‌ل‌تی‌کی ف‌زولیا‌نه‌شی هه‌یه و ده‌یه‌وئ ب‌كه‌وینه داویه‌وه و تا سنووری گ‌ریان عاشقی بێن. نه‌كه‌ی!.

له‌گه‌ڵ نه‌وه‌ی گ‌وت له‌ چه‌زه‌ی هه‌لق‌ر‌جانی پیا‌زه‌كه‌ ده‌یت، ده‌توانیت پارچه‌یه‌ك گ‌ۆشتی قیمه‌، یان باس‌مه (له‌ سه‌د گ‌رام زیاتر نه‌بن)، ب‌كه‌یت تاوه‌كه‌وه، تاكو ته‌وا‌و سو‌وری‌ته‌وه. (له‌ راس‌یدا من بۆخ‌ۆم له‌م خ‌واردنه‌دا گ‌ۆشت زۆر كه‌م به‌كار ده‌هێم، بۆیه نه‌م‌ك‌رد‌ۆته مه‌رج‌ی‌کی سه‌ركه‌وتنی خ‌واردنه‌كه‌ و تۆش نا‌زاد‌یت..). نه‌جا ب‌كه‌وه‌ره جینی وردی هه‌موو نه‌و سه‌ه‌وزه‌یه‌ی هه‌لق‌ر‌ژارد‌وه، به‌مه‌رج‌ی نه‌عا و پ‌ر‌نگ‌ی تێدا بیت به‌ر‌ێ‌ژه‌یه‌کی كه‌م‌تر و رۆیكه‌ره هه‌مان قا‌به‌وه، كه‌ ناوی ورد‌ك‌را‌وی ته‌ماته‌كانت تێ‌ك‌رد‌وه. دوو چ‌ل نه‌عا به‌هێله‌وه د‌وا‌ی لێشمان پێ‌یه‌تی.. له‌ هه‌لق‌ر‌ژاردنی سه‌ه‌وزه‌دا هیچ مه‌ترسه و ده‌توانیت هه‌رج‌زه سه‌ه‌وزه‌یه‌ك تێكه‌لی خ‌واردنه‌كه‌ت ب‌كه‌یت. بۆ غ‌ونه نیو له‌تی بیه‌ری‌کی سه‌وز، كه‌ره‌وز، چه‌ند گه‌ل‌ای سلق، ته‌ر‌ه‌تیزه، شویت، نه‌گ‌ه‌ر

دهستكهوت: چنگی كوزوله و تهنات سیرینکی ترش. هموو نهمانه به وردی دهجیت و لهگهل گزشتی تهماتهكه و كهمن خوی و بیهری رهش و هدر تامینکی دیکه، كه خۆت حمزی لیدهكهیت، تیکهلان بکه و ههر بهو دهستهشت و به هیزاشی بکهوهره گروشین و شیلانی تیکهلاوهكهت.

دهبی بزایت كه ئیز ئیستا پازهكان و گزشتهكه سووروبونهتوه و کاتی نهوه هاتروه تیکهلاوی ناو قاپهكش بکهپته ناو تاوهكهوه و به كهوچکینکی چنشت نهملاولایهکی پیکهیت و سهرهکهی بنیرهوه و كهمن ناگرهكه زیاد بکه.. گرنگرین شت نهوهیه سهری تاوهكه بجهپتهوه سهری و نههئلی بۆنی خواردنهكهت پړوا. پیوسته بزایت كه بۆن بانگهر و سهرنجراکیشه، لهوپهری دنیاوه كهسپکت بۆ دههپته نهم نزیکانه.. سهرچاوهکانی ئیرۆتیکا و خۆشهویستی رۆمانسیانه بهوجۆره باسی کیژی دانیشتووی کهنار پهغیره له خۆرههلاتی کۆندا دهکهن، كه گواپه به بۆنهکانی سهرنجی رینواران و بازرگانهکانی رادهکیشا و ماندوویی بیر دهبردنهوه. پاشان بهنیازی دیداری خانی نهودیو پهغیره، ناچار دهبوون چهند رۆژی لهو شارهدا مهنزل بگرن و زۆرش رینکهوتروه ههر لهوئیمتنهوه و لهوئیش بمرنا کهواته بۆن له دواجاردا بۆی ههیه بکوژیش بیت.. نهمه جگهلهوهی كه نوپکهرهوهی ئیراده و لهبیربهروهی نازار و شتی ناخۆشه. دهئین نهو کزیله و خولامانهی له کۆندا کهژاوهی شاژنیان ههلهدگرت، له ههسرهتی بۆنی مینهیی، نازاری سهرشانهکانیان بیر دهچۆتهوه!!.. زۆرجاریش له نافرетаغان گوی لیووه: كه بۆنی عهرهقی پیاو ههمیشه جارسکه ریه، بهلکو هاندهره.. نهوهیان خوا دهزانی و نهچیت ئیز به مانگ خۆت نهشویت و پیتوایی بۆنهكهت خهلك جارس ناکات!

لهدوای نهوهی سهری تاوهكهت نایهوه، تهماتهکان بهپهیره بهردهمت و ههولیده پارچهیهك لهو پهنره زهرده، یان سپیه تهنکهی وینهی سهره (گا)کهی لهسهره و پاکهتی (ده) دانهی تیدایه، بجهپته ناو ههریهکی له تهماتهکانهوه. لینگهړئ گوپچکهی پهنرهکان بهمدیوادوویی تهماتهکاندا شوپینهوه! پاشان سهموون و وردهنان بهسهر

تەماتەكاندا بېرىنچە بەمەرجى ھەر تەماتەيە دوو كەۋچكى چىشت، ناننى پروا (ورد كراۋى) بەركەۋى. لەگەل گونگرتن بۆ خرمەي وردبۇونى لەژىر پەنجەكانتدا، بىر لەۋ خەيالە ئاينىيە جوانە بىكەرەۋە كە سېفەتى (پىرۋىي) بە نان بەخشىۋە! ئاخىر نان بە كۆزى نەۋ پىرۋانەدا رۆيشتۈۋە كە مەۋۇ لە مېژۋى شارستانەتدا داپھىئان و فېرىيانبۈۋە و نەۋيان لە نازەل جيا كەردۆتەۋە. لە بوۋنەۋەرىكى سىروۋىيەۋە كەردۈيانەتە بوۋنەۋەرىكى مېژۋو كەرد و خاۋەن كۆلتۈرۈ... نان چىيە لە ئىرپىي بەرھەمى رۈۋەك زىاتەر، كە شىكى سىروۋىيە بۆ نەۋەي بېتە شىكى كەلتۈرۈرى و مەۋكەرد؟ نان چىيە لەۋە زىاتەر كە نىمە بەرھەمى گەم و جۆ و ھەرشى كە ناننى لىدروستەكەين، لە دانەۋىلەۋە دەكەين بە خۆراك، دەيكەين بە ئارد و ھەۋىر و دەپىرۋىيەن و لەسەرچاۋە سىروۋىيەكەي خۆي دوۋرىدەخەينەۋە و ۋەك بەرھەمىكى كەلتۈرۈرى و دەستكەردى مەۋۇ دەخەينە رۈۋ، كەچى دۈجار پىندەلەين: (پىرۋە) و سۈيند بە نان و زەۋاد دەخۆين؟ نەۋە چىيە لە ناندا كەۋادەكەت، دۈاي بىرۋاندىن و سۈۋتاندېشى ھەر پىرۋىي خۆي لەدەست نەدات و لەجىي قىرئان دەستى پىندا بەدەين؟! نەۋە چىيە كاتى ھەندى خۋاردن كە بۆخۆيان لەگەم و جۆ و ھەرزىن و خۆراك و دانەۋىلەي دىكە درۈستەندەكەين، (ۋەك ساۋەر و رۈۋىش و تەننەت فەلەلەش، كەچى ھەر بەنەۋە دەياخۆين و بەينى نان تېرىان پىناخۆين؟! كەۋاتە لە ناندا تايەتمەندىيەك ھەيە و پىۋىستە ھەر لەبەر نەۋ تايەتمەندىيەش بېتە بەشىكى گىرنگى خۋاردنى عاشقان..

ئىستاش كاتى نەۋە ھاتۋە جارىكى دىكە ناۋ تاۋەكەت بە كەۋچكە تىكەلدەيتەۋ: و سەرەكەي لەسەر دا بېيتەۋە. تا ناۋى دەكەيت بە چەقۇر : نەۋ تەختەيدى سەۋزەكانت لەسەر جىنيون و دەفر و شە زىادەكان كۆدەكەيتەۋە، تىكەلەي نا تاۋەكە تامى خۆي گىرتۈۋە. جارىكىز ناگرەكەي كۆز بىكەۋە. سەرەكەي لەسەر لا بەرە و يەك بەيەك تەماتەكان بىخەرە ناۋى و ناۋەكەيان بە تىكەلەي سەۋزەكان پىرەكەۋەۋەۋە و سەرقاۋىي تەماتەكان بە نەلقەي يەكەمى خۆيان بىنېرەۋە و يەكى كەۋچكى لە

تيكه له كه بکړه وه به سريانا. سري تاوه کښ بخږه وه سري و ناگړيکي مامانه ندي
 يو داگړسته. بله ميکي ليواردار بهينه و داينې، هردوو قوڅه که پاک بکه، به مېرځي
 توپکله که يان بخږه وه ژير خويان و يه کيکيان له مسر و نه ويژيان له وسري
 بله مکه وه داينې. خودا بوخوي ده يزاني: بهين قوڅ زيان شتيکي کم ده بوو، بويه
 نيمش ده زانين خوشه ويستيش بهين قوڅ هډسي به تهنيايي ده کرد.. دواينه وي زانيت
 په نيره که تراوته وه، ناگره که بکړژينه وه و به که وگړنک و به يوازي تهماته کان
 به شيرازيکي جوان له بله مکه دا و له نيوان هردوو قوڅه که دا داينې و نهو چله
 نه عنايانه ي هلمانگرتبون، به ناوياندا بچه ښته. مېهست نيه تهماته کان ته و او
 تليسانه وه، هرنه ونه به به که مې پيشابن. سهوزه و گوښته تيکه له کښ بکړه
 قاپيکي دیکه وه و له تنيشت بله مکه وه داينې. به لام ناليره دا وريابه! چونکه من
 نابوه ناو دهم و زماني خوم سورتاند.. دواي نه وي تيکه له ي ناو تاوه کم خسته
 قاپه که وه، هيشتا که وچه کم به دهسته وه بوو، که وچکيکي گهرم و داغ، نه وه بوو
 له سر ده ستوري خوويته گرتن، به همدان شپه وي که نيمه نيرنه سيلمان ده خهينه
 ده مانه وه و ده ست يو ناوگه لي خومان ده بهين و په نجه ده خهينه لوروتخانه وه، منيش
 که وچه کم برد يو دهم تاکو ييليمه وه و له وکاته دا چسکم له زمان و
 مه لا شووي خوم هستاند.. وه لي نامه وي به وي باسکردني نم کاره ساته وه، چيژي
 پيکه وه برون له گهل ياردا له بير بهرمه وه، که بوخوي ههنگاويکي عاشقانه به بهرو
 ژيانيکي مرقانه، ژيانې که نالي سر و مالي خوي له پيناودا ده به خشي..

له زخيره ي داهاتوودا، يا نه وه تا باسي نه وه يو ده کم، نه گهر خوشه ويسته که ت
 نه هات، يان خواردنه که ت خراب ده رجوو چيده که ت؟! يان نه وه تا باسي خواردنيکي
 دپکه ت يو ده کم به ناوي... نا، پويست ناکات نه وه نده شاعرانه يم له گه لتا و
 همدو فتنه زياکاني خومت يو ناشکرا بکم.. توش بير کړه وه ناخو له دواي عشق،
 ده کړي بير له چير بکړه وه...!؟

خواردنی شاعرانه

پښکېشه به: محمد د عومر عثمان

وهك ده پښی له به شدا قسم هدی له سر (خواردنی شاعرانه) و کار له سر

به رجه ته كړدنی چه مكینك ده كه م كه بروونكي به رجه ته ی نیه، به لام نه گدري
به رجه ته برونی پښت و فره یه. به مېش وه لامی شو پر سياره مداوه ته وه كه له
كوتایي زنجیر هی پشور دا خستوومه روو: بیر گره وه: ناخو له دواي عشق، ده كړی
بیر له چیر بکه پنه وه...! بیگومان له شعر و له دنیای شاعرانه، نهك له ناکامی و
تښكشان و ژاكان... چونكه دنیای شاعرانه بوخوی پر له عشق و عشقیش به و
پښی میوونه وه و هسته وه ری نیمه یه له ناست خزمان و نهویژ و جیهانی
ده ورو به ردا، نه وه پر له شاعریت و کرانه وه ی هسته کاغان و نازادیدان به
خه پالمان. خواردنی شاعرانه هیچ نیه له (شاعرانه خواردن) و (شاعرانه
هستكړدن) زیاتر، له په یوه ستكړدنی جهته به روحو وه و له بهر پر چدانه وه ی هر
یروبوچوونی كه چیژی جهته یی و نه و به خته وه ری یی له نه نجامی شو چیژه وه
پیده گین، به كه م ده گری و سوو کایه تی پته كات. میژوی سوو کایه تی كړدیش به
جهسته نه ونه ده دوو رو درپژه، نه گهر نه بیکزړوس، (ده ورو به ری ۳۰۰ پ.ز) و هاورپی
چیژه پرسته کانی دیکه ی له یونانی كړندا نه بونابه، نیستا نیمه جهته ی خزمان
ته وواوی بیر ده چژه و بیهش ده بروین له هر چیژی كه له رڼگه ی جهسته و

ههسته کانییهوه، دهستگیرمان دهیی.. لهم نێوانه شدا شاعیره کان زۆرترین چاکه بیان له گه لدا کردوین، بهوهی پهیره نندی ههسته وه وانه مان به ژبان و جهانیه وه له دهست نه دهین و ههسته کان به بهرده وامی، وێرای ئه وهی جاروبار به هه له شاندا ده بهن، سه رچاوه یه کی باش بوون بۆ ده رککردنی خۆمان و سرووشت و بوونه وه ره گانی دیکه..

نه گهر له شیعره کانیانه وه بیر بکهینه وه و ریتمای وهر بگهرین سه بارهت به داهینانی خواردنیککی شاعیرانه، نه وه بێگومان نه وه خواردنه پر دهیی له (گه لای وه ریوی درهخت) و کپووزانه وهی (بولبول) و بۆنی (بیره فای زن) و (زه مانه) و نهانته پێوسته بیر له دروستکردنی سوو پیکش بکهینه وه له (کرم و فرمیسک و جودایی!).. بهم پێشه خواردنی دروستده کهین، که یه کهم نه نجامی چاوه و وانکراوی بۆ سه ر نه وانهی ده یخۆن: شیبوون و جنوونه. لیره شه وه پتریت ناکات غازیککی زۆر به وه هه موو گرانییه و رۆن به وه هه موو چه ورییه و کاتیککی زۆر به دروستکردنی خواردنیکه وه سه رف بکهین، که دوا رۆژه کهی بریتی له جنوون و شیبوون.. له ولاتی ئێمه دا مرۆڤ یه وهی شیت بیی، نه وه نه ده به سه رۆژی ده خوله ک ته ماشای ته له فزیۆنه کان، پنج خوله ک پاسه بکات و له سی خوله کدا برنج و فاسۆلیایه ک بخوات و دوو خوله کی دوا ییش ته رخا ن بکات بۆ وه سیه تکردن!

که واته بۆ داهینانی خواردنیککی شاعیرانه، په نابردن بۆ شیعری شاعیران سه رچاوه یه کی باش نییه و پێده چنی شاعیران له هه یج کو ئیه کی جهیانه دا سروو شه خشی لێنانی خواردنی خۆش و به تام نه بووین. له راستی شدا، (ئه مه یان نه یییه که و بۆتی با سه ده کهم): زۆر ده گمه نن نه وه شاعیرانهی خواردنی ناخۆشیان خواردنی و وێرای خه مخۆریان بۆ چه و ساوه کان، بێنه واکان و هه ژاران و هه ره وه ها ستایشان بۆ خشۆک و بالدار و هه رچی بوونه وه رانی ناوی و ژیرزه وی هه یه، که چی بۆخۆیان له رووی خواردن و خواردنیانه وه، بێندلی خۆیان نه کردووه. ره نگه له مه دا پتریت به وه بکات، سه رده ستی شاعیرانی موکریان، واته هه یمنی مه زن و هه میشه ناواره بکهینه ده ره وه،

ده زگاکانی چاپ و بلاو کړدنه وېش به ترسره وې له چاپ کړدنې کړم له شاعر په کان نژیکه بڼه وې و لویکی بازارې کتیب ده که نه پوره بڼه وولی شاعر. له بدر نه وې نه رکې شاعران له میژو ودا هر نه وې نه بڼه وې که تدنیا شاعر بڼو وې، به لکو نه وې بڼه وې و هدی، که نه هیلن په یوه نډی هدی اړاندې مړوۍ بڼه وې به ژیر چهرخی گوزانکار په کانه وې. مړوۍ له وېدا که بڼو نه وې رڼکې هدی وې وې و کې چې محکومه بڼه وې له هدی شونډیکی دینا له ناو ژبانیکې تاقه تېرو کتیدا بڼی، پښتې به شاعر وې کان و هدی اړاندې شاعرانه هدی تاکو هدی کانی له وې درنده په رزگار بکې، که ژبان به هدی دینا ده په پتې. شاعرانه ژبان و شاعرانه نه وې مونکړدنې شته و ژبانه په کان، له وېدا ش خواردن، به شونډی گړنگی نه وې به رگړیې که پښتې نه وې مړوۍ له بدرامېر ژبانیکې نامرؤفانه ودا، هدی مانې. بڼه نه وې پښتاکات بڼه شاعر، هدی نه وې نه وې رڼه له هدی کاغان بگرېن و توانای هدی وې خومان له ژبانیکې پر تڼگ وچه له وېدا، نه وې رڼه.

بۆنۈمەي شاعىرانە بژىن دەپنى شىعر بختىنەمە و كە شىعرىشمان خويندەمە ھەستىار دەپىن و كە خواردنىشمان دروستكرد و خواردمان، ئەم ھەستىارىيە يارمەتىمان دەدات چىتۆ لىۋەربگىرىن و ژيانكى خۇشش لەمەدەيە كە مروۋ تەواناي ھەپنى كاتە خۇش و ناخۇشەكان لىكدى جىياكتەمە. مەرج نىيە ھەژاران كە بەزەمەت نانى خۇيان پەيدا دەكەن و ھەردەم سەفرەشيان پىر و رەنگاۋرەنگ نىيە، شاعىرانەتر نەخۇن، لەوانەي خواردىيان بە ئاسانى دەچىتە بەردەم. بۆيە زۆرگىرنگە مروۋ بە سەلىقە و چەشەي ھەژارانە و بەگەرەنەمەي بۇ قۇناغى ھەژارىيە رەگەزەنەي خۇي، ژەمەكانى بەرپى كات.

له راستیدا کاتن په گهزی مروۍ خوی له نه فسوونی نه فسانه کان و هیزی خواوړنده کان پژار ده کات، له ناو ژیاڼیکی نازادانه تر دا خوی ده بښتووه و لږه شوه توانای نهو بز خه پال کړنه وه پوره ده ستی. خه پال کړنه وه، به مانای فه نتازیا، به پوه ندیه کی نریکی له گهل نازادیدا هیه. نازادی، مهر جی گه شه کړدنی خه پالنی

تاکه کەسی مەژۆ و ڕەگەزی مەژۆ قایەتی بوو. لەهەر شوێنی مەژۆ نازادی هەبوو،
 داھێتان و کرانەوه و پۆیس سەریانەڵداوه، لەهەر شوێن و لەهەر قۆناغێکی
 شارستانیەتیشدا مەژۆ خۆی لە ترسی ناسمانەکان و خواوەند و سروشت ڕزگار
 کردبێ، پێ ئەتازای خۆی بەکارهێناوه بۆ ناسین و پەڕەندێگرتن و ئاوێزانبوون
 لەگەڵ دەورووبەیدا. شاعیران لە قۆناغێکدا سەرھەڵدەدەن و مەژۆ لە سەردەمێکدا
 دەبێتە شاعیر، کە ڤێ دەبێ هەستەکانی خۆی بچاڵێ کار و نازادیان بکات. بەو پێی
 خەیاڵکردنەوه پێناسی بەکەمی شیعەر و بەرەنجامی (گوێگرتن)، (هەستکردن) و
 (ببین)ی مەژۆ بە دەورووبەری خۆی، ئەوه بەکەمین ھۆکارێشە لە دروستبوونی
 پەڕەندی مەژۆ بە سروشت و مەژۆ بە ھاوڕێگەزەکانی خۆیەوه، کە بێگومان ئەم
 پەڕەندیەش پەڕەندیەکی کۆنکرتی و ھەستێکراوه، ئەنجامی ئەو نازادیە بە مەژۆ
 بە ھەستەوهەری خۆی بەخشیوه. مەژۆ ھەرکات ڕیزی لە ھەستەوهەری خۆی گرتبێ،
 نازارەکانی کەمبوونەتەوه و خەیاڵکردنەوه و داھێتان ئەویان پێ بە خۆدی خۆی و بە
 ئەوانێ ناسناکردووه. ناسنامە مەژۆبوون بەرەنجامی ئەو پەڕەندیە بە مەژۆ
 لەڕێگەی شیعەر و شاعیرانەژایانەوه دروستدەکات. بەبجۆرەش ھیچ ساتەوهختێکی ژبانی
 نیە نێ ئەوان شاعیرانە تیپەریتن و ھەستەکاڤان لە ناستیدا نەکەینەوه و ڕەھایان
 نەکەین. ئەم قەسیدە سەبارەت بە ناخواردنیش دروست و چ لە دروستکردنیدا و چ لە
 خواردنیدا پێوستیمان بە نازادیدان بە ھەستەکاڤان ھەیە.

خواردنی شاعیرانە ئەوێ کە بتوانن ئەو خواردنە بۆن بکەین، دیمەنی لێیان و
 ڕازاندنەوه کە سەرئەنجام ڕابکێشێت و دنیی چەشە و ئێشتیھامان بەدات تاکو بە
 چێژەوه بێخۆین و بەخواردنیشی ئارام ببینەوه. ھەست بەخۆشی بکەین و
 بەختەوه ڕمان بکات. دروست بەھەمان شێرە مەژۆی سەرەتایی کە لەگەنار
 نەشکەوتەکاندا ھەستی دەکرد، بۆی دەکرد و سەری لە ئاست دیمەنەکاندا دەسووڕما
 و خەیاڵیدەکردووه و ئەوجا دنیای بەشێوەیەکی دیكە دەبینی و شاعیرانە دەھاتە
 ناخاوتن.. لەم ڕوانگەپەوه، خواردنی (شاھانە)، خواردنی (دەرباریانە)، خواردنی

(هه‌زارانه)، خواردنی (کوردي) و خواردنی (رۆژه‌لایانه) و (خۆزناوایانه)، به‌لای منهوه هیچ مانایه‌کیان نیه، نه‌گهر له‌همان کاتێدا به‌هه‌ستیکێ شاعیرانه‌وه ناماده‌مان نه‌کردن و به‌هه‌ستیکێ شاعیرانه‌شه‌وه نه‌ماخواردن.

ئێمه‌ منداڵه‌ کاغان فێرده‌کەین خواردنه‌که‌یان باش بچوون و ئه‌وان به‌ نه‌جووراوی قووتی ده‌ده‌ن، له‌به‌رئهوێ فێرمان نه‌کردون چێژی لێوه‌ریگرن. له‌ نه‌جامدا منداڵ به‌وجۆره‌ی ئێمه‌ ده‌مانه‌وێ فێری ئه‌و شێوه‌یه‌ له‌ ناخواردن ده‌ین که ئێمه‌ به‌لامانه‌وه‌ په‌سه‌نده‌، به‌لام فێری هه‌ستکردن و تامکردنی ئه‌وه‌ی ده‌بخوات، نابێ. بۆیه‌ له‌ نه‌جامدا ئه‌و ده‌خوات به‌بێته‌وه‌ی به‌لایه‌وه‌ گرنگی و بزانی چی ده‌خوات و له‌ چ ماوه‌یه‌ کدا ده‌بخوات.. ئه‌و ئه‌رکێک له‌سه‌ر شانی خۆی که‌مه‌ کاته‌وه‌، ئه‌و ده‌خوات بۆ تیربوون، ئه‌و به‌ ده‌ست و که‌وچک و چه‌تال شتی ده‌خاته‌ ده‌مییه‌وه‌، قوتیده‌دات و قومی ناوی به‌سه‌ردا ده‌کات، تا‌کر گه‌ده‌ی پرده‌بی، به‌لام هه‌ست به‌و خواردنه‌ ناکات که خواردویه‌تی و پاش که‌میکش له‌بیری ده‌چێته‌وه‌ چی خواردوو.

پێسته‌ تۆ به‌و جۆره‌ له‌من تێگه‌یت که‌ ده‌مه‌وێ پێتبینم، تامکردن و چێزبین له‌و شتی هه‌ستپێده‌کەین، هێنده‌ی ئه‌وه‌ی که‌ مه‌سه‌له‌یه‌کی کولتوورییه‌ ئه‌وه‌نده‌ سرووشی نیه‌. سرووش توانای هه‌ستکردن و نه‌ندامه‌کانی هه‌ستکردنی به‌ ئێمه‌ به‌خشیون، به‌لام پێسته‌ فێری چۆنیتی به‌کارهێنانیان بێن. چێزبین به‌ پێچه‌وانه‌ی ئاژه‌له‌کانه‌وه‌، که‌ چێز نابین، شیکه‌ له‌ کۆمه‌لگادا فێری ده‌ین و پێسته‌ گه‌شه‌ی پێده‌ین.. به‌لام بێگومان له‌ کۆمه‌لگایه‌ کدا که‌لتووری رێزگرتن له‌ جه‌سته‌ ناماده‌ییت و چێزبین ئرخه‌ی هه‌بێ و (عه‌یه‌) نه‌بێت. وه‌لی ئه‌م کولتووره‌ میکانیکیی خواردن، که‌ له‌ ولاتی ئێمه‌دا باوه‌، ئێمه‌ی له‌زۆر چێز بیه‌ش کردوو و هێچمان ته‌مه‌غان ناگاته‌ سی سالی، نیشانه‌ی ئه‌و نه‌خۆشیانه‌مان تێدا سه‌ره‌له‌ده‌ده‌ن، که‌ نه‌جامی به‌دخواردن و میکانیکیانه‌ خواردن!

ده‌گه‌من ئه‌و رێستزانت و چێشته‌خاانه‌ی ناو کۆمه‌لگای ئێمه‌ خه‌سه‌تی شرتیکێ شیاو بۆ خواردنیکیان تێدا بێت که‌ شایانی مرۆفه‌، چه‌جای ئه‌وه‌ی خواردنیکێ شاعیرانه‌

بیت! ده گمهنن ندو خواردنگاندى ولاتى نيمه كه له پش پاره پيدا كردن و نيمه به
 كرپار كړدنه وه، بريان له نيمه كړدپته وه وهك بوونه وه وى هسته وه و چيزوهرگر.
 ندمه بڅخى كار هسات و زه وفكوږيځه كه و به دووره له نده كيهت و كه لئوورى
 خواردن. رېستورانتيك يان چيشته خانه يهك نه توانيځي فزايهك بڅ خواردن بهرهم
 بهنن، نه توانيځي بير له داين كړدنې لانيكه مې نارامى بڅ مشته ريه كانى بكاته وه و
 دوور يان پخاته وه له هه راهه را و دوو كه لى جگهره و بڅنى ته والته كانى و تنانهت
 فزايهك دروسبكات تاكو (مشته ريه مينه كانى)، له چاوى برسى و تيرهاويزى
 تير خواردووه كان، رږگار بكات، شاينى نه وه نيه يهك پوولى ساخ بده يې به
 خواردنه كانى.. نه پوولى فزايهك بڅ خواردن له ناو چيشته خانه و رېستورانته كانى
 نيمه دا، كڅ ميد ياه كه ته نيا له م ولاته و ندم كڅ مه لگايه قه پوولى ده كات.

له ناو ندم كهش وه و ايدايه، پښته گرنگى به تازه كړدنه وه وى كه لئوورى خواردغان،
 وهك سهره تايهك بڅ گرنگيدانه وه به تواناى هسته وه وى و چيزيښمان بده يه وه. نيمه
 ميژوويدكى جسته كوڅ و هسټرووشيمان له پشته وه يه، كه تنانهت كار يگهر يې
 خرابى خويشى كړدو ته سهر جوړى خواردنه كان و چو نايه تي خواردنه كاغان. ليره وه
 پښته ره هه ندى شاعره انه بڅ زيانى خزمان بگيرينه وه با نه وه له رڼگى خواردن شه وه
 بيت، كه زوړ به مان به شتيكى بيمانا و ساكارى له قه له م دده يې.

خواردنې شاعره انه هه وه كو چو ن فزرميكي تايهت و ده ستورينكي تايه تي نيه،
 ناواش ناوه رڅيكي تايه تي نيه. هه بڅ غونه ده كڅ نانيكى تيرى، يان بازاړى، يا خود
 سه موونيك بهنن و سه موونه كه دوو له ت بكه يت. دوو/سى هيلكه بشله قتي و
 له گهل هه ندى سهوزه وى وردكراو، خوئ و كه وچكى دڅاوى ته ماته و سى دلڅپ
 گولاودا تيكه لېان بكه يت. يهك پارچه سنگى مريشك، كه پشتر كولاښى، يان
 سوور كراپته وه، ريشال ريشال بكه. (ده توانيت سوود له قارچك و گوشتى سوور، يان
 گوشتى قنرو، يان يهك دوو شفته وى وردكراو، وهر بگرى، به مخرج پشتر برژاښ و
 ناگر يان بهر كه وټي). پاشان تاوه كه ت چه دور بكه و ناگرينكى ناسايى له ژيردا بكه ره وه.

که چنده به شاعر ناویانگی دهر کرد، نهوندهش به برستی و ناواری... شاعر هدیه قهبارهی نو شاعرانهی بؤ سروشت و مار و میرووی نویسن، له منجه لیکه میسی گهواره دا جینگیان نابیشهوه، کهچی هیندهی مهودای فرینی بولبولیکیش دواي نازادبوونی له قهفوس، بالی مریشکی خواردوه و سالی به لایکه مهوه به درتزاری کیلزمه تریکیش که باب ده خوات.. به هر حال، من نامه ویت باسی نو ناکوکیهت بؤ بکه م که له ژبانی شاعراندا هدیه، هینده هدیه نه گهر ویت له مه تیگهت، پیوسته رۆژی، به دزی قالدۆنجه یه که بیهینه ژووری شاعره وه و داوای لیکهت، چهند شاعرینکی تازهی خوییت بؤ بخوینته وه.. له ناوه راستدا، دواي نه وهی قالدۆنجه که ت بهر نه لا کردوه، قیره به که لیده و هاوار بکه و بلی: (نه ها.. نه وه ده عباید که!). نهونده بهسه بؤ نه وهی شاعر زور به نه رمی ههسته سهرین، دواين مژی له جگهره کهی بدات، کاغزه کانی له سهر میزه کهی دابنی و له بهر خاتری تو، به وردی له قالدۆنجه که به چیه پشه وه و ورده ورده قاچی راستی بهرز بکاته وه و به نو که قونده ره کانی، نهرم نهرم و شاعرانه، قالدۆنجه که بقلیقینه وه..

ناکوکی له نیوان نه وهی ده یلین و نه وهی ده یکهین، له نیوان نه وهی پرومان پیهتی و نه وهی ده یته ره فشارمان، له نیوان ئیتیک و مۆرماندا، شیک نیه تایهت یته به شاعران، به لکو تایهت به نیمه ی ره گزی مروه و نه مهش خالینکی گرنگه که له ناژه لاغان جوینده کاته وه. ناژه له کان له و پرووه و زور له نیمه ی مروه (راستگوترن) و له نیوان غه ریزه و ره فشاربانا ناکوکی نیه، شتی ناکه ن له گهل سرووشی غه ریزه یی خویندا ناکوک یته. نه گهر تو وه که نیجیری بکه ویت به دردهم شیرینکی برسی، ههتا نیواره باسی نه وهی بؤ بکهیت که ولاته کت به سهر چوار ده و له ندا به شکراره، ره خهت له سهر حکومه تی ههریم و به شداری کۆنه به عییه کان هدیه له و حکومه ته دا بۆیه که و تریته نو جهنگه له وه، شیره که هه ده خوات و وه کو نیمش به نیوه ناچلی ده ست له خواردنه کهی هه ناگری و تا تیرنه خوات له روودانا مینی..

حهیرانات وه کو نیمه موجه له ی دروش ناکه ن، به زمان پتبلین: (فهرموو، بخۆ.. و

له دلوه پټان ناخوښ بښت، نهوان تا بوخويان وهستاين، فېرمووی کس ناکه ن.
 ديمه نې شېړې پلنگ و چقه ل و داله که رځوړه ت بير نه چي، که هه تا به که ميان
 تير نه خوات، دووه ميان بړی نيه له که لاکه که نزيکي ته وه و ته نيا دواي مړې سوني
 دووه ميشانه، سيه ميان بړی هيه ده نوک بهری بړی سقانه کان. نهوهی نيمه لسم
 ديمه نه وه فېری بووین، نهو نايه کسانيه به که له دابه شکر دنی خوار د نه کاند اړه چاوی
 ده که ين و له مه شدا خاوه نه پير براوه به و تا نه و تير نه خوات نهواني دیکه به ريان
 ناکه وئ.

ميوان له کړمه لگای نيمه دا خاوه ن هېری به که مه، واته (شېره) و خوار د ن به پلوی
 به که م بړ نه وه، له دواي ميوان بړ پياوړ و نه بجا بړ نافر ه تان و منداله کان! زور جار يش
 کاباني مال هېچي بړ نامي ته وه له بنکې و چهرم و پر زوله زیاتو..

بړ به پوښته که لتوړی خوار دغان له ونيو که په پر ه وېکړ د نه له لوزيکي نايه کسانې
 هيز و مرجامه له و عيه، بگوزين بړ کولتوړی که هه موومان پنکوه له
 دروستکردنی خوار د نه کان و له خوار دنيان و له شتی قاپه کانيشدا به شدار بين:
 جوان ترين سرووتي خوار د نه نه وه به، ماندووی و چير له تيران خوماندا دابه شبکه ين.
 دا غار کی و سکه ندنا فیه کان له مړوه وه خاوه ن که لتوړيکی زور شايان و
 ده وله مەندن، ده بې لپانه وه فیر بين، نه گهر چي زه حه ته له وه تيگه ين چو ن ده توان
 چەندن کاتر ميز به ديار ميزه کانيانه وه دابيشن. ليتنا شمار مه وه، من به سيار ده سال نه بجا
 تيگه يشتم که سرووتي خوار د نه به لای سکه ندنا فیه کانه وه، هر ته نيا هه ولدان نيه بړ
 چير وهر گرتن و تېرسون، هينده ی نه وهی سرووتي به کوناسين و مه عرفه به به
 نه وېزی مړوؤ.. نه وهی له و دانېشتانه دا اړه چاو ده کرا، کير کي نيه له سر
 زووتير خوار د ن قسه ی خو زالکردن به سر نه وهی له بهرام بهرت و له ته نيسته وه
 دانېشو وه، که بړی هيه اړه گزه پرست و نه يار يش بښت، به لکو اړه چاو کردنی
 نه خلاقی گفتوگوي هابرماس و لوزيکی ديالوگی باخنيه له سر سفره.. جار نيکان له
 دانېشتي کدا به دورودريزي قسم له سر خرابی پوليس ده کرد له گه ل په نابهر اندا و

دواچار وتاری (پولیس: باوکیکی ناحهز له سر شه قامی نازادی) لیه ره مهات، که له (دیارده گهرایی تاراوگه) دا بلا و مکړدوه، وهلی ته نیا دواي گفتوگوز که بومدر کهوت، سې کهس له وانه ی به شداریان کردبوو له گفتوگوز که دا، به پشه نه فسه ری پولیس و پولیسی نه پتی بوون. له وان په پره وکاری فه لسه فه ی نه خلای کانت بوون و له و دانسته دا وهك هاوولایهك ناماده بوون، نهك وه كو خاوه ن پله و پایه..

ده مویست باسی نه وه ت بۆ بکه م که شیری شاعران سر چاوه به کی باش نین بۆ دروستکردنی خواردنی چیر به خش، به لام نه وه ی پتیرسته له شاعره کانه وه به بهارت به خواردن فیری بین، بریبه له هه سترکردنی شاعرانه و شاعرانه چه شه کردنی خواردنه کان. (هه سترکردن) و (چیرینین) و له نه نجای نه مه شه وه (خوشحالی) و (به خته وهر بوون)، له که لتوری زوری گی لانی وهك نیمه دا، وهك مه سه له به کی (رواله تی) و (هاکه زایی) و (که م)، ته ماشای کراوه. نه وه ی زور خوشحاله، یان به دواي چیر دا ده گهری و هه ستیاره، که سیکي ساکار و گهمزه و خه مسارده و له دنیا تینه گیشتوه.. نه وه ی زور پیکه نی و هه سی خوی دهریری، (عه قلی سووک) به و (مندالانه) ره فتاری نواندووه. له به رامبه ر نه مه شدا عه قلیکی (قوروس) و (زیرهك) مان هه به که دهر کی (تراژیدیا) و مانای (قول) ی زیان ده کات.. نیته له شورتیکدا نماژه به وه ده کات و ده لی، نه وه ی مرؤفه کان له خویان قه ده غه ی ده کهن، ناچارن وهك شتیکی ساکار، لاکوته و پس ته ماشای بکه ن. به لام به وه ی به که م ته ماشای حمز و هه سته وهریه کان بکری و حوکیان له باره وه دهر بکه بن، هیچمان نه کردووه له وه زیاتر که نامانه وی دان به و راستیه دا بنین که پمانده لی: مرؤفه بوونه وهریکی خاوه ن جه سته پشه. نیته ده موی بلی: نیمه ناتوانین چاو له لایه نی هه سته وهری خومان بوشین و له جه سته مان لړتی بده یه دهر وه، نه گهر چی ده توانین بیچه پتین و سر کو تی بکه بن. بۆ به چاو بوشین و به که م ته ماشا کردنی هه سته کاغان هزکاریکی هه ره سه ره کی شینوازی تیر کردنی سادو ماسوشیانه ی حمزه کان و مهیل و ناره زووه کاغانن. نیمه

له کاتی تیرکردنی حهزه کانیسماندا ناره زروی نازاردان و نازارچه شتمان هه به و چیر له مەش ده بین... پیده چی نهو تیگه یشتنه ی نیشته، بهرپر جدانه وهی نهو نهرتیه فله فیه بیت که له نه فلا ترونه وه تا کو نایینی مه سیحی و تا کو دیکارت، له که لتووری نهو رویدا درێژ بۆته وه و بۆته که لتوورنکی جیهانی. لهو نهرتیه دا به شنبه وه کی گشتی بیرو که به ک هه به کار له سر به که مگرتن و بیته ها کردنی ههسته وه ری ده کات و له و پشه وه مه یل و حهزه کانی مروژ رهنده کاته وه و له ناستی ده روو نیشدا توند پوهی و چه پاندن و سادۆ ماسۆ شیته به ره هه مده هینی..

پۆیستانکات له کۆمه لگایه کی نه فلا ترونیدا بژین، یاخود پالنه ریکی نایینی هه بی بز نه وهی به چاوی نزم ته ماشای جهسته و حهز و مه یله جهسته یی و ههسته وه ری خزمان بکهین. هینه به سه کۆمه لگا قه بوولی جوژه کانی توندوتیژی و نه تککردن و به که مگرتن و به زۆر دا پۆشین و حجاب بکردنی جهسته کان بکات، رینگا بدات به کوشتی رۆژانه ی جهسته و خۆکوژی و نهویدی کوژی بیته دیارده، تا کو هه مو مان بکهوینه بیخو رمه تی و سوو کایه تیکردن به ههسته وه ری و گالنه مان به ژیا نیکی چیریه خشانه بیت..

که واته قه کردن له سر خواردنی شاعیرانه، قه کردنیشه له سر ههسته وه ری و گرنگی جهسته سه بارهت به ههستکردن و نهزموونکردنی ژیا ن. خواردنی شاعیرانه به مانای جوژی له خواردن نایهت که بتوانین دروستیکهین، به لکو به مانای شاعیرانه مامه له کردنه له گه ل خواردنه کاند و شاعیرانه ههستیار بوونه له کدش وهه وایه کدا که ژه مینکی تیدا ده خوین. به م مانایهش ده کری، هه موو ژه مه کاغان و هه موو خواردنه کاغان شاعیرانه بن. له راستیدا شاعیران میراتگری مروژایه تین له ههستکردن و کردنه وهی ههسته کانیاندا و نه مەش نهو شتهیه که واده کات نیمه زۆرشت له شاعیرانه وه فیر بین، ته نانهت له سه رده مینکیشدا که شیعری باش که مپۆته وه و له ناو کۆمه لگایه کیشدا که بیرو که مروژدۆستییه کان له کالبرونه وه دان و له که لتووریکیشدا که نیدیعی نهو ده کات: سه رده می شاعر کۆتایی پینها تووه و ته نانهت

عەزابت جەشتوو، وەلى كەشفى گەورەى ژيان نەو ەبە مرۆفە ەمان نەو شتەنە لەگەڵ نەوانبەردا نەكات كە لەدژى خۆى كراون ..

مرۆفە وەك پەتاتەخۆر

مرۆفە بەرلەو ەى پەتاتە بخوات، شتى دىكەى لە شىزەى پەتاتەدا زۆر خواردوو ە و مېژوو ە سەرەلەدانى پەتاتەش، لەچاو مېژوو ە سەرەلەدانى مرۆفە و مېژوو ە خواردنەكانى دىكەدا، بەراوورد ناكړئ.. ەئىدە ەبە، پەتاتە يەكەبجار لە خۆرئالواو ە دېشە خۆرەلەتو ە وەك فرسان بىرۆدەل دەپېژئ: چىنەكان كە نەو ەم ەموو داھىتران ەى خۆيان بۆ خۆرئالواو ناردوو، كەچى بۆخۆيان تەبىا لە سەدەى نۆزدە ەمەدا بە پەتاتەى خۆرئالوايى ناشا دەبن و لەسەرەتايشەو زۆرى ەمز لىناكەن.

ەزى لىكەيت يان نا، پەتاتە بەزۆر شىو ەخوريت و لە زۆربەى وەرزەكانىشدا دەستدەكەوئ، نەمە يەكەمىن خەسلەتى ھاوبەشى پەتاتە و ھاوړىكانە: ھاوړىكانىش جۆربەجۆر و جياوازن، بەلام لەزۆربەى نەو كاتانەدا كە ئىمە پىرستيمان پىيان ەبە، نامادەن.. كەواتە ەمەر ئىستا بړۆ چەند پەتاتەيەك، لەو پەتاتە قوړاويى و لاخوارە خۆماليانە بەئىنە و بە سىماى چلەكياندا ئىمەكەو، كە بړن لە رۆحى خاكى ولات و دوايىن دلۆبەكانى باران و خۆرى خۆشەويستى.. بړۆ بەرەمى نەو رۆو ەكە بەئىنە كە لە سەدە دوورەكانەو ە تا ئىستا وەك ھاوړىيەكى فريگوزار و بە وەفا، چەندىن جار مرۆفابەتى، ەمەر لە ئىرەنداو ە بۆ پورتوگال و بۆ چىن، لە برسىنى و قىران رزگار كردوو.. پەتاتە ەمەر تەبىا خواردنى ەهژاران نەبوو، بەلكو خواردنىكى ھاوړىيانەش بوو، فەريادەسى بوو لە كەنار بارودۆخە ناخۆشەكاندا، نەپېشتوو مرۆفە لەناو بچى.

كوڵاندنى پەتاتە لە قەيتانك ناودا، زۆر ناسانزە وەك لەو ەى قابىلەمەيەك نىو ەكەين لە ناو. بۆيە دواينەو ەى پەتاتەكان دەشزىتەو، بيانكەرە قابىلەمەبەكەو ە و كەمى ئاوى تىكەو سەرەكەى لەسەر داينى و ناگريكى ئاسايى بۆ داگىرسىنە. نەوجا بەردى، يان

هەر شتیکی دیکەى لەسەر داڤنى با هەلمەکە نەیتە دەرهوه و زوو پەتاتە کانت بۆ
 بېشینی. دەتوانیت نەم میتۆدە بۆ زوو کولاندنی هەر شتیکی دیکەى وەك هیلکە، یان
 گەرمکردنەوهى خواردن، بەتایبەتى برنج، بەکار بھێنى و دواپەوهى دەپنجەتە سەر
 ناگر، کەمى ناوی پندا برشینە، تا بە هەلمەکەى زوو گەرم بپێتەوه.

ئێستا پەتاتە کانت خستۆتە سەر ناگر. کەواتە نەم خۆراکەکانە حازرکە: پیازنک، هەندى
 کەرەوز (تەر پیت، یان ووشک)، بەکدوو چل جاترە، زەردپەنى هیلکەپەك، یان دوان
 (بەپنى زۆرى پەتاتەکان)، لەوێچى نانى ھاردراو، بەك قسوو ماسى شیلانە، لەتى
 تەماتەى گەورە، چەند گەلایەکی سلق، نەگەر لەبەردەستدا بێت. کەوچکى رۆنى
 ئاساى، یان کەرە، کەوچکى خوی و چەند پارچە پەنیری چوارگۆشەى زەرد،
 وەکنەوهى لە خواردنى عاشقاندا بەکارمان ھێنا. کینشى ھەموو ئەمانە دەکاتە (٧٥٠)
 گرام و دەتوانیت لەگەڵ کیلۆ و نیوێک پەتاتە تیکەلیان بکەیت.

سەرەتا پیازەکە لە رەندە بەدە، بەلام لەکاتى رەندەکردنیدا فوو لە دەستى خۆت بکە
 بۆئەوهى بۆنى پیازەکە چاوت پرناو نەکات. لە خواردنى عاشقانەدا، کەمى باسى
 سېحرەکانى پیازم بۆ کردبوویت، بەلام خۆت دەزانیت ھاورپێک بەچاوى
 فرمیسکاویەوه بپینى، یەکسەر خەمت بۆ دەخوات و بۆى ھەبە وەکو تۆ دەستبکات
 بە گریان!

رەنگە ئێستا ناوی پەتاتەکان وشکبووبى، بۆیە پێویستە ھەر بەسەرى قابڵەمەکە کەمى
 ناوی تری تیکەیت و خێرا سەرەکەى بچەرەوه سەر. بەردەوامبە لە جینى وردى
 تەماتەکەت. تەماتە بەھەمان شێوەى کە لەخواردنى عاشقانەدا، رۆلى سەرەکی
 ھەبوو، لێرەدا نەیتى، بەلام پێویستە ھەبى، چونکە بۆى ھەبە پەپووندی ھاورپیانە
 دواچار بپێتە پەپووندیەکی عاشقانە و بەمەش خواردنى ھاورپیانە دەیتە پردى لەنیوان
 ھاورپێکان و مرۆفە عاشقەکاندا. ئەجا بە وردى، کەرەوز، جاترە و گەلا سلقەکان بچە
 و بیانکەرە ھەمان دەفرەوه کە تەماتە و پیازەکەت تیکردوو. لەپاشى ئەوه زەردپە
 ھیلکەکە جیا بکەرەوه و بیکەرە ناو ھەمان قاپەوه و بەو کەوچکەى رۆن و ئانە

هاردراوه که تیکردووه، کهمی تیکه‌لیان بکه. پنده چنی نیستا په‌تانه‌کان ته‌واو پشاین، بۆنه‌وی له‌مه دنیایه‌ته‌وه، ناگره‌که‌یان کز بکه، نوکی چه‌قو ده‌مزیره‌که ت بکه به په‌تانه‌یه‌کدا، نه‌گهر زانیت ته‌واو کولاون، ناگره‌که‌یان بکوزینه‌وه و به‌کسر ناوینکی ساردیان پیدا بکه و دایانینی. نیستا کاتی نه‌وه هاتووه قزووه ماسیه‌که هه‌لچریت، نه‌گهر رۆن، یان ناوی تیندابوو بیرژه و گۆشته ماسیه‌که بکه‌ره ناو نه‌وه قاپه‌ی شه‌کانی دیکه‌ت تیکردوون، نه‌جا هه‌ولنده به‌که‌وچکیکت و به‌هیراشی تیکه‌لیان بکه تا‌کو گۆشته ماسیه‌که شیده‌بته‌وه. له‌پاش نه‌وه په‌تانه‌کان یه‌که یه‌که له‌ناوه‌که ده‌ره‌بته و پاکیان بکه و هه‌ر له‌سهر نه‌وه ته‌خته‌یه‌ی سه‌وزه و ته‌ماته‌که ت له‌سهر جیره، به‌چه‌قو که‌ فاش قاشیان بکه با‌گهرمای نه‌وه‌یان پروات. له‌بیرتی نه‌وه هه‌لمه‌ی له‌په‌تانه‌کانه‌وه به‌رزده‌بته‌وه، به‌وینه‌ی رۆحی خاکیکی تینووه که‌ پاش باران و هه‌تاو‌که‌وتن، عه‌رده‌که‌ جیده‌هیلنی.. بۆیه کاتی ته‌واو ساردبوونه‌وه، هه‌ولنده به‌بشی جنگالینک وردیان بکه و بیانهاره و بیانکه‌ره ناو هه‌مان قایی شه‌کانیه‌وه. که‌وچکی خونی تیکه و به‌ده‌ستی راست، بکه‌وه‌ره شیلانی وه‌که‌وه‌ی به‌هوی شفته دروستکه‌یت. ده‌توانیت که‌می توژی سر، له‌گه‌ل چه‌ند دانه‌ میخه‌کیش بکه‌یه ناوی.. پیریه تا‌و تیکه‌له‌که ده‌شلیت، چه‌کابه‌تی میخه‌کت بۆ بگنیه‌مه‌وه..

چه‌کابه‌تی میخه‌ک:

جارتیک له‌ریحانه‌یان پرسى: ریحانه، کاتی ده‌جیت بۆ نه‌هه‌نگی باران، چ بۆنی له‌خوت ده‌ده‌ی؟ نه‌ویش گوئی: میخه‌ک! له‌میخه‌کیشیان پرسى: نه‌ی تو‌نهم هه‌موو به‌رامه‌یه له‌کویره‌ ده‌هینی؟ نه‌ویش زۆر به‌دنیایه‌وه‌گوئی: له‌نهرمه‌عاره‌قی نیوان دوو مەمکی ژنه‌وه.. نهر له‌و رۆژه‌وه په‌تانه وه‌ستیی کرد: (دوابه‌وه‌ی له‌ ژیر بۆنی خا‌که‌وه ده‌مه‌پنه‌ده‌ر، له‌گه‌ل هه‌موو کولاندنیکما، چه‌ند میخه‌کتی له‌سهر نهرمه‌که‌م دابین).. ده‌لین کاتی وه‌ندوشه‌ گوئی له‌م وه‌سته‌ی په‌تانه‌ بوو، دۆعایکرد: (خودابه‌ نه‌ بالام

هينده بهر زكبت له خاكهوه دور كه موده و نه هينده شم تهمه ن بهيتي كه بونه كم له پيش گه لا كاغدا بږي).

(گوران) ي شاعر هموو جاري كه نهم حه كايه تي ده گپړايه وه، په روشي دايد ه گرت و شيعر يكي ده نو سي پړبو له بوني ژن و خاموشي وه نه وشه و حوزني گه رمي خاك.. به لام دواچار نهو يش يي هاوړي سري نايه وه..

كه واته پدله له ساز كړني خوار دني هاوړيانه بكه و ليگهړي با هموو نهو ټكه له يدي ناماد هت كړدوه، به نه ندازه ي نزيكوونه وه و به نه ندازه ي ناوښه بووني هاوړيكان له گه ل په كتر دا ناوښه بن، به يښه وه ي هچكاميان بون و ږهنگ و تامي خويان بدوړين.. هاوړي ته ي داو اي توانه وه مان ليناكات، چونكه نايه وي ټيمه سر به خويي خومان بدوړين، وه لي هاوړي ته ي چاوه وړاني وه ل و دنيابي و راستگزي مان ليد ه كات، چاوه رني فيدا كاري و نازكشان.. چي له وه خورشه مړو تا ده مري له گه ل نهو هاوړيانه دا ژيان به سر بهري، كه وه كو په تاته و پياز، وه كو گوشتي ماسي و جاتره، به وي ته ي ته ماته و ميخه كه له كه نار په كړ دا سووړي ته وه و سر به خويي خوي، تامي خوي و ږهنگي خوي له ده ست نه دات. هاوړي ته ي بوخزمانين وه كه نهويز، به لام نهويز له نيجه جياوازه و نهو وي له هاوړي ته يدا ريز بو نهو جياوازيه دان هني، ناعه داله تي كړدوه، چونكه نه رسز له كيني هه شته مي (نه خلاق ي نيكو ماخوسي) دا گوتوبه تي: له هه ر شويي هاوړي ته ي هه يه، پتويست به عه داله ت ناك.

بويه ليگهړين به هه مان شپوه ي كه له تاوه ي نه زمونږه كاني ژياندا له گه ل هاوړيكان مان ده برزين، ټكه له ي ناو قابه كه به ناو تاوه كه دا، كه پښتر سي كه وچك روغان ټي كړدوه و داغ بووه، پان بكه ي نه وه و ليگهړين سووړي ته وه و پاشانين نه مديوه و ديويكي يي كه با ته واو بېرزي.. بېرزي تا نال ده ي و تا بوني خاك و ناو و خوري ولا ته كه ت، له بوني خوار دني هاوړيانه دا ده ناسي ته وه.. ده توانيت بو كه مكر دنه وه ي نازاره كاني نهو برژانه، له سر حيكه تي ميخه كه، جامي ناوي تري، كه بوني گه ردي سي و نازاري لوو خوار دووي ميري ليندي، له گه رووي شوو شه

نان، یان سه مومونه که به کراوه یی و له سر پشت، بخمره ناو تاوه که وه و لینگه یی که می نال بیت. به لام نه یخوژیت و جاری په له مه که! نه بجا هه ولیده تیکه له ی هیلکه و سهوزه و دوشاو و گولاده که، به که و چکیت و به هیواشی به سردا بکه و نه هیلکی به ملاولای نانه که و پارچه سه مومونه کاندای برژینه ناو تاوه که وه. دواینه وه، سرقابه که ی له سر دابنیره وه و بوماوه یه که، هه تا ته و او گدرم ده یی، لینگه یی با نان و سه مومونه که، تیکه له که بجزی. پاشان هه ولیده ریثالی سنگه مریشکه که، یاخو: شفته ورد کراوه که، یان هر گزشتیکی تر که هه لئبرارد وه، به سهریدا بکه. ده یینی که چون نم گزشته له ناو تیکه له ی هیلکه و سهوزه که دا ده نیشتی. (بو له وانه ی گزشتخوژن، ده توان له جیاتی گزشت، ورد کراوی قارچک، یان ناوی باینجان به رهنده کراوی به کار به یشتن). بیگومان نه گهر گزشته که، یان قارچک و باینجانه که به گهرمی به سر نانه که دا بکری، زووتر یارمه تی برژانی هیلکه که ش ده دات. به لام له گهل نه وه شدا پیوسته به خیرای نانه که، یان سه مومونه که هه لگپرته وه تا کر به شی سهروه ویشی برژی. دوا ی که مزل له پنج خوله که ده توانیت ناگه که بکوژنینه وه، چونکه ناییت به ییلی زور وشک بیتته وه و با که می ته رای تیدا بچینی... نه گهر مبه بست بیت ده توانیت زه لاته یه کی ساده ی بو دروست بکه ییت و په رداخی دژ، یان ماستاوی له گهل بخوژینه وه...

هه رنه وهنده ماوه لیت بیرسم: نایا جاری پتشیو، خواردنی عاشقانه کت دروستکرد؟ نایا خو شه ویسته کت هات؟ یاخود دروستکرد و خراب ده رچوو؟ له هه موو نم حاله تانده دا ده توانیت نم هه نگاوانه ی خواره وه بنیت:

یه که م: نه گهر دروستکردی و له گهل خو شه ویستی خوارد بشت، جاریکی دیکه دروستی نه که یته وه.

دووه م: نه گهر دروستکردی و خو شه ویسته کت نه هاتی، بزانه که له کاتی یاز جینه که دا گریاوت.

سینه‌م: نه‌گەر دروستکردی و خراپ دەرچووینی و خوشه‌ویسته‌کهشت نه‌هاتینی،
پتویهسته قسه نه‌کهیت!

چواره‌م: نه‌گەر دروستکردی و خراپ دەرچووینی و خوشه‌ویسته‌کهشت هاتینی،
پتویهسته داوای قهره‌بروی مادی خواردنه‌کهت له‌م هه‌فته‌نامه‌یه بکه‌یته‌وه، چونکه
نه‌مانیش له‌جیاتی نه‌وه‌ی وینه‌ی ته‌ماته له‌گه‌ل وتاره‌که‌دا ب‌ل‌او بکه‌نه‌وه، وینه‌ی
سپۆنکیان ب‌ل‌او کردبۆوه!

پنجهم: نه‌گەر دروستکردی و یار هاتینی و تۆش له‌په‌له‌په‌لیان ده‌م‌وزمانی خۆت
سووتاندینی، د‌ل‌نیام عاشقیکی راسته‌قینه‌یت.

بۆیه ناچارم له‌هه‌فته‌ی داهاتوودا بیر له‌خواردنێك بکه‌مه‌وه، که ته‌واوکه‌ری عه‌شق
و پارێزه‌ری شاعرییه‌تی ژبانی نیمه‌یه! به‌لام تا نه‌وکاته سه‌زده‌که‌م جارێکی دیکه
دیوانی (له‌ غوربه‌تا)ی محمده‌ عومەر عوسمان و جه‌ند لاپه‌ره‌یه‌ك له‌ یاداشته‌کانی
(نیحسان نووری پاشا)ی رابه‌ری شۆرشێ (ناگری داغ)، بخۆنیه‌وه..

خواردنیی هاورپکان

کەسایەتی پەتاتە:

بەراستی زۆرم بیر لە پەتاتە کردۆتەوه، لە میژوووەکە ی و لەو رۆلەی کە لە میژوودا سەبارەت بە ژبانی مڕۆڤ گێراوتی... ئێستا ئەگەر بێئیم: پەتاتە دەرمانی هەموو دەردانە، رەنگە زیادەروژی پێوهی، بەلام ئەگەر بێئیم: پەتاتە بۆ بەهێزکردنی توانای جنسی مڕۆڤ بەکاو بەکە، بۆ سەبی نرخێ پەتاتە هێندە بەرز دەبێتەوه، مەگەر بەپرەسی سیاسی یت، دەنا کیلۆیەکت بۆ ناکردی! هێندە هەبە لە ئێستادا خەلکی ولاتی ئێمە پەتاتەخۆریکی باش نین و تەنانەت پەتاتە وەک خواردنێکی نزم و بێقەر تەماشای دەکری و بە ژەمی هەزاران و پەنابەر و لێقەوماوان دەدرێتە قەلەم. نەتەوه بەکگرتووەکانیش لەمەدا بیکاریگەر نەبووه و زۆرینهی خواردنەکانی ئەو رێکخراوه مەزنە لە ناو کەمپ و نۆردووگای پەنابەراندا، پێن لە پەتاتە: پەتاتە ی کولاو، سوورکراوه، سوێرکراوه، خەلوا ی پەتاتە، قامکە پەتاتە (فینگەر) و هتد...

من گەرەکمە لەم زنجیرەیدا، پەتاتە وەک خواردنی (هاورپکان) بچمە روو، چونکە لەو برۆایەدام نەمە باشترین بەهانیە بۆ رەتکردنەوهی کۆی ئەو رۆانگانی کە پەتاتە وەک خواردنێکی کەم بەها تەماشای دەکەن، جگە لەو هەولەی نەتەوه بەکگرتووەکان کە دەبەوێ (برایەتی مڕۆڤایەتی) لەرێگەی خواردنی پەتاتەوه بچاتە روو: (ئەگەر هەموو مڕۆڤەکان پەتاتان بچۆن، دەبنە برای یەکا)، ئەوه هیچ هەولێکی دیکەم ناگا لێیە بۆ بەجیهانیکردنی ئەو رووهکە ی پێدەچێت نیشتمانێکی دیاریکراوی نەبێ... لەلای من

په تاته زیاتر دهمزی هاورپه تیه، نهك برایه تی. چه مکی برایه تی چه مکی په گزمه نده: (چونكه تهنیا نیرینه كان و هاوره گزه كان ده توانن برای یه كتر بن)، چه مکی مده جداره (چونكه پیوسته براكان هاوخوین بن) و دواچار چه مکی سنوورداره (چونكه تهنیا هاوزماندكان برای یه كترین). وهلی هاورپه تی به وده دا كه به رزترین و جوانترین په یوه نډی نیوان مرویه و سنووری نیریه تی و میایه تی و په گه زی نیوان مروقه كان ده به زتی، نه وه به هژارانه ترین خواردن تیره یی.

له نیران براكاندا همیشه شه ری بردنه وه و دابه شكردن هیه له سر زوری و كه می به شه كان و برای گه وړه زور و برای بچووك كه می به رده كه وی، برای گه وړه هزی سندنن هیه و برای بچووك توانای چاوه پوانی و قه ناعه تكردن به و به شه ی به ریده كه وی. برای گه وړه په تاته ی گه وړه ی ده وی و برای بچووك په تاته ی بچكوله ی ده دری تی. په نډیكی سیوه یلایه تی هیه ده لی: (عذاب و نعمت بو براگه وړه، كه باب و نازیش له بو تاقانه، براجووكیش: سه گوسه گبایه)..

لوزیكی هاورپه تی دابه شكردنن تندا نیه، هاورپكان له هموو شتیكدا هاوبه شن و نه وان به رله وه ی له پرووی جهسته یه وه خو یان تیر بكن، له پرووی معنه ویه وه پرپر ده بن. به لام له بهر نه وه ی له كومه لگای نیمه دا و زورینه ی كومه لگای نه مرودا، (كه ناعه داله تی تیا یاندا ده سه لاتداره و پاره و سه رمایه له سه رووی هموو شتیكی دپكه وهن و ته ناهت كاریگه ریشیان كړدو ته سر په یوه نډی هاورپه تی)، پیوسته له پشدا خواردنه كه مان دروستبكه ی و زگمان تیر بكه ی، نه بجا باس له په یوه نډی هاورپانه بكه ی. په یوه نډی هاورپانه نه و پرده یه له نیوان په یوه نډی عاشقانه و په یوه نډی شاعیرانه دا، جا نه گهر تر خواردن عاشقانه و خواردن شاعیرانه ت دروستكردی، به ناسانی تیده گه یت بوجی پیوسته شاره زای سازكردن خواردن هاورپانه ش بیت. مروقه هم وړه كه چو ن پیوسته له ژبانی خویدا، عاشق و همستیار بیت، ناواش پیوسته ژبانیكی دؤستانه و هاورپانه له گهل كه سه كانی ده ورو به ری خویدا داجه زرتی. ده زانم توش به ده ست نه وانه ی رڼوژگاری به هاورپنی خوت ده زانین،

نازاد کهیت.. نازادی کهیت لہم سہر دہمہی خدریکہ لہ ناعہ دالہ تیدا بواری
 پہیوہندیہ کی ہاورپیانہ مان بڑ نامیتہوہ.. نیمہ نہک ہر بیہ شین لہو پہیوہندیہ
 گرنگی مرؤڈ لہرینگہ بہوہ خوی دہناسی، بہلکو عدالہ تیکیش نیہ جینگہی بہتالی
 پہیوہندی ہاورپیانہ مان بڑ پر بکاتہوہ.. بہلام پشٹہوہی خواردنہ کت دابگری و
 لہ گہل ہاورپیکتدا و بہدہم خہمی توورتی ترپوہ نوشی بکہیت، کہمی باسی نہرستو
 و چہند لہسلہ سورلپکی دیکت بڑ دہکم، کہ بہیتہوہی ہەرگیز پەتاتہ یان
 خواردین، بہ گرنگیندہوہ باسی پہیوہندی ہاورپیانہ کر دووہ.

فہلسفہ و پەتاتە:

نہرستو لہ دوو بەشی کتیبکی زور گرنگی خویدا کہ تەر خانیکردوہ بڑ قسہ کردن
 لہسەر نەخلاق، بہ وردی فسان لہسەر ہاورپیتہی دہکات. ہاورپیتہی بڑ نہرستو لہ
 عدالت گرنگزہ و تہانہت لای وابہ عدالہ تیش بڑ کہسی دادوہر جینگہی
 ہاورپیتہی ناگرتہوہ.. دادوہر کانیش بڑ بہدہستہتانی کامہرانی پتوبستیان بہ ہاورپ
 ہہیہ.. ہاورپیتہی پہیوہندیہ کی نیران مرؤیہ کہ نہ لہپر و ناسان بہدہست دیت و نہ
 بہخیرایی و ہاکہ زایش لہناو دہچی. خوشی و کامہرانیہک مرؤڈ لہ گہل ہاورپیکانیدا
 بہدہستی دہکہوی، نہزموونکردنی تہواوی زبان و تہوپہری دوور کہوتنہوہیہ لہ ترسی
 مہرگ. وەلئ نەو نازارانہی مرؤفیش لہ نەنجامی تیکشکانی پہیوہندی و لہکاتی
 لہدہستدانی ہاورپیکانیدا نہزموونی دہکات، مردنکی تہواوہ..

نہرستو، بہینچہوانہی ہندی بیروای دیکہ بہوہ، کہ تپیدا فہزلی یونانیہ کان و
 مرؤفی نازاد و نیرنہ دہدات بہسەر غہیرہ یونانی و کویلہ و مینہدا، کاتی فسان
 لہسەر پہیوہندی ہاورپیتہی دہکات، وەکنہوہ وابہ باس لہ چارہنوسی ہہموو زبان و
 مرؤفایہتی بکات: (کہسی کہ گیرودہی غہریبی و تہنایی بروہ و پاش ماوہیہ کی زور
 سہرلہنوی مرؤفیکی ناشا دہیتہوہ، بہباشی ہست بہودہکات کہ مرؤڈ چہندہ
 لہ گہل مرؤفیکی دیکہدا خومانہ و نزیکہ. لہم ہستکردنہشدا نہ جیاوازی یونانی و

بېگانه کاریگه‌ری هدی و نه جیاوازی تیران نازاد و کزیله). نهم بیروړا مروځدوست و به کسانخو ازانه به له هزری ندرستزدا دریژه به‌خزی نادات، به‌لکو له هزری فدیله‌سرو فیه ستزیکه‌کان (ره‌واقیه‌کان) دا و به‌تایه‌تی له‌سر ده‌ستی (سیه‌رو ۴۳- ۱۰۶ پ.ز) ده‌گانه لوتکه‌ی خزی.

سیه‌رو زور پاهند بوو به هزری ره‌واقیه‌کانموه و به‌لای نه‌موه ره‌واقیه‌کان نه‌مو هزرمه‌ندانه بوون که به‌یې هیچ سلهمینه‌وه و ترسې باسیان له حکمته‌ی چاکه و خراپه کردووه. نه‌مو بروای و ابوو که مروځ، چ ده‌سلاتدار و چ ینده‌سلات بیت، پیوسته ژبانتیکی سه‌ریه‌زانه بزی و له‌پنای ده‌سته‌به‌رکردنی دادوه‌ری و له‌دزی نادادوه‌ری کومه‌لایه‌تی تیکزوشی. چونکه نادادوه‌ری هیچ له‌نجامیکی نه‌وتوی نییه و مروځی نادادوه‌رو مروځیکه نه‌ک هر نازا نییه، به‌لکو ترسه‌نوکیشه: (نه‌گهر که‌سنی نه‌یه‌وی به ههمان شپوه‌ی که له‌پنای خویدا تیده‌کوشی، له‌پنای خه‌لک‌یریشدا تیکزوشی، نه‌مو ناتوانیت به خزی بلیت نازا). بېگومان مروځیکش نازا نه‌بیت ناماده نییه هیچ جزره خۆبه‌خشیه‌ک له‌پنای هاوریکانیدا بنوتی. بویه به‌لای سیه‌رووه هاوریه‌تی هیزنکی کومه‌لایه‌تی گرنگه و هاوریه‌تیه‌کی کاملیش پیوستی به هاوریه‌ری هدی. نه‌مو شتیکی سرووشتی و فره‌مانیکی سرووشیشه که ههمو بوونه‌وه‌ره‌کان له‌سر بنده‌مای (هاوخوتی، هاونایینی، هاونهریتی و هاوریدوه‌ری)، تیکه‌لی له‌نیوان خویاندا دوستبکه‌ن. وه‌لی نه‌مو په‌یوه‌ندیانه هه‌رچه‌نده‌ش پته‌و بن، ناتوان له‌گرنگی په‌یوه‌ندی هاوریه‌تیه‌که‌مکه‌نه‌وه. هاوریه‌تی په‌یوه‌ندی تیران مروځه‌خواه‌ن فزلیله‌ت و رۆح پاکزه‌کانه. نه‌مو کاته‌ی نیمه‌ پاکزی و راستگویی له‌که‌سینکا به‌دی ده‌که‌بن، نیدی به‌ده‌ست خومان نییه و خوشمان ده‌ویت. نه‌مو راسته‌که هه‌رجوزه چاکه و فزلیله‌تیک سه‌رنخ‌پراکینده، به‌لام چاکه و فزلیله‌تی عمده‌اله‌خو ازانه و سنگفراوانی مروځ، له ههمو بیان شایانزه. جوانترین دیمه‌ن نه‌مو کاته‌به‌که مرویه‌کان له‌چاکه‌کاری و میهره‌بانیدا لیکز بچن، چونکه له‌نیوان که‌سانیکدا که هاوکارن و به‌شدارن له‌خوشیه‌کانی په‌کتردا، هه‌رکسه به‌ههمان ریژه‌ی که‌خودی خزی خوشده‌وی،

ئەوانىزىشى خۆشەوئى. لەم رېنگەيەشەو، سىسەرۆ گەرەككەيتى پەيوەندىي ھاورپەتتى بىكەتە بناخە لەبۆ تەييارکردنى كۆمەلگايەكى دادوەرەنە و دەسلەتتىكى دادپەرۋەر.. ئەگەر ئەم ئاۋاتەي سىسەرۆ بەھايەتە دى، بېگومان نىستا لە ھەموو كۆمەلگاكەندا پەتائە خواردنىكى سەرەكى و پىرۆز دەبوو، ھەلى چوون ئەو بۆخۆزى باش دەيزانى كە مەزھەكان، بەزەھەت دەبنە ھاورپەتتى يەكتر، ئاۋاش بە زەھەت ھەزيان دەچىتە سەر پەتائە خواردن.. نىستاش دۋايەمەي ئەمەديوادىيى خواردنەكەت بىرژاۋە، كاتى ئەو ھاتوۋە چەندپارچە پەنرەكەي لەسەر دابىنى بۆ ئەمەي بەسەريدا بىتۈتەو..

يەككى دى لەم نووسەرەندى كە ئەگەرى ئەو ھەيە پەتائەخۆزىكى غەتتىكە بوۋىن، ناۋى (مىشېل ئىككىم دى مۇنتى) يە.. بە پىچەۋاندى سىسەرۆۋە، مۇنتى (۱۵۳۳- ۱۵۹۲) لە شاكارەكەيدا بەناۋى (پەيگىرەكان) و لە پەرەگراف (۱۳) دا، كاتى باسى ھاورپەككى خۆزىدەكات، پەيوەندىي ھاورپەتتى ۋەك مەسلەيەكى تايىت و كەسى پىناسە دەكات و ھەلىدەسەنگىتى. ئەم دەبىزى: (... لە قۇرئانى ھاورپەتتىدا، نەفسەكان بەجۆزى لىكىدى دەتالەن و بەجۆزى ئاۋىتەي يەككى دەبن، ئىدى پەيوەستەگى خەزيان بەھەر شىكىكى دىكەو مەھوۋ دەكەندە و بۆيان نادۆزىتەو.. ئەگەر ناچارم بىكەن تا بلىم بۆ ئەم ھاورپەتتىم خۆشويست، ۋا ھەستەكەم نەتوانم ھۆكارەكەي بەيان بىكەم، چۈنكە ئەم خۆزى بوو، مىش، مەن). مۇنتى بەم گوتەيە قامكى لەسەر خالىكى گىرەنگ دانائە: ھاورپەكان يەكترىان خۆشەوئى، بەلام رەنگە نەتوانم ھۆكارەكەي بلىن. ھۆكارى بوۋنە ھاورپەتتى كەسانى دىكە ھەرچىيەكىش بىت و ئەوان چەندەش ئاۋىتەي يەكتر بىن، سەرەخۆزى خۆيان لەدەستەندەن، چۈنكە ئىمە ئەوانىزەمان خۆشەوئى ۋەك خۆيان و ئەوانىش ئىمەيان خۆشەوئى ۋەككەوئى كە ھەين.. لە درىژەي قەكەيدا، مۇنتى دان بەۋەدا دەھىتى كە نازانەت ئەم ھىزە بەيانەكراۋە چىيە كە دەپتە ھۆزى يەكبوۋنى ھاورپەكان.. بەلام لەلاي ئاشكارايە كە ھاورپەتتى ئەم لەگەل ھاورپەكەيدا بەناۋى (نەتىن دولابۆتى)، جگە لە خۇدى پەيوەندىيەكەيان ھىچ غونە و سەرمەشقىكى دىكەي نەبوۋە و نەدەكرا ئەم پەيوەندىيەي ئەوان جگە لەخۆزى،

به هیچ پتوړيکي دیکه هڅه نښته: (نازانم کامه جهوهري نهو همدو
 تیکه لېوونه به که وستی نیمه له مشی خزی نا و به تپوتیه کی چورنیک و
 تامه زرزیه کی دوو لایه نهوه، راپنچي نفرتوون و مدحوو بوونه وی له یه کړدا کړدین.
 گوتم (مدحوو بوونه وه) و نم قسه به شم ناواقعیانه یه: هیچکامی له نیمه شتیکی
 نه ده کړده می خزی، وهکنه وهی به نه نیا تایید یی به خزی، یان تایید یی به من.. نهو
 خزی برو، میش، من).

که واته ده توانی له مباره یوه قسه ی خومان بکین. به لام بهر له وه، نکا ده کم ناگری
 خوار دنه که ت که بوی هیه نیستا پندا سووتا یی، بکوژته وه..

من لهو بر وایه دام، هر وه که چوون پداته له خویوه ناکولتی، ناواش که سه کان له
 خزیانه وه نانه هاوړتی په کتر. که واته له هاوړتیه پندا هه لېژاردن هیه و زور نیه،
 نازادی هیه و جهبر نیه.. مروځ ده توانیت بوخوی هاوړتیکانی هه لېژیری، نهک
 نه وایت خزیانی به سردا به پین.. نه مش به پنجه وانی ناسیاوه تی و هه وایتیه وه یه،
 که له یه که میاندا ناچاریت له ناست نهو که سه دا که ناسیوه ره چاوی هندی شت
 بکیت که به دلی خوت نین و له دوو میشاندا پتوسته قوناغیک له گهل نهو که سه
 هه لکیت که بزه هه فالت. دوعا بکه نهو قوناغه زور درېژ نه پتیه وه و هه رگیز له ژیر
 سه قفیکدا پیکه وه نه ژین، چونکه زورن نه وانی عومری له گه لت ده ژین و شیعی
 هاوړتیانه ت پتکه ش ده کن و هه رگیز نانه هاوړتی کس.. نهوان ده یانه وی تو دزی
 و بوخله واته گانیان بشاریتیه و نه پتیه گانیان بهاریزی و روژنیکش متعانه ی نهوه
 به کس ناکن لهو همدو کلیلی مدعریفه و میتافیزقا و له لسه فعی عشقه ی پتانه
 دانه یه کیانت بده تی تاکو ده رگای ناوده ستیکشیان پیکه پتیه وه.. نه ری به راست نهو
 همدو کلیله نیشانه ی ترسه نوکی نهوان نیه!

هاوړتیه تی بریته له په یوه نډیه کی دوو لایه نه دی درېژ خایه نی خو ویستانه ی نیوان دوو
 کس، که خزی له په یوه نډی (ناسیاری) و (هاوه لی) به وده دا جیاده کاته وه، تیایدا
 کرانه وه یه کی هه سته کی زورتر، نریکی و بهر پر سیاری ناماده یه. له په یوه نډی

ناسياوه تيدا، نمو كه سى ده ناسين، نه وهنده ليمانه وه نريك نيه كه بتوانن له ته كيدا كراوه بين و همسته كاغانى بز دهر بيرين، ههروه كوچون له پهيوه ندى هاوه ليشدا، نمو كه سى ده بته هاوه ليمان بز ماوه يه كه ده ناسين و پاشان بزى ههيه درهنگ، يان زوو ليكى جياينه وه. هاوړپه تى پهيوه ندى كه قوړه كه داواى وه، دلپايى و ههست كړنى باش و ريز و تا نه اندازه يه كيش نازكيشانان، له ناست په كړدا ليدنه كات. بنگومان هم مو نه مانهش له كه لوروپكه وه بز كه لوروپكى ديكه ريزه بين و نه گهري گزپانيان ههيه.. بزغونه هه ندى له كولتوره كان به پيچمونه پهيوه ندى خوشه ويسته وه، رپگه نادهن له پهيوه ندى هاوړپه تيدا هه سى لروپكى بهرجه ته بين، وهلى خودى پهيوه ندى هاوړپه تى له هه ندى كه لورو ديكه رپگر نيه له بهر ده پهيوه ندى سينكيدا.

به شپه يه كي غونه يى و نايدبال، هاوړپه تيه كان سنورى ته من، ره گز، پست، چين، سيما، حمزه تايه تيه كان و بهه كان ده بزتن. بزى ههيه مروځ، هاوړپكه له خوى گنجوز و به ته منز بيت، بزى ههيه نيز، يان مى بيت و له پشته وه سر به نه ته وه و ميله تيكى ديكه بين، جياوازي چينايه تى، جوانى و ناشرينى، نايى و خوليا فهديه كان و بهه كولتوريه كان نابته رپگر له بهر ده دروستوونى پهيوه ندى هاوړپه تيدا. وهلى غونه يى نمو پهيوه نديانه يى له واقيدا ده يانينين، به زورى له نيوان كه سانكدا دروسته بين، كه هاو ته من، هاوپنگه كومه لايه تى، هاوحمز و سلقه ي كه لورو و مه ترپالى و نريك له جيهانينى و بزجوونى به كزه وه.. ليگرپى نم به شى زغيره كه مان به قسه يه كي لريك كولا كوفسكى كوتاي پيهم كه گوتروپه تى: (نه گهرچى ناشكرايه، نايى ده سى هاوړپه تى بخه يه ده سى هه كه سينكه وه، له گهل نه وه شدا بزى ههيه تيروانيمان له جيهان به جوړه بيت، كه يه كه مين روو به روو بوونه كاغان له گهل كه سه كان، پويسته له تيروانينكى باشه وه بيت و سه باره ت به ماهيه تى پهيوه ندى كه مان گه بين بين. هه رجه نده نه گهري نه وه ههيه نم تيروانينه زوو له بزته يى نه زمروندا بتريته وه و ته نانه ت بهرزه وه ندى كه نيشان

بخاته مەترسیهوه، وهلی به شیوهیهکی گشتی بهیرویکردن لهو ئامانجه له ژياندا، شتیکی سوودبهخشه..).

له کۆتاییدا، نامهوت قسهی دلی خۆمت لیشارمهوه: تو نهزمونی تایهتیت له بواری هاوڕیهتیدا ههڕچیهك بێت، چهنده تێکیان شکانیدی، ئازاریان دابیت، بیهوفا و سهله بووبن، دیاریهکانیان بیرجووبیتهوه، دوو روو بووبن، کۆی بیرکردنهوه و ههولدانهکانیان بیهه کردیت و ژیانی توێان وهك ههموو شتیکی خۆیان تهزویر کردی.. هیشا کاتی خهریکی دروستکردنی خواردنی هاوڕیانهت و نهمیشتاش تami خواردنی عاشقانه و شاعیرانهت له بێخی دداندا مای، بێسته بهر لهههموو شتی لهگهڵ خۆشهویست و کهسانی دهوڕوبههت و ژیانی خۆندا، هاوڕیانه مامهله بکهیت.. نهمه دهلیم و دهشزانم که لهکۆمهڵگای ئیمهدا چیدی ناتوانین ناوی (دۆست) و (هاوڕیکان) بهتین، نهگهر لههممان کاتیشدا ناوی (نهیار) و (دووژمن) بهکانیشمان به خهیاڵدا نهیدت. کهشفی گهورهی ژیاان نهویه مروؤه هممان نهو شانه لهگهڵ نهوانیژدا نهکات که لهدژی خۆی کراون..

زەللاتەى حىكمەت

(فەلسەفە) و (حىكمەت) لە روانگەى زەللاتەى

بەو دەدا كە فەيلەسووفەكان عەودا ئى بەدواى حىكمەتدا، ماناى ئەو پەيە حىكمەت پەيلەك لەسەر ووى فەلسەفە و حەكىمەكان كەمى لە فەيلەسووفەكان دانائەن. لە يونانى كۆندا فەيلەسووفەكان ئەو كەسانە بوون كە حىكمەتيان خۆش دەويست و دەيانويست ژيانىكى دانايانە بژين. ئەوان فەلسەفەيان وەك (زانستىك)، كە تايەتەندى خۆى و گوتارىكى تايەتى هەيە، لە حىكمەت، وەك (شێوازەژيانىك) جيا دەكرده و چاوەروانيان وابوو، فەلسەفە شێوازيكە لە ژيانكردنى حەكىمانە. بەم پەيش دەبوو فەيلەسووف ئەو شێوژيانە بژى كە هاوسەنگ بىت لە گەل نەوەرۆكى فەلسەفە كەيدا. دەبوو گوتارى فەلسەفى، واتە ئەو فەيلەسووف وەك فەلسەفەى كى تايەت لەرووى تيۆريەو دەپەختە روو، پەيوەندى كى تۆكمەى لە گەل شێوژى ژيانى خۆيدا هەيە. فەلسەفە هەر تەنیا كەلەكردنى زۆرترین زانبارەكان، هەرتەنیا بەرھەمھێنان و كۆكردنەوێ تێزە و بنەماكان نەبوو لە گەنجى بىرى فەيلەسووفدا، بەلكو شێوازيكى ژيانكردنى پراكتىكانەش بوو. فەيلەسووف بەو جۆرە دەژيا كە بىرى لێدەكرده و بىر كۆر دەوێ كانىشى بەرجەستە كەرى ئەو ژيانەبوون كە نەزموونى دەكرد. هەر بۆيەشە زەللاتەى فەلسەفى سوكرات و ئەفلاتون و ئەرسىز، بە كلاسيكۆزى جۆرى زەللاتە و لەھەمان كاتىدا خۆشترى جۆرى زەللاتە دەژمىردرێن. ئەوان كۆنچىكى ژيان و بوون نەماوێ لەرووى فەلسەفەو قەدى لەسەر نەكەن و

نەزمونى نەكەن و دواجار لەناو دەفرىكى حەكىمانەدا داينەريژنەوه. كانت دەلتى:
 (بەسالاچوونك بۆ نەفلاتوونى دەگىرايەوه كە لە خولى خۆپارنيزىدا بەشداریدەكات.
 نەفلاتوونيش پىندەلتى: نەدى كەى ژيانىكى خۆپارنيزانە دەستپەدەكەى؟ ناكرى بەردەوام
 قەمان بكەين، پىويستە رۆژنىكىش قەكائەمان بكەين بە كەردەوه). وەك پىسر هادۆ (كە
 من لەمبارەيەوه زۆر شتى لىوەفترسووم) دەلتى: (بە سىرواى بىرمەندانى دىرين،
 فەيلەسووف لەبەر رەسەنايەتى و زۆرى نەو گوتارە فەلسەفیانەى دايندەهينى، يان
 تەفسىر و رافەيان دەكات، نايستە فەيلەسووف، بەلكو نەوه شىوەرژيانى نەوه دەيكاتە
 فەيلەسووف. پيش هەرشتى پىويستە خۆمان چاك بكەين و گوتاريش نەوكاتە
 فەلسەفیه، كە بيشە شىرازىكى ژيانكردن). مەبەستى هادۆ نەوهيه، نەوهى
 فەيلەسووف دەكاتە فەيلەسووف قەكردن نيه لەسەر جۆرەكانى زەلاتە، بەلكو
 نەوهيه كە بۆخۆى زەلاتەخۆرييت و زەلاتە وەك ژەمەخواردنىك بجائە ناو خستەى
 بىر كەردنەوهكانى خۆيەوه.. هادۆ، بەدرىژاى كىيىكى گەوره و پر لە وردەكارى
 بەناوى (فەلسەفەى دىرين چيه؟)، بەلگەى نەوه دەهينتەوه، كە فەلسەفە لە درۆهى
 مېژووى خۆيدا، هەر لە پيش سوكراتەوه تاكو دىكارت و كانت و فەلسەفەكانى
 بوونخوازى، جۆرى لە پرۆفەكردن و رايەتانی فەيلەسووفانەى مرۆفە بووه بۆ گەيشتن
 بە ژيانىكى حەكىمانە.. بەم مانايەش بىت، نيمە هەموومان دەتوانن پرۆفەى ژيانىكى
 نەوتۆ بكەين كە لەسەر فەلسەفەيك بەندە، بەپىتەوهى فەلسەفەمان لە قوتابخانە و
 زانكۆدا خویندەين و زانیاریە فەلسەفیه كائەمان لە ناستى زانیاری فەيلەسووفەكاندا بن.
 حىكمەتى ژيان لەوهدا نيه كە بە پيش و پىژورى، فەيلەسووف و دانا بين، بەلكو
 لەوهدايە كە ژيانمان نەوهندە حەكىمانە بىت تا نەوهى بىرى لىدەكەينەوه، بكەينە
 نەوهى كە ژيانى نيمەيه و شايستەى ژيانكردنە. كانت پىوابوو (مرۆفە خواوەنى
 حىكمەت نيه وەلى مەيلى هەيه بەلايدا و تەنيا دەتوانن حىكمەتدۆست بن و نەمەش
 هەرگىز كۆتايى پشايەت و جىگەى ستايە.. لەگەڵ نەوهشدا هەموو خۆشەويستەيك
 لە كۆتايىدا كەردارىكە.. تەنانتە خۆشەويستىش بۆ عەقلى تېزى مەرجدارە و بەهين

به کارهتانی کرده‌یانه‌ی، ناکامل ده‌بیت)... که‌واته هه‌موو گرنگیتداینکی تیزریانه به زیان، دواجار ده‌بیت له‌بواری زیانکردنکی کرده‌یانه‌دا ره‌نگبداته‌وه. به‌م مانایه‌ش فه‌لسفه‌ ناسانزین و له‌هه‌مان کاتدا قورسزین خۆراهیانه له‌سه‌ر زیانکی بێ ناکۆکی و به‌ده‌ر له‌ گری و گۆل.

وه‌لی با بیرسین: زیانکی چه‌کیمانه‌ چیه‌؟ زیانکی چه‌کیمانه‌ نه‌و زیانه‌یه‌ که‌ شایسته‌ی مرۆفه‌ و به‌ده‌ر نیه‌ له‌ فه‌لسفه‌یه‌کی تایه‌ت که‌ ڕێنمایی مرۆفه‌ ده‌کات بۆ گه‌. نهن به‌ ناماڤه‌ باشه‌کانی. زیانکی چه‌کیمانه‌ نه‌وه‌ش ده‌گریته‌وه‌ که‌ مرۆفه‌ چۆن بژی و به‌یوه‌ندیه‌کانی ڕێکبخات، چۆن بیربکاته‌وه‌ و بیرکردنه‌وه‌کانی له‌ زیانی خۆیدا ره‌نگبدانه‌وه‌ و ناراسته‌که‌ری زیانه‌که‌ی بن. نه‌وه‌ش ده‌گریته‌وه‌ چۆن له‌ پشای خۆی و نه‌وانیژدا کار بکات و تیکۆشی و دواجار نه‌وه‌ش ده‌گریته‌وه‌ چۆن نه‌و زیانه‌ گفتوگۆیه‌کی به‌رده‌وام بیت له‌گه‌ل خودی خۆی و نه‌وانیژدا له‌باره‌ی نه‌وه‌ی چۆن کار بکات و بخوات و بنوی و پشوو بدات... زیانکی چه‌کیمانه‌ بریبه‌ له‌ زیانیك به‌دوورینی له‌ گری و گۆل و گرژبوونه‌وه‌ و ناکۆکی... چونکه‌ هه‌روه‌ک‌چۆن ناکۆکی نێوان بیرو و شیوه‌ی زیانکردن، زیان نالۆز ده‌کات، ناواش تیکه‌لکردنی نه‌و خواردانه‌ی له‌گه‌ل جه‌سته‌دا ناکۆکن، گه‌ده‌مان ماندوو ده‌که‌ن و شپزه‌یی ڕۆحیمان بۆ ده‌هێن. که‌واته‌ زیانکی چه‌کیمانه‌ به‌ده‌ر نیه‌ له‌ بیرکردنه‌وه‌ له‌ داه‌یا خواردنکی چه‌کیمانه‌.

زه‌لانه‌ وه‌ک به‌که‌مین خواردن،

نه‌گه‌ر حیکمه‌تی زیان نه‌وه‌یی که‌ ناکۆکی له‌نێوان بیرکردنه‌وه‌ و کرداردا. له‌نێوان تیزره‌ و پراکتیدا که‌مبکاته‌وه‌، نه‌وه‌ خواردنکی چه‌کیمانه‌ هیچ نیه‌ له‌ تیکه‌لکر نه‌و خوراکانه‌ی گه‌ده‌مان ماندوو ناکه‌ن و ژیاغان ناشیوێتن. زه‌لانه‌ غومنه‌ی نه‌و خواردنه‌یه‌ که‌ ره‌نگدانه‌وه‌ی بیرکردنه‌وه‌یه‌کی چه‌کیمانه‌یه‌ له‌ زیان.

کاتی دور، دور بۆ ژبانی مروۋ دەروانین له ناو سرووشتدا، ده‌بین و به‌لگه میژوویه کانیش نهوه ده‌سه‌لێتن که زه‌لاته به‌که‌مین جوړی خواردنه بۆ مروۋ.. ژبانی مروۋ له سه‌ره‌تای سه‌ره‌تاوه، ینکه‌ته‌یه‌کی زه‌لاته‌یی هه‌یه: (له‌سه‌ره‌تاوه، زه‌لاته هه‌برو)، به‌لام زه‌لاته به‌و مانایه نا که نه‌مروۋ ئیمه تیده‌گه‌ین و ته‌نیا به‌مانای (تیکه‌لکردن) دیته‌وه بیرمان. تیکه‌لکردنی خورا که‌کان به‌ته‌نیا نابیته زه‌لاته و هه‌رگیز ناشیته زه‌لاته‌یه‌کی حه‌کیمانه. به‌لکه‌ر پێوسته نه‌و تیکه‌لکردنه به‌نا‌راسته‌ی دوورخسته‌وه‌ی جه‌سته و پارێزگاریکردنی ژبان بیت له نا‌کۆکییه‌کان و نه‌و شتانه‌ی ده‌یشیوتن.

له رپوایه‌ته‌ نایینه‌کاندا، به‌که‌م مروۋ که بوونیکی شیوه فریشته‌ییانه‌ی هه‌یه، خواردنی نه‌و خورا‌کانه‌ی لێقه‌ده‌غه ده‌کری که فریشته‌کان نابێ بیخۆن.. گه‌ده‌ی فریشته‌ییانه‌ی مروۋ، نابیت نه‌و خورا‌کانه‌ی تیکریت که خوراکی فریشته‌ن، چونکه به‌وه مروۋ له فریشتایه‌تی خۆی ده‌که‌وی و نا‌کۆکی ده‌که‌وینه نیوان بوونی و ژبانییه‌وه. بوونی نه‌و، وه‌که‌نه‌وه‌ی یه‌زدان بیری لیکردۆته‌وه و بریاری له‌سه‌ر داوه، نابیت نا‌کۆک بیت له‌گه‌ڵ ژبانی نه‌و، که له‌کرده‌وه‌کانیدا ره‌نگه‌ده‌داته‌وه. به‌وه‌ی ئاده‌م نا‌گاداری نه‌م حیکمه‌ته‌ی یه‌زدان نیه و نیلیس نه‌م هه‌له، هه‌م له‌ دژی ئیراده‌ی یه‌زدان و هه‌م له‌ دژی ئاده‌م، ده‌قۆزیته‌وه و خوراکی به‌ ئاده‌م ده‌خوات که لێی یاساخکراوه، له‌ فه‌زای به‌هه‌شتی ده‌کریته‌ ده‌ره‌وه. نه‌گه‌رچی نه‌و خورا که به‌پێی رپوایه‌ته‌ جوړبه‌جوړه‌کان، له‌ میوه و رپوه‌ک و دانه‌وێله به‌ده‌ر نیه، واته له‌ جنسی به‌ره‌مه‌ سرووشیه‌کانه. به‌هه‌رحال، ئیمه له‌مه‌وه تیده‌گه‌ین که بوونه‌وه‌ریکی ناسمانی وه‌کو ئاده‌م نابێ نه‌و میوه‌به‌ بخوات. که‌چی ده‌بخوات و به‌مه‌ش یه‌زدان له‌ ئاده‌م تورو به‌ی و له‌ هه‌لقه‌ی نه‌ندامانی سه‌رکردایه‌تی ده‌یکاته‌ ده‌ره‌وه، چونکه به‌گۆتی ته‌کتوول‌جیه‌کی وه‌ک نیلیسی کردووه.. له‌راسیدا ئاده‌م هیچ نا‌کات له‌وه زیاتر که قه‌ده‌ری مروۋانه‌ی خۆی هه‌لده‌بزیڕی و ژبانی خۆی له‌سه‌ر زه‌وی دروسته‌کات، نه‌ک له‌ ناسمان. ئاده‌م نه‌یده‌توانی به‌ بوونیکی فریشته‌ییانه‌وه ژبانیکی مروۋانه‌ بزی، نه‌وه ژبانی نه‌وی ده‌کرده

زه لاتەيه کى بىنام و نه گونجاو.. نمو نه يده توانى له گه ل خوى ناکۆک بىت و نه يده توانى
 نمو شتى نه وىت و نه بخوات که بىرى لىده کاتهوه. حىکمه تى يەزدان له مه تىده گات،
 بۆيه شانىکى دىکه ده داته وه به ئادهم: نه وهى يه که مین مروڤ له ئاسمانه کان
 لىده سه نرێته وه، له نامێزى سرووشدا و له سه ر زه وى به مروڤايه تى ده به خشرېته وه.
 مروڤ ده به وى ژيانى خوى بۆى وه کته وهى بزخوى بىرى لىده کاته وه، نمو بىر ده کاته وه
 که ده بى بخوات، ده بى نمو به ره مه سه سرووشيه بخوات که لىقه ده غه کراوه، که واته
 ده بى له ئاسمانه وه بىته خوار بۆ سه ر زه وى و بز نه مه ش سه ر پىچى له فه رمانى يەزدان
 ده کات، تا کو به پى فه رمانى سرووشى راسته قبهى خوى بۆى. يەزدان له مه دا
 هىمانه مامه له ده کات، ئادهم له قه له مه وى ئاسمانى وه ده رده نى، به لام هه موو
 ئىمکانيه ت و شانه کانى لىناستېته وه. لایه نگرى له سرووشى مرويانهى ئادهم
 ده کات، نه ک سووربوونى له سه ر سزا کهى خوى و فه رز کردنى نىرا دهى يەزدانىانه..
 بۆيه ئادهم نه گه ر بيه وى ده توانى به هه شتى خوى له سه ر زه وى دروستىکات، يەزدان
 له مه شدا هاوکارى ده کات، به لام سرووشى مروڤانهى ئادهم ناچارى ده کات ژيانى
 خوى بۆى و دروستىکات: تازه نمو يه که مین مروڤه مانيگرتوه و له (قاپه
 سووره که دا نه بىت)، ناخوات! له دواى نه م قوربانىدانهى ئادهم به رۆحى فره شته يانهى
 خوى له پىتاوى گه دهى خویدا، يه که مین خواردنى، له ناندېتى سرووشدا چاوه رپى
 مروڤ ده کات، نمو خۆراکه سرووشيانه ن که مروڤ به چاولېکه رى و لاسايى کردنه وهى
 نمو ناژه لانهى که پاشان ده به هاوه لى و ده سه مۆيان ده کات، ده پاخوات. ناژه ل چى
 ده خوات؟ بىنگومان زه لاتەيه سرووش: پىنجى سه وىزايى و په لکى داران، ميه وى
 وه رپوى دره ختان، فارچک و که نگر و ره گى ناسکى گزوغيا، پىچکه و کوڤايه و
 ئاله کۆک، په لپه، سه پره، پنگه له، رېتواس، حاجيله، رازيانه، گۆپکى نزاران،
 خونه چى نه بشکورتوى نه مامان و ده يان و سه دان خۆراکى نه رم و ته راوى دى که
 مروڤ له ناو قاپى گه دهى خۆيدا تىکه لىان ده کات. به م پىه ش پىده چى بۆ نمونه: بزى
 يه که مین مامۆستای مروڤ بووى له بوارى خواردنى نمو خۆراکانه دا که له به رزايه وه

به‌ده‌سته‌یان، چونکه بز ن مه‌اره‌تیک‌ی باشی له‌سه‌ر که‌وتن به‌سه‌ر تاشه‌به‌رد و لقی باریکی دره‌ختاندا، هه‌یه.. دووه‌مین مامۆستایشی له‌بواری نه‌و خۆراکانه‌ی له‌عه‌ردتێرا کۆیکردوونه‌ته‌وه، پێده‌چی که‌ر بووبی، چونکه‌ که‌ریش به‌هۆی ددانه‌سی و گه‌وره‌ و له‌ج و لێره‌ نه‌رم و پانه‌کانیه‌وه، پسپۆره‌ له‌بواری رېسه‌وه‌ی پنجی گیا و خواردنی گۆپکی درکدا، به‌بێنه‌وه‌ی چقله‌کانی به‌ده‌میدا به‌چن.

مرۆڤ نه‌گه‌ر له‌کاتی له‌وه‌رپی نه‌م گباندا، به‌هۆنه‌ له‌کاتی خواردنی گۆپکی روه‌ه‌کێکی درکاویدا (چقله‌که‌رته‌شی)، له‌دیقه‌ت و مه‌اره‌ته‌کی وردبێته‌وه، بۆی ده‌رده‌که‌وێ: که‌ر، به‌پنجه‌وانه‌ی شاره‌وانیه‌وه، هه‌چ هه‌نگاوێک نانی به‌بێنه‌وه‌ی حسابی وردی بۆ نه‌کات و پلانی تابه‌تی بۆدانه‌نی. خۆ نه‌گه‌ر مرۆڤ نه‌م دیمه‌ به‌راوورد بکات به‌خۆی کاتی گۆل لێده‌کاته‌وه و زۆربه‌ی جاران چقلنی ده‌چی به‌ په‌نجه‌کانیدا، نه‌وه‌ پێوسته‌ له‌ ناست نه‌و حوکمه‌ پێشنانه‌ی به‌سه‌ر که‌ریدا داو، به‌خۆیدا به‌چێته‌وه. به‌خۆداچوونه‌وش به‌شیکه‌ له‌ ژيانیک‌ی حه‌کیمانه‌..

هه‌چ به‌لگه‌یه‌که‌مان به‌ده‌سته‌وه‌ بیه‌لێتی، مرۆڤ هه‌تا که‌ر زه‌لاته‌ی سرووشی خواردبێ، هه‌رگیز دووچارای نه‌خۆشیه‌کانی وه‌ک برێندار بوونی گه‌ده، پێچ به‌ سکداهاتن، قه‌بزی و پنجه‌وانه‌که‌ی، یان دلێری و رشانه‌وه‌ و زه‌رده‌یتانه‌وه‌ بووبی.. وه‌لێ به‌لگه‌ زۆرن له‌سه‌ر نه‌وه‌ی له‌وکاته‌وه‌ مرۆڤ که‌وته‌ لاسایک‌ردنه‌وه‌ی درێندان و خۆی فێری گۆش‌خواردن کرد و له‌ پێناوی نه‌مه‌دا جه‌نگه‌کانی به‌رپاکردن، هه‌رمۆنی و گۆنجانێ جه‌سته‌ی خۆی له‌ده‌ستدا و هه‌ر رۆژه‌ به‌ نازاریکه‌وه‌ تلابه‌وه. بۆ تیگه‌به‌شی زیاتر له‌و راسیه‌ی که‌ پێمانده‌لێ مرۆڤ له‌ ناستی ربه‌گه‌زبانیه‌ی خۆیدا (فیلۆگینی)، تا نه‌وکاته‌ی زه‌لاته‌ی سرووشی خواردووه، حه‌کیمانه‌ له‌ هاوسه‌نگیدا ژباوه، پێوسته‌ بروانینه‌ ناستی تاکه‌که‌سیانه‌ی (ئۆنۆگینی) ژبانی مرۆڤ. منداڵ، وه‌ک بز، له‌سه‌ره‌تای له‌دایکبوونییه‌وه‌ تا قۆناغیک‌ی باشی ته‌مه‌نی خۆی شیر و شله‌مه‌یه‌کان و بابته‌ی گیایی ده‌خوات و گه‌ده‌ی کاری سرووشی خۆیده‌کات. به‌لام له‌گه‌ڵ نه‌وه‌ی منداڵ فێری (چه‌زه‌ی) برژاو و گۆشی سوورخواردن و برنج و فاسۆلیای چه‌ور ده‌کری و دایکان

و باوكان پيئانوايه نه گهر ئيسقاني نه گري به ده ميهوه، ددانه كاني ده رنابن، منداله
 فېركه ده بگري. دواينه وهش قووني ده سورتته وه و پاشانېش ناوي له له شدا ناميني و
 هند.. هممو نه ممش له بهر نه وهی ئيمه ناهيئين مندال به شيره يه كي سرووشيانه، له
 سرووشت جيايته وه و ده مانه وي هه رچي زووتره، بهو خوراكانه ي بوخومان ده ياغوين
 و حه زيان ليده كين، نه وانېش (كولتوريزه) بكين.. هممو كولتوريزه كردني،
 نه گهر له گهل نهو نيقاعه سرووشيه دا ويكنه هاته وه، كه مروؤ پتويستي پنه تي بز
 ژيانكي حه كيما، باجي قوورسي خزي ده وي..

به دوبي تر دا، كاتي ده روانه گمهي ره گه زيانه مروؤ بو نه وهی له سرووشتي
 تاكه كه سيانه ي باشر تېگهين، بومان ده رده كه وي هتا مروؤ له زه لاتهي سرووشت
 دوور كه وتېته وه، حيكمه تي ژباني خزي له ده ستداوه و درنده تر و تيرنه خورتر بروه.
 وه كو فرسان برؤدل روونیده كاته وه، تاكو پيش سه ده ي شازده يم، واته دواي
 سه فره كه ي كۆلومبوس، (خواردن و مته بخيكي سالتوز و شلوروق له نه وروپادا
 نه بروه). لهو سه ده يه به دواوه، مروفايه تي حيكمه تي ژباني خزي له سر سفره ي
 گوشت خواردن ده دؤرتني، به جؤري كه ناوي نهو بالنده و ناژه لانه ي له سر سفره
 ده كرانه خؤراك، چؤلبووني جهنگهل و دارستان و دوور گه كاغان له گيانداران،
 ده هيتته وه پشچاوا! وهك برؤدل له سر چاوه يه كه وه كه سالي (۱۳۹۳) نوو سراوه،
 ده پخاته وه بېرمان، هه ر ژه مني خواردن له م خوراكانه پيكته اتوه: (پارچه يهك گوشتي گا،
 ماسي، مارماسي، دوو جؤر شله ي گوشت، سوبي ماسي) و هند. پاشان وهك موني
 له سالي (۱۵۸۰) دا ده نووسي، له سالتونه كاني ناخواردندا، گوشت يته ندازه
 داده را: گوشتي گا، مهر، به راز، مايين، كؤتر، بز و نيري. (رابله ش، سه باره ت به
 جؤري بالنده راو كراوه كان ليستيكي سه رنجراكيشي دروست كردوه، كه هه ندي
 بالنده ي وه كو (له قلله ق، قورينگ، ماسخوره، كهو، كؤتره كيني، قورمي، قرژالنه،
 قه له باچكه، فلامينگوز..) و جه نديايز ده گريته وه. هممو نه مانه ش هاوكات له سر

سفره ناماده بوون! نهو سالانه، چهنده سالانی له دهستدانی حکیمهتن له ژبانی مروڤدا، نهوندهش سالانی به پراویز بوونی زه لاتن له سر سفره.

مروڤ له سهدهی شازدههم به دواوه، به تپه رین به داگیر کاری و قوناسی کولونیالیزمدا و له ویشهوه بۆ شوړشی پیشه سازی و پاشان بۆ سهدهی نوزدههم، ناوبه ناو نهونده له گزشتخوړیدا نفرو بووه، ناچار له سهدهی بیستمدا دهردی هاری دهیگری و دوو جهنگی نهونده مهزن و مالویرانکهر بهرپا دهکات، که بونی رهشی درندهی زالده بیت به سر حکیمهتی سهوزی سرووشتیدا. غونهی بهرز له بهردهم مروڤدا چیدی تنگپشتن نیه له رازی جیهان و هارمونیای سرووشت، به لکو تازه وهکو نه دگار موزن دهلی بریتیه له (داهنیانی بیروکهی دهسه لاتنگرتن به سر سرووشتدا، که نه مش هدر بیرکردنه وه یه کی حد کیمانه ی خستو ته لاوه). نیدی بهم پینش، یه که مین خواردنی ناده میانه، له بیری مروڤایهتی ده چیتوه و چیدی زه لاتنه و خورا که میوه یی و رووه کیه کان خواردنی سره کی مروڤ نین و زیاتر ده بنه خوراکیکی تهریفاتی و لؤکسی و نومایشکارانه ی سر سفره.. وه که وهی مروڤایهتی بهوی به باوکه نادهم بللی: چون تو له پناوی زه لاتنه ی حکیمهتدا له دروستکهری خوت یاخیوویت، ناواش نیمه لهو یه که مین خواردنه یاخی ده بین که تو له پناویدا به ههشت جیهشت..

مروڤی هاوچدرخ، به وه زیاده که له حکیمهتی ژبان دور که وتوتهوه، تازه نازانی چون سوود له چیره کانی ژبان وه بگری و نه مش وایکردوه ته سلیمی ته ماعه کانی ژبان بی.. لهم نیوانه دایه که زه لاتنه وه خواردنیکی سرووشتی و وه که یه که مین خواردن، شویی خوی بۆ نهو خواردنه چولده کات که هر گیز جینگه ی زه لاتنه بۆ مروڤ ناگر نهوه. نه مرو له چیتخانه به ناو مودیرنه کانی نیمه دا، داوی زه لاتنه یه که بیت، له خه یار و ته ماته و هندی جار یاز و بهر زیاتر، هیچیزت بۆ ناهیتن. فه نتازیای خواردنی چیتخانه کانی نیمه نهونده لاوازه، نه که هر خویان به ستوتهوه به ته نیا خواردنی دووباره وه بووی پیروژه وه: (برنج و فاسولیا و گوشتی چه ور)، به لکو

تەنانت نەياتوانى لەو ھەموو سەوزايەى كوردستان غونەى زەلاتەىەكى خۆمالى برەويندەن. نەمرۆ لەنو ھىچ شارىكى نەم مەلەبەندەدا، بەك چىشتخانەت دەستاكەوى تايەتمەندى لە خواردنە گيايەكاندا ھەبى و تەندوورىكى تىداين، تا لەگەل قاپنى زەلاتەدا كولنرەبەك و جامنى دۆت بۆ داينى، بەتۆزى قەزوان و تۆراخەو. بۆيە ئەو ھەلۆستىكى نەك ھەر تەندروستىيە، بەلكو ھەلۆستىكى نەخلاقىشە، مەزۇ بە يادى بابايرانى خۆيەو جاروبار ئەو خۆراكانە بخوات كە ئەوان بەر لەجوونيان بۆ شەروەرگرىكردن لە داگیركاران، بەر لە ملەلانى لەگەل دەسلەلتى وەرزەكاندا، دەياخواردن.. نەگەر ئەو كەسەى نەمرۆ لە رېستۇرانت و چىشتخانەكانى ئىمەدا دادەنیشى و پىوايە ئەو ھەى دەبخوات پاك و خاوينىر و تەندروستانەتر و بەسوودترە لەو ھەى بابايرانمان دەياخوارد، زۆر بەھەلەدا چووە.. چونكە ھىچ نەبى ئەوان لەپىش بەدەستەيتانى خواردنە سادەكانياندا، زەحمەت و رەنجيان دەكىشا و لەدواى خواردنیشان دەكەوتەو كاركردن بۆ دروستكردنى ئەم ولاتە.. كەچى ئىمە لەپىشخواردنەكانەو بچووك بووبەتەو بۆ بوونەو ھەرىكى برسى و كە زۆرىشى تىدەپىچىن، بەكەر خەومان لىدەكەوى..

(مايۆنيز) ژەھرى زەلاتە:

داگیركارى ھەر يەك شىو ھەى.. نەمرۆ كۆمەلگای ئىمە جوړىكى دىكەى داگیركارى ئەزموونەكات كە پىشەى نەبوو: جگەرەكىشان و مايۆنيزخواردن!.. يەكەميان تايەتە بە پياوان و دووھيشيان بە ژنان.. نەمرۆ ھەروەكچۆن دەگمەنن ئەو رېستۇرانت و خواردنگانەى جگەرەكىشانيان تىدا قەدەغەكراو، يان شوى تايەتيان بۆ جياگراو ھەو، ناواش دەگمەنن ئەو زەلاتانەى لەویدا بەبى مايۆنيز نەخرتە بەردەمان.. لەو ھەش ترسانكۆر ئەو ھەى مايۆنيز، نەك ھەر لە سۆپەماركىتەكانى ئىمەدا، بەلكو لە رېستۇرانت و پىزاخانە و لە زۆربەى مالى كوردیدا، نامادەىەكى بەرچاوى ھەى. ژەم نىيە جوړى زەلاتەت نەخەنە بەردەم كە پرە لە ژەھرى مايۆنيز..

نەم ژەهره سېپه بەتامە، زۆرترین ڕەفەى داگیر کردوو و دەبىن ھەمیشەش ناگامان لە ڕىنكەوتى بەسەرچوونەكەى بىت.. نەم ژەهره نوێه جگە لەوہى خۆى وەكو بەكتى لە داھىانە نازەكانى كارگەى لە قوو كردن دەخاتە ڕوو، ناواش لەناو خانەكانى لەشماندا جىگىر دەبى و لەشپوہى چەورايەكى خەستدا، بۆ ھەمیشە داگیرمان دەكات.. بگىرە داگیرى کردووین و نەم زەلەى لە ولاتانى دراوسێر دەرخواردى نىمە دەدرى، لە ھالى ھازردا كارىگەرى و نىشانەكانى بە جەستەى گەنجانى نىمەوہ، بە كچ و كۆرەوہ بەدیار كەوتوون. مایۆنیز، ئەمپۆلە كەلتوورى خواردنى نىمەدا بە جۆرى شوێنى خۆى كردۆتەوہ، ئەگەر مەرقە ڕۆژى جارىك نەبىخوات، وادەزانى بە ھەتیوى گەورە بوو. نەم نەوہى مایۆنیزخۆرە، ڕۆژگارێكى سەختى لەبەردەمدایە بۆ نەوہى لە ھۆلە وەرزشى و مەلەوانگەكاندا عارەقێكى زۆر برێژى، ئەك لەپىتاوى نىشتماندا، بەلكو لەپىتاوى داھەزاندنى كىشى خۆیدا..

ژباىنىكى ھەكىمانە خۆبەدوورگرتن نىيە لە چىژەكانى ژيان، بەلكو بەدەستھىنانى دانايە بۆ سوودوەرگرتن لەو چىژانەى ژيان پىمانى دەبەخشی.. كەواتە ھىچ نەبى جاروبار، بە ڕۆحىيەتى بزنەوہ، ھەولبەدە زەلاتەيك دروستبەكە و ھەك ژەمىكى تەواو، بە نانكەوہ بىخۆ.. ھىكمەتى زەلاتە لەوہدا نىيە كە تىرمان دەكات، يان نا، بەلكو لەغونەى نەو سادەى و ھەلكردن و گۆنجانەدايە كە دەبەيتەوہ بىرمان.. ھىچ لەوہ جوازى نىيە لە پىنكەوہ ھەلكردنى دانەى وەرپووى ھەنار و پەرى ناسكى كاھوو، لە ئەلقەى كەفدارى پياز و فىتكايەتى خەبارەوہ، لە نازى وردى شویت و بۆنى شىنكايى كەرەووز و بەزەپوو (تەرەتیزە) و لە فراوانى بالى كەلەم و ڕەنگى شەرمى تەماتەوہ، لە شىدارى بىيەر و خەرمەى ھەناسەى تروۆزى و گىژەرەوہ، (پىنكەوہ ھەلكردن) و (پىنكەوہ گۆنجان) و (تەبابوون)مان بىر كەوتەوہ، لەم قاپە گەوەرەدا كە قاپى گەورەى ژيان و برونە لەناو جىاوازىيەكاندا. بەراستى زەلاتەى ھىكمەت فىرماندەكات لەگەل خۆماندا بە ناشى بۆين، ئەوہندە لووتبەرز و خۆبەشزان نەبىن.. لەبەر نەوہى خەلكى پىمان نەلەين چاوجنوك و ڕەزىل، گۆشتخواردن نەكەينە بىتك و بىيەرستىن..

خودايە بۇ نەتكردم بە قۇخ فروش!!

سادھبىن لە ژياندا وەك پەرى سموزى كاھوو
وەك گوارەى شۆرى شويت،
بەوينەى سنگى پانى گەلای سلق..
جاروبار يادى شاتوو بكمينموه لەكەنار سىوى ترشدا،
ترۆزى ئەومىندە گران نەكەين، كرم لىيدا..
پەنجەكانت رابىنە با كراسى سىپى كەلەم بكاثمەو،
(كاتى بە لىو دەخوړى كەلەم،
چ بىويستيمان بە كارد ھمىە بۇ جنين؟)
ھىچ چارمىەك نىيە، ئەمجارمىان پىواس بىتەو،
دەبى تا ئەوسەرى بەھار بچىن بەپىرىيەو..
ھىچ چارمىەك نىيە، رۆزگارى دى،
سووجدە بۇ تووى فەرمىنگى دەبەين
دەنيام ساتىك لە ژياندا ھمىە
بەئاواتەومىن پەسمى بگرين لەگەل ھەنار..

پۇڭگارى تېدەگەين بۇچى تەپتىزە لە گرياندا تيز بوو،
مەعلوومە نەگەر كابراي عەرمبانچى بۇنىدەگرد،
نەعنای نەدەفرۇشت بە پارە،
ھاواری نەدەگرد: (ومرنەوہ بۇ جاترە، ئەومیہ رازیانە)..

ئەومیہ ژيان كە پرىكەين لە حىكمەتى شىرىنى كالك،
لە پرسىيارە گەورەكانى شەمامە.
ئەومیہ ژيان،

كە لە گۆپكەى مېوموہ ھەست بە سەرخۇشى تىرى بکەى
ساومر نەخۆى بەبى پياز

ئەومیہ ژيان، كە بە تامەزرۋى بىزنەوہ دايرنى گەلامىو،

بەسەر دىگدا شالو بەرى بۇ تووتىرك

يەكجار خەيار و پەنیر بکەيتە بابۇلە،

ھەناسەت دەبىتە عەتر!

يەكجار ھىلكە و شويت پىكەوہ بخۇيت،

پاشايت!

دەترسم ژيان بىتكوزى و بۇنت نەكردىن بە دارچىنەمە!
دەترسم قەبرەكەت پىرنەبى لە نوورى گولەبەرۋە
تا پىشمەردن، دىرەنگ نىيە بۇ خواردنى گولپىرە و شووتى،
ھەتا جەلئە، كاتت ماوہ بۇ بۇنكرەنى بىيەرى سەوز
تا كوزانەوہى كارمبا، ھەلىكى باشە بۇ خرمەى گىزمر..

دەزانم جوانترىن حىكمەت،
پشتىنى خوینى گىلاسە لە شەرى دوو ماجدا، بەر لەپىرى..
دەزانم جوانترىن تابلو
سادمىي رووتبوونەوہىە لەناو بۇنى گولمباخدا، بەدزى..
دەزانم تەماتەى عەشقت نەخواردىن،
سەد حەيف، تەنپايت!

ئەم پەرلەمانەى ئىمە بۇ ئەموندە بىئومفايە لەناست لۆبيادا؟
ھەتا ئىستا لەدزى ئافاتى گۆشت بىرپارىتكيان دەرئەكرد..
دەزانم لايەنگرانى كەباب لە حكومەتتدا بەھىزن،
كوپرانى قەل، بەجەندىن بالەوہ.. ھەوتان.

مەملۇومە پۇۋى ئەھلى تۇراخ دەيگەنە خۇپىشاندىن
 دۇنيام لە تووپىيى ترش، لە توندوتىژى ترشيات..
 ئەم ھەموو زەويانەيان فرۇشت بە بلۇك و چىمەنتۇ
 پرسىڭيان بە خۇل، نەگىرد
 ئەم ھەموو بىرەيان لىئا و لە ۋازى قوولايى نەگەشتن!
 باينجان ئەمەندە حورمەتى خۇى گىرت
 قەت نەبوو ۋەمىزى ۋووممانە،
 ۋەلى ۋەرسە لەناو ئەو ھەموو قىممەتدا،
 بىگىتە تەبىسى..

كە بەلای ۋەردەكەدا دەۋۇم، لای سەۋزە فرۇشەكان
 بازارى ئىسلەھەم بىر دېتەۋە
 بامىيە بە نىرخى فېشەك
 كەلەم بە نىرخى گوولە ئارپىجى و
 باينجانىش بە ھى خومپارە
 دەفرۇشن!

سەۋزە فرۇشەكان

لەكاتى كېيىنى عاشقانەترىن ميوە و سەۋزەدا
تەرىقەماندەكەنمەۋە:

(ھەلبىزاردىن نىيە.. لاچۇ خانم.. بېرۇ خالە..).

دە ۋەللاھى،

مەن سەۋزە و ميوەفرۇش بەم و كچىك بېت بۇلام
لە خۇشيان دەمبۇرئەمەۋە..

مەن تەماتەفرۇش بەم و پىرەمىردى بېت بۇ لام
عاشق دەمبەۋە

مەن خەييارفرۇش بەم لەم قىرچەى ھاۋىنەدا
ھىچىشەم دەستەنەكمۇئ، قىنىك دەمبەۋە..

بەمۇ حاجى كاكا ئەخمەدى شىخە،

بە شىخى بلىنى (چۆل)

مەن قۇخ فرۇش بەم و زىنى بىمبلى قۇخ بەچەندە؟
تەرىق دەمبەۋە..

خودايه بۇ نەتكردم بە قۇخ فروش؟

من قۇخ فروش بام،

لەكەنار عمرەبانه كەمدا بىرم دەگردهوه:

مادەم پەرومردگار ئەم خەلكە دلخۇش ناكات

مادەم پەرلەمان ئەم ولاتە دلخۇش ناكات

مادام حكومت سەردانى كەس ناكات،

پىويستە بە خۇخ، بە گندۆرد،

بە شفتى و ترۆزى دلخۇشيان كەين..

بەو خودايە خەلك دلخۇش دەين

بەگۆرى ئەو سەحابانە قەسەم،

خەلك بە رووخۇشى تەماتەفروشمەكان دلخۇش دەين،

خەلك بە مېهرەبانى شويت فروشمەكان دلخۇش دەين،

خەلك بە ھەرزانىي گىلاس،

بە عەدالەتى تەرازوو لەكاتى كىشانى مۆزدا،

خەلك بە شتى سادە، ساكار و ھاكەزایی دلخۆش دەبن..
بەگەرمیی سەموون، بە بلقى قاوویی نان
بە ھاتنەووی كارەبا
بە ھاتنەووی ناو..

من جارێك پیرەمیڤدێكم بەو دڵخۆشكرد، كە پێمگوت:
(دەستت مەجەدەكم!)

كەبرای دووكاندارم بەو دڵخۆشكرد، كە پێمگوت:
(چەند بۆھرمووی لە خزمەتدام)

كە ھاتنەو مانی پاریكەنم ژمارد، تەماشامكرد
سێ ھەزار و نیوی داومەتەو لە پێنج ھەزار..
ئافەرتێكی گەراوێم بەو دڵخۆشكرد كە پێمگوت:
(تۆ لەو گەلامیوانە بكۆی بۆ یاپراخ،
من دەمەوێ ببمە برنجی خووساو)!

دەمزانێ ئەم دایكە پێدە لە بەخشنەویی بۆ میوان
دەمزانێ پێدە لە ھەز بۆ باووش پێداگردنی كۆرەكەیی،
لە ھەندەران..

جارىك كچىكى لوتبەررى سلىمانىم
 بىمۇ ھىنايە پىكەننىن كە پىمگوت:
 (گىر پەتاتەبام، خۇم لەو خۇلە وىردەدا
 تا بىمۇ پەنجانەت پاكىمكىتەمۇ، زۇرتىرىن كات..
 نەوېش پىكەنى و بەدەم رۇيشتەمۇ قىسەمكى كىرد،
 وابزانم گوتى: (گووېخۇ، شەيتان!)
 جارىكىش، پەنابەرىكى سەيىم بەوۋە دىخۇشكىرد كە پىمگوت:
 (ناغاگيان، نەك ھەر ميوۋە و بىس،
 دەرگى رۇھىش، بە رووتدا كراوۋس..

بىر لەمۋى خۇپپىشاندىن بىكىن،
 جامى گولۇ دەبەم بۇ كانى عاشقان،
 قىسناكا: بەلەي مۇنۇمىنتەكەدا ناچم!
 پىش ئەمۋى تەقە بىكىن، گوپىگرىن
 خودايە تۇ گوپت بۇچى دروستىردوۋە؟
 بۇ گوپىگرتن لە تەقە
 يان لە خەلەك؟!..

دەممۇئى ئەمرىبەنەمىيەك ھەنجىر بىدەمە عاشقانى كەلەر
دەممۇئى لۆرىيەك قەيسى بېرئەمە دەرەندىخانەو
دەچمە خانەقەين و پېر بە گۆزەگانى (نىياز بەياتى)
ترئ دەبەم بۇ ماسىيەگانى ئەلۈم
ھەر لەۋىش ھاۋاردەگەم:

خودايە بىمكەى بە قۇربانى (خوداداد غەلى)
لەناۋ بىكەبى كالىاردا خۇم دەگەم بە (پەھىماۋا)دا
قىروسىيا، بە ئەمەرىكىيەمەكان دەلئىم:

(تا (غەلى مەردان) نەناسن

تېئىناگەن لە قەتار، خالى نەبىن لە ئەللاۋەيسى
ئىۋە كە لە بىياتى كورد تېئىناگەن،

ئەم ھەمۇو مەخزەنە جىيە پېئان؟)

كەپى خۇيانە دەمكۇژن، يان كەيسە دەگەن بەسەرما..

بەس نەگەر كۈشتىانەم، تەكايان لىدەگەم

لە (باخچەمەكانى سوۋىجى)دا فېرئەدەن..

چەند خۇشە سېدەمىيەك بە مەردوۋى شاعىرىكى مەست

باۋەشت پىكا؟

باۋەشى تۇ، سوۋىجى،

بەخىشندەترە لە باۋەشى كەبىنەى يەگىرتوۋ...

كە لە ھەولنەر بووم جاشى كەس نەبووم لە جاشى ماست زياتر
نەستاش كە دەچمەو قەلّا، ھەر دەچمەو جاشى لۆر و پەنەر،
جارىك لەگەل (مەسەفى)دا، لەوېەر مەچكۆو،
لە قەيسەرىيەكەدا،

نان و پەنەرمان خوارد
لە كۆلانى دارتاشەكاندا،
گاپەك سەكۆلى دەكرد، مەسەفى پارووەكەى بى تەواونەكرا..
(دەشتى) بەویدا ھات، (پیانۆى رۆژھەلات)ى لیدەدا
نەم دلشاد عەبدولايە شایمتە
نەوگاتە من جیم لیتات،
بۆیە شیعەرى (بابەتایەر)ى نووسى..

خودایە لیمگەرئى بچم بۆ دەفەرى ناکرئ،
بۆسەر گەردەكەى بەرامبەر شار،
بەر لەوێ وەك بەنزىنخانە گەربگرئ
بەشكەم لەژێر عەباكەمەو،
بەباتەو بۆخۆى، رۆوبەند لەسەرئ..
بەدھۆكدا دەچم بۆ زاخۆ.

تا سەر پردەگەى برايم خەلىل ھاواردەگەم:
سەيدا، ھىندە شىرىن بن، بە كالى دەخورىن
تاقتان نامىنى..

دەزانم لەگەر ھەمدا (نالىبەند) م لىپەيدا دەبى
دوايىن قەسىدەى، بۇ شىخ رەزا نووسىو،
پىگەمىنى لەبەر دەرژى..

ناوستم ھەتا رانىە، بە دەرەندىدا دىمەو قەلادى
بەديار خەمىياتىگەو ھەلدەترووشكىم
تا جلاىم بۇ نەدوورى، نابزوويم
باشانىش بەسواری ئەسپى،

تا گەجى (بەپتى ناسۆس)ى نەدۆزمەو
سەرم بچى، نويزم ناچى..

خودايە خەلگى نەم ولاتە ھەموو دليان ناخۆشە،
بەرەگەت لەم قۆخانە گەوئ
بەرەگەت لەم بۆنى جاترمیە،

بەجى دلخۆشیان گەم خەلگى بنارى سیوھیل؟
چۇن دەبى وەزیریان بەرگەوئ و
قۆخیان بەرنەگەوئ؟

خۇدايە بەرمەكت لەم ولاتە كەوئ،
 خۇدايە بەرمەكت لە پەحمەتت كەوئ
 ئەم بنارى سىومىلە
 نە جادى بۇ دەچى، نە خەستەخانەى بۇ دەكرى
 لەگەل وەزىرىكدا لەوبارمىمەوە ھسان بكەى،
 دىنىام پىتدەلى:
 (مامۇستا، ئەمرەكەى بۇ دەرجووە
 بەلام تەنقىزەكەى لەبەر پەكگرتنەموە، دوا دەخرى..
 خۇدايە من بە خۆم و ەمرىبانە و ئەم ھەموو ھۆخانەموە
 چۆن بچەم بۇ (بارى)
 كە جادەكەى وېران بى،
 كە خەستەخانەى لىنەبى
 چۆن پروم بى لە (قەلاچوالانەموە) بچەم بۇ (شىومەكەل)؟
 تا دەگەم، زۆرى پىتدەچى..
 خۇدايە شۇقلنى بۇ سىومىل بىنیرە،
 خۇدايە بىنیرە بىلۆزەرى!
 ەمرىبانەكەشم دەرجى ئەوان ھۆخىيان ناوى
 جادەيان دەوى، گریدەریان دەوى..

خودايه من كه دهموئ ئوممتمكمت دلخوش كه،
توش نابئ بهيلى عمرهبانكه م بچمقى..

هيچ وهختئ نهبووه ناوى رازيانه
رازي بي له پهرداخى بي بووز،
تهكليفى عارمق له عارمقخۇر،
مەستبوونه، مەستبوون..
دلخوشكردى كورديش،
تهكليفى منه له تۆ..

خودايه نهوانى بهنانهرمق گهورمبوون،
بۇ له تشريبا غهرقيانكهيت، تيرناخۇن؟
پەروەردگارا، چ مەخلووقتيكه نمو قەومى
چەندىن سەرۆكى هميه و تيرنابئ به سەروپى؟
نمو هەموو گايە بخۆين،
زەوييهكان به چى بكيلين؟
نمو هەموو بزنانه بخۆين،
گوندمكان به چى ناوهدان كمينهوه؟

بە بۇنى شىر و ماست و پەنىرى موعەللەمبەوہ
 بچینەوہ بەردەم یەزدان، دەفەرموی:
 (ئەمانە لە ئوممەتی من نین.. بیانبەن بۇ گەسنەزان..)
 ئەو مەرى پېفەمبەرانە ھەموو سەربەرىن،
 زستان ۋەقدەییئەوہ..
 من لە بیرى پەنجى گىيادام، خەيال بە لمبۇزى كەرموہ لیدەدا..
 گەر ھەموو كەردەگان بەر نۇتۇمبیل بەكون، گيا دیتە زمان،
 گەر گوێرێزمگان نەمیتن، (نالی) خۆی بەراووردگا بەچی؟
 قەلاچۆی مەرىشكەو سەگەگان ناوارەبوون و وەپەن:
 (ئەمانە چ میلەتێكى پەست، لە نووزەى وەفا تێناگەن؟)،
 (ئەمانە چ مەخلووقێكن بەو ھەموو خویئەوہ،
 حالى نابن ھەروەسكە پانى چى؟).
 خودا بەردارى نییە،
 تاووس ناوێرێ بە ناسمانى ئەم نیشتمانى ۋاچییانەدا بفرێ!
 پشەى ناو شیعرى منداڵان، زۆر حالى چاگترە لە پشیلەى كۆلان!

ھەرچى زووتره لىم غەرىبايەتییەو دەچىم بۇ باخى شىعر،

بە نازادى دەزىم لىگەل ھاوپىكان..

خودايە لىت وگوتىم كەيت وەك گەلەي پايىز،

نەم باخەي ولاتى نىمە چ ئاھاتىمەتى؟

ھەنجىر دىگات و دەستمان دىگاتى و

كەچى بەكالىيش لىئومان بە لىئوى ژن ناگات؟

خودايە نەم باخەوانە پىرە چىيە لە باخى شارد،

گووشىنى پەنجەي ھەرامكردوو و

ھى بەلەپىتكە قەدەغە ناك؟

بەو ھەنارانەي وادىقلىشىنەو دەلىم:

پازى خۇتان بۆكەس مەپروىنن،

لىناو نەم قەسساپخانەيەدا،

تازە كەس زەللاتەي ھىكمەتى مەيل ناك.

شەرتىي بەشەرتى خودا، بەھارى داھاتوو،

كابينە لىگەل بەللاووكدا پىكدەھىنم..

بەدرىزايى تەمەنى كورتى چوالە،

بۆنەمەدى گەندەل نەبىن، دەمى يەكتەر دەمژىن..

خودایه ئەم حکومەتی ئێمە چ بەلایەتی؟

ئەم پەرلەمانی ئێمە چ سەندانییەتی؟

سەندان لەم ژيانەدات، کە دڵمان خۆشناکات..

سەندان لەم ناوەدات کە بەش ناکات

سەندان لەم کارمبایەدات

کە نایەتەوه..

سەندان لەم گەرمایەدات کە نابێتەوه..

خودایە ئەم باخە ئێمە چ ئافاتییەتی؟

دەزانم لە شیلە تەپری خۆخدا،

تەمەن ماچت نەیتەوه یاد، مردوویت..

کەچی وا وەرزی قوڤ تەواو دەبی و ماچ پێناکات؟

کەچی وا بۆ دەبین لە پێیدا و ئەو تێناکات..

خواردننې دایکانه

وهك ده بڼې له دواى خواردنې عاشقانه، شاعرانه، هاورپانه و حه كيمانه، باسى خواردنې دايكانه ت بو ده كه م، خواردنې، كه سدان جار خواردوته و خواردنې نه گهر تا نستا نه خواردنې له كيت چووه.. چاوهرې نه يت من له م زنجيره يه دا ناوى خواردنه كه و پڼكه اته كانيت، له سه ره تاوه و به راشكاوى پيليم، چونكه شپوه نه و خواردنه پابه ندې نيستعاره و پتچانه وهيه و مينش له دريزه ي قه كاغدا ه و لده دهم كه من له گرنيكانيت بو بكه موه. له م زنجيره يه دا نه ونده ي باسى دايكت بو ده كه م، باسى جوړيكي تايه ت له خواردنې بو ناكم. فه نتازياى خواردن، نه گهر نه تواني خه يال له باشرين خواردن دروستكهرى ناو ژيانى نيمه بكا ته وه، كه دايكمانه، ناتواني نه و خواردنه دابه يتي كه دوا جار به ياد هينه ره وه ي ده سپوخته ي داييكن.. هينده هديه، نه مه نه و خواردنه به كه ناتواني ده ستور يكي بو ده شيان بكه ين، رتيمايي كه س بكه ين بو دروستكردنې به و جوړه ي كه پريسته دروستكړئ.. نه مه نه و خواردنه به كه يه كه ده ستورى نيه و هينده ي ژماره ي هم مو دايكان، ده ستورى تايه ت به خزيان و چيزى جياوازي هيه.. هر كات بزايين نه و خواردن دايكانه به چيه، يه كه سر شوي جنراو، برنجي خووساو و تهره يازى باريكمان بير ده كه وينه وه، كه بونه كه ي پش تامه كه ي پمانده لي: نا له و ماله دا، دايكن قولي ليه له ماليه و

به‌دهم خدیال و بیرکردنمه له یه کجه به کمان، و اخه ریکه (په‌نجه کانی له‌ناو سه‌وزایدا ده‌چیتی)..

نه‌فسانه‌کان ده‌گنجه‌نمه، کاتی دایک ویستی هه‌موو رازی دلی خوی بۆ نه‌مه‌کانی پاشه‌روژ له شتیکدا پیاریژی، نهم خواردنه‌ی داهینا و خسته ناو قابله‌مه‌یه‌که‌وه و چند به‌ردنکی لیژکه‌ی له‌سر دانا و سه‌ره‌که‌ی له‌سر دانایه‌وه. ماوه‌به‌ک تیده‌په‌ری و قابله‌مه به‌ی ناگر، رۆحی ده‌چته به‌ر و هه‌ر به‌گه‌رمایی دلی دایک، ده‌که‌وته قوڵه‌قوڵپ و هه‌لم له هه‌موو لایه‌که‌وه به‌رز ده‌یتسه‌وه. له‌و کاته‌دا، وه‌ک نه‌فسانه‌که ده‌لی: (ئه‌سکه‌نده‌ری مه‌کلۆنی به‌خوی و سه‌روپایه‌کی بیشروماره‌وه خه‌ریکن به‌وتیدا راپه‌ورن تا به‌چن ئیرانی داگیر بکدن. ئه‌سکه‌نده‌ر ده‌ست له‌قشرونی خوی ب‌ئ‌د ده‌کا تا‌کو له‌شترینی خوریان به‌سه‌کنن، له‌ ئه‌سه‌یه‌که‌ی دینه‌خوار و لغاوه‌که‌ی به‌ره‌للا ده‌کات و خوی به‌ژووریندا ده‌کا و به‌کراست ده‌چته‌ سه‌ر قابله‌مه‌ی. به‌ ده‌سته‌ خه‌به‌تۆله‌کانی سه‌ره‌که‌ی له‌سر لاده‌با، دانه‌ دانه به‌رده‌لیژکه‌کان هه‌له‌ه‌گرێ و دوو په‌نجان به‌ناو هه‌لم و قوڵپ و گه‌رمایه‌ ده‌باته ژووری. له‌و کاته‌شدا سه‌ره‌شکر و جاره‌ده‌ر و ده‌ست و پیره‌نده‌کانی له‌ناو ده‌رگایه‌ سه‌ریک نیشتون و له‌ سه‌رداری خویان ده‌نۆن کاتی ده‌ستی ده‌هینته‌مه‌وه ده‌ر، شتیکی به‌ده‌سته‌مه‌یه‌..).

میژوونوس، که له‌ کونی په‌نجه‌ره‌یه‌ ته‌ماشا ده‌کات، نهم رووداوه به‌ وردی تۆمار ده‌کات و هه‌ر نه‌ویش بۆی گنجه‌مه‌وه، که له‌و کاته‌دا به‌کێ له‌ په‌یره‌و کارانی فه‌لسه‌فی نه‌بیکۆر، هاواری کرد: (پایه‌دارا، ژیان ده‌ چنجه‌که‌پایه‌ و چنجه‌ سه‌ره‌نای ژپانه‌)!. ئه‌سکه‌نده‌ر که نه‌مه‌ی گوێ لیده‌ی، به‌ که‌سه‌ر گوته‌یه‌کی به‌ناویانگی نه‌رستی مامۆستای خوی بیر ده‌که‌وته‌وه، که گوته‌وی: (هه‌چ شتی له‌ ژپاندا نیه‌، شایانی نه‌زموونکردن نه‌ی)..، بۆیه‌ به‌ که‌سه‌ر خواردنه‌که ده‌خاته ده‌میه‌وه و هیناش هیناش ده‌بجۆی.. سه‌رباز و پيشقراول و هه‌واله‌به‌ر و ده‌ره‌جه‌داران، تیکرا ده‌چنه‌ سه‌ر شان‌وملی به‌کدی و ده‌پانه‌وی بزانی پادشای خویان به‌و خواردنه‌ی چی به‌سه‌ردی..

میژوونووسه که لهو ههراوهۆسهیدا، په‌ره‌مووجه‌کی لیه‌رده‌یته‌ خواره‌وه و چاویلکه‌کی ده‌شکێ. بۆیه‌ نه‌وه‌ی له‌وه‌دوا تۆماریکردوه، جێی متمانه‌ نیه، وه‌لێ حه‌کایه‌ته‌کان ده‌گێژنه‌وه: نه‌سکهنده‌ر له‌ شوێنی خۆی حه‌په‌سا، پاشان دوو هه‌نگاوان کشایه‌وه و له‌سه‌ر کورسیه‌ك دانیش و له‌به‌ر خۆیه‌وه‌ گوتی: (له‌وه‌ی له‌ ناخی دایدا په‌نگی خواردۆته‌وه، له‌م خواردنه‌وه‌ی پێچاوه، ..). ئه‌جا فرمان ده‌رده‌کا له‌بۆ مه‌ته‌خدار و سه‌رده‌ستی ناپه‌زان که نه‌و خواردنه‌ی بکه‌نه‌ خواردنی په‌سیی له‌شکری، تا‌کو سه‌ربازه‌کانی به‌و جۆشه‌ی ده‌ خواردنی دایکانه‌دایه، بخه‌وشێن و وره‌یان له‌ رووبه‌روو بوونه‌وه‌یان ده‌گه‌ڵ دۆژمی‌دا، به‌رزین... ئه‌و به‌شه‌ی نه‌فسانه‌که‌ لی‌ره‌دا ته‌واو ده‌بن و نه‌سکهنده‌ر شه‌په‌که‌ ده‌باته‌وه، وه‌لێ باسکردنی خواردنی دایکانه، به‌رده‌وامی هه‌یه..

* * *

چیژی ئیمه‌ له‌ خواردن په‌یوه‌سته به‌ سه‌لیقه‌ی دایکه‌وه. وه‌که‌وه‌ی دایک بۆ هه‌میشه‌ تام‌وچیژی به‌ هه‌موو نه‌و خواردنانه به‌خشیوه‌ که ئیمه‌ مه‌حکومین به‌ خواردنیان.. هه‌چ که‌سی له‌ ئیمه‌ نیه، که‌ په‌که‌م نه‌زموونی خواردنی خۆی له‌ خواردنه‌کانی دایکیه‌وه‌ وه‌رنه‌گرتی و دوا‌جار نه‌و نه‌زمونه‌ وه‌ك چیژیکی نه‌به‌دی، به‌ ژیا‌یدا درێژ نه‌بو‌یته‌وه. خواردنی دایک له‌و ژمه‌ ده‌چی که‌ نه‌و په‌که‌جار بۆی دروستکردوین، وه‌لێ ئیمه‌ تا ده‌مرین گه‌رمیده‌که‌ینه‌وه، تا هه‌بێن چیژی لی‌وه‌رده‌گیرین.. په‌که‌مین نه‌زموونی خواردنی دایک پێ‌وه‌ره‌ بۆ هه‌موو نه‌و خواردنانه‌ی که‌سانی دیکه‌ له‌ (خۆشه‌یستی) و (حه‌زی) خۆیا‌نه‌وه‌ بۆمانی دروسته‌که‌ن.. بۆیه‌ به‌ر له‌وه‌ی ها‌وسه‌ر و خۆشه‌یسته‌کا‌مان لی‌مان زو‌یر بێن و خۆیا‌ن بکو‌ژن تا‌کو به‌و خواردنانه‌ی بۆمانی لی‌ده‌نن، تامی خواردنی دایکه‌مان بیر به‌رنه‌وه، پێ‌یسته‌ پێ‌ان بێ‌ن: (ها‌ورپێ‌ نازیز، خه‌رت ماندوو مه‌که‌! ده‌زایم په‌نجه‌کانی تو له‌ په‌نجه‌کانی دایک ناسکتر و سه‌لیقه‌ و نی‌مکایه‌تی تو له‌ هی دایک فراوانتر و ته‌مه‌نی تو له‌ ته‌مه‌نی نه‌و پیرێژنه‌ به‌سالا‌چرووه‌

که متر و توانشت زیاتره، به‌لام ناتوانیت تامی خواردنیکم بیر به‌ریته‌وه که بونی بوون و تامی به‌دهشت و ره‌نگی ژبانی پیوه‌ده) ..

هیج خواردنیک دایک نیه که ته‌نیا بریتی یت له خودی خواردنه‌که، نه‌گهر له هه‌مانکاتدا نه‌و کهش و میهره‌بانی و نیگا پر له خۆشه‌ویستانه‌ش که دایک ناراسته‌مانی ده‌کات، له نارادا نه‌بن. خواردنی دایک، به‌چه‌ندایه‌تی و چۆنایه‌تیه‌که‌یدا هه‌لئاسه‌نگین. به‌لکو به‌و ناماژه و ورده نیگا و نامۆزگاری و ورده دۆعا و هه‌ناسانه‌دا، که هه‌لیده‌کیشان، به‌و جووله و وه‌لام و هه‌ستان و دانیه‌ستانه‌دا هه‌لیده‌سه‌نگین، که نه‌و له‌کاتی دروستکردنی خواردنه‌کانیدا بیان هه‌لده‌ستا و بۆ یه‌ک ساته‌وه‌خیش ناماده‌یی ئیمه‌ی له‌و شوینه‌دا له‌بیر نه‌ده‌کرد و خه‌یالی له‌و نازیانه‌یشی نه‌ده‌په‌چری که چیدی له‌ دنیا‌دا نه‌ما‌بوون و هه‌میشه‌ش له‌بیری نه‌ندامانی دیکه‌ی خه‌زاندا بوو. دایک که خواردن دروسته‌کات، جگه‌ له‌ تام و خوی و چیرۆی که ده‌یکاته خواردنه‌کانیه‌وه، ناواش له‌ناو بۆن و به‌رامه‌ی یادگاری و بیره‌وه‌ریه‌کانیدا نه‌و خواردنه‌ دروسته‌کات. دایک له‌گه‌ل دروستکردنی هه‌ر خواردنیکدا، به‌دهم شته‌وه‌ی خۆراکه‌کانه‌وه، هاوکات به‌ قرچاندنی رۆن و پیازه‌کانی، لاهه‌ری رۆزگاره‌کانی خۆیشی له‌سهر ئیقاعی چاککردنی سه‌وزه، به‌بێ ناوازی لیکردنه‌وه‌ی گه‌لامیر، به‌هه‌مان شیوه‌ی پنه‌چانه‌وه‌ی یاپراخ، هه‌لده‌داته‌وه. دایک له‌کاتی خواردن دروستکردندا، هه‌ر ته‌نیا چینه‌لینه‌ریکی کارامه‌ نیه، به‌لکو ده‌روونشیکاریکی بیتمونه‌بشه. نه‌و ناچاره‌ ئیمه‌ له‌ خۆمان باشتر بناسی، ره‌چاوی ناره‌زووه‌کانی یه‌که‌یه‌که‌مان بکات، بیدلی که‌سه‌مان نه‌کات، جیا‌وا‌ز‌مان له‌نیواندا نه‌کات، خواسته‌کانی مندالی هه‌ره‌ به‌بیانوی مال، واته (باوک)، به‌هینه‌ دی و نه‌هه‌لنی که‌سه‌مان هه‌ست به‌وه‌ بکه‌ین، که حاسمان بۆ نه‌کراوه. ئیمه‌ نه‌ک هه‌ر له‌رووی سیاسیه‌وه‌ پتۆسته‌مان به‌ ناشتونه‌وه‌ هه‌ید، به‌لکو له‌ ژبانی خه‌زانیه‌دا پتۆسته به‌رده‌وام ناشتگرینه‌وه. دایک ناشتکه‌ره‌وه و ناو‌پۆیکه‌ریکی نه‌وتویه، که به‌بێ نه‌و شه‌رازه‌ی مال ده‌شوی و یه‌که‌مین نامۆیه‌کان، بۆشایه‌کان، بینازیه‌کان و دا‌پرا‌نه‌کان

له نۆره ده سپنده كن.. تا نوو كاتهى دايلك له مالدابه، مان هه رچهنده هه ژار و دهسكورت بى، هه چهنده ناكۆك و ناژاوهى تىدا بى، هه رچهنده بچووك و قهز بى، نهوه نه هه ژارى پتوه دياره، نه ناژاوهى ده چته ده رى و نه دلتهنگى زه فەر به پىكه نىن و خه نينه وه كان ده بات.. بهم پىهش دايلك هه ر له گه ل په كۆرڊا ناشتمان ناكاته وه، به لكو له گه ل ژيان و بوونىشدا ده مانكاته وه دۆست، ته نانه ت نوو كاتهى ژيان بىتاهه، هه يرانى..

هونه رى به شكردنى مريشك:

گرىمان كىشه كه مان له سه ر خواردنى به شى له به شه كانى مريشكه وه، ده سپنده كات، به لآم لىمه ده زانىن پىكه اته سه ره كيه كانى مريشك له م به شان به پىكه اته وه: دوو ران، دوو بال، يهك سنگ، يهك مله قۆرت، يهك پشته قوون، هه ندى پرزۆله چهرم و پىست و تاسمانى فرىن.. گرىمان له مالىكدا، كه ژماره ي نهنامه كانى پىنج كس بوون، كس نه يهه وى بفرى، كه شى حه زى له سنگ نه بوو، (مىوان له م كاته دا له سه ر چاوان، چونكه راست سنگه كه ي ده خرته به رده م!)، به لآم گرىمان هه ر له وىدا، سى كس رانخۆر بوون، يهك كس به مله قۆرت كه رازى بوو، دوو باله كesh بۆ دوو كه سى دىكه. نوو شه رى لىزه دا دروسته بى ناوايه: بالخۆزه كان زوو به شى خۆيان ده خۆن، نه وه ي پشته قوونه كه ي به ركه وتوو هه چ مه تر سى به كى له سه ر نيه!. نوو دوو كه سى دوو رانه كه يان به ردوو، خۆيان گىل ده كه ن بۆ نه وه ي كه سى سى به مى رانخۆر، مەبلى به لای مله قۆرت خۆرڊا به چىت و له گه لىدا بىكاته نىره! رىك له م كاته شدا مله قۆرت خۆر فرست ده هىتى و به يهك لرفه، هه موو مله قۆرت كه هه لده لووشى بۆ نه وه ي كه سى بىرى نه يه ت له گه لىدا بخوات.. (له زمانى كۆرڊىدا، جوتى هه به له م حاله ته وه دروسته وه)..

نه گه ر دايلك به يلى كاره كه به محۆره بىروات، مه سه له كه وهك سى به تى كۆردى لىدېت: رانخۆرىك ده تۆرى، مله قۆرت خۆر ته رىقه ده كرىته وه و دوو رانخۆر و دوو

بالخۆره كەش وەك بەرزە كى بانان بۆى دەردە چن. نەمەش تۆرى سەرەتای شەرىكى
 دىكەى ناوخۆى لە خۆيدا ھەنگرتووه، كە دوو ھىزى سەرەكى دەكەونە بەرامبەر
 يەكەر و ھەرىكەيان لە گەل و رەدە ھىزى دىكەدا بەرەيك لەدۆى نەوانىر و نىدارەيكەى
 سەرەخۆ پىكەدەھىن بۆغونە: دوو رانخۆرە كە ھەرىكەيان لە گەل بالخۆرىكدا
 يەكەدە گرن. پاشان ملەقۇرتەخۆر و پشەقوونەخۆر، ھەرىكەيان دەچنە پال لایەنەكەى
 تر و رانخۆرە تۆراوہ كەش، دواى پەنگخواردنەوہيكەى درىزخايدەن، شمشىرى بەدەستەوہ
 دەگرئ و گەرەكەيتى لەسەر سفرە سەرى ھەموومان بېرى..!

بۆيە دايلك، بەپىچەوانەى سايە كوردەكانەوہ، ناچارە سايەتيكى فرەيسى و
 پلۇزالبىتى ھەين و پىويستە ھەر لەسەرەتاوہ مەيشەكە بەجۆرىكى دىكە لەت و پەت
 بكات: پشەقوونەكە دەكاتە دوولەت، ھەر يەكەى لە رانەكان لەكە ئەزىزدا
 دەپرىتەوہ و ملەقۇرتەكەش دەكاتە دوو بەش: ملەكە بەجيا و قۇرتەكەش، كە
 قەلەزى سنگى پىرەيە، بەجيا.. بەجۆرەش ئاو بەناگردا دەكرئ، بەلام دىنبايە، ئەو
 بۆخۆى تەنيا پىرزۆلە و پارچەسووتاوہكان دەخوات! چاوم لىتەتى، لەولواوہ، لە
 قورۇبىنكەوہ بەتيلەى چاويكى دەروانىتە ئىمە، كاتى سەرمان بەسەر
 پشەستەيەكاغاندا شۆر كەردۆتەوہ و بەين جوين، پارووەكان قووتدەدەين و بەتيلەى
 چاوەكەى تىرىشى دەروانىتە بەلەم و قاپەكاغان، تاكو ئەگەر كەمیان تىدا ماين، بۆمان
 تىكەتەوہ.. ئەو بەو دىمەنە تىردەين كە ئىمەين كاتى بەرھەمى دەست و پەنجەكانى ئەو
 دەخۆين.. ئەو بەو دىمەنە تىر ناي و ناسوودەيى و تىربوونى ئەو لەوہدا نىيە كە
 دەخوات، بەلكو لەوہدايە كە ئىمە پىكەوہ و لەناوخۆماندا (عال و سال) بين.. دىنبايە،
 ئەو بەين ئىمە ناخوات، بەين ئىمە، يى شۆر سەردەنیتەوہ، لە چاوەروانىماندا..

مۆدەلرەيتە و دايلك،

تا ئىستا ھەموو كەلتور و نايەكان لە جوارچىوہى نامۇزگارىيەكى يەزدانىانەدا پىنگە
 و رىزى دابكيان دەستشانكردووه، وەلى پىويستە ئىمە لە جوارچىوہى نەزموونى

میژووی و ویژدانیدا، پنگه‌ی دایک ده‌تیشان بکه‌ین و ریزی لینگرین. هه‌تا دی
 له‌رووی که‌لتوروی و پشکه‌وتی شارستانیانه‌وه، نیمه‌ له‌ دایکانغان دور
 ده‌که‌وینه‌وه: پشکه‌وتی شارستانیانه و چه‌که‌که‌ی ده‌ستی، واته‌ ته‌کنه‌لۆژیا، له
 شۆنیکدا دایک ده‌کاته‌ قوربانی.. سهری دایک، وه‌که‌ که‌سایه‌تی و وه‌که‌ پنگه‌ی
 دایکایه‌تی، به‌ گولله‌ی نه‌و چه‌که‌ی ناوی ته‌کنه‌لۆژیای مۆدێرنه‌ و نامانجه‌که‌ی بریتیه
 له‌ به‌ته‌کنۆلۆژیکردنی مه‌ته‌خ، ده‌پۆی. دایک له‌ میژووی ژبانی خۆیدا و له‌ زۆربه‌ی
 کۆمه‌لگاکانی وه‌که‌ کۆمه‌لگای نیمه‌دا، به‌رگه‌ی میردسالاری، به‌رگه‌ی نه‌فاله‌ و
 کۆرکۆرزان و سه‌نگبارانکردنی که‌چه‌کانی و سه‌دان نسکۆی دیکه‌ی گرتوه‌وه‌ وه‌لێ
 ده‌پێ به‌ گومانه‌وه‌ برۆایه‌ به‌رگه‌گرتنی نه‌و بۆ که‌لتورۆیک، که‌ ده‌یه‌وی پنگه‌ی نه‌و و
 جه‌سته‌ی نه‌و، به‌په‌راویز بخت و هیچ نرخیکیش بۆ نه‌زمون و سه‌هاره‌ت و
 توانایه‌کانی دانانی.. دایک له‌و کۆمه‌لگایانه‌دا که‌ ده‌بیه‌ شه‌خۆر به‌سه‌ر
 به‌ره‌مه‌کانی مۆدێرنه‌وه‌ و بۆخۆیان خاوه‌نی که‌لتورۆیکی ده‌وله‌مه‌ندن، به‌ره‌و
 فه‌رامۆشکردن و له‌بیرچوونه‌وه‌ ده‌چن.. له‌و کۆمه‌لگایانه‌دا، دایک، شوناسی
 (په‌روه‌ده‌کار)، (پاگر) و (کۆله‌که‌ی مائ) و (ناوه‌دانکه‌ره‌وه‌) و (پروناکی مائ)ی
 لیده‌سه‌نرته‌وه‌ و هێواش هێواش له‌گه‌ڵ ته‌سلیمبوونی جه‌سته‌ی نه‌ودا به‌پیری، وه‌که‌
 مرۆفیکی (بیده‌سه‌لات)، (زیایه‌) و په‌راویزی ته‌ماشای ده‌کری و لیره‌شه‌وه‌، رۆحیش
 ده‌بینه‌ قوربانی.. له‌م جوړه‌ کۆمه‌لگایانه‌دا، نه‌و به‌هایه‌ی له‌ پشای پرۆسه‌ی
 مۆدێرنه‌وه‌بوونیکی رۆاله‌تیانه‌، پرۆسه‌ی خۆ نوێکردنه‌وه‌ی ماته‌ریالیانه‌ و کپین
 به‌رده‌وامی شه‌که‌ و که‌لوپه‌له‌دا ده‌بده‌ین، زۆر له‌و به‌هایه‌ که‌مه‌ده‌کاته‌وه‌ که‌ به‌
 په‌یه‌ه‌ندیه‌ هه‌سته‌وه‌ری و کۆمه‌لایه‌تییه‌ کاغان ده‌دا.. دایک له‌ کۆمه‌لگایه‌ کدا که‌
 سۆزداری و حورمه‌ت و خۆشه‌ویستی بالاده‌ست بیت، له‌ سه‌نه‌رده‌ایه‌، وه‌لێ له‌
 کۆمه‌لگا و په‌یه‌ه‌ندیگه‌لینکی نێوان مرۆییدا، که‌ هه‌موو ریز و حورمه‌تی په‌یه‌ه‌ستکراپن
 به‌ ژبانی ماته‌ریالی و خۆنانه‌وه‌، دایک پنگه‌ی خۆی له‌ده‌ست ده‌دات.. دایک له‌و
 ژبانده‌دا که‌ مرۆفه‌کان له‌ناست په‌که‌ژدا ویژدانی خۆیان نه‌دۆراندوه‌ و خاوه‌نی (نیمه‌)

و یادوه‌ری میژوویین له‌سەر خەبات و زەحمەتەکانی دایک، هەموومانى له‌ده‌وری سینیەك دۆلمە و یابراخ، كۆدەكرده‌وو.. بەلام له‌ژيانىكدا، كه‌ (نیمه‌)یەك نەمانى و (من)ىكى خۆپەرستى نەزان و لووتبەررز و نامۆ بە‌ژيانى هاوبەش و یاده‌وه‌ری میژوویى، خۆى له‌ ناست ئەوانێردا هەلاوسیتى، ییگومان (دایك)، چ وەك پنگە و چ وەك كەسابەتتى، دەكه‌ویتە پەراویژەوه‌..

نیمه‌ چۆن ناتوانین دەست له‌ دۆلمە و یابراخ خواردن، وەك خواردنى دایكانە و وەكو كۆكرەوه‌ى هەمووان له‌سەر خوانى سرووش، هەلبگرین، ناواش ناتوانین و بۆمان نیه‌ له‌ناو ئەو ژبانه‌ ماتەریالییه‌ى وا خەریكه‌ قووماندەدات، دایكانمان پشتگوێ بخەین. چۆن دایكانمان نەیاننوانى خواردنى دۆلمە وەكو خواردنىكى سرووشى و نزیكترین خواردن له‌ سرووشتەوه‌، نەكه‌نه‌ خواردنى پنگەوه‌بوونى جیاوازیه‌كانمان، ناواش نیمه‌ ناتوانین دەست له‌پەییوه‌ندى خۆمان به‌و كەسه‌وه‌ هەلبگرین، كه‌ نیمه‌ى هیناوتە جیهانه‌وه‌ و نیمه‌ى به‌ بوونه‌وه‌ گرتاوه‌. له‌ كینى (ئه‌تەوه‌ و حەكایه‌ت)دا نووسیووم: (دایك و ناو هەر ته‌نیا له‌ سه‌رچاوه‌ى بوونه‌وه‌ نزیك نین، بەلكو خۆیان سه‌رچاوه‌ن بۆ بوون.. هه‌روه‌ك چۆن ناتوانین بێر له‌ سرووش بكه‌ینه‌وه‌ به‌بێ ناو، ناواش بێر كرده‌وه‌ له‌ بوون و له‌ ژبان به‌بێ بێر كرده‌وه‌ له‌ دایك، مه‌حاله‌).

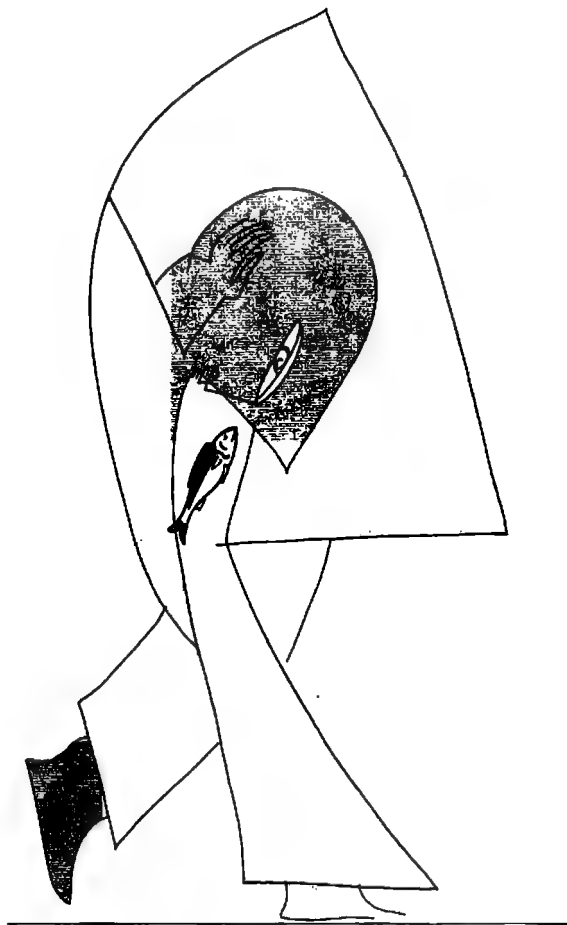
له‌ ژيانىكدا، كه‌به‌بێ رۆلى دایك مه‌یسەر نەده‌بوو، به‌بێ قوربانیه‌كانى ئەو به‌هاى نەده‌بوو، به‌بێ سۆزداری ئەو مانای نەده‌بوو، فەرامۆشكردنى دایك و خواردنه‌ دایكانه‌كه‌ى، جگه‌ له‌ بێ‌ویژدانى و گه‌مزه‌یى هیچێر نیه‌. نیمه‌ وەك میلله‌تێك، كه‌ ژماره‌ى دایكه‌ سكسووتاوه‌كانمان هینده‌ى ژماره‌ى گۆرى شه‌هیده‌كانمان، كه‌ ژماره‌ى ئەو وینه‌ى قوربانیانه‌ى دایكان به‌ به‌رۆكى خۆیاندا هەلیانواسیون، هینده‌ى نەستیره‌كانى ناسمانه‌، هیچ بوار و رینگای ئەوه‌مان نیه‌ ئەوه‌نده‌ گه‌مزه‌بین دوو شت له‌بیر بكه‌ین: دایكان و خواردنه‌كانیان..

بیر كه‌وته‌وه‌ى دایك ئەو شته‌یه‌ كه‌مزین قوربانیدان و كاتى ده‌وى، من پشپار ده‌كه‌م له‌ به‌رۆكى ولاته‌كه‌مانه‌وه‌، تاكو ساده‌ترین ئەندامى ئەم كۆمه‌لگایه‌، به‌

له بهر چا و گرتنی نه و نه خشی دایک له کۆمه‌لگای نێمه‌دا هه‌یه‌تی و هه‌یه‌وه، نه‌م کاره‌ی خواره‌وه بکات: به‌جێته به‌رامبه‌ر دایک، له‌ناست سیمایدا به‌جۆمه‌یه‌وه و ناوچه‌وانی بخاته سه‌ر نووکه په‌نجه‌ی قاچی و پاشان به‌ده‌ستی راستی، هیناش هیناش ده‌سه‌یه‌ی بۆ قاچه زه‌ره‌کانی و نه‌عله شه‌ره‌که‌ی له‌بێ دابه‌کهن و بیه‌خاته سه‌ر سه‌ری.. نه‌عله شه‌ره‌کانی دایک، گه‌وره‌ترین تاجه پادشای ولایتک و نه‌ندامانی کۆمه‌لگایه‌ک بیه‌خه‌نه سه‌ر سه‌ریان، چونکه نه‌گه‌ر مرۆفیک هه‌بێ له‌ ژبانی نێمه‌دا شایانی نه‌وه‌بێ سووچه‌یه‌ی بۆ به‌هین، نه‌و که‌سه‌یه که دلی خۆی بۆ خستنه‌ خواره‌وه‌کانیه‌وه و نه‌و خواره‌وانه‌ی بۆ لێنان، که پێتسه‌ بۆ هه‌میشه گه‌رمیان بکه‌ینه‌وه، بۆ هه‌میشه چێژیان لێوه‌بگیرن.

نه‌فسانه‌که له‌ کۆتاییدا، نه‌وه‌ش زیاده‌کات و ده‌لێ: (نه‌سکه‌نده‌ری مه‌کدۆنی، دوایه‌وه‌ی خواره‌وه دایکانه‌که‌ی خوارد، شه‌وی تا‌کو دره‌نگانی خه‌وی لێنه‌که‌وت.. له‌نیوه‌ی شه‌ویدا به‌دزی له‌شکره‌که‌ی، هه‌سه‌که‌ی زینکرد و گه‌رایه‌وه زیدی خۆی، به‌ نه‌سپایی خۆی به‌ په‌رستگایدا کرد، چووه‌ بن دره‌ختیک و شمشیر و مه‌تان و زنجیره‌که‌ی به‌ری دانا، له‌به‌رده‌م گۆڕێکدا نوشتایه‌وه و چنگی خۆلی نه‌و گۆڕه‌ی خسته‌ ناو ده‌سته‌سه‌ره‌که‌یه‌وه..). میژوونووسه‌که، که نیدی هه‌یجی به‌چاوی خۆی نه‌دیتوو، نه‌وه‌شی زیاده‌کردوو و نووسیوی: (هه‌رجاری نه‌سکه‌نده‌ر، له‌ به‌رده‌م سووپای داریووشدا، له‌ خۆی و له‌شکره‌که‌ی بیه‌وومێد ده‌سوو، بۆنکی به‌ده‌سته‌سه‌ره‌که‌یه‌وه ده‌کردا)..

له (خواردنی ژن)هوه

بو (خواردنیه ژنانه)!

ئهو، هه موو زنجیره کانی (هه نازای خواردن)ی خویند بۆوه و چاوه ری بووه هه
له سه ره تاوه، زنجیره هه بروس له سه ر خواردنی ژنانه.. سه ره تا په یامیکی ته له فۆنی
بۆناردم و تیایدا نووسیوی: (چاره ت ده کم، له ی بیهغه ت!). پاشانیش له ملاولا
دهمدی و خزی له گیلی ده دا، تا کو نه وه بوو رۆژنیک، له کاتیکدا نیوه ی په نجده ی
دۆشاومژه م خستبووه ناو لوغمه وه، گوتی: (.. تو ده وه تی منیت، خواردنی ژنانه ت بو
لیده نیم...). خه ریک بوو دلم بوه ستی، چونکه نه وه قسه یه ی به جزری پنگوتم، که ژنه
سهر بازه کانی ناو داستانه کانی بیرهنامه وه، نه گهرچی له پر بیرم کهوته وه دیارده ی
(ژنی سهر باز) دیارده یه کی دیکه ی خه پالگه ی پیاو و ناینسالاریه و هیچیز، که
هه لئی له میژووی نه وروپا و که نیسه پیکده هیتی.. به لام قسه که یم سه رخو نه هینا و
به دیلزماسیه تیکی پیاوانه وه، که شان و شه وکه تی نیرینه یم تیایدا نه شکتی، پنگوت:
(هه ورا، خۆت ماندوو مه که...). نه ویش به خیرایی گوتی: (حه وت برا و هه شت با
ناخوات، چاوه ریت ده که...م...!).

نه مزانی قسه که ی له شیره ی فرماندا ده ربری، یاخود داواکاریه ک بوو و هیچیز،
به لام پشتمه وه ی به جیم به یلئی دووباره ی کرده وه: (چاوه ریت م...؟)

بيستووم گوايه دلشكاندني ژن، كاره ساتي به دواوويه و منيش كه نېدى بهرگى
كاره ساتي ديكه ناگرم، په پمانم داين كه بچم و به دواى بوئى مينهيدا كولا نه تهنياكانى
شار بگهړيم.. نهم واده پتدانه قاره مانى روماني (پيدرو پارامز) ي بير هيناموه:

{هاتم بز كرمالا، چونكه پيان وتم كه باوكم، پيدرو پارامز، ليره ده ژيا. دايكم
نهمى وت و منيش په پمانم داين هدر كه له دنيا دهرچوو بز ديدنه ي بچم. دهستم
گوشى تاكو دلنيابي كه نهو كارو ده كم. له بهر نه دوى له سهره مرگدا بوو،
ناماده بروم هدمو په پمانيكى بده منى. پنى وتم: "هده بهن بچيت بولاى، ده زانم به
بينيت خوشحال ده بن". له بهر نه دوى تدها كارنك له و سانه دا له دهستم ده هات
نه دوى بوو كه زوو زوو بزم دوو باره ده كرده وه: ده بچم و ده بينم. تانه و سانه كه
ناچار بروم دهستم له نير په نجه رهق هه لاته و كانيدا بينمه ده رى (...) مدهستم
نديوو گفته كم بهر مده سر، به لام له پاشاندا قه كاني هينده يان سهره گرم كردم،
بېرم له هيچى دى نه ده كرده وه.. تدها تده خدمت پنه ده بينى و كارگه يشته
نه دوى بير كرده وه له پيدرو پارامز خدوو خوراكي لي حرام كردم. هدر له بهر
نهمش بوو هاتم بز كرمالا. }

هينشا نه گه يشتوومه لاي دره خته كه، بزنى خوارنه كان ناراسته ي رينگا كه يان بو
ده ستيا نكردم و كاتى له دهر گامدا، گويم ليوو هاواري كرد:
(ده مزاني شوين بونه كه ده كه ویت..)

(ناخر، بون بانگكهر و سهرنجرا كيشه، له وپهړى دنياوه كه سينكت بو ده هينشه نهم
نزيكانه..).

پنكه نى و گوتى: (به لام له دوا جادا بوى هديه بكوژيش بيتا!)
وهك كزيله يه كى ممت و ماندوو، به لام به پروا به غوږونه وه و هلام دايه وه: (چى
له وه خوشتره پياوئ له ژير كه ژاوه ي شاژنيكدا سهرشانه كاني خوښيان تيرى...!)
ديسانه وه پنكه نى.. پنكه نيكى نازار او، وه كنه وه ي به دوى بلت: (ناخر هدر گيز ژن
سهرچاوه ي نازار نه بروه...).

من ههستم به گه‌مژه‌یی خۆم کرد، گه‌مژه‌یه‌ك كه له نه‌فسانه و نایه‌كانه‌وه تاكو
بهره‌به‌یانی میژوو، به میرات بۆم ما‌بۆوه..

به‌رێوه‌بروم بۆ ژووره‌وه، كه له پاره‌وی حه‌وشه‌كه‌دا، بێنیم قه‌یی دره‌خته‌كه‌ی به
ره‌نگینکی په‌مبه‌ی كال و هه‌ر گه‌لایه‌ی به‌ ره‌نگی، بزیا‌خ‌كردوه و به‌ لقه‌كانیشیه‌وه،
چه‌ندین ملوانكه، لوته‌وانه، گواره‌ی شوپ، ده‌سه‌بند، بازنگ، میخه‌كه‌بند، ژێرچه‌نه،
لا‌گیر، زنجیر، ده‌سمال، ملبه‌ند، سه‌ره‌پوش و ئال‌ووالای هه‌لواسیه‌وه.. به‌جۆری كاتی
شه‌بایه‌كه له دره‌خته‌كه‌ی ده‌دا، مه‌حه‌شرێ له ده‌نگ، له سه‌مای ره‌نگه‌كان، له
زرینگانه‌وه و مۆسیقه‌یه‌کی تایه‌ت ده‌هاته به‌رگرتی..

له حه‌كایه‌تێكه‌دا بێسوومه، یه‌كه‌جار یه‌زدان به‌ر له‌وه‌ی ئاده‌م بنا‌فریتی، حه‌وای
خه‌لق‌كردوه، به‌لام كاتی داوای لێ‌كردوه ناو له شه‌كان و ناهه‌ریده‌كانی دیکه‌ بنی،
ته‌ماشای كردوه هه‌موو نه‌و ناوانه‌ی حه‌وا له مه‌خلووقاته‌كانی ناو، ناوی ژنانه‌ و
نهرم و نیان. بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌مه‌ پێده‌لێن شیر، یه‌كه‌جار حه‌وا ناوی ناوه، (قژلول)،
به‌ تیمساحی گوتروه (چاومه‌ست)، به‌ ماریشی گوتروه: (عاشق) و به‌جۆره‌وه.. به‌و
پێشه‌ بێت جیهان ده‌بووه شوینیکی نارام و هه‌رگیز جه‌نگ و پشیری تێدا رووینه‌ده‌دا.
به‌ بێی نه‌و حه‌كایه‌ته‌، یه‌زدان بیر ده‌كاته‌وه و به‌خۆی ده‌لێ: جا نه‌گه‌ر جیهان ناوا
نارام بێت، ئه‌دی من چۆن یاسا‌كانی سزادان و عه‌داله‌ت و ره‌حه‌مت و غه‌زه‌به‌ی خۆم
بخه‌مه‌ گه‌ر؟! له‌وه‌ش به‌رازێ، كاتی بێ‌سیوی حه‌وا خه‌ریکی ره‌نگ‌كردنی گه‌لا و
هه‌لواسیی گواره و ئال‌ووالا‌كایی به‌ لقی دارانه‌وه، زۆر توو‌ره ده‌بێت و نه‌مه‌ش
ده‌بێته به‌هانه‌یه‌ك بۆ ئه‌وه‌ی حه‌وا بۆ ماوه‌یه‌ك به‌شارنه‌وه و پاشان ئاده‌م خه‌لق ب‌ك‌رێ..
كاتی ئاده‌م نه‌و ناوانه‌ی ئێستا له‌و نازه‌لانه‌ ده‌نی، نازه‌له‌كان توو‌ره ده‌بن و شیر به‌ریاری
درنده‌ی، تیمساح به‌ریاری خۆشارده‌نه‌وه‌ی، جگه‌ له‌ چاوی و ماریش به‌ریاری دله‌ره‌قی
ده‌دات.. به‌م پێشه‌ هه‌ستی ژنانه‌یی ناواره ده‌ك‌رێ و له‌وساوه‌ مێنه‌یی و ژنانه‌یی دوو
هه‌ره‌شی گه‌وره‌ن به‌سه‌ر جیهانه‌وه.

ههستی ژانانه یی شتی نیه نهوانیر له تاقه ژنی چاوه پێی بکه، به ئکۆر لهوش زیاتر نهوه به که تاقه ژن و مینه له خۆیدا ههستیده کات و حهزده کاله به نهوانیری دهبرێ و به دهستهی بکات..

کاتی به قهراخ چیمه نی حهوشه کهیدا به رهو ناندینه کهی دهپۆشتم، له نکاو خۆم له بهردهم سێ پلیکانه دا بینیهوه، که به ملاولایاندا ئینجانهی رهنگاوهرنگ داندراوون و گول و گیای ناویان به لێواره کانیاندا شۆڕ بیوونهوه. رهنگی گولێ ناو ئینجانهی سه ره کهم پلیکانه، سێ سپی بو وهك به فری بهانیان.. نهو که ئیستا که بۆخۆی به کراسکی مهحه لیهوه له ناو ده رگا کهدا، به پتخواسی وه ستابوو، گوتی: (نهوه نیشانهی پتخوازییه.. وه ره سه رهوه..). نهو قسه به کللی نهوهی دایه دهستم که ههول بدهم له مانای رهنگی گوله کانی دیکه ش تیگهم.. لهوه ده چوو نهو بیر کرد نهوه کاغی له نیگا و سیمامدا خویندینهوه و بیهوی قسه کانی خۆم بیر بهیشتیهوه. گوتی: (فه تازیای خۆت به کار بهیته، واته نازاد به لهوهی چۆن رهنگی گوله کان مانا ده کهیت).

گوتم: { کهواته نه رهنگه هه ناریه یان، (به ناماژه دام بۆ ئینجانه کانی سه ره دووه مین پلیکانه)، نیشانهی عه شقه! }.

په نجه به کی خستوه سه ره لێری و له کاتی کهدا چاوی راستی هتایه وه بهك و بهزه بهك گرتی، گوتی: (شه یانیت! بۆی چوویت، بهلام عهشق ده بی دانه بکری.. ره مزه کانی خۆشه ویستی زۆرن، ههروه کچۆن جۆره کانی خۆشه ویستیش جیاوازن..).

پتگوت: (بهلام من واهه سته کهم ته ماته ره مزی خواردنی عاشقانه به..)

گوتی: (له بهر نهوهی تۆ پتوا به ته ماته ده توانی تۆری خانه کانی لهش و پتسمان له ههله وشانهوه رزگار بکات و په کی که لهو چاره سه رانهی بۆ تو وشوو به نه خۆشی شیر په نجه به کار ده هتیری؟!)

گوتم: (ناخر عاشق بوون له م ولاتهی ئیمه دا جۆریکی شیر په نجه به و ئیمه له عاشق بوونهوه دوو چاری ههله وشانه وه بهك ده بین که هیچ ده رمانی چاره ی ناکات و

پنویسته بۆ پتهو کردنهوهی تۆره کانی خانەى دَل و بەستەوهى دله کان پىکموه، په نا بۆ ته ماتهى عشق بهین...

قافایه کى لیدا و مووچر که بهک به له شیدا هات، ههستمکرد به جزوئ ته ماشام ده کات، وه کتهوهى من شتى بم بۆ خواردن. بۆنى خواردنیش نهو ههستهى پتر له لام بههتر ده کرد..

چاوم کهوتەوه سهه قاج و قووله پرووته کانی، به لام نه مجاره یان رهنگى شینی بۆیهى نینۆکى پهنجهى قاچه کانی سههنجیان راکیشام. بۆ ساتیک ههستمکرد، له چاوى نهو تيمساحانه دهچن، که له ژیر لاهوه، خویان ماتداوه بۆ نهوهى له پر ههتلروشن و قووتت بدن.. هیواش هیواش چاوم له سهه پهنجهى قاچه کانی گواستهوه و به سهه خسته مهه مهه کاند، که قهتارى شاره میرووله بهکى زهردیان به سههردا دهروژشت، نیگام گواستهوه سهه سیه مین پلیکانه، که له ملارولایهوه دوو نینجانهى له سهه بوو، له سهه کامیکاندا گوئیکى دهه شیر رووا بوو. له شوئى خۆم وهستام و خهريک بوو ههنگاو بۆ دواوه ههلبستهوه، که ههردوو دهسته کانی بۆ درێژ کردم و گوئى: (مهترسه.. ناخۆن..) و پاشان دایهوه قافای پىکه نین و وه کتهوهى بیهوى رامکیشته ژوورهوه، به رهو لای خۆى کیشى کردم.. له ههه مان کاتیدا بۆخۆى پاشموپاش له دهه رگا که چووه ژوورهوهو رینگاکهى بۆ من چۆلکرد.. له بهه رنهوهى نه مهه ويست پینیم به قهتارهى میرووله زه ده کاند، ته ماشای قاجى خۆم کرد و پینیم میرووله کان به قهراخ دهه رگا که دا، له کاتیکدا هه به که یان شتىکى به دهه مهوه گرتوه، ده چنه سههوه.. کاتى وردتر سهه نهجمدايه لیواى دهه رگا که پینیم به لاشیانه که یهوه، وینهى مارینکى لووخلواردوو، خه مبار و له هه مان کاتیدا چاو تیز، سهه رنجى راکیشام.. پینشمهوى ههنگاو بۆ ژوورهوه پینیم، دیتیم ماره که خۆى راپسکاند و له کاتیکدا میرووله کان به سهه لاشهیدا قهتاره یان بهستبوو، نهویش کهوته جووله و چوو له ناو تاقیکدا که به لای چهی دهه رگا که بوو، پهنگى خواردهوه. دوا جار ته ماشامکرد، تاقه که هاتهوه بهک و سهروو که له لای تيمساحنى پهیدا بوو، که به چاوه مهسته کانی

ته ماشای ده کردم.. له مکاته دا جارینکی دیکه، زربنگ و هووړی گواره و تربنگه ی نهو
بازنه و ملیوانکانه و هاشه ی نهو پهړو رهنگاو رهنگانم بیسته وه، که به لقی
دره خته کموه هل لوراسرابوون..

نهو جوانز و نارامز بوو له ههر کاتې، کراسه مده لیه که ی دهیردپته ناو جیهانیکې
پرخه ونه وه. له هوله که دا، مافوورینکی توورکی نهرم راخوابوو، که له ناوه واستیدا
گولینکی سووری پتو بوو. له سهر گوله که مینیکې گهوره داندرابوو، که دیار بوو
له داری گوز، دروستکرابوو. سهر میره که شینکی دیکه ی نه ده گرت..
گوتم: (زور ماندوو برویت..)

په که بهار خواردنه سهره کیه که سهرنجی راکیشام که له ناو به له میکدا له شپوه ی پارچه
کولپچه ی گه ورده دا خویان ده نواند. به لآم نهو په رداخه کانی نیوه کرد له شراب و
فهرموی لیکردم. له کاتې نو شکر دندا دیققه تیمدا: په غه کانی به شپوه به کی نهوتو
باو هشیان به په رداخه که دا کردبوو، هه زنده کرد شوو شه بایت و روحت به چرو بایه ناو
په رداخه که وه تا بز هه میسه هه ست به نارامی کردبا..

له دلی خو مدا گوتم: نه م ولاته هه رگیز نیشیمانی ژن نه بووه.. له م ولاته دا نهو
هه موو زبل و شوو شه ی به تال و پاکت و قنچه که جگه ره به له پیاو قه بوول ده کری،
به لآم ژن به خواردنه وه ی قومنی شراب خوینی خزی حه لآله کا.. به ده سنی خزی
دانه به کی له کولپچه کان خسته سهر پشده سیه که ی به رده م و فهرموی کردم.
گوتم: نه م چ بزینکه له م خواردنه وه دیت و چونت دروستکردووه؟ گوتی: جاری
تامیکه بزانه به دلته؟ به چه تاله که پارچه به کم لیکرده وه و نهویش له م کاته دا دوو
قاب زه لآته ی تیکرد، په کیکیانی لای منه وه و نهوه ی دیکه بیشی لای خویده وه دانا..
لنیم دوو باره کرده وه: چونت دروستکردووه؟ گوتی: ده مویست خواردنی بیت ته غیر
له مینه یی بکات..

گوتم: تابلنی خواردنیکې خزه.. به تایه تی له گه ل نه م زه لآته یه دا.

پاشان بۆی باسکردم که دروستکردنیشی زۆر ناسانه. ئهو سهرهتا که من قیمة له گهڵ
 پياز و جۆره کانی سهوزهدا دهجنی و سووریان دهکاتموه، بهلام شویی زیاتر تیدهکات،
 که پاشان بۆنکی زۆر خوشی دابوو خواردنهکه.. دوايموه، چهند پارچهیهك ههویری
 لاماده (Superfresh) له فریزهر دههێتیه دهروهه و لنده گهری خوا بهنهوه. ئهو
 دهیگرت: (حهزمکرد که من ههویره که به لهی دهست بهشلم تاگر زیاتر پابستهوه)..
 میهره بانی دهسته کانی به خواردنه کهوه دیار بوو. گویشی: (حهزمده کرد، لهو
 زنجیره یه دا که باسی نانت کردبوو، نووسیات: له دنیای کۆندا، یه کهم قوربانی که
 مرۆف دهیه خسته یهزدان نان بووه. ئهو نانهی که ههویره کهی به دهستی ژن
 شیلدراره!).

گوتم: من ئهوه نه ده زانی..

گوئی: زۆرجاران فرامۆشکردن له گه مژه یهوه نایهت..

گوتم: مه بهست چییه؟!

قوونکی دیکه له شهرا به که دا و گوئی: ژن زه حهتی شیلانی ههویره که بیان کیتشا،
 پیاویش دهویست شانازی به کهی بۆخوی بیت..

به دهه جویی پاروونکی ترهوه، گوتم: دهتهوی بێتی یه کهم دزی پیاو کردوویهتی؟!

گوئی: نالیم دزی، بهلام نهوهی نانه کهی دروستکرد ژن بوو، کهچی پیاو بهناوی
 خۆیهوه قوربانی به کهی ینشکمش به یهزدان کرد.

بۆ نهوهی که من دلخۆشی خۆم بدهمهوه، گوتم: (ئاخر یه کهم گونا پیاو کردی و
 دهبوو ههر نهویش داوای به خشین بکات..).

قافایه کی لیدا و بهردهوام بوو له باسکردنی شیرهی دروستکردنی خواردنه کهی. وهك
 ئهو دهیگرت له کاتی سووربوونهوهی قیمة و سهوزه کاندای خهریکی زه لاته کهی بووه.
 به بێتهوهی بۆ جینی ینکاته کانی، چه قوی به کار هیناین.. به پروای ئهو نامی زه لاته
 لهو سهره دایه که ژن له ینگه یه پهنجه کانی به تیکه ل به خواردنه کانی دهکات.
 مجبور که یهك به سهرتا پای له شیدا هات و هانام بۆ شهرا به که برد. ئهو سوور بوو

لهسر نموهی تهماته و خهیار و کاهوو، کهلم و نعنأ و بیه و هر سهوزهکی دیکه، لهوه ناسکژن که بز جنیبان له زهلاته‌دا، چهقر به‌کار بهتین.. و بزغم به شه‌تانانه گوت:

(له‌برنمویه به‌لای توه چهقرش داهنانبکی پیاوانه به له‌واری توندوتیژیدا؟)
له‌وه‌لامدا گوتی: (زیاتر له‌برنمویه زور وردکردنی نمو شانیهی زه‌لاته‌یان لیدروسته‌که‌ین، چیژه‌که‌یان له‌ده‌ست ده‌دا..). دیسانم وه‌ستم به‌گه‌مژه‌یی خوم کرد..

لیم پرسی دواینه‌وهی قیمه و سهوزه‌کانت سوورکردنم وه و زه‌لاته‌کعت دروستکرد چیتکرد؟ گوتی نیز هموو شتی ناسانه، تیکه‌له‌ی قیمه و سهوزه‌کان به‌که‌وچک ده‌که‌یته ناو هه‌ویره‌که‌وه و له‌شیره‌ی پاپراخ، یان شه‌کلله‌مه‌دا ده‌پیچیتمه. پاشان له‌تاره‌یه‌کدا، که‌که‌می رۆنی تیدابه پارچه‌خواردنه شه‌کلله‌مه‌یه‌کان داده‌تی و ناگریکی که‌می ده‌ده‌یتی بۆنمویه به‌هتواشی نه‌مدیوه و دیوی هه‌ویره‌که‌ نال بی.. دواینه‌وه‌ش له‌سر به‌له‌می چهند دانه ده‌سته‌سری کلینکس داده‌تی و خواردنه‌که‌یان ده‌خه‌یته سهر. ده‌سته‌سره‌کان بز نموه‌ن چه‌واری خواردنه‌که‌ بمژن..

.. ..

تا نه‌وکاته سنی پارچهم له‌و خواردنه به‌زه‌لاته و په‌رداخنی شه‌رابم وه، خواردبوو. هیچ هه‌ستم به‌ناره‌جعتی نه‌ده‌کرد. له‌وه ده‌چوو پیکه‌وه‌دانیشتن له‌گه‌ل ژندا، ره‌هه‌نده هه‌ره قوول و چیژه‌خه‌شه‌که‌ی خواردنی ژنانه‌یت. نه‌دانیشتن له‌گه‌ل نه‌میان و نه‌خواردنی نه‌ویان ماندووت ناکه‌ن و په‌شیمانن ناکه‌نمه.. هه‌رپاوتک له‌ژبانی خزیدا، نه‌گهر بوار به‌خزی نه‌دات به‌هممان شیره‌ی له‌گه‌ل هاوپه‌گه‌زه‌کالی خزیدا داده‌نیشتن و گفتوگوزیان له‌گه‌ل ده‌کا، له‌گه‌ل ژلشدا نه‌یته هاوسفره و هاوده‌نگ، به‌رله‌وه‌ی بمری، خزی کوشعووه. مۆتینی گوتویه‌تی: (نه‌گهر رۆح له‌دانیشتن له‌گه‌ل ژندا به‌هممان نه‌ندازه‌ی پیاو سوودمه‌ند نه‌ده‌بوو، نموه هه‌سته جه‌سته‌یه‌کان، که‌له‌کاتی دانیشتن له‌گه‌ل ژناندا زیاتر هه‌ستیارن، ده‌بوونه هۆی نه‌وه‌ی پله‌ی دانیشتن له‌گه‌ل

ژندا بگه پهنه ههمان ناست و پلهی دانیشن له گهڼ پیاوډا. مۆنتی بهم گوته پیدایا به ناشکرا پلهی دانیشن پیاو و پیاگ، له سهرووی دانیشن پیاو و ژنده داده نې، که چی که من دواپنموه، وه که موهی لهم قسه یی ژپوان بوو پتموه، دهنووسی: (هرچنده به دیتی من دانیشن له گهڼ پیاوډا هرگیز ناگات به قولاپه پنی دانیشن له گهڼ ژندا...). له ممش سه پرتو نهو په، مۆنتی له درژدهی قسه کانیدا وه که موهی بهوئی په کسانیه که له نیوان ستایشکردنی نهو دوو دانیشن ده دا به دی به پنی، به لام به سوودی ژن، دهنووسی: (سرفالکردنی ههمو و فکر و زیکری خوت به ژنده و شه پیدایانه و به پنی خو جلموکردن و پینووران هه له وگړی برون پیا نهو، شپیه. وهلی، له لایه کپیشموه، به پنی خوشه ویستی و هه له وگړی بونی سوزدارانه، وه که موهی هونرمه ندانی شانو بۆ نواندنی رۆله کانیا پته لده ست و ینجگه له قسه کردن هیچیزان مه به ست نه، هرچنده ده پته هوی پینرینشه یی، به لام نهو کارنکی ترسه نوکانه و گه لوظیانه یه...).

مۆنتی، به پتجه والی نیمه ی خه لکی رۆژگاری مۆدیرن و بانگه شه ی په کسانخوازیه وه، له کاتی نم قساندها هیچ جیاکاره یه که له نیوان جوری ژنه کاندایا ناخاته روو، وه که موهی نیمه له نه مړوی ژپان و هزرنی خوماندا پتوهرگه لیک به کار ده پنین و له رینگه پانموه نایه کسانیه که دروستده که یی. بۆغونه مۆنتی نالیت: ته نیا ژنه جوانه کان، پان لاواز و قه دباریکه کان، پان وردیله و ئیسک سووکه کان، شایانی نهو من بینه هاوسفره و له گه لیان دابینشین. چونکه وه که وه دلیت: (هیچ ژنی نه، سهروسه کووتیشی هرچونی بیت، خوی به خوشه ویست و مه حبوب دانه نې و نه پهوئی به موی گه نهایه تی، روو خوشی و ره فاری جوانموه، دولبه رناسا نه په ته به رچاو، نه ممش له بهر نه موهی به گشتی ژماره ی ژنه ناشیرینه کان زۆرتو رین له ژماره ی ژنه به سهروسه کوته کان...). نم قسه یی مۆنتی به وه شدا راسته، که ده پین ژنان له ناوخو شیاندا و له ژپانی کۆمه لایه تیاندا، هرگیز په هندی جوانی ناکه نه پتوهر بۆنموه ی هاوړپه تی له گهڼ په کژدا به ست. هرگیز ده سته خوشکه کان له بهر نه موهی

به قەدەر بەکەر جوان، نابە هاوێلی بەکدی.. هێندە ئەوێ ژنان لە ناخی خۆیاندا
 مێهرەبانی، رەفتار و گەرفاری جوان و نەرم و نیا، سەرنجی ئەوان بەلای بەکەردا
 ڕادەکێشی و هەر ئەو خەسلەتانەش ئەوان لەبەکەر نزیکدەخاتەو و جوانترین ئێوەی
 پەيوەندیی هاوڕێتیی لە نێوان خۆیاندا بەرجەستە دەکەن.. وەك مۆنتیش گوتیەتی:
 (نەگەر ژنانیکیش دەبین کە فرۆفیل دەکەن، لەبەر ئەوەیە پیاویان کردۆتە سەرمەشقی
 خۆیان.. فرۆفیلێ ژنان دەگەرێتەو بۆ فیلێز، نەك بۆ ئەوان). ئەوان، تەنانەت نەگەر
 شەراپیشیان لەگەڵ بۆزبەو و بەتەنیش سەردانیان بەکەین و لەناو پارک و
 شەقامەکانیدا پاسەیان لەگەڵ بەکەین و دەعوەتیشیان بەکەین بۆ خواردنەگەیهك، بەو
 نابە قەچە و سۆزانی، وەك ئەوێ کۆمەلگای ئێمە ناویان دەبات.. بۆیە دەکەین ئەو
 قەسە باوە کوردییە هەنگێرێنەو کە دەلێت (لە پشت هەر پیاویکی گەورەو ژنیکی
 مەزن) هەیه و بێن: زۆر چاکە، بەلام (لە پشت هەر ژنیکیشەو کە ئێمە بەچاوی
 سووک و قەچە و سۆزانی تەماشای دەکەین، پیاویکی قەچە و سووک و سەلیم هەیه)..
 بەم پێش هەمیشە ژمارە پیاو قەچەکان زیاترە لە ژمارە ژنە سۆزانیەکان..
 ئەو بەو هەموو مێهرەبانی و هێنی و سێحرە مێینەییە خۆیەو، لە دەرگا کەو
 بەرینی کردم، کە ئیدی قەراخەکانی بە جۆرەها گۆلی ڕازەو خۆیان داوێشیو.
 مێروولەکان لەوێ نەما بوون، تاق و مار و تێمساحە کە بێرونە گۆزەیهکی تەر..
 کەواتە بیرم کردەو: دەین لە چوونەخوارەو شەدا بە پەلیکانەکاندا، تەفسیریکی دیکە
 گۆلەکان بەکەم: دەمە شێرەکان هێز و وەرەیان پێدەبخشیم، گۆلە رەنگ هەناریەکان
 چێژ و تەبابی و گۆلە سپیەکانیش داوێتیانە کردم بۆ ئەزموونکردنیکی دیکە
 ژیان، کە ژن دەبێتە بەردەم.. ئەزموونێکی سێ سێ، وەك نیشانە بۆ پێشوازیکردنی ژیان
 لێم.. پێموای ئیدی ئەو تێگەشتیم کە دەین مەژۆ سەرەتا بچێت ناو دنیای ژنەو،
 پاشان ژن ڕینگای ژیاوت پێشاندات..

درەختە کە لە شوێنی خۆی دەشانیو، بەو هەموو رەنگانەو، بەو هەموو دەنگانەو
 خۆی داوێت دەست باوەشی هەوا بەکە فێنکی شەوێکی درەنگ و مەست.. ئیعتیراف

ده کهم: من بهمه‌وای (خواردنی ژنه‌وه) چوو برومه ماله که یه‌وه، به‌لام نمو فیرکردم،
 که چیژ نه‌وه تا له (خواردنی ژنانه) دا.. بۆیه جاریکی دیکه‌ش هه‌ستم به گهمزه‌یی
 خۆمکرد! هه‌ستمکرد داگیرکاری به کهم لهم ولاته‌دا نمو پیاوه گهورانه‌ن که باخچه و
 سه‌برانگا و خواردنگه و مه‌له‌وانگه و سه‌ر سوچ و سه‌ر شوسته و بازار و
 شوینه‌گشتیه‌کانیان داگیرکردوون و به‌چاوه تیرنه‌خۆره‌کانیانه‌وه، به نیگا
 شه‌هوه‌تیرژه‌کانیانه‌وه، له کاتیکدا خه‌ریکی سمیل جوبین و ده‌ستیکان له گریاندا یه، به
 زمانه دره توانج نامیزه‌کانیان هه‌زاران کچ و ژنی نهم ولاته‌یان له هاته‌ده‌ره‌وه، له
 چوونه باخچه و دانیشن له سه‌ه‌ری دره‌ختیکدا له (باخی گشتی پیاوان)، مه‌حرووم
 کردووه.. بۆیه زۆرجار بیرده‌که‌مه‌وه، زه‌که‌ری پیاو له ولاتی نیمه‌دا چیدی له‌ناو
 لنگیدا نه‌ماوه، به‌لکو هاتۆته‌ چاوییه‌وه.. هه‌ربۆیه‌شه له هیچ شاریکی نهم ولاته (زۆر
 دیمو کراسی و نازادینوازه‌) دا، یه‌ک وینه‌ی (له‌یلا فه‌ریقی) نه‌ماوه قیریان پندا نه‌کردین،
 قیر به‌هه‌موو نمو پانتایانه‌دا که ژنانه‌یی و مینه‌یی نمو هونه‌رمه‌نده‌یان لیده‌باری،
 له کاتیکدا پیاو نه‌ماوه لهم ولاته‌دا ده‌سته‌ری پتوه لینه‌دا یی..

خواردننځى (نابينا)

(كوتځى) و (نابينا):

تو وای دابنې نابینایى و كوتځى وېستگه و نه نځامېنكى ژيانه هم موومان نه زمونځى ده كه يڼ و كردو مانه به يڼ نه وى همستان پڼكردېڼ. ته نيا هم گرمانه به به به بڼه وى به كڅى بېر كړدنه و نه كاڼاندا له ناست نابينا دا بېچينه وه. نه و كاتش نه ك ژيان، به لكو كڅى خوار د نه كانيش تام و چيژيكي ديكه يان ده بوو، نازيزم. هر بهم بڼه به شه وه ده موى بزانيت كه هر هولدانيكت بڅ خو به دوو رگرتن له و وېستگه به و له و نه زمونځى، چاو بڅينه له به شيكى گموره ي ژيانا

من نازانم تو چى له م قسانى من تيگه يشتيت، بڅ به هاو كات به وى حه ز ده كم جاريكي ديكه ش نه و دوو رسته به بخوښته وه، منيش هم ولده ده دم زياتر مه به سته كه ي خڅمت بڅ روونيكه موه، به يښته وى مه به ستم يې بلېم: من باشتر له تو ده بېڼم. چونكه نه وانه ي هميشه ته ماشا ده كنه مەر ج نيه بېڼن، هر وه كچون نه وانه ي چاويان كوتځى بووه و ناتوان ته ماشا بكن مەر ج نيه نه توان بېڼن. ليره شه و نه تمه له زمانى خو ماندا كېشه به كمان هه به له ناونانى كه سانيكدا، كه چاويان وهك چاوى مرؤفنىكى (سرووشى)، نابېڼى و به وانه ده لېڼ (نابينا)، يان (كوتځى)، هه لېت له نيوان دوو كه وانه دا... به لام زه حه ت نه يڼ با ناليره دا بوه ستين و هه له يهك راستكه ينه وه، كه له و دوو رسته به ي سهر وه دا كردم و هم موومان پڅژانه نه و هه لانه ده كين.

مه به ستم له ده سته واژه ي (چاوى مرؤفى سرووشى) چيه؟ نه گمر نېمه ي چاوساخ يتمانوايه له (نابيناكان) سرووشى تر و مرؤفترين، نه وه خودى نه و بڅوايه و هر

برواییونکی دیکه‌ی لهو بابته که له‌زلی نیمه بدات به‌سەر نابیناکاندا، به‌لنگه‌یه‌کی باشی (نابینایی) نیمه ده‌رده‌خات و نیشانه‌ی نه‌وه‌یه نیمه (ته‌ماشاش) ده‌که‌ین، وه‌لی (ناروانین)، چاومان کار ده‌کات، به‌لام نابینن، سه‌رنج ده‌ده‌ین به‌لام نیگامان خالیه لهو بابته‌ی که سه‌رنج‌مانداوه‌تی و ته‌ماشامانکردوه.. بۆیه هیچ به‌لنگه‌یه‌ک به‌ده‌سته‌وه نییه دل‌نیا‌مان کاته‌وه له‌وه‌ی نیمه‌ی چاوساخ له مرۆڤکی به زگم‌ک نابینا سرووشی ترین، له‌به‌رنه‌وه‌ی گوايه نه‌و شتانه‌ی نیمه ته‌ماشایان ده‌که‌ین، نه‌و نابینین.. نه‌م تیروانینه ته‌نیا هه‌له‌ی نه‌و که‌سانه‌یه که له‌روانگه‌ی دو‌الیزمی (ساخ) و (نه‌خۆش) هه‌وه سه‌یری دنیا ده‌که‌ن و به‌و پێشه‌ش هه‌ر که‌سی وه‌کو خۆیان بیت به‌مرۆڤکی سرووشی، ساخ و بێخه‌وشی ده‌زانن و نه‌وه‌ی له‌خۆشان نه‌چوو به‌ (ناسرووشی، وه‌حشی، نه‌خۆش و مه‌ترسیداری له‌قه‌لم ده‌ده‌ن.

بیروکه‌ی فاشیزم، به‌شێوه‌یه‌کی منبۆ له‌ناو نه‌م تیروانینه‌دا و زۆر له‌پێش سه‌ره‌له‌دانی فاشیزمه‌وه هه‌ک نابیدی‌لۆژیا‌یه‌کی سیاسی، ناماده‌یه‌کی به‌رچاوی هه‌یه و بۆی هه‌یه له هه‌له‌مه‌رجینکی پێسته‌دا هه‌مان بیروکه‌ خۆی له‌هه‌ر بۆنه‌یه‌کدا مانیفێست بکات.. فاشیزم به‌یه‌ک به‌لنگه‌ ده‌رکه‌وته‌یه‌کی سیاسیه و به‌سه‌دان به‌لنگه‌ سه‌رچاوه‌یه‌کی نۆنۆلۆژیکي هه‌یه که په‌یوه‌سته به‌بوونی بوونه‌وه‌ریکه‌وه به‌ناوی: مرۆڤی ساخ و بێخه‌وش..

نیمه له‌کۆمه‌لگای خۆماندا چۆن مامه‌له‌ی چه‌مکی نابینا و کوێرمانکردوه و نایا له واقیعی ژبانی کۆمه‌لایه‌تی نیمه‌دا کوێر و نابیناکان له‌چ رۆژگارێکدا ژیا‌ن به‌سه‌ر ده‌به‌ن؟ بێگومان حال و گۆزه‌رانی نه‌وان له‌کۆمه‌لگای نیمه‌دا باشتر نییه له‌گۆزه‌رانی نه‌وان له‌هه‌ر کۆمه‌لگایه‌کی دی، که‌تیایدا چاوساخ بۆ کوێره‌کان بیر ده‌کاته‌وه و به‌پاریان بۆ ده‌دات.. واته‌ نه‌وان له‌هه‌ر کوێه‌ک بن، مادام مرۆڤی سرووشی خۆی ده‌خاته‌بری نه‌وان و نوێنه‌راپه‌تیان ده‌کات و له‌جیاتی نه‌وان به‌پار ده‌دات، بارودۆخیان باشتر نییه له‌و باره‌تانه‌ی که به‌ده‌ست عه‌ق‌لیه‌تی چاوساخ‌که‌نه‌وه گه‌ڕیا‌خوارده‌وه. عه‌یبی هه‌ره گه‌وره‌ی چاوساخ و مرۆڤی سرووشی له‌ناست نابیناکاندا، هه‌ر نییه‌تیکي

باشیشی هه‌بێ، نه‌وه‌یه که ناتوانی ده‌رکی دنیای نه‌وان بکات و له دنیای خۆیه‌وه، له به‌رژه‌وه‌ندی خۆیه‌وه و له هوشیاری خۆیه‌وه ده‌روانته دنیای نه‌وان و پێوستیه‌کانی نه‌وان.. نهمه هه‌لوێستی مرۆفی ساخیشه له‌به‌رامبه‌ر به‌ته‌مه‌نه‌کان، که‌مه‌ندامان و ته‌نانه‌ت مندالانیشدا. عه‌یبی نهم مرۆفه و نه‌خۆشیه هه‌ره سه‌ره‌کیه‌که‌ی نه‌وه‌یه که هوشیاری به‌رامبه‌ر به‌و گرووپه‌ مرۆیه کۆمه‌لایه‌تیانه، هوشیاریه‌کی (بالاخوازانه‌ی سه‌پاوی ناکامه‌). هوشیاری ئیمه به‌رامبه‌ر به‌وانه‌ی به‌ نابینا و کوێر ناویان ده‌به‌ین، له بینایی و چاوساخیی خۆمانه‌وه هاتووه، به‌لام ئیمه ده‌زانین که چاوی ئیمه و ئیدراکی ئیمه سه‌باره‌ت به‌ تێگه‌یشتن له شته زۆر ساده‌کانیش پڕن له هه‌له و که‌موکوری. سه‌رچاوه‌ی نه‌و هوشیاریه، بالاخوازانه‌یه، چونکه مرۆفی چاوساخ خۆی له نابینا پێه‌رزتره. هوشیاریه‌کی سه‌پاوه، چونکه چاوساخ پێوايه باشتر ده‌توانی بۆ نابیناکان بیربکاته‌وه و بریاریان بۆ بدات و چاوساخیان بۆ بکات. ناکاملیشه، چونکه نه‌زموون نه‌وه‌ی سه‌لماندووه که تێگه‌یشتنی ئیمه بۆ جیهانی ده‌وروهر و دنیای کوێره‌کان هه‌یج وردبینانه‌تر نیه و پره له هه‌له‌ی کو‌شنده و ناکامی خراب..

نه‌زموونی می‌ژوویی ئیمه له تێروانینیدا بۆ نابیناکان زیاتر له‌وه‌ی بینینی نه‌وان بووبێ، ته‌ماشاکردیان بووه. ئیمه هوشیاری خۆمان له ناست نه‌واندا له‌سه‌ر بنه‌مای ته‌ماشاکردنه‌وه دامه‌زراندووه نه‌ک بینیانوه، ئیمه کوێره‌کاغان وه‌ک نابینا و حافزی مزگه‌وتشپن پۆلێنکردووه، له‌سه‌ر سۆشته و پاره‌وه‌کان وه‌ک سوالکهر هاتوونه‌ته به‌رچاومان، له‌سه‌ر شه‌قامه‌کان به‌خۆیان و گۆرچانه‌کانیانوه سه‌رنجمانداون، وه‌ک باوه‌پاره و نه‌نک له مائێنکدا پێکوه ژیاوین و بۆی هه‌یه جارێ له‌جاران له‌ناو پاسدا پرسیاریکیان لێکردبێن و هتد. به‌لام وێنه‌ی باوی نه‌وان له زه‌ینی ئیمه‌دا وێنه‌ی نه‌و مرۆفه ده‌ست‌و‌پ‌ه‌یه که رۆژانی هه‌ینی له مبه‌راوه‌ری ده‌رگای مزگه‌وتی گه‌وره‌دا ریز ده‌بن بۆ نه‌وه‌ی خه‌ریان پێکه‌ین.. هه‌موو نهم پۆلێنکردن و سه‌رنج‌دان و ته‌ماشاکردن و وێناکردنانه، نیشانه‌ی نه‌بوونی هوشیاری و رۆشن‌گیری ئیمه‌ی چاوساخه، ئیمه‌ی مرۆفی ته‌ندروست و خۆبه‌شتزانه له‌ناست نه‌و مرۆفانه‌دا که جیهان

له روانگه‌ی خۆپانهوه نه‌زمونده‌که‌ن.. ئێمه به‌و هه‌ل‌نێسته‌مان له ناست نه‌واندا هه‌جمان نه‌سه‌ماندوو له نابینایی و نه‌بینی خۆمان زیاتر. ئێمه هه‌جمان نه‌ویستوو له سه‌پاندنی ده‌سه‌لاتی بالاخوێزانه‌ی خۆمان زیاتر به‌سه‌ر نه‌واندا، که به‌هۆیه‌وه نه‌زانی خۆشمان شاردۆته‌وه.. سهر له‌وه‌دایه که نه‌زانی پێکهاته‌یه‌کی شاراو‌ی فاشیزمه. له نه‌وروپا به‌ره‌گه‌زیه‌سته‌کان و نه‌وانه‌ی رقیان له په‌نا به‌ره‌ان ده‌یه‌ته‌وه، هه‌رچی ده‌لێی بێ، قه‌بوولی ده‌که‌ن، ته‌نیا مه‌لێ: ئێوه نه‌زان.. نه‌زانی هانده‌ری شاراو‌ی رقی لێوونه‌وه و خۆبه‌گه‌وره‌زانی و نه‌وانێر به‌هه‌جانه‌یه، که به‌رده‌وام پێستی به‌چه‌پاندن هه‌یه. بۆیه فاشیه‌کان هه‌رته‌نیا نه‌وکه‌سه‌نه نین که نیشانه‌ی فاشیزم له قۆل و ناوچه‌وان و لاملی خۆیان هه‌ل‌ده‌کوژن و هاواره‌که‌ن: (بژی هیتلر)، به‌لکو نه‌وانه‌شن که وزه‌ی زۆر به‌کار ده‌هێن بۆ چه‌پاندنی نه‌و رقه‌ی به‌رامبه‌ر به‌ مرۆڤ و بوونه‌وه‌ری زیندوو و کۆی ژیان، له‌دلیاندا به‌یه. مرۆڤی فاشی، به‌و حوکمه‌ی نه‌زانه، خۆبه‌که‌مزان و کاتی ده‌رواڤته‌ ناخی خۆی له رقی و ئێره‌ی زیاتر هه‌جی تێدا نیه، له‌هه‌ر پله‌وایه و پۆسته‌کدا بێت نه‌و نه‌زانی و رقه‌ی لێشاکرا ده‌بێت.

له‌ رۆژگاری نه‌مڕۆدا که ده‌مانه‌وێ به‌هۆی رۆوناکایی یاسایی و مافی مرۆڤه‌وه، که‌می خۆمان له‌و تاریکایی و نابیناییه‌ می‌ژووێه‌ی تیا‌دا ده‌ژین، رزگار بکه‌ین، پێسته نه‌و رۆوناکاییه‌ هه‌نده به‌هێر بێت که به‌هۆیه‌وه هه‌م نابینایی خۆمان و هه‌م تاییه‌غه‌ندی نه‌وانه‌ش بیه‌ین که ناومان ناو (کوێر و نابینا). چونکه ته‌نیا به‌هۆی ده‌رکه‌ردنی تاییه‌غه‌ندی جیهانی نه‌وانه‌وه‌یه که جیهانی چاوساخان ده‌توانی خۆی رۆونه‌ر بکاته‌وه و ده‌ست له‌و سه‌مه‌کاریه‌ هه‌ل‌بگرێ که نا‌دیۆلۆژیای فاشیزمی مێوو، مرۆڤی سرووشی و مرۆڤی کامل، به‌هۆیه‌وه توانیوه‌تی دنیا‌مان لێتاریک بکات.. که‌واته ده‌مه‌وێ بێم: بۆ هه‌ج ساته‌وه‌ختێک کۆمه‌لگای ئێمه به‌ده‌ره‌به‌وه له‌و نه‌ندامانه‌ی که وه‌کو نه‌وانێر ته‌ماشاناکه‌ن و نابین. کۆمه‌لگایه‌که‌مان نیه تیا‌دا کوێره‌کان و نابیناکان نه‌بیننه‌وه، هه‌ج شارستانیه‌تیکیش نیه له‌می‌ژوو‌ی شکۆمه‌ندی خۆیدا، به‌ده‌ره‌بووی له‌و که‌سانه‌ی که بیه‌یوانه به‌ی نه‌وه‌ی وه‌کو ئێمه ته‌ماشایان کردبێ. بۆیه بێرۆکه‌ی کۆمه‌لگای

تەندروست، كۆمەلگای هوشيار، كۆمەلگای كراوه، كۆمەلگای رۆشنگەر و مەدەنى،
 نەگەر بەمانای كۆمەلگای مرۆفە چاوساخەكان بىت، ھەر لە بنەماوہ بوونى نەبووہ و
 نايى. ھەمىشە رۆشنگەرىي و مەدەنىيەتى كۆمەلگايەك پەيوەستە بەو رەھەندەي
 بىنيشەوہ كە دەتوانى لە رېنگەيوە وىناي ئەو شانە بكات كە چاوى ساخ، زانستى
 پىشكەوتوو، عەقلى رۆشنگەر و مرۆفە مەدەنى، نايابىنى. ئىمە لە قۇناغەكانى ژيانى
 رابردووماندا، مامەلەيەكى پەراوێژناسمان لەگەڵ ئەواندا كەردووہ كە وەك (ناينا)
 بۆلېتمانكەردوون. لەو مامەلەيەدا، ناييناكانمان لەوہدا پىتاسە و بچوو كەردوونەتەوہ
 كە ھىچ نابىن و ناتوان ھەست بەو شانە بکەن كە ئىمە لە بەردەم ئەواندا دەيکەين.
 ئىمە تىگەيشتىكى فەسلەجى رۆوتمان بۆ چەمكى نايينا ھەيە و لەو تىگەيشتەشدا
 چاوى ساھان كەردۆتە پتەر بۆ حوكمەدان، كۆزىي ئىمە، فەسلەجى نىيە، بەلكو
 عەقلىە!

ھەندىي بىرەوہرى لەگەڵ ناييندا:

من لەدواي ھەژدەسالىمەوہ چاوم كەز برون، بەلام ھەرگىز نايينا نەبووم، لە
 بنەمالەكەشماندا كەسمان نىيە بە زگمەك نايينا بوو، لەگەڵ ناييناكانىش نەژياوم، ھىندە
 ھەيە جاروبار خواردم لەگەڵ خواردوون، لەگەڵ نىزىنە و مەينە و لەگەڵ جەوان و
 بەتەمەنيان و لەگەڵ كورد و غەيرە كوردیاندا.. بۆيە ئەگەر لەمبارەيدوہ قسان دەكەم،
 سەرچاوەي قەسەكانم لەو نەزمونەوہيە كە بەفەرۆم نەداو، نەك لە بەھرەيەكەوہ كە
 بە زگمەك خودا پىتى بەخشيى، نەگەرچى دەزانم نايينايى وىستگەبەك و ناكەمىكى
 ژيانە و ھەموومان لە سەردەمىندا نەزموونى دەكەين.. دەتوانم بۆلېم شتگەلى لەبارەي
 ناييناكانەوہ دەزانم و لىيانەوہ فەربووم، كە لە ھەردوو كىتەي (دنياي شتەبھەروكەكان)
 و (نەتەوہوہەكەيت) دا سوودم لىوەرگرتوون و سەبارەت بە جىھانى ئەوان قەسەم
 كەردووہ. بۆھونە دەزانم پياوى نايينا ھەزى لە چ جۆرە جل و بەرگىكە و فەتەزىيا بە چ
 جۆرە ژىكەوہ لىدەدات و بەچىدا دەزانىت ئەوہ ئەو ژنەيە، كە بىرى لىدەكەتەوہ!.

دهزاتم ژنی نابینای که متمدن خهون به کامچورهی پیاوه دهیښی و چ بونی: (بونی لهش، بونی هه ناسه و بونی پښاک) ی بهلاوه خوښه..

یه که هجار له مالی خزمان، له جهژنیکدا برو باو کم پیاوکی نابینای هینا بروه مال و پښکوه ناغا خوارد. له دهیهی هه شاکاندا، دهیهی نابینا کورانی به عس. نهو دهیهی له بیرچوونهوی بهمانای (نابینایه کی) کوشندهیه له ژبانی هه مو ماندا. نهو نهزمو نه م له یادوه ریه کی زور دوری خوښا پاراستوه که هه ندی دیمه نی، لیلی و ته مینک دایا پښویه. نهو له پیاوه دا به دیم کرد و هه رگیز فیری نه بوم، به هیواشی خواردن و خوارده نهوی ناو برو له پاش دوا این پاروو.. ناخواردنی به پهله شتیکه نامز به دنیای نابینا، نابینای پښگره له بهر دهم خیرایدا، چ جای به خیرایی ناخواردن.. پاشان خوارده نهوی ناو، یان دوی توراخواوی و قهزواندار و ماستاوی کولکن، شتی که (مستر ریچ) له گه شته کهیدا بۆ کوردستانی سه دهی هه زده بيم، یه کجار دهیخوا ته وه و نیدی دهی بۆ ناباته وه، نهو چیره برو که نهو پیاوه نابینایه فیریکردم و دوی نه وهش که پرداخه کی دانیاه وه له بهر خویه وه پښگوتم، که: (بوی تیکه مه وه) ۱. پرداخینکی دیکم بۆ تیکر ده وه و به هیواشی له لیوه کانی نزیک خسته وه و نهویشی به هیواشی هه لدا. نه هجاره یان باشر گوتم بۆ خوړه ی چوونه خواره وهی دۆ که، به گه روویدا، گرت.. له دهنگی ناوینکی به خوړ ده چوو که له دوروه به رپوه بیت و بهوئ له م نزیکانه نارام بگری.. به دوا بیه وه دا دهسته سړینکی له بن پشتینه کی دهره نیا و هه ندی دوعای کرد و پښگوتم که سینه که لاهم. به هیواشی نهو هی جارینکی دیکه گوتم له خوړه ی چوونه خواره وه بیت، گوتم: (نهی پرداخینکی تر دۆ ناخوینه وه؟). که پرداخه کی به لیویه هه نا، خوښم له شیره ی گه شتیار ناو به له مینکی بچکولانه دهیښی که چو شپولینکی به خوړ به ناو تووینله نه شکوه و تیکدا هه لیگرتوه و له کورتایدا، به بیته وهی به خوښم بزام نهوا گه شتوومه ته سر لپواری تافگه یه ک، که گه رانه وه بۆ دواوه مه حاله.. هاگا به شه تاو به رده به خواره وه بۆ ناو گزمتک و.. شپهم دی..

بۆ دووهمینجار له داغارك و لهو ماله‌دا كه پنج سالی یه كه‌می ژیا‌نی تاراو‌گه‌ییم تیدا
 برده‌سەر، خا‌غ‌ن‌کی نا‌ینام ناسی. ئەو له خا‌نه‌ی نا‌ینا‌یان ده‌ژیا، به‌لام بۆ جه‌ژنی
 کریسمس ها‌تیوو له‌گه‌ژن ئەو ماله‌دا جه‌ژن بکات، كه‌ من هه‌م کرن‌چی و هه‌م
 به‌ش‌یه‌یه‌کی س‌ن‌م‌بول‌یک بیوو‌مه کور‌یان و ئەو خا‌نه‌ش ده‌بیوو پ‌و‌وری دوو
 کور‌یه‌که‌یان.. له‌دوای ئەوه‌ی به‌یه‌ک‌ژیان نا‌سان‌دین، بی‌نیم، چ‌وو له‌سەر گ‌ۆش‌ه‌ی
 قه‌نه‌قه‌که، له‌لای په‌نج‌ه‌ره‌که‌وه دان‌یشت و ش‌یش‌ی گ‌ۆره‌وی چ‌ینه‌که‌ی له‌ جا‌نا‌که‌ی
 ده‌ره‌ئاو که‌وته گ‌ۆره‌وی چ‌ن‌ین. گ‌ۆره‌وی ره‌نگا‌وره‌نگ و گه‌رم له‌ کام‌و‌ا. یه‌که‌م
 پرس‌یا‌ری له‌ من ئەوه‌بوو كه‌ گو‌تی: (*Hvor kommer du fra?*)، وا‌ته له‌ کو‌ئ‌وه
 ها‌ت‌وو‌یت، به‌ما‌نا‌ی (خه‌ل‌کی کام ول‌ایت؟) کا‌تی به‌دوای ده‌نگه‌که‌یدا و له‌ناو
 هه‌راوه‌زا‌ی هه‌ردوو کور‌یه‌که‌ی خا‌وه‌غ‌ا‌ل له‌سەر ته‌ما‌شا‌کرد‌نی ئەو د‌یا‌را‌نه‌ی ب‌ۆ‌یان
 ها‌تی‌و‌ون، سه‌رم هه‌له‌پ‌ری ب‌ۆ‌نه‌وه‌ی وه‌لام‌ی ئەو پرس‌یا‌ره‌ نا‌سا‌نه بده‌مه‌وه، بی‌نیم چ‌او‌ی
 بر‌یه‌ته س‌ی‌ما‌م و چ‌او‌ه‌روانی وه‌لامه‌. وه‌لی، وه‌لامه‌که‌م پ‌را‌وپ‌ر نه‌بوو، چ‌ون‌که به‌لای
 ئەوه‌وه کور‌د‌ستان ول‌ات نه‌بوو. ب‌ۆ‌نه‌وه‌ی وه‌لام‌یک‌ی د‌ل‌یا‌که‌ری بده‌ینه‌وه، (د‌ا‌ن‌یا‌ن‌)ی
 خا‌وه‌غ‌ا‌ل كه‌ له‌به‌شی می‌کا‌ن‌یک‌ی فر‌ۆ‌که‌وا‌نی نه‌ندا‌ز‌یا‌ر بوو، ک‌ی‌نی (نه‌س‌کل‌ز‌ی‌د‌یا‌ی
 ج‌یه‌ان‌)ی ه‌ئاو لا‌په‌ره‌ی (کور‌ده‌کا‌ن‌)ی ک‌رده‌وه و ب‌ۆ‌ی خو‌ینه‌ده‌وه. تا‌نه‌و‌کا‌ته ه‌یچ
 که‌س‌یکم نه‌بی‌نی‌وو به‌و د‌ی‌قه‌ته‌وه گ‌و‌ی ب‌ۆ‌ ش‌تی ب‌گ‌ری‌ئ كه‌ په‌ی‌وه‌ندی هه‌بوو به
 کور‌د‌ستان و کور‌ده‌کا‌نه‌وه. له‌ گ‌ۆره‌وی چ‌ن‌ین وه‌ستا و ملی به‌ولا‌یه‌دا لا‌ر‌ک‌رده‌وه كه
 ده‌نگ‌ی (د‌ا‌ن‌یا‌ن‌) ز‌ا‌ن‌یا‌ری له‌سەر ک‌ورد ب‌ۆ‌ ده‌خ‌سته‌روو. ئەو ده‌بی‌وست چ‌ی‌دی
 له‌وباره‌یه‌وه به‌ نه‌زان له‌قه‌ل‌ه‌م نه‌در‌ئ، نه‌یده‌ویست فا‌ش‌یزم له‌ بیر‌کرد‌نه‌وه‌یدا خ‌ۆ‌ی
 ب‌شار‌ینه‌وه، ئەو چ‌او‌ی نه‌بوو، به‌لام ده‌بی‌نی.

ئەو خا‌نه‌ له‌وه‌ د‌وا، هه‌موو س‌ا‌ل‌ی له‌ جه‌ژنی کریسم‌سا جو‌وت‌نی گ‌ۆره‌وی
 ره‌نگا‌وره‌نگ‌ی ب‌ۆ‌ ده‌نا‌رد‌م و له‌و ما‌نگ‌ی به‌فر و ته‌ن‌یا‌ی و تاراو‌گه‌یه‌دا، به‌و (نا‌ینا‌یه‌ی
 خ‌ۆ‌یه‌وه)، چ‌را‌یه‌کی خ‌ۆ‌شه‌وی‌ستی له‌ نا‌خ‌دا هه‌ل‌ده‌کرد..

دوای نهوانه و خورتندنه‌وی هندی له بهرهمه‌کانی (بۆرخیس)، باوکی نایناکانی جیهان، فیلمی (بۆنی ژن)م یینی که تاییدا، (ئال پاچینۆ) وه‌لامی زۆرینک له‌و پرسیارانه‌ی دامه‌وه که منی چاوساخ، به‌لام ناینا عمودالیان بووم و نه‌مه‌زانین. نه‌و غونه‌ی ناینایه‌کی تووره‌ی پتاساندم، که سه‌رچاوه‌ی تووره‌بوونه‌که‌ی، نه‌که‌هر تیکشکانه‌تایه‌تی و ده‌روونه‌کانی خۆی نه‌بون، به‌لکو نه‌و گه‌مه‌یه‌ی چاوساخان بوو که نه‌و به‌رگه‌ی نه‌ده‌گرت. نه‌و غونه‌ی ناینایه‌کی هوشیار و ناپزایی پتاساندم که دنیا و ژبانی زۆر جوانه‌ له‌ ئیمه‌ ده‌بینی و چێژی لینه‌رده‌گرت، ناینایه‌که، که له‌کارکه‌وتنی چاوه‌کانی ناچاران نه‌ده‌کرد ته‌سلیمی مه‌رجی دنیا‌ی چاوساخان بیت. ناینایه‌که، که ده‌بویست به‌ سه‌ربه‌رزی و که‌رامه‌ته‌وه‌ بژی و چاوساخ نه‌کاته سه‌رگه‌وره‌ی خۆی..

دواجار، له‌ پایته‌ختیکی گه‌وره‌ی جیهانی مینم، له‌ هوتیلێکدا، خانگیکی ناینام ناسی که ده‌بویست بزانی ناخۆ هیچ چاره‌یه‌کی هیه‌ بۆ چاکبوونه‌وه، چونکه‌ نه‌و له‌ مندالیه‌وه‌ چاوی له‌ رووداوێکدا له‌ ده‌سته‌دات و نه‌گه‌ری چاکبوونه‌وه‌ بۆ نه‌و نومیڤێک بوو. نه‌وه‌ی له‌و خانه‌وه‌ فیری بووم، نه‌شاردنه‌وه‌ی ناینایه‌که‌ی بوو، سه‌ربه‌رزی و ته‌ماشاکردنی نه‌و بوو بۆ تۆ کاتی قسه‌ی بۆ ده‌کردی. هه‌ستیا‌ری و راستگۆیه‌که‌ی بوو کاتی ده‌بگوت: (به‌نگه‌ کس نه‌توانی و له‌ رووی زانسته‌وه‌ نه‌مکانی نیه‌ چاوم چاکبێته‌وه‌)، به‌لام نه‌و به‌دوای نه‌شته‌رگه‌ریه‌کدا عمودال بوو که چاوه‌که‌ی که‌می (سرووشیا‌نه‌) بویتی. دلم نه‌ده‌هات پینلیم: (هیچ شتی نیه‌ مرۆفه‌ ده‌ستکاری بکات و سرووشیا‌نه‌ بویتی)، له‌ گه‌ل نه‌وه‌شدا لێتیده‌گه‌یشتم: نه‌و له‌ ولایتیکدا ده‌ژیا هینده‌ی ژماره‌ی په‌نجه‌کانی ده‌ست گولفرۆشی تیدا نیه‌، هه‌موو شتی نه‌وه‌نده‌ پلاستیکی و ده‌ستکرده‌، که وه‌که‌ شتیکی سرووشی بویتی.. نه‌و کورد بوو، کچ بوو، له‌شاریکی مۆدێرنیزه‌بووی له‌ خۆپزایی رواله‌تگه‌رادا ده‌ژیا و ده‌بویست چیدی له‌سه‌ر نه‌وه‌ی چاوی له‌ده‌ستداوه‌، نه‌چه‌وسپێرتیه‌وه‌ و هاوته‌مه‌نه‌کانی و

هاویشه کانی له شوینی کار و سه‌شه‌قامه‌کان، له‌چ‌ولتوی لیته‌له‌فرچین و فیزی به‌س‌ردا لیته‌ده‌ن..

مۆدیریت و نه‌بنا

ئه‌زمونه‌کانی پاشرم، بیهنی ئه‌و نابینا‌کراوانه‌ی ولاتی خۆمان بوون که به‌ ئاشکرا جێده‌ستی به‌عیه‌کان و جه‌نگه‌کانی دیکه‌یان پێوه‌دیاری. نابینا‌کراوه‌کانی نه‌نقال نابینا‌کراوانی کیمیایی باران، نابینا‌کراوانی ژووره‌کانی سزا و نه‌شکه‌نجه‌دانی شه‌ره‌ ناوخۆیه‌کان، نابینا‌کراوانی شه‌ری خێل و عه‌شیره‌ت و هه‌د.. ئه‌مجاره‌یان نابینا تاکه‌که‌سی نه‌بوو، به‌لکو بی‌بونه‌ گرووپیکی کۆمه‌لایه‌تی دیار.. هێنده‌ هه‌یه‌ سه‌رده‌می ئه‌م‌ڕۆ به‌هۆی ئه‌و رۆحه‌ دژه‌ مرو‌یسه‌ی له‌خۆیدا شاردو‌یتیه‌وه، بۆ نابینا‌کان زۆر تاریک‌ه‌ وه‌ک له‌سه‌رده‌مه‌کانی پێشووتر. له‌سه‌رده‌مه‌کانی پێشووتردا، نابینایی له‌ په‌یوه‌ست به‌ ئیراده‌ی یه‌زدانه‌وه‌ ته‌ماشای ده‌کراو ئه‌وه‌ به‌س بوو تا‌کو هه‌موو توانایی و نه‌ندامه‌کانی دیکه‌ی که‌سی نابینا له‌کار ب‌خێن و نابینا به‌خۆی و گۆزجانیکه‌وه‌ کو‌نجی عوزله‌ت و ته‌نبایی ناو ما‌لی خوا، ب‌گ‌ری.. له‌سه‌رده‌می ئێستا نابینا‌کان ته‌سلیمی نهم قه‌ده‌ره‌ نابن، ئه‌وان نابانه‌و‌ی به‌هۆی له‌کارکه‌وتنی نه‌ندامی بیه‌نه‌وه، کۆی نه‌ندامه‌کانی دیکه‌ی جه‌سته‌یان ناچار به‌ پاسیفتی و پوو‌کانه‌وه‌ ب‌ک‌ری. ئه‌وان ئێستا به‌رام‌به‌ر به‌خۆیان و توانا‌کانیان هوشیار ترن. وه‌لێ سه‌رده‌می ئێستا له‌گه‌ڵ نابینا‌کان د‌ل‌په‌ق‌ته‌، به‌مانای (د‌ل‌کو‌پ‌تره‌) له‌ جاران. مۆدیریت به‌و د‌په‌دا که‌ هوشیاریه‌کی پ‌تر سه‌باره‌ت به‌ نابینایی هه‌تا‌وه‌ ئاراوه‌ و ته‌که‌له‌ز‌یایه‌کی خه‌ست‌ته‌ گه‌ر بۆ خه‌مه‌ت‌کردن به‌ نابینا‌کان، هه‌شتا زۆر شه‌ت هه‌یه‌ نه‌یتوانیوه‌ بیه‌نی. نابینایی سه‌رده‌می مۆدیریت سه‌باره‌ت به‌ نابینا‌کان، له‌و (خه‌یرایی)یه‌دا‌یه‌ که‌ به‌ ژبانی به‌خه‌شیه‌ و نه‌مه‌ش د‌ژی جه‌وه‌ه‌ری نابینایه‌. نابینا له‌ سه‌رده‌می پێشمۆدیرندا، ژبانیکی هه‌یه‌ به‌ ئیقا‌ع‌ئ‌یکی له‌سه‌رخۆی مهن‌ده‌وه‌، به‌لام نابینا له‌سه‌رده‌می مۆدیرن و پۆستمۆدیرندا له‌زێر گ‌و‌وش‌اری خه‌یرایه‌ک‌دا‌یه‌، که‌ ئه‌و پ‌تر به‌ ژبانی خۆی نامۆ ده‌کات و نه‌مه‌ش له‌گه‌ڵ نه‌و

هوشياريهی له سهر خوی به دهستی هیناوه، وینکابه تهموه و ناکۆکه. شهقام و لاری و
 ژینگهی قهره بالغی نه مړو بۆ نابیناکان، پرمه ترسیزه له شوته لاتهریکه کانی جاران..
 جاران نابینا به پنی خوی و به هاوکاری گۆچانه کهی دهستی ده گهشته شوینی
 مه بهست، که چی له ئێستادا نهو ههسته دکات چوونه شوته گشتیه کان، رۆیشتن
 به سهر شهقامه کاندای پرمه ترسییه، دهستی میهره بانی و چاوساخان که مۆتهوه، خیرایی،
 به لادا تهرین و شان له شان کوتان و توندوتیژی زیادی کردووه.. چال و چۆله کان و
 دارتیه کان و پز بوون و تهماعی نابوو ریش وایکردووه دوو کانداده کان میژیکی
 گهوره له بهردهمی دوو کانه کانیاندا دابنن، که بۆ نابینا رینگریکی گهوره به.. نه مړو
 نه وهندهی نیشانه کانی ریتما یکردنی چاوساخان زیادی کردووه، نه وهنده نیشانهی
 ریتما یکردنی نابیناکان نابینن.. بۆیه نابیناکان که مر له باخچه و شهقامه کان، له پارک
 و شوته گشتیه کان، له چینهخانه و خواردنگه کان، له چاپخانه و قاوه خانه کان، له
 سهیرانگه و ناو خه لکدا، به دیار ده که ون. له وه ده چی کۆمه لگای نیمه نهیدوی بیر له
 فهزایه ک بکاتهوه بۆ نابیناکان، کۆمه لگای نیمه نه وهندهی سه رسامه به درنده یی
 مۆدیرن، نه وهنده سه رسام و ناگاییه به مروفدۆستی و خوشه ویستی بۆ هاوچه شن که
 به شیکی گرنگی بیر کردنه وهی مۆدیرن. نهو کۆمه لگایانهی (مۆدیرنیه) وه کو
 نه ته کیهت و رواله تگه رای نو، وه کو (پرفیکشنیزم و سنزیزم) و (مۆدگه رای)،
 تیده گهن، رینگه نادهن نابیناکان، قه له وه کان، ناشیرینه کان، هه ژاره کان و شینه کان
 به ههمان شیه سوود له فهزای گشتی وه ریزگرن، که مروفی پرفیکت و لووتبه رز
 خوی تیدا نومایش ده کات. نه مجوره کۆمه لگایه توانای نابیناکان به کهم ده گری، ههلی
 کار کردن و دامه زرا ندیان ناخاته بهردهم، بواری خۆ سه لماندن و پيشاندانی
 مه هاره ته کانیان بۆ دابین ناکات. له ولاتی نیمه دا ئاسانکاری له بواری خویندنه وه و
 هونه ر و پیشه دا بۆ نابیناکان زۆر به کهمی ههیه. هونه ر مه ندیکی نابینا، پیشه گه ریکی
 نابینا، خوینه ریکی نابینا، زۆر به زه جهتو ده توانی رینگه کان بشکینی و وه که نهوانی زی
 چاوساخ له میدیا و شوته گشتیه کاندای بواری خۆ ئاشکرا کردنی بۆ بره خستی.. هدر

نەم كەمابەسيانەش كە جاريكي ديكە دەيسەلمين ئىمەى مروڧى مۇدۆرن، بەجاوى ساخەوہ زۆر شت ەدە تەماشايان دەكەين، بەلام ەەرگيز نايانين!

خواردنى نابينا!

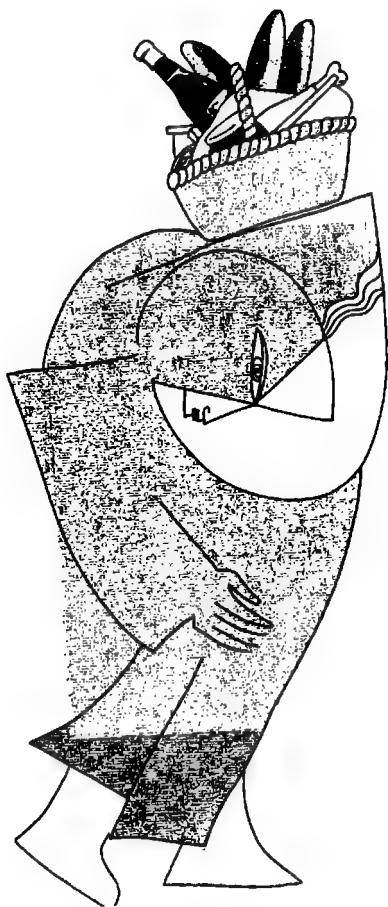
نايا ەەرگيز بىرت كىرەتەوہ: نەگەر نابينا بويناپە ەەزت لە چ جۆرە خواردنىك دەكرد؟ مەن بۆخۆم لەگەل نابيناپە كدا دەزام كىشەى نابيناكان ئەوہ نىيە كە ناتوان وەكو ئەوانىز بىن، بەلكو ئەوہيە كە ئەوانىز نەتوان نابينا بەجۆرەى كە ەەبە بىن. دەزام ئەوان بەگشتى مروڧى نەرخون، زەبىن روون، قسەخۆش، دلناسك و ەەستار و دەنگخۆش و پىرەهر و زىرەك و تەنەت نەوسن و بەمشوومۆلش، بەلام ماوہەكى زۆرى پىچوو تا تىگەم ئەوان ەەزيان لەجۆرە خواردنىكە؟ كىشەى ەەرە گەورە بۆ كەسى خواردنى نابيناكان دروستىكات ئەوہيە، كە نابينا وىراى چلەسيەكەشى، مروڧىكى ئەوہەندە قانە، كە زۆرىنەى خواردنەكان دەخوات و ەەرگيز لەسەر خواردن لەگەل نابينا تەووشى كىشە نابىن، ەەر لەبەرئەوہش زەحمەتە بزانىن ئەوان چى ناخۆن.. لەبەرئەوہ بىر مەكردەوہ پىرەستە خواردنىكى تايەت بۆ نابيناكان دروستكەم، كە خۆراكەكانى ەندەى جىهانە دەولەمەندەكەى ئەوان رەنگارەنگ و خواردنىشى ئاسان و سادەبىت و لە بۆنىشدا با بۆخۆيان پىرە بىدەن، دلنام ئەوان بە بۆن و تامەكەشىدا، زۆرجوانو لە ئىمەى چاوساخ، رەنگەكەى دەبىن. ەەولەبە لەكائى لىتانى ئەم خواردنەدا ئەو پىرى ەتەوش بىت، چونكە ئەو خواردنەى بە ەتەوشى لىتارىيت بۆ نابينا چىزى زياترە. رۆلان بارت، رۆزگارەى لە كىنى (چىزى دەق)دا نووسىووى: ئەو دەقەى بە چىزەوہ نووسارىيت، بۆ ئەو كەسەش دەبۆنئەتەوہ چىزەخسە. دەكرى قسەكەى بارت بۆ خواردنى نابيناكانىش كاراىيت: نابينا خودى خواردنەكە نابىن، بەلام لەرنگەى بۆن و تام و چىزەكەبەوہ، بەهۆى ئەو ەالەوہى لىتى بەرز دەبىتەوہ و ەتە، تەفسىرى جۆرى خواردنەكە دەكات، بە ەەمان

شیره‌ی که خون‌ر له کاتی خویندنه‌وه‌دا کۆدی نووسینه که ده‌کاته‌وه و نامازه‌کانی ته‌فسیر ده‌کات.

شیره‌ی سروستگرفتن:

پیش هه‌موو شتی کاسینیکی (تایه‌ر توفیقی) بخه‌ره سەر، تا ناوازی مه‌قام و به‌سته‌کانی، رینگری له‌هه‌ر جزره په‌له‌گردنیکت بکه‌ن.. سه‌ره‌تا پنیسته لیژنی ناو بکه‌ینه قابله‌مه‌یه‌که‌وه و دوو مئت نیک له‌گه‌ل که‌وچکێ رۆنی تیکه. که‌می تیکێ بده و ناگرینکی ناسایی بز دا‌بگیرسینه و لیگه‌رێ تاکو که‌فتکی سبی ده‌کات. واته‌ پێشنه‌وه‌ی بێته کووڵ، پری په‌رداخێک مه‌عه‌که‌رۆنی ورد، شیره‌ فردیله‌یی تیکه و به‌هینا‌شی تیکه‌لیه‌لده. پاشان (ماجی) به‌ک به‌ینه و له‌نیوان په‌نجه‌ گه‌وره و دۆشاو مژه‌دا بیروینه تاکو ورد ده‌یت و نه‌ویش بکه‌ره ناو قابله‌مه‌که‌وه. به‌رده‌وام به‌ له‌ تیکه‌له‌لدانی و لیگه‌رێ کووڵ بیت و نه‌جا سه‌ره‌که‌ی له‌سه‌ر دا‌بنی و ناگره‌که‌ی کزتر بکه. پاشان په‌تاته‌یه‌ک به‌ینه و دوا‌ی پاککردن و شته‌وه‌ی، به‌ وردی بیجنه و ناماده‌ی بکه، تا یه‌ک‌دوو گێژه‌ر له‌ رهنده‌ ده‌ده‌یت، په‌تاته‌که‌یشی بکه‌ره ناو و جارینکی دیکه‌ تیکه‌لیه‌لده‌وه سه‌ره‌که‌ی له‌سه‌ر دا‌بنه‌وه. نه‌گه‌ر زانیت زۆرخه‌سبۆته‌وه، ده‌توانیت په‌رداخێ ناوی گه‌رمی تیکه‌یت. رهنه‌گه‌ ئینتا کاسیه‌که‌ش گه‌یشته‌ سه‌ر به‌سته‌ی (زولفت به‌ قه‌ددا که‌ په‌رتشان و بلاوه، نه‌م‌رقله‌ منی شیفه‌ ئالتوز و به‌داوه)، بۆیه‌ هه‌ولده‌ چهند پارچه‌ (حیل)نکی وردکراو، که‌می پیا‌زی سه‌وزی ووشککراو، که‌ره‌وز و ته‌ماته‌یه‌کی وردجنراو ناماده‌ بکه و پێشنه‌وه‌ی بگاته به‌سته‌ی (صومرینکی درێژه به‌ خه‌یالی سه‌ری زولفت/ سه‌وداو و په‌رتشانم و، سه‌ودایه‌کی خاوه)، هه‌موو نه‌وانه‌ی تیکه‌ و تیکه‌لی هه‌لده و دوا‌جا‌ر گێژه‌ره له‌ رهنده‌دراوه‌که‌یشی بکه به‌سه‌ردا و ناگره‌که‌ی لی‌کۆژینه‌وه. لیگه‌رێ هه‌موو نه‌وانه به‌شیره‌یه‌کی سرووشی تامی خ‌زیا‌ن بده‌نه‌وه و تامی یه‌ک‌ز بگرن. هه‌تا سارد ده‌بێته‌وه، ده‌توانیت چهند پارچه‌ سه‌موونی، یان هه‌ر جزره‌ نا‌نیک‌ی دیکه‌ ناماده‌ بکه‌یت و

سووپه‌کش بکهینه قاپی قوولنه‌وه، به‌مه‌رجی نه‌هتلی له‌کاتی تیکردندا به‌لینواری
قاپه‌کاندا برژی. نیستا خواردنی ناماده‌ی نو‌شکردنه له‌بۆندا ناوازه، له‌تامدا بی‌تینه و
له‌دیعه‌ندا...؟، نه‌مه‌یان لی‌ده‌گه‌رتین بۆ که‌سانی که‌شایانی نه‌وه‌ن نه‌م خواردنه‌یان
به‌ناوه‌وه‌یت، چونکه نه‌وان به‌بی نه‌وه‌ی ته‌ماشا بکه‌ن، له‌نیمه‌جوانتر ده‌بین و
حوکم ده‌ده‌ن..

خواردنی پېشمه رگانه

(نانه رېق) خواردنی شاهانه پېشمه رگه:

خواردنی پېشمه رگانه، به پېله یه کم (نانه رېقه). میژووی نانه رېق له ولای نېمه دا، حه کایه ټیځی سرغچراکیش و پرې له شتی سیر و سهره. نان بز رېق ده بی؟ له بهر نه وهی له کاتی خزیدا ناخووری. بوجی؟ چونکه نانی تازه ده کړی و نه ویت کژنده بی. نهمه له کوی رووده دات؟ لهو مال و خیراناندا که خوشگوزهران ده زین. باشه نان که رېقه ده بی، کتی ده یخوات؟ بیگومان نه وانه ی ناتوان به ناسانی نان پیدا بکهن. له کاجوړی کومه لگادا؟ لهو کومه لگابانه دا که نایه کسانې ناماده بی هیه و سرده سته و ژبرده سته کان، هه ژاران و دهوله مهنده کان دوو جوړ ناستی ژبان ده زین. بوجی نانه رېق ده بیته نانی پېشمه رگه؟ چونکه دروستوونی پېشمه رگه نه نجای سیاسه ټیځی نابه کسانیه که مرقفه کانی کومه لگابه که ده کاته کویله و پېشمه رگه ش ده رکه و ته ی ویزدانیکه له بهر امهر نهو ژبانده دا ده لسی: (نه)، لیره شه و، نهو نانه رېقه خواردنی نازادانه ی پتچاتره وه که له قه خواردن له سر سفره ی ملکه چی! نهمه ش بهمانای نهوه نییه پېشمه رگه هیچیر ناخوات، بهمانای نهوه نییه ده یانجار ناوی گزشتیان بهمانه وه تپه گو شیر، نان و دویان نه خواردوه، بهرازیان راونه کردوه و ده یان خواردنی تریش، وه لی بهمانای نهوه یه له تنگانه ی پېشمه رگابه تیدا، ته نیا نان، نانی رېق فریای ده که وت...

لەم زنجیره‌دا ڕووی قسەم بەپەڵی بەکەم لە دۆست و هاوڕێ بانییه‌کانی کورد و ئەو ژەنراڵ و ڕۆژنامەنووس و خۆرەلاتناس و کوردناسانە، کە دێنە ئەم ولاتەوه و ماتەریال بۆ کتێب و وتارەکانیان کۆدەکەن‌وه و تیزرە لەسەر ئێمە دادەتاشن و فێشە‌کەکانیان بەناوی بەرفەرارکردنی دیموکراسیەتەوه، لەجەستەی مەرقۆفی ئێمەدا خاڵی دەکەن‌وه. بەپەڵی دوو‌هەمیش ڕووی قسەم لەو نەرخوو و نایلۆن تەبەعت و مەرقۆفە نایدیالێستە سەرچەورانە‌یە کە لەسەر مۆدێل، ئەوی ئەم‌ڕۆ بەباشێ دەزانن و ئەوی دوتینی بە کۆن و بەکار نەهاتوو لەقەڵەم دەدەن. ئەم دوو گرووپە هەردووکیان پێتێیان بەوه هەبە دایان بنی و خواردنی پێشەرگانەیان دەرخوارد بەدەیت، تاکو باش‌ر لە ئێمە، وەکو میلەتێک کە پێشەرگایەتی بۆتە شێوازیکی ژبانی، تێگەن! بەبێ خواردنی پێشەرگانە لە مانای ئەو ژبانه‌ی تێناگەین کە تایدا مەرقۆفە دەخوات، بۆ ئەوی خۆی بکاتە قوربانی.. ئەوه تەنیا کورد و نەتەوه هاوشێرە‌کانیتی کە دەتوانن مانا بە خواردن بدات لە پیش‌مەرگدا..

لە جەوه‌ری خۆیدا پێشەرگە، بەمانا کوردیە‌کە‌ی، مەرقۆفێکە عارف و بەدوای نازادیدا ڕینگای مەرگ هەڵدە‌بژێری بۆ گە‌یشتن بە حەقیقەت و بۆ بە‌رگری‌کردن لە خۆی، چەک و تەفەنگ دەکاتە هۆکاری بە‌رەنگاربوونە‌وه‌ی. هاوڕێ و هاو‌پەیمان و دۆسته‌ ئەورو‌پایە‌کانمان ناتوانن لە گرتە‌بەری ئەم ڕینگایە بۆ گە‌یشتن بە نازادی تێگەن. ئەم تێگە‌یشتنە سەرچاوه‌ی درێف‌یکردنی ئەوانە لە‌بەر‌ام‌بەر کێشە‌ی ئێمە‌ی کورد و هۆکاری زۆری‌یە پێشمان‌یە‌کانی ئێمە‌یە بە ئەوان، هەروە‌ها بە‌لگە‌ی ئەم‌وش دە‌خاتە‌ ڕوو کە ئەوان ئەو بە‌شە لە می‌ژووی خۆیان لە‌بەر‌کردووه کە ناچار‌بوون بە‌هەمان هۆکار بە‌رگری‌ی لە‌خۆیان بکەن. ناعە‌دالە‌تی دۆسته‌‌کانمان و هاو‌پەیمانە‌‌کانمان و ئەو هە‌لانه‌ی بە‌رام‌بەرمان لە نە‌زانی‌یه‌وه دە‌یانکەن، بە‌تایە‌تی هاو‌پەیمانە‌ ئە‌م‌ریکە‌یە چاویلکە‌ ڕە‌شە جە‌ستە بە تەفەنگ دا‌پۆشراوه‌‌کانمان، (ئە‌ک عە‌دالە‌ت‌پە‌خا‌ره‌‌کانمان)، هەر تە‌نیا نیشانه‌ی (نە‌زانی) ئەوان بە‌رام‌بەر کێشە‌‌کانی ئێمە لە قوولایە‌ می‌ژوویی و کە‌لتووریە‌‌کانی خۆیدا نین، هەروە‌کو چۆن تە‌نیا گوێ‌ڕایە‌‌لی‌کردنی ئەوان‌یش نییه‌ بۆ ئەو

تۆمەتانهی دووژمه کاغان دهیده نه پال نه ته وهی نیمه، به لکو نیشانهی
 (خوژگیلکردن) به له و تراژیدبانهی به هزی که مته رخمهیه کانی نهوانه وه، نیمه
 باجه که یمانداوه. هه لکردن له گه ل نهو دۆست و هاو به یمانانهی نه زالن، زۆر ئاسانه له
 هه لکردن له گه ل نهوانه یان که خه ریان له لاسدا گه ل ده که ن. دروستی و نی پشمه رگه
 و بوونی پشمه رگایه تی به شیوازی ژیان بۆ میلله تی نیمه به درێژایی چه نندین ده به،
 به لگه ی نه وه به که دۆسته کانی نیمه له میژووی هاو چه رخاندا هه میشه خۆیان له
 ناست کیشه کانی نیمه دا گیلکردوه، نه ک نه زان بوون.. پشمه رگایه تی قوناغیکه له
 ژیا نی نه ندامانی میلله تیک که ناچار بوون مه رگ بکه نه رینگایه ک بۆ گه یشتن به
 ناستیکی ژیان، که تیا دا نانه ره قخواردن، ژهمی هه ره سه ره کی بووه. بۆیه نهوانه ی که
 له لوته رزیانه وه، یان له نه شاره زایانه وه و له مۆدیل بازیه وه، ده یانه و ئ وشه ی
 (پشمه رگه) و که سایه تی پشمه رگه له (توند وتیژییه کی خوژیستانه) دا
 به جوو بکه نه وه، پێسته ده وه تیان بکه یین بۆ نه وه ی ژهمی نانه ره ق بخۆن، تاکو له وه
 تینگه ن کاتی مۆف یه و ئ ژیا نی خۆی بکریته وه، ناچاره تا سه ر ناستی گه رانه وه ی بۆ
 قوناغی وه حشیکه ری بروات..

که وانه پشمه رگایه تی له ژیا نی میلله تی نیمه دا قوناغیکی دا برانه له کۆمه لگای
 مۆف ی له پناوی به رگریکردن له که رامه تی مۆف یانه ی مۆف دا، که جیدی کۆمه لگا
 توانای نه بوو به رگری لییکات. پشمه رگه نهو (وه حشییه هه ستیا ره به)، که درنده یی
 کۆمه لگا و سیمه می سیاسی له ناست مۆف یانه ی خۆی و هاو چه شه کانبدا
 پتیه بوولنه ده کرا و ناچار بوو مه رگی خۆی بچاته بامته ی ژیا نی که وه، که یه کن له
 لیمتازه کانی بریتیوو له دوور که و ته وه له درنده یی و به ربه ریه تی ستمکارانه. نهو به م
 بریا ره ی بۆوه (وه حشی)، بووه هاو له ئی دار و به رد و مارو میزوو، له سیکس و نوینی
 نه رم و نازی سفره و نه ته که یه تی شار و موو چه و مانه وه له هوتیل و فیزیلیدان و
 سابوونی لۆکس و هه رجۆره ژیا نیکی مۆف یانه، دوور که ته وه، به لاق هه ستیا ری و
 ده روه سته ی خۆی له ناست خۆی و ژیا نی هاو به شدا، له ده ست نه دا. به م مانا یه ش

به‌شکلی زوری نهدامانی میلله‌تی نیمه له پرۆسه‌ی به‌کۆمه‌لایه‌تیوونی خۆیاندا، رۆژگاری پشمرگه بوون و ژبانیکی (وه‌حشانه) ژیاون به‌هه‌ستیکی مرۆیانده‌وه، هه‌روه‌کو چۆن نیتاش له‌ سێ به‌شی دیکه‌ی ولاتی نیمه‌دا ژماره‌یه‌کی زۆر له‌وه‌حشیه‌ نانه‌رپه‌خۆزانه به‌ چیاگانه‌وه‌نا!

نایا چیه‌ نه‌و هانده‌ری وا له‌ گه‌نجیکی نیمه‌ ده‌کات خۆتندن و خۆشه‌ویستی و به‌رژه‌وه‌ندی و شه‌قامی قهر و کافریاکان و باخچه‌کان جیهیلنیت و نه‌وی کێوان که‌وی و شه‌ق له‌به‌ردوداران هه‌لدات و له‌نێر دووپشک و مار و گهرمای هه‌وین و کرپوه‌ی زستانیدا، ژبان به‌سه‌ر به‌ری؟ نایا نه‌مه‌ هوکمیکی غه‌ریزه‌یه و ناتوان خۆیانی لێزگار بکه‌ن؟ نایا نه‌مه‌ نۆستالژیای نه‌وانه‌ بۆ میراتی بابایه‌ سه‌ره‌تایی و نه‌شکه‌وتنینه‌کانیان؟ نایا نه‌مه‌ نابینایی و رقی نه‌وانه‌ به‌رامبه‌ر به‌و هه‌موو نهمه‌تانه‌ی خودا و بستمی سیاسی و جیهانگیری بۆی ده‌سته‌به‌ر کردوون؟ نایا نه‌مه‌ راکردنه‌ له‌ نازادی و دیموکراسیه‌ت و به‌هه‌شتی نه‌مه‌ریکی؟ نایا ته‌نیا به‌ وردبوونه‌مان له‌و نایدیۆلۆژیایه‌ی حیزبه‌که‌ی خستوتیه‌ میشکيه‌وه و بۆی هه‌یه‌ زۆر هه‌له‌ و ناواقعیشت، ده‌توانین له‌و هانده‌ره‌ تێگه‌ین؟ نایا ته‌نیا هه‌لگرته‌ی بیرورای کۆمۆنیستانه، دیموکراتانه، لیبرالیانه و نه‌ته‌وه‌په‌رستانه و جودایخۆزانه به‌سن بۆ نه‌وه‌ی مرۆفی مه‌رگی خۆی بکاته‌ رینگایه‌ک بۆ نه‌وه‌ی بگات به‌ شیوازنکی په‌سه‌ندی ژبان؟

به‌پروای من هانده‌ری نایدیۆلۆژی و حزبی هه‌رگیز به‌س نه‌بووه‌ بۆ هه‌لێژاردنی نه‌و شیوازه‌ ژبان. مرۆفی نیمه‌ له‌پیش دروستبوونی حزب و سه‌ره‌لدانی نایدیۆلۆژیاشدا، ژبانیکی پشمرگانه‌ ژیاوه. من نه‌م قسه‌یه‌ ده‌که‌م و ده‌زام که‌ مرۆڤ ده‌توانی خۆی له‌ گه‌ل هه‌ر جوهره‌ ژبانیک بگرنجیتنی و رابه‌یتنی، وه‌لێ خۆراهی‌شان له‌ گه‌ل ژبانی پشمرگایه‌تی هانده‌ری قوولتر و نۆنۆلۆژیگری له‌ پشته‌ وه‌ک له‌ شوێنکه‌وته‌یی بۆ نایدیۆلۆژیا و مه‌رامیکی سیاسی ر‌ووت. ر‌ه‌نگه‌ ته‌نیا له‌و رۆژگاره‌ ر‌ه‌شانه‌دا که‌ پشمرگه‌ی دوو لایه‌ن و سه‌ر به‌ دوو مه‌رامی جیاواز پێکدا ده‌ده‌ن، هانده‌ری نایدیۆلۆژی و حیزبایه‌تی و نیتیمای ناوچه‌یی و خێلایه‌تی، تاقه‌ هانده‌ر بووسی، ده‌نا

نەوان لە کاتی ینکدادانیشتاندا هاندەرێکی سەرە کێزی هاوبەشیان هەبوو بۆ برونە
پێشمرگە، کە پەبەرەستبوو بە عەودانی ئەوانەو بەدوای ژبانیکی رێزلێگرایی
مرۆیانەدا بۆ میلەتەکان..

نایا بڕکردنەو لەم هاندەرە سەرە کێز بەس نیه بۆ ئەو رۆژنامەنوس و دوست و
هاوبەیمانانی کە دەیانەوی وشەی پێشمرگە یەکان بکەن بە (تیرۆریست، میلیشیا
و یاسی و هتد) تۆزێ بەخۆیاندا بچنەو؟ نایا تێگەشتن لەم هاندەرە بەس نیه بۆ
ئەوی خۆدی ئەو پێشمرگانەی دوێنی لەسایە هاندەری نایدیۆلۆژی و حیزبایەتیدا
شەڕیان لەگەڵ یەکتر دەکرد و لە ئەمڕۆشدا هەر لەسایە ئەو نایدیۆلۆژیایانەدا
لەگەڵ یەکتر ناکۆکن، بەوی بیری خۆیانی بێتێنەو کە شەڕی سەرەکی ئەوان شەڕ
بوو لەسەر بەدەستپێتانی جۆریکی دیکەی ژبان، ئەمڕۆ ئاسانەر لەگەڵ یەکتردا ناست
بینەو؟ نایا تێگەشتن لەم مانایە (پێشمرگە بوون)، هاندەرێ نیه بۆ تێمە و ئەوی
نوی، کە لە مانای وشەی پێشمرگەدا، عەودالبوونیک بەدوای ژبانیکی
پڕکەرمانەتانی مرۆیدا بینینەو؟ ژبانی کە تاییدا نانەرەق و تریست و جاروبار
دۆخواردنەو، زەمە شاهانەکانی ینکدەهیت؟!

(کۆجیتۆی پێشمرگە،

من کاتی باسی پێشمرگە وەک مەزفێک و باسی پێشمرگایەتی وەک شێوازیێک بۆ ژبان
دەکەم، بە هیچ شێوەیەک ئەو چاویلکە رەشپۆش و سێلتاشراو و مووکیش بەدەستانەم
نایەتەو یاد کە لە رۆژگاری ئەمڕۆدا دەمانچەکانیان بە لارایانەو هەڵدەواسن و
لەهیچ شوێنی رەچاوی ئەخلاقی ژبانی هاوبەش ناکەن و بەهیچ شێوەیەکی رێزی
رێنمایەکانی ترافیک ناگرن و (مووشەكەل مەتبەخ) نەبن ناچۆن و دەیانەوی لەناو
(مۆنیکا) جامرەشەکانی گزیرەو، فیزی ئەمەریکیانەمان بەسەردا لێدەن لەبەر ئەوی
حیمایەتی سەرۆکی کۆلارە و سەرۆکی کۆلان و سەرۆکی رەش و سەرۆکی کەشتی و
سەرۆکی پەشین.. ئەمانەم بڕناکەوتنەو، چونکە زۆرینەی ئەمانە ئەو خەشڵ و پلپلە و

مه‌کياجه‌يان ليره‌برگريته‌وه، نه‌ک هه‌ر توانای به‌رگريردنيان ناميني، به‌لکو له‌ميه‌ري خۆشيان راده‌که‌ن، هه‌روه‌کو چۆن له‌خويندن و خۆپنگه‌ياندن و هه‌ر ئيليزايميکی ديه‌کي هاوبه‌ش رايانکردوو و ته‌نانه‌ت به‌بێ توندوتیژی ناتوانن پرسياړی بکه‌ن و وه‌لامی پرسياړنکيش بده‌نموه که ناراسته‌يانده‌کړی..

پشمه‌رگه، چ به‌دیه وه‌رامۆشکراوه‌کي له‌ژبانی نه‌مرۆی ئيمه‌دا، که ده‌مانه‌وئ به‌هۆی برينه‌وه‌ی مووجه‌بۆيان، بده‌نگيان بکه‌ين و پشان بلتين: (رۆلي ئيه‌ به‌سه‌ر جووه و ئه‌ستا ژيان ژبانی شاره و مۆدئلتان نه‌ماوه)، و چ به‌و ديه‌دا که له‌به‌شه‌کانی ديه‌کي ولائي ئيمه‌دا به‌هه‌زارانيان، له‌کچ و له‌کور، له‌باوک و دايلک، له‌پير و جه‌وان، هه‌تا ئه‌ستاش به‌و چياپانه‌وه‌ن و خه‌ريکين له‌ژيړ کاربگه‌ري دووژمن و هاوبه‌مانه‌کاغاندا ناويان ده‌زپنين، مۆفتيکه‌ برونی تاکه‌که‌سيانه‌ی خۆی له‌رنگه‌ی هه‌لبژاردنی رڼکاي مه‌رگه‌وه، ده‌کاته‌ برونيکی باهه‌تيانه‌ له‌ پشاي ژبانی هاوبه‌شه‌دا. بۆ هه‌يه پشمه‌رگه له‌ناسی تاکه‌که‌سي‌دا، ره‌ق و توندوتیژيت، پيس و جه‌په‌ل يت، بۆ هه‌يه نه‌خوينده‌وار و بي‌ياک يت، بۆ هه‌يه که‌مه‌زمون و نا‌ره‌واکار يت، عه‌شايه‌ر و کريکار يت، به‌لام (پشمه‌رگايه‌تي) نه‌و هيج نه‌بووه و هيج نه‌جگه‌ له‌ هه‌لگيرانه‌وه‌ی مانای بوون، له‌ (برونکه‌وه‌ بۆخۆی و له‌پشاي تاکه‌س) دا، بۆ (بوون) له‌ پشاي نه‌وانيز) دا. پشمه‌رگه‌ باندنکی تيرۆريستی نه‌بووه و نيه، پشمه‌رگه‌ نه‌و مۆفه‌ بیکار و له‌ولائي خۆيدا په‌راويزخراوه‌ نيه، که نه‌خلاقی ماري‌زی نه‌مه‌ريکی فيري کردبی: (عيراقيه‌کان و موئلمانه‌کان ناشارستانين و باه‌رئين بيانکوژين. به‌مه‌مانشيره‌ی که ته‌ده‌امان له‌ سۆمالي و کوبايه‌کان کرد).! پشمه‌رگه‌ هه‌رگيز نه‌و (عه‌سکه‌ره‌ عيراقی) و (پاسداره‌ ئيراني) و (جه‌ندرمه‌ تورکيه‌) نه‌بووه و نيه، که دواي خويندنی زانکۆ له‌ بواری مۆفئاسی و کۆمه‌لئاسی و فه‌لسه‌فه‌دا، هه‌شتا نه‌مه‌نده له‌رووی عه‌قليه‌وه‌ گونا‌ه يت، که ناماده‌بيت به‌چيت نه‌و (کررده‌ جو‌داخوازان‌ه‌ی ده‌پانه‌وئ و لاتمان لينيکبه‌ن) و جياپه‌نه‌وه، بکوژن و به‌هيلکيزه‌رن پوژن - نه‌لمانی و فه‌ره‌نسی و نه‌مه‌ريکی خوا‌ردنی پاکه‌تيان به‌سه‌ردا دابه‌شکړی..

(پشمەرگه)، نوو بوونهوهره خویندهوار و نهخویندهوارهیه و هه‌بووه، که بهر له
 ته‌واوکردنی زانکۆ، بهر له‌وهی ده‌زگیرانه‌کی بۆ بگۆژێرتنه‌وه، بهر له‌وهی باوکی له
 زیدان نازاد بکری، بهر له‌وهی له‌بازاروهه بگاته‌وه مال، پشمه‌وهی به‌بیانیان وه‌کو هه‌ر
 مروفنکی نهم سه‌رزه‌ویه خه‌به‌ری بیته‌وه و ڕیشی بتاشی، ج‌اوی کلپژژکات، باوه‌شی
 به‌ منداڵه‌که‌یدا بکات، بهر له‌وهی زه‌ویه‌که‌ی به‌ته‌واوی بکێشی، بهر له‌وهی
 گه‌غه‌که‌ی بدرویتنه‌وه و پتلاوه‌کانی به‌ته‌واوی له‌پینکات و ته‌نانه‌ت ده‌ست به‌ ناخ‌ردن
 بکات و به‌ته‌واویش تیربخوات، یان منداڵه‌که‌ی شیربدات، ناچار بووه‌ بریارینکی
 بوو‌غ‌خ‌وا‌زه‌ بدات و له‌ نیوان ژیا‌نی کۆیله‌یی و به‌ نازادی ژب‌ان‌دا، له‌وه‌ی دوا‌یان
 هه‌لب‌ژێری. نهم بریاره‌ هه‌رچه‌نده‌ بۆی هه‌یه‌ که‌مه‌ر عه‌قلانی و ریا‌تر عه‌فه‌وی بیت،
 هه‌رچه‌نده‌ له‌ روانگه‌ی ناتوند‌وتی‌زیه‌وه، توند‌وتی‌زانه‌یه‌ و هه‌رچه‌نده‌ بریارینکه‌ مه‌رگ
 ده‌خاته‌ سه‌ته‌ره‌وه‌ نه‌ک ژیا‌ن، که‌چی تا سه‌ر نیس‌قان بریارینکی نۆن‌ژلۆژی‌کیانه‌ی
 بوو‌غ‌خ‌وا‌زه‌یه‌ و له‌ گه‌ل س‌رووش‌ی م‌رو‌ف‌دا، وه‌ک بوونه‌وه‌ری‌کی خ‌او‌ه‌ن هه‌ستیا‌ری و به‌
 ویزدان و له‌ خ‌و‌تی‌گه‌یشت‌وو، هه‌چ نا‌ک‌و‌کیه‌کی نیه‌. م‌رو‌ف‌ نه‌گ‌د‌ر هه‌سته‌وه‌ر نه‌ده‌بوو،
 نه‌گ‌د‌ر ویزدانی نه‌ده‌بوو بۆ ج‌یا‌کرد‌نه‌وه‌ی ڕه‌وایی له‌ نا‌ڕه‌وایی و نه‌گ‌د‌ر هووشیا‌ری
 نه‌ده‌بوو به‌رامه‌ر به‌خ‌و‌ی و له‌ خ‌و‌ی تینه‌ده‌گه‌یست، هه‌رگیز له‌وه‌ی غه‌ریزه‌ و
 س‌رووش‌ت بۆیا‌ن ده‌ستی‌شان‌ک‌رد‌وو، لاینه‌ده‌دا و بۆخ‌و‌ی وه‌کو هه‌ر بوونه‌وه‌ر و
 نا‌ژه‌ل‌ین‌کی دیکه‌، ده‌له‌وه‌ری و ده‌ژیا و زا‌و‌وز‌ین ده‌کرد، به‌لام می‌زووبه‌کی له‌پاش خ‌و‌ی
 به‌جینه‌ده‌ه‌یش‌ت. پشمه‌رگه‌ به‌ مانایه‌ک له‌ ماناکان، له‌دایک‌بوونی م‌رو‌ف‌ن‌کی نو‌نی
 ک‌ورد‌ستانیه‌، که‌ ک‌و‌ج‌یت‌زی خ‌و‌ی له‌ (پشمه‌رگایه‌تی‌وه) وه‌ک شین‌زی‌ف سه‌ر ر‌ی‌س و
 بوون، به‌ده‌سته‌ده‌ینی: (من پشمه‌رگه‌م، که‌وا‌له‌ هه‌م!).

مانای نهم ک‌و‌ج‌یت‌زه‌ نه‌وه‌یه: من ژیا‌نی ژێرده‌سته‌یی په‌س‌ند نا‌که‌م و ده‌بین ژیا‌ن‌یک بۆیه
 که‌ تیا‌دا نازاد یم، بۆیه‌ له‌پت‌ا‌وی نه‌و نازادی‌ه‌دا ده‌بین ق‌وربا‌نی به‌ هه‌موو نه‌و
 ئی‌م‌ت‌یا‌زات‌انه‌ بده‌م، (له‌وانه‌ش ئاسایشی ژیا‌نی خ‌و‌م)، که‌ ژیا‌نی ک‌و‌ب‌لایه‌تی و ژێرده‌سته‌یی
 بۆم ده‌سته‌به‌ر ده‌که‌ن، ته‌نانه‌ت نه‌گ‌د‌ر نه‌و ق‌وربا‌نیه‌ بوونی خ‌و‌شم بیت. (پش مه‌رگ

کهوتن) و (بوونی پشمەرگانه) و (پشمەرگایه تیکردن)، تۆران و ڤاکردن نیه له ژبان و باوه شکر دهنه وهش نیه بۆ مهرگ، به لکو ره تکر دهنه وهی هه ر جزره ژبانیکه، که تپیدا مروڤی هه سته وه له گه ل هه ست و وێژدان و هووشیاری خۆیدا، له گه ل سرووشی مروڤانه ی خۆیدا، ده که وینه نا کو کیه وه.. من نامه یی ره وایه تی به هیچ جزره کارینکی ناشایسته و توندوتیژی و هه له به ک بدهم، که ژبانی پشمەرگایه تی به سه ر پشمەرگایه ده سه پتی، وه لی هیچ فه لسه فه به کیش نانا سم مروڤه وه ک بوونه وه ریک پتاسه بکات، که بترانی نا کو ک بیت له گه ل سرووشی مروڤانه ی خۆیدا، بۆمونه (ژێرده سه یی و سه مکاری و ته عه دا فه بوولکات) و هیچ توندوتیژی و هه له به کیشی لینه وه شته وه. شه وازه ژبانیک که نانه ره ق ده کاته ژمه سی سه ره کیت، ناچار بشت ده کات به ر به رگر بکردن له مانه وهی خۆت وه ک مروڤ، هه له ته جار به ره لیش ره لشار به وتی..

نهمو ی نانه ره ق،

نهمرۆ له سه راپای ولاتی ئیمه دا پشمەرگه هه به: پشمەرگه ی دیرین، پشمەرگه ی بریندار، پشمەرگه ی نا رازی، پشمەرگه ی تۆراو، پشمەرگه ی په نابهر، پشمەرگه ی ده روو نه شیو، پشمەرگه ی بیخه و، ده سکوورت، بیده ره تان و پشمەرگه ی تووره و ته نانه ت ه ی په شیمان و ژماره به کی زۆریش پشمەرگه، که هشتا به شاخانه وهن، که تا کو سوپای یه کتی له ولاتانی دراو سیمان به هاو کاری هاو په یمانه نه مه ریکا یه عه یه ک ره شه کاغان و خردای نه خوا سه گه مژه یی خۆمانه وه، هیرشیا نه که نه سه ر و شه هیدیا نه که نه و نه یان کوژن، ئیمه هیچ له به ره یانه وه نایستین! هۆکاری ئهم له به رچوونه وه به نه وه به که چیدی نه و هه لێژارده به یی ئهمرۆ له ولاتی ئیمه دا، ده سه لاتیا نه به ده سه ته وه به، بیریا نه چۆته وه رۆژگاری، نه وایش بۆ خۆنانه دیش بوا یه، نانه ره قیا نه ده خوارد. نه گه رچی کاتی ته ماشای به ر زگ و ته نگه یان ده که ی، بۆت ده رده که ی به شیکی زۆری نه وان له رۆژگاری پشمەرگایه تیشه وه هه ر له خه می خۆیا نه دا بوون. بۆ نه و نه وه یه ش که به ری خۆتی پشمەرگه ده خۆن، ژبانی

پنشمەرگایه‌تی ناناسن و پنشمەرگه‌یان له‌لا کراوه‌ته (چه‌کدارێکی رۆژگاری کۆن، که ئیدی له‌گه‌ڵ ژبانی شارد! ناگۆنجن!) هه‌روه‌ها بۆ نه‌و دیپلۆمات و رۆژنامه‌نووس و کوردناس و چاودێره‌ سیاسی و زه‌نه‌راله‌یه‌ دینه‌ واته‌که‌مان و پنشمەرگه‌یان لێژه (بانسی تیرۆستی و میلیشیا)، پێسته به‌ده‌م نانه‌ره‌قه‌خواردنه‌وه، چه‌ند رۆونکردنه‌وه‌یه‌ك به‌هین:

یه‌که‌م: پنشمەرگه‌ و بریاری پنشمەرگایه‌تیکردن پهنه‌وه‌ی بریاریکی تایه‌ت و شه‌خسی تاکه‌که‌س بیت، بریاریکی بوونخوازانه‌ و ئۆنۆلۆژیکایه‌یه‌ و په‌یوه‌سته به‌ بوونی مۆقه‌وه‌ که‌ هوشیاره‌ به‌رامبه‌ر به‌خۆی، که‌ هه‌سته‌کات و ئه‌راده‌ی هه‌یه‌. له‌مه‌ر شوینکاتی‌که‌دا ئه‌م مۆقه‌ هه‌ستیکرد که‌رامه‌تی مۆفانه‌ی له‌مه‌ترسیده‌یه‌، پنشمەرگایه‌تی وه‌ك شیوازه‌ ژبانێك، هه‌لده‌بژێرێ. به‌م مانایه‌ش سه‌رکۆتکردن و به‌ میلیشیا و تیرۆریست له‌قه‌له‌مدانی خه‌باتی پنشمەرگایه‌تی، ته‌نیا ده‌لاله‌ت له‌ خۆگیلکردنی نه‌وانه‌ ده‌کات که‌ پێنوايه‌ ده‌توانن مافی به‌رگری له‌خۆکردن و که‌رامه‌تپاراستن، له‌ مۆقه‌ قه‌ده‌غه‌ بکه‌ن. نه‌مۆ نالای ئه‌م خۆگیلکردنه‌ به‌ده‌ست سوپای ئه‌مه‌ریکاوه‌یه‌، که‌ به‌پێ حسابکردن بۆ ماناکانی پنشمەرگایه‌تی، گۆژی سموز هه‌لده‌کات بۆ نه‌وه‌ی سوپای ده‌وله‌ته‌ تۆتالیتار و مۆفکۆزه‌کان، پنشمەرگه‌کان بکۆزن، وه‌لێ پنشمەرگایه‌تیان پێ له‌ناو نابێ.

دووه‌م: بریاری پنشمەرگایه‌تیکردن په‌یوه‌ست یه‌ به‌ ڕاده‌ی رۆشنیری و خۆنده‌واری مۆقه‌وه‌، به‌لکو په‌یوه‌سته به‌ له‌ خۆتێگه‌شتی بوونه‌وه‌ریکی هه‌ستیار و خاوه‌ن که‌رامه‌ته‌وه‌، که‌ هه‌رکات هه‌ستیکرد زه‌مینه‌کانی ژبانی ئه‌و له‌گه‌ڵ ناخی خۆیدا ناگۆزن، بریار ده‌دات هه‌لومه‌رجه‌کانی ژبانی خۆی بگۆڕێ، ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر به‌ هه‌لبژاردنی رێگای مه‌رگیش بیت و نانه‌ره‌قیش ژمه‌ هه‌ره‌ خۆشه‌که‌ی بیت.

سێه‌م: بریاری بوون به‌ پنشمەرگه‌ و پنشمەرگایه‌تیکردن، له‌به‌رئه‌وه‌ی بریاریکی بوونخوازانه‌ی ئۆنۆلۆژیکه‌، واته‌ نه‌وه‌ سرووشی ریه‌گه‌زی مۆقه‌، مۆقه‌ ناچار ده‌کات به‌و بریاره‌، ئه‌وه‌ بریاریکی پهنشایدیۆلۆژیانه‌یه‌ (pre ideological). بریاری

پیشایدیولژیانە بریاریکە پەيوەستە بە سرووشی مرۆفی ستەملیکراووە، نەك بە
 بونەوهریکەو، کە لە ڕینگەى حزب و ڕێکخراویکی تایبەتەو و بەهۆی
 نایدیولژیا بەکی دەستیانکراووە، نەنگیزەى ئەو بریارە لە مرۆفدا بچترى تاکو
 بێتە پشمرگە. پشمرگایەتى وەك شیوازىك بۆ ژيان، پەيوەست نییە بە بوونی
 نایدیولژیاى حیزبەو، تاکو لەگەڵ ئەمانى ئەو حیزبە و دەستەمۆبوونی
 سەرکردەکانى، پشمرگایەتى کۆتایى پێت. لە ولاتى ئێمەدا پشمرگایەتى هەرگیز
 پەيوەست و پابەندیش نەبوو بە بوونی نایدیولژیاى حیزبەکانەو، زۆرینەى
 پشمرگەکان ئەسەن بۆیان گرنگ نەبوو حیزبەکانیان چۆن بێدەکەنەو و لێشيان
 تێگەشترو، ئەوەندەى ئەوان پابەندبوون بە وێژدانى هەستیارانە و خاوەن ئێزادەى
 شەهوودیانەى خۆیانەو.

چوارەم: بەم پێش کاتى حیزبەکان لە نایدیولژیه کانیان پەشیمان دەبنەو و
 سەرکردەکان وەك مووچەخۆز یتگەى خۆیان وەرەگرن، بەمانای ئەو نییە
 پشمرگەکانى دوتنى رۆلیان نامێنى و ئەوانەى وان بە چیاکانەو دەبێ بکۆژرێن، یان
 ناچار بە تەسلیمبوونەو بکړن و وەك (باندی تیرۆریستى) مامەلەیان لەگەڵ بکړن..
 بۆى هەیه هیزگەلى بتوانن تاکە پشمرگە دەستەمۆ بکەن، لە ڕینگەى مووچە بۆ
 برینەو و زەوى بەسەردا دابەشکردنەو، بێدەنگیان بکەن، لەرووى نێمیتازاتەو،
 لەگەڵ جاش و خیانهتکاران هاوسەنگیان بکەن، لە بەندىخانه کانیان قایم بکەن، بەبێ
 یاسای دژەتیرۆرى پەرلەمان، سزایان بدەن و زەمینەسازى بکړن بۆ ئەوێ هاوپەیمانان
 لێیان بدەن، وەلى هیچکامى لەمانە ناتوان مرۆفە لە پشمرگایەتیکردن وەك شیوازه
 ژیاىنك و لە سرووشى پشمرگانەى خۆى ژێوان بکەنەو. چونکە لەگەڵ کوشتن و
 لێدان لە هەر تاکە پشمرگەیهك، نەك هەر ئەندامێك لە ئەندامانى ئەو لایەنەى
 ناویان لە لیستى رەشدايه، کەمدەیتەو، بەلکەر ئەندامى خێزانیکى ئەم میلەتەش کە
 مافى مەدەنى و ئینسانى خۆى هەیه، لەناو دەچى. بۆیە ئەوانەى خەیاڵى
 پشمرگەکوشتیان لەپێناوى هەر شتیکدا، چۆتە سەرەو، پێیستە بزائن کە بەو

کاره‌یان رۆحی پشمرگایه‌تی پهره‌پێده‌ده‌ن، نه‌مجاره‌یان له‌ ناستیکی فراوانتردا: تۆ ده‌توانیت پشمرگه‌کانی (کۆمه‌له‌ و دیموکرات و پ.ک.ک) و هێزه‌کانی تری ده‌روه‌ی کۆمه‌لگا و ده‌سه‌لات، به‌تاوانی نه‌وه‌ی (تیرۆریست و تاوانبارن) بکۆژیت، ده‌توانیت پشمرگه‌کانی دوویتی پارتی و به‌کیتی و لایه‌نه‌ چه‌په‌کان، گه‌نجان و رۆشنیر و رۆژنامه‌نووسه‌ نارازییه‌کان، له‌ناو هه‌زاره‌به‌هزاری نه‌ته‌کبه‌تی ژبانی شاردا سه‌مه‌ندۆک بکه‌یت و وایان لێکه‌یت له‌ رابردووی خۆیان په‌شیمان بینه‌وه، به‌لام ناتوانیت یادوه‌ری نه‌وان وه‌ک نه‌ندامانی نه‌ته‌وه‌یه‌ک له‌ بیری خێزان و خوشک و برا و هاوڕێ و هاوڕێله‌کانیادا بپرسنه‌وه. قه‌ناعه‌ت پێکردنی میلله‌تیک به‌وه‌ی: (ئه‌وانه‌ی له‌و چیاپانه‌ شوێن لایه‌ن و حزب و گرووپی سیاسی که‌وتوون، تاوانبارن و ده‌یانکۆژم)، که‌می ئاسانه‌وه، وه‌لی هه‌ولێدان بۆ نه‌وه‌ی میلله‌تیک ئه‌وانه‌ وه‌ک نه‌ندامانی خۆی و خێزانه‌کانی نه‌م کۆمه‌لگایه‌ له‌بیر بیاوه‌وه، یان به‌ گه‌مزه‌ زانیی خه‌لکه‌، یاخود ده‌لاله‌ته‌ له‌سه‌ر خۆگیلکردن و گه‌مزه‌یی تۆ..

پێنجه‌م: بۆیه‌ من پێشیاریکم بۆ هه‌موو ئه‌وانه‌ هه‌یه‌ که‌ ده‌یانوه‌ی پشمرگایه‌تی له‌ناو بچن، پۆسته‌ پێشتر بیر له‌ له‌ناوبردنی نانه‌ره‌ق بکه‌نه‌وه. نه‌م پێشیاره‌شم زیاتر بۆ هاوڕێ نه‌مه‌ریکایه‌ کاغمانه، بۆ ئه‌وانه‌ی که‌ که‌س نازانی که‌ی هه‌موومان به‌تاوانیک له‌ تاوانه‌ بۆ داتاشاروه‌کان ده‌خه‌نه‌ لیستی په‌شه‌وه و به‌هاوکاری کام سووپای درنده‌ی ژهنرا له‌ په‌گه‌زه‌په‌سته‌کانی خۆره‌هلایه‌ی ناوه‌په‌ستیش، هێرشمان ده‌که‌نه‌ سه‌ر. ده‌مه‌وێ به‌و هاوڕێمانانه‌مان بڵێم: براده‌ران، ئێوه‌ پێشه‌وه‌ی خۆتان ته‌یار بکه‌ن بۆ هێرشکردنه‌ سه‌ر ئه‌و مرۆفانه‌ی هه‌ر ناوێکیان هه‌یه‌، تکایه‌ هه‌له‌مه‌تی بکه‌ن بۆ له‌ناوبردنی نانه‌ره‌ق، وه‌ک ژه‌مه‌خۆراک! چونکه‌ هه‌تا نانه‌ره‌ق هه‌بێ، مرۆڤ له‌م ولاته‌دا بێر له‌ پشمرگایه‌تیکردن ده‌کاته‌وه. نانه‌ره‌ق وه‌ک په‌مزی ناعه‌داله‌تی و سه‌مکاری و نایه‌کسانی، چونکه‌ هه‌تا ناعه‌داله‌تی هه‌بێ، نانه‌ره‌قخۆزان زیاد ده‌بن. ده‌کرێ جاریکێ به‌رسین: بۆچی نانه‌ره‌ق ده‌بیته‌ نانی پشمرگه‌؟ چونکه‌ دروستبوونی پشمرگه‌ نه‌نجامی سیاسه‌تیکی نایه‌کسانیه‌ که‌ مرۆڤه‌کانی کۆمه‌لگایه‌ک ده‌کاته‌ کۆپله‌ و پشمرگه‌ش

دەرکهوتی ویزدانیکه له بهرامبر نهو ژيانهدا دهلی: (نهء)، لیره شهوه، نهو ناندره قخواردنی نازادانهی پتجاره وهك له قه قخواردن له سر خوانی ملکه چی!

خواردنی ناندره قی:

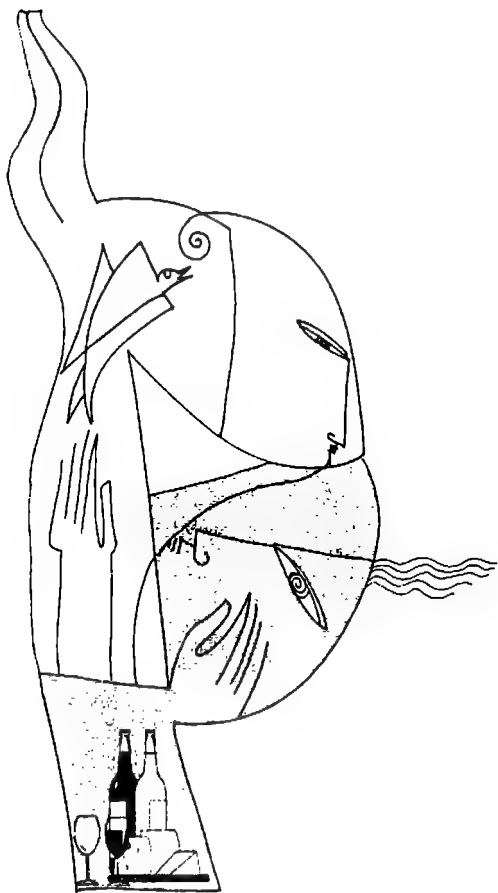
بهو جزه ی له زنجیره ی *خواردنی عاشقانه* دا نووسیم: ره مزه کانی خوشه ویستی زۆرن، ههروه که چون جزه کانی خوشه ویستیش جیاوازن، ئاواش ده توانین بلیین: پشمرگه کان جزاو جزۆن، بهلام (پشمرگایه تی) هه ره یه که جزوی هه یه به ناوی جیاوازه وه: له سهرده مینکا و له روانگه یه که وه، پشمرگایه تی قاره مانی و قوروبانیدان و تیکۆشانه، به بی هیچ سهرمایه یهك، گه وه ترین سهرمایه ی ره مزیه .. له سهرده م و روانگه یه کی تره وه، پشمرگایه تی یاخیگه ری و مه تر سیداری و باند بازی و دهسته گه ری تیرۆرستانه و ملیشیاگه رییه و پیوسته له ناو بیریت، چونکه رینگه ره له بهرده م دیوکرسیهت و سهقامگری و ناشیدا.. له گه ل هه موو نهوانه شدا، پشمرگه ناتوانی نه وه نه بی که سهرووشتی مرقفانه ی خوی بوی دیاریکردوه: برونه وه ری که ناره زیسته تی ده برین له بهرامبر ناعه داله تی و سهه مکاری و بیکه رانه تکردنی مرقفدا، ناچاری ده کات بریاری بدات، به رینگای مه رگدا به دوی ژیانیکی شایسته ی مرقفانه دا بوخوی و نهوانیز بگه ری، که ناندره قخواردن ژمه هه ره خوشه که یه تی.

دواپه وانه ش پیوسته بزانبین که، ناندره قیش به زۆر شیوه ده خوری و وهرن با به یادی پشمرگه وه، هه ندیکان تاقییکه یه وه: هه ندیک پیناخوشه ناندره ق تا سهووری ئالبون سهووربکه نه وه و به رووتی بیخۆن. که سانبیک به ناوی سازگاره وه ده بخرمین. هه ندیکی دی ناندره ق و ماستاو، یان دوی سارد پیکه وه ده خۆن و کاتی تامی دۆیه که له ناو ده مدا ده چیته سه ر ناندره قه که و نه رمیده کاته وه، فیکایه تییه کی خۆش هه ستینده که یه تی. ناوی گۆشت، یان فروجاولیش به نانی ره قه وه چیژی تاییه تی خوی هه ده، به تاییه تی که ناوی گۆشت و فروجاوله که گه رمین و زوو نانه که بخووسین..

نەمە جگەلەووی ھەموو جۆری سووپ و شۆرباکان، پەلپەنە بەترش، سووی جۆ، سووی وردەبرنج، ترخینە، شێلم بەترش و ماشینە، بە نانی رەقەووە زۆر خوشن... چ نەووی تیابگووشتین و چ بەوجۆرە نەنە کە لەپێشدا بخرمین و پاشان شۆرباکان بە لرفەو، ھەلقوورپن...

نەگەر تاکو ئێستا لە نەنجامی نەو قسانەو، ناو نەزاووە دەمت و نەملاولای زمانت لێکی نەکردوو و ھەرگیز پێشمەرگابەتشت نەکردوو، پێشیار دەکەم جارێکیشت لە ژبانتدا، ھەر دواى خوێندەنەو نەم وتارە: بێسێلا بکەو تەماتەبەکی سوورکراوە نامادە بکە و بە ترشی لیمۆ و ناوی زەیتوون و ترشیاتەو، نەنەرەقێکی پتەرە بخۆ!!

نان، ئەي زەۋادى خۇدا..

بىي گۆيدانە قىزىنە،
لەگەن تووردا ئايگرمىنى، با سىكت (با) بىكا!
بە خەيارمۇە بىكەيتە بابۇلە،
لەبەردەمى توورەترىن مودىرناحييەدا
بىپروينە تا خاوييتەمۇە..
لەبەردەمى مەلادا پې بە نانەشانەيەك سوينىنجۇ:
(بەم زەۋادە قەسەم، ئەو كچەم لىمارە نەكەيت
يا ھەلىدەگرم، يان خۇم دەكوزم، يانيش تۇ..
لە سولخى نيوان دوو غەشیرەتدا
مشتى نانەپەرق
بەخمەرە گىرھانتمۇە و خەمت نەبى..
لە ژوورى سىدارەشداى،
بە نەمرى نانەپەرق بەردەمى..
بەچۆرە ناساييش و بلى:

(كۆرەكەم بەردەن،

با لەلای نانەرەق

واسیتەى بۆنەكەم!)

زۆر سەیرن ئەم پۆلیسانە!

لەگىرقانى پەيامنیرەكاندا

نانەرەق دەدۆزنەو و نایانگرن!

ئەو پۆژە (رەحمان غەریب) م دى

گوتەم: لە كۆى (رەحمان)، (غەریب) بوو؟

پێكەنى و پەلكى نانەرەقى بۆ هەلدام و

پێشئەوەى بېگرممەو،

بە ئاسمانەو بوو بە مانشیت..

ئەو پۆژە لە چەمچەمال

قۇلتیبەى نانەواخانەىەك

ئەوئەندە بەرز بوو

گوتەم لەوانەىە شارێك گرتیبەردا..

گونكى هەویرم بەدەست منداڵێكى

(شۆرش)ەوە بېنى، بەر لە گردنەو

هەئەئە لێبەرەز دەبۆو.
چاوم لێبوو لە (سموود)
ساجێ بەمێ ناگر، بەمێ بەشکۆ
سوور بۆتمو

لە (کفری) تیرۆکی پەتیەیی کردۆتە پەرچەم
لە حیاتی بنیشت و هینگر
نانەرقیان دەجوو، کچانی (وارماوا)..
بەو گەرمای ھاوینە قەسەم
دوو پەنەم لە نانەواخانەییەکی سەیمانیدا بینی
پووت و قووت، جیماعیان دەکرد!
لەولا ترمووە گوێم لێبوو
دووژن دەیانگوت: ووی.. حەيامان چوو..
لەسەر جادەی سەهۆلمکە،
پەر بە گەرووی کوورەییەکی داغ،
خەڵک ھاواریان دەکرد: کوانێ ناو..
لە کوێیە کارمبا؟
لەمکاتەشدا لە هۆلی دیالۆگ، بەبۆنەی نازانم چییەو

لەمەیان دابەش دەکرد..

بەم چاوانەى خۆم

كۆلەووزىكم بىنى لەدەرگای مالانى دەدا

تا خەمیان بزرپى و بێدار ببنەوه..

فەردىەك ئاردم لەسەرى (كىوهرش) بىنى،

خۆى بەبا دەدا،

بۆ بەیانى خەلكى ڕانىە ھەموو دەپژمىن..

لە قەلەزىنە ھاتبوون بزانن داخۆ ئەو تەمە چىيە؟

لەبەندەرىرا دىتبوویان ئاردى تەخالفە

ئىمانیان لە كەللەیدا نەمابوو

بە جۆندانى گەراپوونەوه: (ھەى لە ترانى بەم)!

لە بنارى سىومىل كەلانىەك بە گووبى پرەوه

ئەومەندى پىاز خواردبوو، قەرتىنى لێدەدا.

خەلكى سەر ھوونەبانى مەزگەوتى پێيانەگوت:

بەناو چال و چۆلى جادەكەیدا پىاسەيەك بەكى،

بەرت دەدا..

من نازانم بۇچى نىتر شلكنىنە لە ولاتى نىمەدا ناخورى؟
خۆزگە كابىنەمىك دىھات پىشتى شەگىرلەممى دىگرت!
خۆزگە پىرلەمان لەسەر پاقلاۋە كۆدەبىۋىنەۋە
كۈا نەۋ رۆۋەى كۆنفرانسى بۇ كۈلپىرەبەكاكل دىبەسرا؟
دۇنيام زىيان شىرىنتر دىبىۋو..

نەم ھەمۋو پىسكىتە نىرانىيەمان خوارد و
زمانى فىر نەبۋىن ۋەك شەكر..
نەۋ ھەمۋو كىكە توركىانەمان بە كۈنى خواردن و
كەمى لەلايان شىرىن نەبۋىن..
ھەر كە لە(بىرايم خەلىل) دىبەرىنەۋە، لەسەر سەر
دەمانخوۋلىننەۋە،
(زەرباب) دەلى: (بابە،
بۆتى لە ئىبلاھىم كەلىل،
خوول، خوول، دەمانخوۋلىننەۋە؟)..
چوۋمە شەقراۋى،

دوكانەكانى نانەقەمىسى پىرپىرۋون لە قەمىسى

نەو ھەموو ژنە بە سوور او و سپاوەوە،
 بە ئالتوون و گاویۆ و مانتۆوە، لەشارانەو ھاتیوون
 لەبەردەمی پیرەمێردێکدا دەپارانەو؛
 (مامە.. قەیس، نان، نانێ قەیس.. نان)..
 مام قەیس لوتی بەسەر نەژنۆیدا داژەنی بوو
 گوونی بە ناو لنگانیدا شۆر ببوونەو..
 مێردەکانیشیان لەناو ئۆتۆمبیلەکاندا
 چین چین، عارەقیان دەرەدا... لە گەرمان..

رۆژێک (ناوساجی) م بینى دەجوو ھەندەران
 گوتی: تازە پروام بە ساج و سێپا نەماوە
 سەموونخانەى ئۆتۆماتیکى نەم ولاتەیان ناخۆشکرد.
 گوتم: بەرد لەجێى خۆى سەنگینە
 گوتی: نانیش بەسەر ساجەوہ..

لە (تیمار)، گچێ چۆلێ چوو بوو بە پەنجەیدا
 من چووم لەداخان ھەرچى پووشە بیسووتینم
 کەچی ھەکیمى ھات، بە گونکێ ھەویر تیماریکرد،

بۇ بەيئى كىژە لەسەر پېتى خۇي دەرۋىسى
ئىتەر حكومتى ئەولا، بېرىددا:
مادام سىوھىلىيەكان لەسەر دوو پېتى دەرۋىن
جادميان بۇچىيە؟!

كابىنەنى كاكۇسرىت ھات و جادە نەھات
كابىنەنى كابىرھەم ھات و
كارىباي مولىدە ھات و جادە نەھات
كابىنەنى كاعومەر ھات و جادە نەھات و ھىچ نەھات..
كاعومەر بىرى چۆتەمە بۇخۇي ھاتۆتە بارىكى بىچووك
لە ھەفتاكاندا، بە سوارى ولاخ
پېرۋىزى ناۋى ئەمە گوندەنى دامەززاندىۋە
ئىتەر لەوساۋە خەلگى چاۋمېن...
لە ھەفتاكانەمە تا كاعومەر چاۋمېن و جادە نەھات
بۇ لەۋەدۋاش ھىچ نۇمىندىيان نەماۋە..
بۆيە كچەكەى تىمار ھەستايەۋە سەرپى
چونكە دەيزانى ئەزىدىھاش پىۋىدا، فرىاي خەستەخانە ناكەۋى
(گۆران)پش كاتى كىژەى بىنى، لە شىعەرىكنا نووسىي:

(كلالو لار، گورجى گەو پەفتار
ھەزەر ناكەى ئەپۇى.. ئۇغەر)!

(پەسوول دوونان) م بەسوار گەرىگەو بەینى
بېیگوتەم: ئەوانەى سوارى مۇنىكا دەین،
دوو ژنیش دەھتەن و ھىچیان پېناخوورى،
ھىچیشیان پېناكرى
منیش بە ژنىگەو دوونان دەگەم بە پاروو!..

نەم ولاتە ئەوگاتە خۇشە
كە نانەواچىيەگان ھەستىكەن (نان خەلق دەگەن)،
نەك دەپىرۇش.
خەلقكەردن، گارىكى خودایيە..
ئەمەى گارى خودا دووبارەگاتەو،
مەزە..

نەم ولاتە ئەوگاتە خۇشە كە ژمەى برىتیبى: لە نان و شووتى
ترى بە كولیرمەو، پاشایەتى نایگاتى..

يەككە سەمۈۋى گەرم و مۇتا بۇغۇ واپزانە ناغى..

لەم شارەدا خىنكام بىمبۇنى كىباب

لەمشارانەى تر، مردم بىمبۇنى تىككە

لەمەر كۆلانىكنا سىي و جگەر فرۇش..

لەمەر كۈچەيەكنا سەروپىخانەيەك..

بەم بىمىانييەزووانە رىخۇلە ج تامىكى ھەيە؟؟

لوولاق بە نەزىۋى مانگاۋە جوانە

نەك بە دەمى خەلكمۈە..

شارى نەبوو تىايدا پەلكى كاھوو

بەمىرى كىرەبىتە سەرىن و

لە ناو سەمۈۋىنىكنا ئارامىي گىرتىن..!

چىشتخانەيەك نەبوو بابۇلەيەكم بەداتى بە جامى دۆۋە

پىر بى لە تۇراخ..

نەمۈى بەمىرى و تۇراخى نەخوارىبى زوو بۇن دەكا

نەمۈى بەمىرى و قەزوانى نەخوارىبى، دەيكەنە بىنىشت..

خودايه نهگمر مردم و زيندووتکردمهوه،

بمکهيته قهزوان

خودايه له ژير ددانی کچيکدا بتهقم و نيمانم بهيتي

دمنکه مينووژ له گهردنييموه ديار بي..

همناسه ي بؤني رهيجانه ي ليبي

نهک بؤني رهفر..

خه لگينه له مموودوا برمهتان خوارد، نانتان بيرکهويتموه

برمه، رۆحي تمنکي نانه به ناردی سفر..

له مموودوا پاقلاوشتان خوارد

لوقمه قازيتان خوارد، سه لاوات بنيرن بؤ گونکي هموير

هموير نيمه ي پژگار کرد

هموير نمبايه نيستا نانيني تيري، به دهفته ري بوو

نارد نمبايه نيستا حکومه تيکت دمکري به پوولي

پاروويه کت به همموو ژيانت دهستنه دهکموت..

هموير نمبايه، شارهواني له جياتي زموي،

کولييره ي دابه شد مکرد..

وهي له وه ي نازابي و کولييره يه کي بهرکه موي!

وہی لموہی زیرہک بی و دمنگی بگاتہ نمنجومہنی وەزیران،
بۆ وەرگرتنی پەكدوو كولیڤرە پیا سووتاو..

ولاتی من پۆژگاری بە گەنمەو دەشناپەو
نیستا پووش، دڤک، دڤوو، ئەو ناوەیان داپۆشیو..
نیشتیمانی من پۆژگاری بە جۆو بەلای بەرز بوو
نیستا بەلای گەندەلیم بەرزترە لە جیای سورکیو
وهردیکم بینی بە شەمالی دەگوت:

(بیری گولەجۆ دەکەم،

بیری ھژە بۆرە درنژمکانی

بیری ھەدی، بیری ڤەنگی،

بیری ڤۆخی، گاتی ڤەت دەکات لە مەستی

لە نیوارمەکی خەماویدا..

بیری گولە گەنم دەکەم

ئەو گولە ھەمیشە ڤوو لە پەزدانە

تاگو بەباراندا ڤەریکات لە ڤەحمەتی خۆی..

توخودا بە وەزارەتی گشتوکال بلین:

مشتی گەنم بەسە بۆ سەوزکردنی ژیان لە دەشتی بیتوین

لەویچن جۆ بەسە بۆ مەستبەونەوی دەشتی شارەزوور
بوو خەمەیکیش بۆ دەشتی ھەریر
بەو خەدایە، بەردیش لە ھەریر پڕوینی سەوز دەبی.
بیریان دیکەم

بیری پەخمەتی خودا لە گەنمدا و
بیری مەستی جووتیارێ لە سەر خەرمان،
بیری ھەرانێکی پەسوول سەساویمی..
بیریان دیکەم

بیری پەخمەتی خودا لە گەنمدا و
بیری مەستی جووتیارێ لە سەر خەرمان..
بیریان دیکەم

من سەرم سوورپاوە لەوی میلەمتی
لەسەر دەفتەرنەفوسی نووسرابی:
پەنگی چاو: نەرسی
پەنگی پێست: منلی،
چۆن بەھاری بیر دەچیتەو؟
چۆن گەنمی بیر دەچیتەو؟
لەسەر ئالاکەیی..

پەرۋەردىگار،
 ۋەسىيەت بىن ئەگەر مىردم كۆلىرە بىرۋى
 لەسىر گۆرۈمگەم دانىن..
 با كىلى سىر قىبرىم لە كۆلىرىم پىيالىسىۋو بى.
 تىكايە بىچنە سىنە، شارى مەستۋورە،
 سىنگەكىم بۇ بىيىن بىقەدىر دىرگى (دارالاحسان)..
 رۋو خىسارم بە نانى تەنكىمى ھەۋرامى داپۋىن
 با لە قىبرىمگە مەۋە، مەۋلەۋى دىار بى..
 لە بابۋلەكانى پىرەمىرد، دانەپەك بىخەنە گىرەنە مەۋە..
 ھەناسەشم پىرگەن لە بىيەنكى ماملى..
 لە رەۋاندۋوز مەۋە، ئەستۋورگە تەندۋورى بىيىن
 بۋىنى خەۋنەكانى (خوسىن خوزى) لىيى..
 ئەۋ پىاۋە خەۋنى بىنى، خەۋدە.. خەۋنى جۋان
 خەۋن بىقەد تالە رىشە نەرمەكى
 خەۋنى بۋىخۋىش ۋەگۈ نانى تەندۋورى
 گەرم ۋەگۈ گىرەنەۋى بىسەرھاتەكان
 پىر ماجىرا، ۋەك (مىژۋى مىرانى سۋران)..

ھەرچى رەشكەپە لە دەوورم بېنىژن
 ھەرچى شىلىيە بىسەرما بېرىژن..
 دۇنيام لەبەر بۇنى گونجى، خودا دەمبەخشى..
 ئەم ولاتە گە پەر بووہ لە دارووجان
 دۇنيام ھەراخ پردى سىرات پەرە لە ھەرزى
 مشتى ھەرزى دەدەم بە گايەك و پىيدەلیم:
 نا توخوا بىمەرىنەوہ بۇ ئەوبەر
 گوئە گەنمى دەبەخشە كرىكارىكى ەرمب و دەلیم:
 كاتم نىيە باوشىنت كەم، برا
 ئەمە بەرموہ بۇ سەحرا، با پەربى لە باى شەمال..
 دەنكە جۆپەك بەسە بۇ رازىكردنى فرىشتەگان
 لەوپەرى ناوايى..
 مەن بە دەنكە جۇدا بالاي كچم بىر دەكەوئەموہ..
 بە دەنكە ساجمەشدا بالى كۆتر
 بە ئەلغامىشدا: زلى بى ھونەر..

توو خودا تابووتەكەم پەرگەن لەناردى سفر
 با بىناسكى و بە سېتى بچمەموہ بەھەشت!

بووخچەبەك لە بان سەرما پەركەن لە پەنجەكەش
 دەیبەم بۆ منداڵتەكى (قەیتوول) لە دۆزەخى ئەنقال..
 بەبى نەن، بەبى ئارد، بەبى كۆلیرە و شەكێنە سەفەر ناكەم
 دوو پەيم نەچیتە ئەوئ بەبى نەن و چا
 بووخچەى شوانىكەم بەدەنى و مىگەلى ولاتى بەكەنە بەرم
 بەلام بەبى نەنەرق بەجەم ھەر بەھەشتىكەم
 گەندەلى دىكەم..

ئەى نەن،

ئەى زەوادى خودا لەناو ئەم زەلکاودا
 ئوچار لەم دىنیا بەدا ھەندەمەرى..
 بەلام لەم دىنيا، دىنىام
 بە پەلەو ھەندەمەرىنەمە..

ئوچار دەولەتەى ھەمە لەسەر تۆ پەیتە دىنگ
 خودا بەك ھەمە لە تۆدا، بىدەنگ،
 ئوچار دەستەى ھەمە لەگەل تۆدا مەھەربان..

خواردنیی په‌نابه‌ران

متمانە، په‌ناهیان و میوانداری،

ئەزمووونی مرۆڤ لە ژایانی خۆیدا، ئەزموونیکی په‌نابه‌ریانە. ئیمە لەو ماوه‌یدا که ده‌ژین و لەو ژایانەدا که ئەزموونی ده‌که‌ین، هیچ نین له په‌نابه‌ریک زیاتر. په‌نابه‌ریک که گرنگ نیه له کوێه هاتووه، بەلکو گرنگ نه‌وه‌یه په‌نای بۆ کوێ و بۆ کێ هیاوه. مرۆڤ به‌وه‌ی په‌نا ده‌بات، ناسنامه‌ی په‌نا بۆ هێرا و ده‌خاته به‌رده‌م تاقیکردنه‌وه‌یه‌کی گرنگ: نایا نه‌وه‌ی په‌نامان بۆ بردووه، ده‌توانیت له ناسی دالده‌درێکدا هه‌لسرکه‌وت بکات و وه‌لامگزی نه‌و متمانە به‌یت، که پێکراوه؟، یاخود نه‌ویش به‌لگه‌یه‌کی دیکه‌مان له‌سه‌ر ناکۆکی گوشتار و په‌شتار له‌لای مرۆڤ، ده‌خاته به‌رده‌ست؟

دایک و باوکی کاتی بریاری دروستکردنی مندالیک ده‌ده‌ن، هه‌ر ته‌نیا ناماده‌یی خۆیان پشان نه‌داوه بۆ زیادکردنی په‌نابه‌ریکی دیکه بۆ سه‌ر ژماره‌ی په‌نابه‌رانی دنیا، به‌لکو به‌و بریاره‌یان گوتوشیانە که بۆخۆیان یه‌که‌م که‌سانیک ده‌بن، دالده‌ی نه‌و په‌نابه‌ره بچکۆله‌یه ده‌ده‌ن. گوتویانه: نه‌وان شایانی نه‌وه‌ن متمانەیان پێکری، گوتویانه: ئیمە جیهانی خۆمان له‌گه‌ڵ که‌سیکی دیکه‌دا به‌شده‌که‌ین، که پێشتر له‌ ژایانماندا نه‌بووه. گوتویانه: ئیمە هیچ پێشمه‌رجیکمان نیه سه‌باره‌ت به‌و مرۆڤه‌ی دالده‌ی ده‌ده‌ین، بۆمان گرنگ نیه به‌ زگماک مرۆڤیکسی ساخه، یان نه‌خۆش، بۆمان گرنگ نیه

له خومان ده چي، يان له كه سانيكي دي، مەرچان نيه كه رهنگي پښتي، رهنگي جاوي، بهرزي بالاى، شپوهى ده ست و په نجهى و هند. ده بيت وهك هى خومان وايت.. دالده دهر، هر پښمه رجنكي له و بابه تهى له قورښكي خه يال داني خزشيدا ه بيت، رورگارنى پښگى خوى ده گورپته وه به ستمكار و پښگى په نابهرش ده كاته كويله و ستمليكراو. نه وانهى برپارده دهن دالدهى كه سانيكي ديكه بدهن و ژباني خوياني له گه ل بش بكن، له متمانه يه كه وه نه مكاره ده كهن كه پتمانده ليت: ژبان نه وه ده هيتى تاييدا بژين، نه وه ده هيتى تاييدا دالدهى يه كتر بدهن و نه وهش ده هيتى كه متمانه به ژبانك بكن، كه جڼگى هه موومانى تيدا ده پته وه.

به هه مان شپوهى دايك و باوك، كاتى ولات و حكومه تيكش به گه رانه وى بژ نيرادهى ميلله تى خوى، يان به به كار هتاني نه و متمانه يهى ميلله ته كه ي پښه خشيوه، برپار ده دات دهرگا له سهر كه سانيك ناوه لا بكات كه شاياني نه وهن ژباني خومانيان له گه لدا بش بكن، نهك هر گوتويه تى نه م ولاته جڼگى خه لكانيكي ديكه بشى تيدا ده پته وه و نه م خاكه به تنيا هى نيمه نيه، به لكو گوتوشه تى: پتويسته نه و خه لكانه متمانهى نه و هه مان پښكن، ژباني نه وان له م ولاته دا به دورور ده بيت له هر ستمكار يه كه كه يادگارى ناخوش بخت وه بيريان كه له ولاتى خوياندا به سهر يان هاتووه. ولاتيك، يان حكومه تيك، ياخود ميلله تيك، يانه كو كه سيك، كه دهرگاي مالى و ولات و كومه لگاي خوى بژ دالده داني نه وانيتر خستوه سهر پشت، نهك هر پشايداوه، بوونى كه ساني ديكه له م ولاته دا، بوونيكى ناسوده ده بيت، به لكو مژدهى نه و هيشى پنداون كه نيره شويى مانه وه و پاراستى نه ميه تى نه وانه. ليره شه وه، له پشت هر دهرگا كردنه وه يه كى له و بابه ته وه، خه لكى نيسته جنى ولات و هدرنمگه لپنكى ديكه بشى به شپوه يه كى ناراسته وخو، هانداوه تاكو له شويى خويان هه لكه ندرين و بته نيره.. به مجورهش له بنه مادا په ناهيتان و متمانه بژ هه ميشه به سزاون به يه كتره وه: هيج هيرنك له دنيا دا نيه وا له تهنات كورپه يه كى ساواش بكات، بته باوه شمانه وه، نه گهره كو متمانهى به نيگا و باوهش بژگرتنه وه مان نه بيت و

فهزای دالده دانی نیمه له سیم و ږووخسارماندا به دی نه کات. هیچ که سنی هانا بز
 ولات و حکومت و میلله ټیکی دیکه نابات، نه گهر دلنیا نه بیت له وهی دالدهی
 ده دری. په زدان که باوکه نادم و دایکه حه وای له به به شته وه نه ناره خواری
 بوسر زهوی، هیچی نه گوت له وه زیاتر که فرموی: زهوی شونینکی دنیایه بز
 ژبان و به ممش دنیایی و متمانی له لای مړوۍ پڼکه وه گریدا. متمانه به گوته و متمانه
 به شونین: متمانی مړوۍ به په زدان وه دالده ده و متمانی مړوۍ به زهوی وه
 شونینی بز نیشته جیوون. نهو مړوۍ ده رگای ماله کی به سر که ساینکدا ناهه لا
 ده کات و بوخزی که منی ده کشته وه دواوه و به ږووی خو شته وه فرمویان
 لیده کات، گوتوبه تی: که نم شونه شونینی هه مومانه و بوونی نیمه له م ماله دا و
 له که نار په کژدا، فراوانیه که به مانای (بوون) ده به خشی و ده یکانه (پڼکه وه بوون).
 پڼکه وه بوون له م مانایه دا، به واتای بوونی نیمه و هه لکر دغان له گهل خومان و له گهل
 نه وانیژیش. هه لکر دغان له گهل خومان، واته چارویشین و ره تکر دنی هه جزره
 ناکوکی و دژ و نارازیوون و پتاخو شوونیک له خودی خوماندا سهارهت به زیانغان
 له گهل نه وانیژ. هه جزره پتاخو شوونیک سهارهت به بوونی نه وانیژ له که نار
 خوماندا، بوخزی ده پته هوی ته سکیوونه وهی بواری ژبان و بوونی خومان و
 دوو چار بوونغان بهو ناکوکیه کوشنده بهی که به ده م شینکمان پنده لیت و به
 ره فتاریش شتی خوی دهره ده بری. بویه پیوسته مړوۍ سهره تا له گهل خودی خویدا
 هه لکات نه بجا ده توانی متمانه به نه وانیژ به خشی بژنه وهی په نای بز بهینن. ژاک
 دریدا نووسیویه تی: میوانداریکردن بوخزی که لوروریکه و تا نهو شونینی په پوهسته به
 (نیژوس) هوه، واته په پوهسته به نیشته جیوون، مالی حه وانه وهی تایهت، شونینی
 نیشته جیوونی خیزان، واته په پوهسته به بوونی نیمه له گهل نه وانیژدا و په پوهندی نیمه
 به نه وانیژ و بنگانه کانه وه، وه که په پوهندی خومانی لیدیت به خومانه وه، نه وه له م
 حاله تانه دا میوانداریکردن خودی نه خلاقه. واته نه خلاق هاوشانی نه زمونی
 میوانداریکردنه. به م پیهش له لای دریدا، نه خلاق سهرچاوه به کی دیکه ی نیبه لهو

ره‌فاره زیاتر که نیمه له چوارچیه‌ی میوانداریکردنی نه‌وانیردا، ده‌بوتین. نهو، له شوتینکی دیکه‌دا ده‌نوسن: کاتی که‌سک له سهر قه‌راخی ده‌رگا و ماله‌که‌ی خۆیدا راوه‌ستاو و به‌روویه‌کی خۆشه‌وه به‌خیرهاتن له‌میوان و بیگانه‌یه‌ک ده‌کات، به‌مانای نه‌ویه (لیره‌ که‌سن له‌ ماله‌ویه.. که‌واته شوتینکی کردۆته‌هی خۆی بۆ نه‌وه‌ی بتوانی به‌خیرهاتنی نه‌ویتری لیوه‌ بکات. یاخود له‌هوش زیاتر: به‌خیرهاتنی نه‌ویتر ده‌کات تا‌کو شوتنی بکاته‌هی خۆی..). به‌لای دریداوه، بیر کردنه‌وه له‌ میوانداریه‌ک که‌ تیا‌دا خاوه‌غمال به‌رووی خۆش و بزهی سه‌رلیه‌وه به‌خیرهاتنی میوانه‌کانی نه‌کات، میوانداری نه‌. نه‌و ده‌لن: (جیا‌کردنه‌وه‌ی که‌لتووری میواندۆستی له‌ که‌لتووری پئکه‌نن و رووخۆشی، کارینکی ناسان نه‌).

نه‌وه‌ راسته‌ که‌ مرۆ‌قه‌ له‌ قه‌راخ ده‌رگای مال و شوتنه‌که‌ی خۆیدا پشوا‌زیمان لیده‌کات و به‌روومانه‌وه‌ پنده‌که‌نی، وه‌لن به‌ هیچ شیوه‌یه‌ک مه‌سه‌له‌ی رووخۆشی په‌یوه‌ست نه‌ به‌وه‌ی مرۆ‌قه‌ له‌و شوتنه‌دایه‌ بۆیه‌ به‌رووی خۆشه‌وه‌ پشوا‌زی له‌ میوانه‌کانی ده‌کات. سه‌رجاوه‌ی رووخۆشیه‌ که‌ له‌وه‌وه‌ نه‌هاتوه‌ که‌ شوتنی، یان مالن هه‌یه‌ بۆ پشوا‌زیکردن له‌ میوانه‌کان، به‌لکو په‌یوه‌سته‌ به‌ هه‌لکردنی که‌سه‌که‌وه‌ له‌گه‌ل نه‌وانیر، په‌یوه‌سته‌ به‌ نه‌بوونی نا‌کوکی و دژایه‌تیه‌وه‌ له‌ نا‌خی که‌سه‌که‌دا به‌رامبه‌ر به‌وانه‌ی په‌نای بۆده‌هه‌نن و په‌یوه‌ستیه‌ به‌ له‌خۆتینگه‌بشتی (خود)وه‌ که‌ توانای جیا‌کردنه‌وه‌ی نه‌وانیرزی هه‌یه‌ له‌ خۆیدا و په‌یوه‌ستیه‌ به‌ فراوانکردنی پانتای ژبان و بوونی پشوا‌زیکه‌ره‌وه‌ له‌رینگه‌ی ناماده‌کردن و قه‌بوولکردنی بوونی نه‌وانیره‌وه‌ له‌که‌نار خۆیدا. که‌واته‌ سه‌رجاوه‌ی خۆش‌حالی میواندۆست، ناخ و دلن خۆیه‌تی، روونا‌کایی ناوه‌وه‌ی خۆیه‌تی که‌ له‌ نیگایدا ده‌یه‌ته‌ بریه‌ی نیشتیاق و چاوه‌روانی و له‌ لیوه‌کانیدا ده‌یه‌ته‌ بزه‌ و خه‌نده‌ و وشه‌ی جوان و زۆرجاریش له‌ سیمایدا نه‌و نیشتیاق و خۆشیه‌ی بیه‌نی به‌رامبه‌ر، ده‌یه‌ته‌ دلپری و فرمێسکی خۆشی و گریانی بینه‌نگ.. دریدا بۆخۆی نه‌مجۆره‌ میواندۆستیه‌ له‌ له‌لای میلیه‌تینکی دێریه‌ی وه‌ک توپینامبا (Tupinamba)، له‌ نه‌مه‌ریکای خواروو، به‌ غۆنه‌ ده‌هه‌یتیه‌وه‌ و باس له‌وه‌ ده‌کا، که‌

چۆن لە کاتی هاتنی بیگانه به کدا بۆ شوونی ههوانه وهیان، له خۆشیاندا دهست به گریان دهکەن. کوردیش نهو میلله تهیه که زۆرجار گریانە کانی له خۆشیه وهن، نهک له دلته نگیه وه، له هاتنه دی چاره ووانیه کی ناچاره ووانکراوه وه، نهک له تینه گه یشتن له مانای خۆشیه وه: کورده کان لهم پۆژانه دا، که ده بینن جه لادی نه ته وه یان دادگایی ده کری، له خۆشیاندا ده گرین، نه گهرچی بزێ هیه بهر گریکه ره که ی سه دام، نهو گریانە ی کورد وهک (پشخۆشبوونی نهوان به سزادانی سه روکی پشروی کۆماری عیراق)، ته فسیر بکات!

میوانداری و نه خلاقى دالده ده رانه:

نه خلاقى دالده ده رانه، خودی نه خلاقه و میوانداری نهو پانتایه مرۆیه یه که نهو نه خلاقه ی تیدا بهر جه سه ده ییت. نه خلاقى دالده ده رانه له سه ر به مه ی هاره شه ندۆستی و نهو یزویستی بیه ره جه وه دروسته ییت و به لگه یه له سه ر گه شه ی شارستانیانه ی نهو ژینگه یه ی که نهو نه خلاقه بهر ز ده نرختی. زۆرن نهو میلله ت و نه ته وه نه ی پۆژگاریکی زۆریان به ده ست نه بوونی نهو نه خلاقه وه، له بهرده م که مه کانی په نابه ری و سنووری ولاتانی دیکه دا، له چاره ووانیدا تیه راندووه، وه لێ کاتی خۆیان بوونه خاوه ن ولات و ده رگا و سنور، نه یان توانیوه میواندۆستانه و دالده ده رانه ره قار بنویتن. له دنیای نه مپۆدا نه خلاقى دالده ده رانه له ژێر هه ره شه ی دوو لایه نی سه ره کدا یه. یه که م به یاسایکردنی مه راسیمی میواندۆستی و دووه م هه لاوسانی خۆپه رستی و ئیگزیزم. نه وه ی یه که میان په یه وه ته به پابه ندبوونی ژبانی مرۆیه وه به عه قلابیه تی مۆدیرن و نه وه ی دووه میشیان ناشکراکه ری به هێزی ره هه ندی غه ریزه یانه ی ژبانی مرۆقه له ناو هه ناوی مۆدیرنیه دا. ژبانی نه مپۆ، مه ترسیه کانی ژبانی نه مپۆ، که له توره نیوا مرۆیه کان، له مانه ش که له توری میواندۆستی و پشوازیکردنی بیه ره ج له نه وانی، گشتیان له بهرده م هه ره شه ی شیلگیرانه دان. نه مپۆ پشوازیکه ران به هه مان شیوه ی جارێ، له بهرده می ماله کانیان و شوینی

حمدوانه وه و له كه نار ده رگای هموشه كانپانه وه، پشوازی له بیگانه و میوانه كانیان
 ده كه، وه لئ نهو بزه و رووخوشیه ی جارانیان نه ماوه. لانیكهم نه گهر به پرووی
 غوخیشمه وه پشوازیان لیکه، سه رچاوه ی رووخوشیه كه یان به ده گمهن له ناخ و
 دلپانه وه یه. نهوان به دهم شتی ده لئین و شتیکی دیکه له ناخ و دلپاندایه. وه كشه وه ی
 چیدی په یوه ندی نیوان ده ماره كانی ناخ و لئو، مئشك و زمان، بیر كرده وه و
 ده برین، وه كو جارن گهرم و گورو نه مایت.

مروؤ له دنیای نه مروؤا تادیت له جیهانه تایه تیه كه ی غویدا ده ژی و به غویدا
 رۆده چی و له نهوانیز دور ده كه وینه وه. تادیت كو انووی پنه كه وه برونه كان كویر
 ده بنه وه و ئاپارغان و شوقه كانی ته نیای زیاده كه. ژبانی نه مروؤ به جوړنكه مروؤ
 ده و له مهندي غو، هیه ته ی غو و پیوستی روحي و معدنه ویانه ی غو ده كاته
 بارمه ی شته ماته ریالیه كان. چیدی مال به میوانه كانی و ولات به بیگانه و
 په نابهره اكانیه وه شانازی ناكات. هه لومهر چی میوانداری و دالده دانی په نابهران،
 ته نانه ته نهوانه یان كه هاو زمان و هاوړه گزیشن، به هه ددك دراو ته ده ست یاسا و
 به عه قلا نیكردن، كه مروؤ وا هه سبكات هیچ په یوه ندیه كیان به وه وه نه ماوه. مروؤی
 نیمه بهرو شوازه ژبانك ده چی كه تیادا میواندوسی ده یته شتیکی تایه ته به
 وه زارته ی گه شت و گوزار و هوتیل و سهیرانگاكان.. په یوه ندی نیمه به میوان و
 بیگانه كانه وه خه ريكه ده چته ناستیكي نرم و ته نانه ته رفرونه وش له میوان. مروؤی
 نیمه نیوان بهرو مالنکی چوړ ده واته وه كه چیدی هیچ هه كایه تنکی تیدا
 ناگیر درپته وه. نهو ده یته خواو ته شوین، خواو ته شوقه و خواو مال، به لام وه ستانی
 له كه نار ده رگا كه پدا مانای پشوازی كردن له میوان و بیگانان ناگه پهنی. نهو له مودوا
 بوی هیه ده رگامان لیکاته وه، به لام نهو خه ندیه یه ده یته سه ر لئو كانی،
 سه رچاوه كه ی ناخ و دلنکی رووناك نیه.. نیمه بهرو كو مه لگا و شوازه ژبانك
 ده رۆین، كه ته نانه ته نهوانه ی رۆزگار ی لیره و له مال و له غیزانه شدا له گه لمان
 برون، هه سبكهن دوی گهرانه وه یان له سه فهر و له هه ندهران، وه لك بیگانه و

نه ناسراو مامه له يان له گهڼل ده كړئ. نه وانمان له دلى خوماندا كړدو ته ده رڼ و داومانته ده ست ياسا و لايه نى بهر پرس.. ميواندوستى و كه لتورى پيشوازي كړدن له و شونډا له نه خلاق جباهه پته وه، كه ته تسليمى به ياسايي كړدن ده كړئ و ياسا سنور بڼ شوازي پيشوازي كړدن و دالده داني بيگانه و ميوانه كان داده نئ..

به وديو پړدا، نيگوزيم و خوزيستي، هيچ بوارنك بڼ كه لتورى پيشوازي كړدن و بوون له گهڼ نه وانيز ناهيل ته وه. نيگوزيم له به مادا ده سگرتنيكي تونده به هم مو نه و شتانه وه كه تايه تن به خومان و ناماده كړدن هم مو شتيكه له ده ره وه و نه وانيز. بڼ به مړوڼي نيگوزيست له پشاوي شته تايه تيه كاني خويډا، خزي ده دږينسي و خزي له رينگي شته كانيه وه ده پهرستي و به و جورهش له گهڼ له ده ستداني خزي، نه وانيزيش له ده ست ده دات. نه و، به پتجه وانه ي ميواندوسته وه، تاديت جيهاني خزي و موداي بووني خزي له گهڼ نه وانيزدا به رته سكه ده كاته وه، به جوري وه كه نه و بوونه وه ره سه رتايه ي ليديت كه له ناو جهنگه ليكدا، هم بڼ خزي له نه وانيز ده ترسي و هم نه وانيزيش سلې ليدنه كنه وه. له ميواندوستيدا نه ويزويسي و هاوچه شندوستي، زياتي نيجه ده وله موند ده كهن و دوورمانده خه نه وه له ناعه قلانيه ت و ره گه زه برستي و نه تنزه تنه ريزم و نه تنزه كه لتوريزمي كويزانه، له كاتيكدا نيگوزيم، ملكه چ و زه ليلي غه ريزه ناعه قلانيه كاغان ده كات و يه كساغان ده كاته وه به و نازه لانه ي كه له هر كاتيكدا بڼي هبه غه ريزه پالمان پتو بڼي بڼ په لاماردان و خواردني نه ويز.

له جيهاني نه مړودا، نه و ناكو كيه ي كه ووتو ته نه خلاقى دالده ده رانه ي نيجه وه، بوته هڅي نه وه ي دالده داني به درو بالاده ست بيت. واته تو ده رگا له ميوان و بيگانان ده كه پته وه، هانيده ده ي له شونڼي خزي هه لكه ندرئ و واده ي پنده ده ي بيته ولا ت و شار و مالي خوته وه. به لام ناتوايت ناسوده ي بكه يت. پتوايه بيگانه كان شار و پاركي شاريان قه له بالغ و پسر كړدوه. كړئ خانوويان گران كړدوه، رنڼزي تاوانكاري به رزبو ته وه، شه قامه كان ته سكبړونه وه و نه خو شيه كان زياديان كړدوه. هاوړيه كي نويزه رم ناگاداري كړد مه وه كه له راپرسيه كدا، رنڼزه يه كي زوري

هاوولاتيان، بهداخوه ژماره يه کي زور له گهځان، پټناوایه (نهم هموو عمره بهی دینه کوردستانه وه، ژبانی نیمه یان لاسنگ کردوه) و پوښته کږمەلنی مهرج له بهر دهم هاتیاندا قزو تکریت هوه. جینگه ی سەر سوورمانه، میلله تنی هشتا هەلم له قابله مهی شۆرش و راپه رینه که ی بهر زده بیته وه، که چی له گهرووی په یز سیزم و نالیوورده یه وه سهرده رده هیتی.. نه وه به دبه ختی میلله تیکه، میوان و بینگانه کانی به سهرچاوه ی کیشه کانی بزانت و چاوی هه لومهرجه ناله باره کانی ژبان نه بینی و ته نیا ته ماشای کږمەلنی مروّه بکات که به ته نگ بانگه وازه که ی تڅوه هاتون، که گوايه ده ته وی سنور و پانتایی ژبانی خۆت به پشوازیکردن له نه وانیر فراوان و ده ولهمه ند بکهیت و که چی ته نیا به وه ی به لاجار، به چاوی نرم، وهک لیقه و ماو ته ماشایان بکهیت، ولاتیان لیده که یته دۆزه خ و رۆحی مروّانه یان نازار ده ده ی.. میلله تنی، بۆخۆی له ههر بارودوخیکدا بیت، نه و خۆشی و نیعمهت و چینه نه بینی که له ناماده یی میوان و بینگانی ولاته کهیدا هه یه و نه و هه له نه قزو تیه وه بۆ پشوازی لیکردنیان، ده یی دوا ی شاره بهر کردن و تۆراندن و راوانیان، به چ پاساوێک شه رمه زاریه کانی خۆی دا بۆشی؟!

خواردنی بینگانان:

به رله وه ی باسی خوارنیک بکه م که تایه عکردوه به میوان و بینگانان، ده مه وی چیرۆکینکان له سهر خۆم بۆ بگێر مه وه که له سهره تای ژبانی په نابهرتیمدا به سهرمهات. نه و نه وهرۆ دره نگی بۆ جاری سه م له شاریکی داخارکدا و له ژووری مالنیکدا سه قامگیر بووم، ههستم به ماندوویی و برسته یه کی زور ده کرد، هه مووی سێ مانگ به سهر مانه وه مدا له و ولاته تیه ری نه کردبوو، که پاشان نه و ماوه به سه وه سیازده سا ل مانه وه و چوارده جار مالگواسته وه. به ريارمدا له نزیکترین فرۆشگادا شتی بکرم و له ماله وه دروستیکه م. بۆ یه که به جار له ده رگای فرۆشگایه کی زور گه و ره جوومه ژووره وه، هه ر له سهر ره فه کانی سهره تادا، قزو یه کی گۆشتم هه لگرت،

کيسه يهك پياز، خوي، رۆن، دۆشاوی ته ماته، شه ربه تيك و سه موونيكي دريژم پردايه و به به له به رهو کۆتايي فروژشگاکه چووم بۆنه وهی پاره که يان بدهم. له ماله وه و له مه ته خي خاوه غمالدا که بۆم هه بوو به کاری بهيتم، به دهم پاروو گرتن له سه موونه که، که وغه پيازجين و نه ختي رۆم له تاوه يهک کرد و تا پياز هه کان قرجان، قتويه کم له قتويه کان هه لچچري و گۆشه که ي ناویم کرده ناو تاوه که وه و سه ره که يم له سه ر دانا يه وه. تا به بخيرايي ناويکم به خۆمدا کرد، بيم ناوی گۆشه که وشکي کردوه. پارچه يهک سه مووم بېري و په رداخي شه ربه تم تیکرد و که وغه خواردني گۆشه سوور کراوه کم. پيموايه له شه شه مين پاروو، يان هه وه مدها خاوه غمال هاته وه که خانيک بوو، بېروپاي چه پ بوو، له ناوه راستي سيه کاني ته مه نيدا و به رپوه به ري لوتايخانه بوو. هه ره له ده رگاوه تينگه ياندم که بۆني خواردنه که مي کردوه و که هاته به ته خه که وه يه که سه ر به رهو قتويه هه لچچراوه که، که هيشاش له سه ر مينزي لای هه باخه که وه بوو، چوو. هاواري کرد: {نۆ... و... غيغارا)، واته: نۆي ريسوارا} و عوه که ي به رهو لای من هينا و به دهم پتکه نينه وه و وه که وه ي که تنيکم کرديني، به نه جي سه رنجي به رهو وينه يهک راکيشام که له سه ر قتويه که چاپکرا بوو، به يني نه وه ي ن پيشر لني ورد بوو پيمه وه، بيم: وينه ي سه ره سه گيکه!

ن زمانم نه ده زاني، شه رم بوم، هه رگيز سۆپه رمارکيت نه چوو بوم، که سه ،ده ناسي، ته مه تم که م بوو، نه زمووني خواردن دروستکردنم نه بوو، له ولات و نه لوتوریکه وه نه چوو بوم که سه گ و پشيله کانيان خواردني تايه تيان بدريئي. به له بوم، برسي بوم و ده ميست پيش هاته وه ي خاوه غمال خواردنه که مم لينايي مه ته خه که م چۆلکرديني.. به مه ر حال من غونه ي په نابه ريک بوم. تازه خه ريک بوو ، ولاتيکدا نيشته جي ده بروم وه که زۆر جياواز بوو له شوينه کاني ديکه ي جيهاني ن، ده ميست له دايک بيمه وه، بۆيمه وه، له ده رگام دا بوو، ده رگايان ليکړدو بوم وه تازه له ژوورمه بوم، له گه ل نه وان.. وه لي نازاد بوم، سه ره خۆ بوم، ده متواني يار بدهم و ته نانه ت خواردني سه گه کانيش بخۆم به يينه وه ي کهس نه مه م به سه رام و

تاوان و گوناھنك بۆ بئوسى.. ھەستىكردن بە دلتايەك بوو متمانەى منى بەو ولات
نەوئەندە پتەو كوردبوو، كە بىروام نەدە كورد ھېچ شتى ھەيى زىيانى بۆ مرۆفە ھەيى.. م
دالەدە درابووم، ميواندارى كرابووم، دلتياكرايوومەو ھەوى دەتوانم ناسوودە م
بۆيىم..

يىگانەكان چاوەرپىي سفرەى رازاوە ناكەن، ئەوان ھەر شتى دەستيان يىگانى و پتەو
دروستىكەن، دەپۆن. لىيانگەرى خواردنى سەگ و پشیلان پۆن، بەلام ناسوودەيا
مەشورن، ھەستى دلتيابوون و نارامبوونەو ھەيان مەژاكتن. ئەوان لىرە نىن بۆ نەو
شتىكەن لىنداگر بکەن، بۆ خراپکردنى پارک و شەقامەكان نەھاتوون.. كچە كاغا
ھەلناخەلەتتەن، ئەوان دەزانن كە ميوان، لەشورنىكى تر و ولاتىكى دىكەو ھاتوون
رەجاوى تايەتەندىەكانى ئىمە دەكەن. ئەوان تەنيا بەرگەى ئەو نىگايانەى ئىمە ناگر
كە بەھۆيەو بىر يانەدە ھەيەو، كە: ئەوان لە ئىمە نىن. موحتاجن، بەزەيمان پىيان
دەتەو، خىرمان پىكردوون.. نازاردانى ئەوان لەو ھەدا نايەمەو كە شورنىان نىب
شوقەيان نىب، خواردنى شىك و لەبار ناخۆن، نازاردانى ئەوان لەو پتەو دەستىدەكار
كە ئەو ھەستەيان لەلا دروستىكەن، لايكەم تا لىرەن، لىرە بەمالى خۆيان نەزانر
ھەستەكەن ئەوان لىرە زىايە و پەراويزن. ئەوان بەو نازار ناخۆن ئىمە لەود
شورەى چىشتخانەكانەو بىيىن و بۆخۆشان لەو دىو ھە چاوەزەقەيان بىت، نازار
ئەوان لەو پتەو دەستىدەكات كە تۆ ھەي پىشانەدەيت ئەو ناتوانى لىت نىزىكەتەو
پەنات بۆبەيتى بۆ نەو ھەي پىسارىكى زۆر سادەت لىكەت: (بىرورە، مەگەوت لە
ناو ھەيە؟)

بۆ نەو ھەي لە شورنىكەو دەستىكەين، بۆ نەو ھەي كە من ناسوودەيى بىەخىنە ميوان
يىگانە كاغان و بۆ نەو ھەي بىرمان نەچىتەو كە زىيانى خۆشان جورىكە لە پەنا بەرى
پەنا بۆردن و دالەدان، پىرستە بىر لە دروستىكردنى خواردنىك بەكەنەو. خواردن
مەرج نىب خۆراكەكانى لە ولاتى خۆماندا و بەرھاتەن، بەلام گرنگە شورنىدەت
ئىمەى پىرە ديار بى و تامى مەتبەخى ميواندۆستانەى ئىمە بدات.

کهواته له مال بجزره دهره وه و تا سر سووچی کولانه که تان برؤ کیسه یه که رونی، هر جزری بیت، بکره. ماکه رونی له به مادا خوار دینکی نیتالیه و نه مرؤ به جیهاندا ناسراوه. به تایه تی له دنیای په نابهراندا زؤر به کار ده هینری و رهنگه ه که مین خواردن که په نابهر فیری لینانی ده بیت، ماکه رونی بیت. کاتی تا کو ناستی بویست له ناو ناو و دووسی دلؤب رؤندا، کولاندت، له سووزگی بده با ناوه که ی جزریته وه. نه گهر زانیت زؤر کولاره، ده توانیت ریشینی ناوی ساردی پندا بکه ییت زندهوی پرؤسه ی کولانه که رابگری. له هه مان کاتدا نزیکه ی سینهد گرام گولنه هرناییتی سهوزت نیوه کولاو کردی و ته ماته یه که، کوله که یه که، په تاته یه که و پازنکت رد جنینی و له گه ل هندی سهوزی وشک و قارچکی جنراو، تیکه لیان بکه و بگری نه وایش که می به هه لمی خویان نیوه پشاو بن.. ده مهوی خواردنی به نابهران هم تامی کوی خوارنده کانی دیکه بدات و هم رهنگدانه وهی جیهانی رهنگاوره نگی وایش بیت.. له راستیدا نامهوی ده ستیشانی نهو داووده رمانانهت بز بکه م که له م وارده نی ده که ییت، به لاهم له گه ل خوی، یه کدوو بیهری وردی تیر، تامیکی نایاب و شته ها که ره وهی ده داتی.

ستا قایتک بهیته که بهرگی گهرمی بگری: هه ولنده نیوهی ورده جنراوی ته ماته و وله که و پاز و په تاته و سهوزه و قارچکه که، بکه ره بنکی قاپه که وه و سهرنه و بشدا ماکه رونی که ی تیکه، که هیشتا هالاوی لته لنده ستی. ناییت هیچ رشاری بکه یته سر و تیکه لته لدانی نیوی. پاشان نیوه که ی تری تیکه له که ی سهردا بکه و لیکه ری با بز خوی له سر یه که بنیشی.

ملاوه قایتک بهیته، دوو که وچک دوشاوی ته ماته، که می ناو لیمز، که می به مهارت، هری سوور، یان رهش، نیوهی توزی سووی سهوزه وات، که وچکی رووی هه نار، و سی که وچکی چنشت رونی زهیتون و په رداخ و نیوی ناوی کولها تووی تیکه و جوانی تیکه لیان بکه. (بوت هدی له هه لباردن و به کارهینانی نهو شتانه ی ناوم مان، نازاد بیت..). ده توانیت پیکشه وه قولیکیان پیده ییت. تا نه وانه توزی پیکه وه

ده کولنن، تږ گولنه قدرنايته کان له قايي ماکه روڼيه کهدا دابنۍ و پاشان تاماوه کولها توه کهي بکه به سردا. سري قاپه که بنيره وه و بيخه ره ناو ته باخه که وه، يا خود ناگړي کي کز کزي له ژيږدا بکه ره وه و لينگه ري با له گهل ده مکيشاندا، تاماوه که بچيږي. پاش ده خووله ک، خواردن ناماده به و ده توانيت له گهل سه مرون و زه لاته و زه پتون و ترشيات نوشي گياني بکه يت.

حه گايه تي نه ستيره ناسه دانمارکي و بازرگانه نيټاليه که:

له سهرده مي غوسمانليدا، کاتي بازرگانه نيټاليه کان ږنگه يان بهره و خوره لآت و شاري نه ستمبول کرايه وه، دايکيان چند کيسه يک ماکه روڼي و سپايگتي بڼ ل سندو و قه کانيان ده هاويشت، به و نيازي له تهنگانه دا فرييان که وي و له برستي ږزگاريان بکات. دانمارکيه کانيش هتا نيټاش، کاتي ده چن بڼ دهره وه و ولات چند ده سته يک ناني رهش، ناني جو، له گهل خويان ده بن. پرويان وايه نه و نان نارامي و هاوسه ننگي ناوسکي نه وان راده گري و له هندی تهنگانه وي وه کو سکچورد ده يان پاريزي. به لام نه وان خاوه يادوه ريه کي ناخوشيشن و له نه زموني زاناء نه ستيره ناس (توکيږ براه) هوه توقيون. توکيږ براه نه ستيره ناسيکي دانمارکي بوه و له سهر بانگه يشتي پادشاي نيټاليا داوه تي نه و لاته ده کري تاکو له مراسيمي به کاره ياني يکه مجاري ته له سکږېدا، به شدار بيت. له وه ده چي له سهر سفره وي پادش زوري خواردي و تهنگاويش بووې، به لام له بهر ږزي گونيگرن له وتاري پادشا مه جليه که، ددان به خويدا ده گري و ناچيت ده سته ناو بگه يه ني. وه ختي پادشا له خويندنه وه و تاره کهي ده پته وه و فرموي زانا ده کات بڼ کردنه وه مراسيمه که ته ماشا ده کهن له حه ژمده و نه نجامي دانه خندا گرتنه وه، نه ستيره ناس له حه وټ سالان راستنه وه و ږخوله کاني ته قيون!

به سهرهاتی بازارگانه نیالیه که زور له مه جیاوازه: حه کایه ته که باسی یه کنی لهو
 بازارگانه ده کات، که به بی مؤلته ماوه یه هاترته قهله مره وی عوسمانلییه وه و له
 گهره کیکی ته نگه بهری نهسته میوول دا، دلی خوی له گرزوی کچیکی چاومهستی
 توورکنه سهر ناوه و هیندهی نه ماوه عه پای فینسیایی فریادت و فیتی توورکی بکاته
 سهر... وهلی گری قوولاخکهر و جاسووس و گوزارشگهران به مهی ده زانن و
 دروست لهو مانگه شه وه دا، که نهو بۆ چهنده مینجار خهریکی لیانی ماکه رۆنیه بۆ
 خۆشه ویسته که ی، جه ندرمه و هه والنگر، زرمه ی له ده رگای هه لده ستین و به
 بالبه ستوویی و به بی نه وهی مؤلته ی بدن که وشه قه پتانداره کانیشی له پیکات، ده یه ن.
 کاتی کیزه ده گاته شونین واده ی خوی، ده بی نی ده رگا له سهر پشته، قابله مه له سهر
 ناگر داندراوه و شهرباب له وینده ری کراره ته دۆلکه ی دارینه وه و پیلاره کانی بازارگان
 له ویتان و که چی بۆ خوی دیار نیه. کیزه که نهو دیمه نه ی ده بی نی، هم دلی بۆ خوی و
 هم بۆ نهو بازارگانه کاکۆن لوولای په نای بۆ ولاته که ی نهو هینابوو، گهرمه به ی و
 بریار ده دات به دهم چاوه پروانییه وه، خواردنه که دروستبکات. له گه ل نه وه دا که
 ماکه رۆنیه که تیکه ل هه لده دات، جاروبار فرمیسکیکی کیزه ده که وینه قابله مه که وه و
 له گه ل هالاوی ماکه رۆنیه که دا، له په نجه ره برار و به ناو کۆلانی ته نگه بهری شاردا،
 بۆن و به رانه که ی ده گاته سهرای سولتان. سولتان داوا ده کات، نهو کابانه ی بۆ
 بهین که خواردنکی وه های دروستکردوه، بۆنه که ی لهوی له زیکری خودا
 خافلکردوه! کیزه ی به خوی و قابله مه که یه وه ده عیننه به رده می سولتان و نهویش
 به کاوه خۆ و له گه ل باری نی نه سرینه کانیدا، به سهرهاتی خوی و کوربه بازارگانی له بۆ
 ده سه لاتنداری ولاتی، ده گپرتیه وه. سولتان نه وه نده مهستی نهو حه کایه ته ی ده بی، بریار
 ده دات بازارگانه ی له گرتووخانه ی نازاد بکات و کیزه ی له سهرای خۆیدا بکاته
 سه رته باخ. ده لین له وکاته وه ماکه رۆنی و سپایگیتی به دنیایدا بلاو بوونه وه و ته نانه ت
 نهو قابله مه بهش که کیزه و کوربه بازارگان، خاوه نمال و په نابه ر، پشوازیکهر و میران،
 خواردنیان تیدا لیده نا، ماوه یه که له لای مسگهره کان ده ستاوده ست ده کات و دواجار

له یه کڼ له موزه خانه کانی نیالیدا، پاریراوه.. حه کایه ته که نه وهش زیاد ده کات و ده ئی: هوی زوری بهر هه مه پتانی ماکه روئی و سپایگیتی له نیالیا، ده گه پتیه وه بو نه و قابله مه یه که بهر ده وام وه ک کانیه کی به خو وړ و سحر اوی، ماکه روئی و سپایگیتی لپوه دپته ده ره وه..

خواردنئی رینماییکەر

له فهتازای خواردندا، ههروه کچۆن له فهلسهفی ژياندا، بهی ناوردانهوه له رۆلی رینمای و رینماییکەر، خواردنه کاغان پیاوه سووتین و ژيانه کهشان دهشیوئ. نهو کهسهی خۆی ههله پاجی و بهروانکه ده بهستی بۆ نهوهی خواردنیکمان بز دروسبکات، له گهڵ نهو کهسهی ژيانیک ژیاوه و نهزموونگه لیکی کۆکردۆتهوه، پتویسته قهدری نهو رینماییکهرا نه به زیندوویی رابگری که نه یانهیشتهوه چیشه کهی یاسووتی و ژيانه کهی لیشیوئ..

(رینماییکەر) به کهسی دهلین که ناراسته و رینماییمان دهکات، رینمای ههلبژاردنی رینگای راست و ناراسته کردغان به رهو نامانج و مه بهستی خۆمان. له ناین و کهلتوره کۆنه کاندای رینماییکەر، چ مرۆف بیت له شیوهی پتقمبهراندا، یان بالنده و نازهل و یشانه کان، بوونه وهریکه جینگهی متمانه. نهوهی شارهزا نییه و نازانی به رهو کاملا و کوئ بروات، نهوهی هیشتا به تهواوی دنیا و خۆی و دهووبه ری ناناسی و چاوی به گراوه تهوه، په نا بۆ رینماییکەر ده بات، یاخود چاو له نامۆزگاری و رینماییه کانی نهو دهکات. به لام مهرج نییه هه میسه رینماییکەر قازانج و بهرژه وهندی نیمه ی بوئ، بۆ مهیه رینماییکەر بهیوئ به ههله ماندا به ری و بۆی ههیه بهیوئ رینگامان لیئالۆز بکات . سه رمان لیئیکبدات. کاتی قایل، هایللی برای ده کوژی، جه نیدین رۆژ ته رمی راکه ی به کۆله وهیه، چونکه نازانی چی لیئیکات، چونکه رینماییکه رینکی نییه. هه زه رتی (نوح) بۆ نهوهی بزانی له کوئیدا وشکانی ههیه، پتویستی به رینماییکەر

ههیه. هه کایهت و نه فسانه کان پرن له رنماییکهری باش و خراب، هه نندیکیان یارمه تی کورهی عاشق دهدهن تا کو له بورجی قه لادا، شازاده خانمی دزراو بدوژته وه و بیاته وه بۆ مالی پادشا، هه نندیکشیان ته سلیمی قسه ی رنماییکهری خراب ده بن و رینگایان لیتیکده چی و هه نندیکشیان له سه ر قسه ی رنماییکهر کوتایی به ژبانی خویان دههین: فه رهاد له پتاوی شیریندا و مەم له عه ودائی زیندا..!

له دنیای مۆدیرندا، رنماییکهران زۆرن، هه ر له فالگره وه و قاوه گر وه کانه وه، تا نه وانه ی جنۆکه له سه ر و له شماندا ده رده کهن، به تیه پرن به پاراسایکۆلۆژیست و یۆگی و ته رو یجکاره کانی حیزب و ده زگا کانی راگه باندن و فه یله سووف و هه کیم و هاوړنکاغاندا.. وه لی من له م زنجیره ده دا ده مهوئ هه ندئ بېرۆکه ی خۆم سه بارت به دیارترین رنماییکهری مۆدیرنیه، واته مرووره کان، بجه مه روو. نه ری به راست نه گه ر له دنیای مۆدیرندا مروور وه ک رنماییکهرئ ناماده یی نه ده بوو، چلۆن ژباغان به سه ر ده برد؟ نه مه پرسیارنکه، کاتئ له وه لامدانه وه ی نریکده یینه وه، که له دنیای کلاسیکه وه به سه ر هاتی باس بکه ین، که پنهانده لئی نه گه ر له وده مه دا مروور هه بایه، گه وهره ترین تراژیدیای مرۆیی رووی نه ده دا.. به داخه وه، یه زدان ناسمان و زهوی و رووناکی و تاریکی خولقاند، رووناکی ناونا رۆژ و تاریکایی ناونا شه، به لام له بیری چو له گه ل موباحکردنی زاوژنی مرۆیه کاند، مرووریش خهلق بکات، چونکه ده بوو بزانی له هه ر شوئنی رینگاکان ده به دوو ری و له هه ر مالنیکدا هه شامات دروستبوو، پتۆستیمان به رنماییکهر ههیه. تکابه به وردی گوئ له م به سه رهاته بگره.

به سه رهاتی (نۆدیب پاشا):

یه کن له خاله گرنگه کانی نووسی سۆفۆ کلیس، گه وهره تراژیدی نووسی یۆنانی کۆن، نه وهیه که مرۆ له ناست چاره نووس و قه ده ری خۆیدا، هه یچ چاره یه کی نیه و ناماخی ژبان هه ر له سه ره تاوه دیاره. سه بارت به نۆدیبی پادشا، نه م چاره نووسه له پیش هاته دنیاو له دایک بوو نیه وه ده ستیشانکراوه: غه ییگۆی په رستگای (دولفی)

خه بهر له بږ دايك و بابي نژديي دهيتي، كه: (سروه ران، مندا ليكتان دهبي و رږزگارئي دي نو مندا له سهرې باوكي خږي ده به ريتي و دايكي خږي ماره ده كاته وه!). گرنا ه و تاوانيكي مهن به رينگاو هيه و نابي پادشا هه لوفرسه تي له ده ستبات. بږيه پينه جه رگي خوځا ده نين و له پتاوي بهر گر يكر دن له روونه داني گونا ه و تاوان، پرپار ده دن هه كه مندا له هاته دناوه، بيسر نه شوانان تاكو له قه له مړه وي پاشايه تي وه ده ري نين و له وينده ري بيكوژن، يانژي بهر له لاي بكن، باش له بريم نيه.. به هه حال، نه مه په كه مين هه ولداني مړوځه بو گورپني قه ده ري ناسماني نژديب. نه وان ده يانه وي به لا و گونا هي له خږيان دوور بځه نه وه، له كا تيكد ا چاره نووس و قه ده ر پرپاريدا وه نژديب عمو دالي قه ده ر و چاره نووسي ترا زيدا نه ي خږي پيت.. شوانه كان كور په له ي ده بن و هو له و جياو دو لانه ده بيسر نه شواني قه له مړه وي پادشا يه ك، كه مندا لي نيه و هه تا تيستي وه چا غكو رته. نه مه دووه مين ده ستپوه رانه بو گورپني چاره نووسي نژديب و رزگار كر دي. وه لي چاره نووس به دواي خږ تحقي ككر دندا و تل: نژديب بو ته قاره مان و له هيچ نا تر سي، روو به رووي نه ژديهاي حموت سر ده پته وه و نه ژديها مه ته ليكي ليدا ده هيتي، كه به ديون كدا، باس له نژديب خږيده كات: نه وه چيه به يانان له سر چوار پتان و نيوه روان له سر دووان و نيورانيش له سر سي پتان ده روا ت؟ نه مه سيه مين هه ولدانه بو بهر گر يكر دن له روونه داني چاره نووس، وه لي چاره نووس له رينگه ي نژديه وه بهر ده واه له سه فهرې وه ديهاي خږي. وه لاهه كه له سر زاري نژديه وه نه مه يه: (مړوځ: له مندا ليدا له سر دوو ده ست و دوو پي، له ته مه ني لا ويني و هه لكشاني ته مه نيدا كه به روا به خږبووني زياد ده بي ته يا له سر قاچه كاني خږي راده وه ست و له پر يشدا، و تر اي پنه كاني گورپاليكيش به ده ستوه ده گري). نه ژديها ته تسليم ده بي و قاره مان هه ننگاو نيكي دي كه له گونا ه و تاوانه چاره نووسا زه كه ي نزيكه كه وينته وه: دروست له و كاته يدا كه پاسه وانان و پادشا له راوي ده گه رپته وه، نژديبش ده گاته هه مان سي ريان: رينگايه كه بهر وه لاي راست، يه كني بهر وه لاي چه پ و نه وي ريش راسته ري. پر سيار

نەوھە کامیان دەپشدا پەرنەو؟ پادشا و دەستونەندەکانی برۆن و قارەمان جاوهری
 بیت، یاخود لە پشدا قارەمان بروات و کاروانی پادشای راوەستن؟ هیچان مل بۆ
 نەویژ نادەن، شمشیر رادە کێشێن، سوپا و قەراول و دەستونەند شەر لەسەر پادشای
 خۆیان دەکەن، پالەوانیش شەرکەری چارەنووسی خۆیەتی. قەدەر دەیاتەوێ:
 دەستونەند بەک بەک دەکوژێن، سەری پادشای دەپەرتێت، پاشماوێ بە ئۆدی بەرەو
 شاری (تیه) دەروات و لە رۆژی (باز) هەڵدانیدا، باز لەسەر شانی وی دەنیشێوێ!
 ئۆدی دەیتە پادشا و بەی نەرتی نەودەم، مأل و سامانی پادشای مردوو، دەیتە هی
 نەو. شازن دەیتە هاوسەری پادشای تازە و ولات لە تەنگزەیی بینادشایی رزگار دەین.
 وەجەیی نوێ و کۆن دەبنە خۆشک و برا، ولات هەست بە دلایی دەکا و شازنیش بە
 نارامی. وەلی شار وردە وردە لە بەلای تاغونێوێ دەگلی و مەرگ سینەر بەسەر
 ژیاپندا دەکات. غەییگۆ دەچنە پەرستگا و کە دینەوێ بەست و روو گرژ: نەو
 پادشایەیی لەسەر سێریانێ کۆژراو، (شا مینۆس)ی باوکی ئۆدی بروو،
 (جۆکاستەخان)، کە نیتێ ژنی ئۆدی پادشایە، لە هەسلدا دایکی خۆیەتی و
 مندالەکانیش... نێو بێلێن... گوناھ و تاوان روویدا، وەلی هیشتا چارەنووس بە کامی
 خۆی نەگەشتوو، ئۆدی بە دەستی خۆی جاوہەکانی هەڵدەکوێ و بەرەو نەشکەوتی
 تەنایی دەروات، لەویندایە قوناغی بیریی و گۆچان بە دەستی دەسپێدە کات و قەدەر
 بە کام دەگات.. ئۆدی دەچیتەوێ ناو تاریکایی، نەوھە قەدەر بۆیدەستیشان کردبوو..

مرور وەك ریتمايگەری دنیای مۆدێرن:

مرور وەك پێش، کە نێمە (پۆلیسی هاتووچۆ)یشی پێدەنێن و راستر بوو پێمانگوتبا:
 (پۆلیسی ریتما، ریتمايگەر)، دیاردە و پێشەیکێ مۆدێرنە و سەرھەلدانیشی بە پلەیی
 یەكەم پەپووەستە بەو گۆزێانە گەورەپووە لە بواری ھۆکارەکانی هاتووچۆکردندا، کە
 لەگەڵ شۆڕشی پێشەسازی لە ئەوروپادا ھاتنە ئاراو و لەویندا بۆیە کە بھار ھینزی
 بەگەر خەری ھۆیکەکانی گراستەو، لە ھیزی (با) و (پالەپەستۆی ھەلم) و (بازوو)ی

مروؤ و ناژلهوه، گۆزرا بۆ هیزی (مه کینه). بېگومان وهك (بۆل فیریلیز)ش ده نووسی:
 لهو گۆزانه دا ناییت رۆلی جەنگه کان و نهو خیزایه مان بیر بچی که جهنگ پیتی
 پیتتی. به پلهی دووه میس سه ره له دانی نهم ریتماییکه ره مۆدیرنه په یهسته به
 قهره بالعی شاری مۆدیرنه وه، که بېگومان له سه ر ناستی (کات)، پیتی به
 ریکه خسته وهی بهرده وام و له سه ر ناستی (شوین)یش پیتی به دابه شکردنی
 بهرده وامی شوین هیه له نیران نهو که سانهی بۆ هه میسه، یان به کاتی له شویتیکدا
 کۆده بیه وه. به مجۆره ش کات له دنیای مۆدیرندا، نهك کاتیکی سرووشی نیه، به لکو
 کاتیکه ده بی (رېکیه خهین) و (بیدۆزیه وه) و (دروستیکهین)، به هه مان شیوه ش شوین،
 جینگه به کی سه قامگرتوو نیه بۆ هه میسه له ویدا بیت، به لکو شوین له دنیای مۆدیرندا
 بهرده وام (دابه شکاروه)، (ده ستیشانکاروه) و (رېژه یه) و نه وهی نه مروؤ و له م ساته دا
 شوینی نیمه یه، له سات و رۆژیکیک دیکه دا بۆته شوینی که سانیکی دیکه. پشه ی
 مرووره کان، له سه ر نهم ریکه خستی کات و دابه شکردنی شوینه وه دروستبووه بۆ
 نه وهی نیمه ی ریتوار و نۆماد و کۆچهر، هه موومان کاتی خۆماغان بهرکه وئ و
 هه مروشان هه ستیکهین شوینی خۆماغان هیه، به بیه وهی نهو کاته وه ستاو و نهو
 شوینه نه گۆر بیت، ده نا ناتوانین (هات) و (چۆ) بکهین و له شوین و کاتی نه گۆری
 خۆماندا ده وه ستین. به مجۆره ش، مرووره کان ریتماییمان ده کهن بۆ نه وهی هه موو
 (هاتن) به کاغان به (چوون) کۆتایان بیت و نیمه بهرده وام بتوانین هاتوچۆ بکهین و
 نه وه ستین.

به له بهر چاوگرتنی نهو رۆله گرنگه ی نهم ریتماییکه ره له دنیای مۆدیرندا هه یه تی، با
 بیر له وه بکهینه وه و پر سيار بکهین: نه گهر له سه ر سی رپانه که ی، که ئۆدیب و باوکی
 پینگه یشتن، ته نیا به که مرووری لیده بوو، ناخۆ چۆن ناراسته ی بوون و دنیای مرووسی
 ده گۆزرا و نهو ریتماییکه ره ده بووه هۆی نه وهی نهو گونا و تاوانه رپونه دات و هیچ
 شتی ته سلیمی قه ده ری خۆی نه بی؟ ته نیا مرووری بهس بوو، بۆ نه وهی هه م له شکر ی
 پادشا و هه م غرووری پاله وان له لوتیه رزی خۆیان په شیوانکاته وه و سنورریکیان بۆ

داینی و بهینی رېنماییه کانی (هات وچو) رېنگه یان بدات، کامیان سه رها تېر و کامیان دواتر. رېنگه هر نه مېش، واته هه برونې رېنماییکه ران له سر رېنگاکان، جياوازی هره گرنگی نیران دنیای نیمه و دنیای کلاسیکی سؤفوکلیسی بیت، دهنه لهو بړوايه دام له رڼو زگاری نیمه شدا خه لکانیکی زور هه، نهک بؤ ته حقیقکردنی قهدهری خویان، به لکو بؤ سه پاندنی میزاجی شه عسی و غه ریزه ی خویان، نامادهن رڼو زانه له سر شه قام و رېنگاکان به عه قلیه تی پالنه وانانه ی تودیب و غرووری سووپی پادشاکانه وه، رڼو به پرووی په کڅ بڼه وه و خویان و نیمه ش له پتاوی خیرایی و رڼو حی کڅېر کئی خویالدا، له خویندا بگه ووزین.

ناماژه کانی رېنماییکه:

مروور، وهک رېنماییکه رنکی مودیرن، له رېنگه ی دووچوژ ناماژه وه رېنمایمان دهکات: ناماژه کانی دهستی و نهو ناماژانه ی دریز کراوه ی دهستی نهون، بؤ غونه: تابلو و نایکون و نیشانه کانی سر جاده و رېنگاوبان. دهستی مروور و جووله کانی مانا به خشن، دهست له پشه ی رېنماییکه ردا زمانیکی تاییه ته، که نه گهر به هه له به کار هات، ناژاوه دروسته بیت و نه گهریش به هه له تیگه یشتین، سه رپنجی و کاره سات چاوه رومانیمان دهکات. ده توانین ناماژه کانی دهستی مروور ناوبنن زما نی راسته قینه و تابلو و نیشانه کانی سر جاده ش ناو بنن زما نی مه جاز. رېنگه مرووره کان نهو مرقانه بن که سویندیان خواردووه هر گیز دهستی خویان به هه له به کار نه هین، واته هر گیز بېمانایانه ناماژه به دهستیان نه کهن، چرونکه نهوکاته نیمه ی رېواران و شؤفیره کان به هه له ته نویلی ناماژه کانیان دهکین و به هه له لیکنه حالپوون رووده دات. ناماژه کانی دهستی مروور، هیچ نین له نیشاندانی ناراسته ی گه یشتن به شوینی مه به ست و له دلیا کردنه وه مان له وه ی که ده توانین به سه لامه تی بگین. ناماغي نیمه له هاتوچو و سه فدر چیه، نه گهر گه یشتن به شوینی مه به ست نه یی؟ به لام چوینتی گه یشتن به شوینی مه به ست بریبه له سه لامه تی. به مجوره ش په کم ناماژه ی مرووره کان

نهويه به که پیمان بلین: بهم ناراسته‌یده‌دا و لهم کاته‌دا و بهو خیرایه برزیت، سه‌لامه‌تی له چاره‌روانیت‌دیه. نهو، وه‌کو سیمایه‌کی مؤذیرینه بیرمانده‌خاته‌وه، نه‌زمونکردنی ژیان له‌ناو ماشین و نۆتومیلدا، خۆدانه ده‌ست خیرایی و ریسک و مه‌ترسیکردن و موغامه‌ریه، وه‌لی نه‌م نه‌زمونکردنه‌ی ژیان به‌ده‌ریش یه له دلتیاکردنه‌وه و متمانه‌کردن، نه‌گه‌ر ره‌چاوی ریتمایه عه‌قلانیه‌کاغان کرد. مؤذیرینه نه‌زمونکردنی ناچارایانه‌ی ژیان له‌ناو خیرایی و تیزره‌ویدا که ده‌توانین به‌هۆی ریتمایه عه‌قلانیه‌کانه‌وه جله‌وی بکه‌ین، نه‌ک به‌هۆی میزاجی شه‌خسیه‌وه. میزاجی شه‌خسی بیرکردنه‌ویه‌کی هه‌رزه‌ییانه‌یه، بۆیه کانت پینشمه‌رجی رۆشنه‌گری به‌وه ناو ده‌برد: پزسته مروفه‌ی خۆی له‌وه هه‌رزیه‌یه رزگار بکات که به‌هۆی به‌کار نه‌هیتانی عه‌قله‌وه دووچاره‌ی بووه. مروور نه‌و زمان و نوینه‌ره‌ی مؤذیرینه‌یه که بیرمانده‌خاته‌وه، ئامانجیک و کۆتایه‌ک لهم سه‌فه‌ره‌دا هه‌یه، به‌لام ته‌نیا به‌هۆی ره‌چاوکردنی نامازه‌کانه‌وه به‌سه‌لامه‌تی ده‌گه‌یه نه‌و کۆتایی و ئامانجه.

خیرایت که‌مه‌که‌ره‌وه!

(خیرایی) سرووشی دنیای مؤذیرن و یه‌کتی له‌کێشه‌کانی مؤذیرینه‌یه. هه‌روه‌که‌چۆن مروفه‌ ناتوانی خۆی له‌فه‌رمانی غه‌ریزه‌کانی رزگار بکات، ناواش مؤذیرینه ناتوانی خۆی له‌خیرایی جیابکاته‌وه. عه‌قلانیه‌ت له‌زۆر روه‌وه سیمایه‌جوانه‌که‌ی مؤذیرینه و خیرایی سیمایه‌ترسناکه‌یه‌تی! خیرایی په‌یوه‌سته به‌کۆنترۆڵنه‌کردن و سنووریه‌زاندن و متمانه‌کردنی ته‌واوی مروفه‌ به‌مه‌کیه و ماشینه‌کان. به‌لام نه‌زموونی مؤذیرینه نه‌وه‌ش ده‌رده‌خا، له‌هه‌ر شوێنی خیرایی زیاده‌یکرد و کۆنترۆڵ نه‌کرا، توندوتیژی و زیانلێکه‌وتن و مه‌ترسی زیاد ده‌کهن و حیکمه‌تی پرس‌وپرا، له‌گه‌ڵ نه‌هوانیه‌ی برون، راویژکردن و هه‌ستکردن به‌جیهانی ده‌وروهر، که‌مه‌یه‌یه‌وه و له‌نه‌جایی نه‌مه‌شه‌وه، دیاره‌گه‌لی وه‌ک ته‌نایی، مالیخولیا و سه‌رگه‌ردانی به‌وه ده‌ستین.

رېنمايکهري مۇدېرن بهيرماندهخاتهوه، که خيږاي کوشندهيه، مهرگ دوانهغجاي
 خيږايه، بهلام مهرگ نامانجي ژياني مروقي مۇدېرن نيه. مروقي مۇدېرن دهيهوي له
 ژيان بهردهوامي و زوريش بير له مردن نهکاتهوه. لهگهل نهوهشدا مروقيکي خيږايه.
 بويه رېنمايکهري خيږايي نيمه دهستيشان و کۆنرۆل دهکات: بۆت نيه لهه شقهامادا
 لهوهنده زياتر بهازووي، (خيږاييت کهمکهروهه، مهترسي لهريډايه.)! بهيجورهش ژياني
 مۇدېرن چهنده غهريزه و حهزه تايهتيهکان نازاد دهکات و چهپانديان لهسر ناهيلتي،
 نهوهندهش چهپاندن لهسر نهو بارودوخه تايهتيانه دروستدهکات که له پانتايي ژياني
 هاوبهشدا بهنهغجاي دهگهيهنرين. مۇدېرنه نازادمان دهکات له ژووره تايهتيهکهي
 خۆماندا، چۆن رهفاري دهکين و غهريزه کاغمان بهتالندهکينهوه، وهلي ريگهمان پندادات
 له ژووره گهريزه که تايهتيهکهماندا (واته له نۆتميلهکهماندا) به نارهزووي خۆمان
 رهفاري بويتين. ليرهده عقلائييهت سنور بۆ غهريزه دادهني و غهريزه لهلايهن
 عقلائييهتوه به نامازهدان بۆ ژياني هاوبهش، کۆنرۆل دهکري. پويسته مروور ريږي
 نهوهمان لينگري که نيمه لهناو نۆتميلهکاني خۆماندا، لهناو سنوري ژياني تايهتي
 خۆمانداين، وهلي پويسته نيمهش لهوه تيگهين: با نيمه لهناو مالي گهريزه و
 سنوري ژياني تايهتي خۆمانداين، بهلام له (شوين) تايهت بهخۆماندا نين.
 شقهامهکان ولاتي سهفهي نهو ريوارانه که بهپي رېنمايهکان بهسرياندا دهريون و
 دههاژوون، نهوانهي گوئي به نامازهدان نادهن ناتوان بگهنه کوتايي سهفهرهکيان و
 بهسهلامهتيش ناگهن..

کهواته دهتوانين بهرسين: چيه نهو بههايي وادهکات مروورهکان لهسر جاده و
 شقهامهکان، لهو قرچهي گهرما و سهرمای زستانانهدا، بهو دهوامه زور و موچه
 کهمهبانوه، بهو ههمو گووشاري شؤفيري وهزير و مهسولهکان و بهدمهستهکان
 دهپخنه سريان، بهردهوام به پتوه بن و بهدهست نامازهدان بۆ بکهن، تا کامان
 پهکهجار بهريون و کي له دواييدا؟ نايامروورهکان نايانهوي جاريکي ديکه شهري
 نيوان نؤديب و لهشکري پادشا رووبداتهوه؟

به بروای من، مروور وهك ریتمايکه ریتك له ژبانی مۆدیرندا، بزائیت یان نا، به پله ی
 یه کم ندرکی نهو به (شون) مان به سهر دابهش بکات و پیمان بلن هیج شونن به تنیا
 و بز هه میسه هی لیمه نیه. مرووره کان وه بیر خه ره وه ی خالیکی جه وه هریانه ی
 مۆدیر نیته: دابهشکردنی شون و پژه ییرونی له زای ژبان و هازووشن و سه فر. نهو
 که سه ی له ناو نۆتۆمبیله که ی خویدا وا بیر بکاته وه، شه قامه کان تنیا هی نهو،
 مروفتیکه به عه قلییه تی سو پای پادشا و غرووری پاله وانانه وه، ده یوئ تاوانیک بکات.
 نامازه کهر نهو که سه یه که نای بهینن تاوان رووداته وه، چونکه نامازه کانی نهو
 نامازنه به ئاراسته ی گه پشته مه به ست و به سه لامه تی گه پشن.

خواردنی قایمه به مرووره کان:

پشه ی وه ستان له سه ر جاده کان و ریتمايکه ریتك و کۆنرۆلکردنی خیرایی، پشه یه کی
 زۆر زه حه ته. من هه موو جارن له م وه رزه گه رمه دا و له ناو نۆتۆمبیله که مه دا، کاتن
 به به رده می ریتمايکه ریتكدا ده هازووم، ته ر یقه ده به وه. بیر مکرده وه: له زنجیره ی
 فه نتازای خواردندا ده توانم پشباری چ جو ره خواردنیکی تایه ت بز ریتمايکه ران و
 به تایه تی مرووره کان بکه م؟ دوای بیرم که وه ته وه: نه وان به زمانی نامازه و
 ده سه کانیان ریتمايمان ده کهن، هه ر پشبارن سه باره ت به وه ی ده سه کانیان به شتیکی
 دیکه وه سه رقائ بکه ی، جگه له نامازه کردن بز شۆفر و رپواره کان، به مانای
 دروستکردنی ئالۆزی و پشکدادن دیت.. که واته باشره نه وان به خواردنه وه سه رقائ
 نه که ی، وه لن دوای بریارمدا ناکرئ مروؤ له زنجیره یه کی ئاوادا، که هه مووی
 باسکردن و ستایشکردنی نیعه ته کانی سرووش و یه زدانه، دۆعکانی گیرا نه ی.
 بزیه له جاتی خواردن دروستکردن، دۆعام بز کردن و خه وم لیکه وت. له خه وغدا
 بینیم:

یه که م: حکومه تی هه ریمی کوردستان وهك یه که م ئیداره ی سیاسی له جیهاندا بریاری
 دابوو: دوو (میم) بز مرووره کان دابینکات: (میم) یه که م په یه وه ست بوو به

(مروجهی زیاتر) بۆنوهی مرووره کان بتوانن وهك هەر بهنده خودایه کی دیکهی نهم ولاته و له کامه سهیرانگه و چیشتهخانه دا بیانهوی، مال و مندالی خۆیان بانگهشست بکهن و چیان بوی بیهۆن.. (میم)ی دووهمیش په یوه نندیی هه بوو به بریاری که مکردنهوی (ماوهی وهستانی مرووره کان) له سهر شهقامه کان..

دووهم: بینم مرووره کان سهرووسه کرتیان نهوهنده له گهل شۆفیر و ریتواره کان خۆش بیوو، نهوهنده به ریتزه وه، کابرای سه ریتچه کهریان له جۆری سه ریتچه کهی تیده گه یاند، شۆفیره کان له ریزدا ویتا بوون تا کو گوی بۆ ریتمایه کانیاں بگرن و بۆ یادگاریش بیت، مۆزیکیی سه ریتچه کردن له مۆله ته کانیاں بدری!

سیهم: له خهونه کهمدا و له فیستفالی سالانهی ریتمایه کردنی هاوولاتیاندا، گویم لیبوو به ریتزه بهری گشتی ریتمایه کردن و هاتوو چۆزی کوردستان، به وه بهری خۆش حالیه وه، له پشت مایکرو فۆنه کهوه و له بهردهم مه حشری له وه زیر و شۆفیر و رۆژنامه نووسدا هاواری ده کرد: (نه مسال یهك تاقه سه ریتچه کردیش لهم ولاته دا رپوینه داوه، جگه له سه ریتچه کردنی نووسه ری، که گویا له و کاته دا له جرای سووری داوه، که سه رقالی فهنتازیا لیدان بووه به خواردن دروست کردنه وه). پاش نهوی کۆکه به کی نهرمی لیتزا، به یتکه نینه وه نهوهشی زیاد کردو گرتی: (کاتی جاسی سه یاره کهی پتاده ده نه وه، ریتمایه که ره کهی نیمه به بۆنی رازیا نه و میتخهك و ته ماتهی خۆشه ویستی، مهست ده بی و مۆله ته کهی لیه و نه نا گری..).

هیشا له خهونه کهمدا بووم، که گویم لیبوو دانشتوانی مه راسیمه که دایانه هاره ی تریقه و یتکه نین و قافا لیدان. ههر نه وهنده فریا که وتم، که بمر کرده وه با دۆعایه کی دیکهش بکه م: خودایه تا کو خه بهرم ده بیتزه وه، یه کی، ته نیا یه کی له و خه وانه م هاتیه دی و فهنتازیا کهم پانه سووتای..

خواردنی مندالانه

(مندالېي) و (مندالانه)!

هندئ له كږمه لگاكان و كهلتووره كان باشر و زووتر له منداله كان تېده گڼ و هك له هندیكي تریان. نیمه له كږمه لگا و كهلتوورېكداين كه مندالېي خومان به بېرده وامي به كږله و په بهینه و په بتوانين مندالانه بږين. باسی گورانې جهسته يه كان ناکم، كه به هڅيانه و ده ننگمان گرډه يي و موو دهرده كهين و نوزگانې كاغان كه مين گه شه ده كهين، بهلكو باسی نهو رڅه مندالانه يه ده كه م كه ده يه وي گه شتي هم ده جوړ به جيهاندا بکات و پرسیار بکات و سه ما بکا و فير يي. نه و په يي نیمه پير و په ككه و ته ده كات، گرېووني دهنگ و كږمانه و په پشت و چاوي كږبو نيه، بهلكو نه بووني نهو نازادي و سربسته يه كه مندالېي مړوۍ له پڼگه يه و په خوی دهرده بږي.

زورچار كه مړوۍ ده يي له سهر شتي كه نه و نه هيني زور خوماني بږ ناره حهت بکمين، تووړه ده يي و مانده گرئ، په كسر مندالېي كاني نهوت بير ده كه و نه و په كه پېوون له ده ستېره دان و مانگرتن و تووړه يي. بږيه مندالېي و هك غه ريزه يي نړوس و خڅه ويستی بږ ژيان و ايه، نه گهر به ناراسته يي سرو شتيانه يي خڅيدا نه رږيشت، هله ده گه رپته و په بږ مږ گلوستي و شه رانگيزي. مندالېي و هك نيه يي خودايه كي خڅر خواز و هه ايه به جيهان، كه ده يه وي له پڼگه يي په يام و په يام به كانيه و په چاكسازي له هه لومهرجي گوزهراني مړوۍ كاندا بکات، به لام مړوۍ كان خويان ده به رينگر له بېرده و ده ديهاتي نه م نيه ته دا و ليره شه و له غيايي نهو چاكه خواز يه دا،

جيهان پر دهبي له بدهبختي. مندالي ياسايه كي نه گوري هديه: ته نيا له وه ديهان و بهرجه سته بونى تمواوى خويدا كامل دهبي.. مندالي واته منداليون و مندالانه ژيان و مندالانه مانه وه. هر ريگر و ده سخته ناهو وهى نم ياسايه به تيكشكاندنې رځي مندالانه تمواو دهبي..

زورن نو مروفانهى له ژياناندا به زوربهى خواست و ناواته كانيان گه پستون، به لام بهر دهوام به دواى شتيكى نادياردا عمودالن.. نو شته (مندالي) خويانه، چونكه نه وان هر گيز مندالي خويان به تمواو وتي نه ژيان. نو مروفي مندالي خوي نه ژيان، دياره (قوناغى مندالي) خوي تپه راندوه و له ده ستي ده رجوه، وهلى هر گيز شيواى (مندالانه ژيان) له كيس نه چوه و هر نه مېشه نومېدې ده خاته دلمانه وه بۇ نه وهى له ژياندا به تمواوى سرگردان نه بين. ژيان، وپراى گشت كوزانه كانى، هميشه ده رفه تيكي تيدايه بۇ منداليون وه، ده رفه تيك دهبي بوخومان بېر خستين.

ده موى هر له سهره تاوه نو راستيهت به بېر بهنمه وه، كه ده لى: به پتجه وانهى قوناغكانى (لاوتى و هرزه كارى و پرى) يه وه، مندالي قوناغ نيه. مروډ له سوړى ژيانى خويدا يه كجار به (قوناغى لاوتى و هرزه كارى و پرى) يدا تپه دهبي، وهلى بۇ هميشه ده توانى به مندالي بمپته وه و به مجورهش له قوناغ جياوازه كانى تمه مندا، (مندالي گه بځانه) و (مندالي هرزه كارانه) و (مندالي پيرانه مان) هديه، به لام (مندالي مندالانه) شتيكه به بهر دهوامى ده ميتى و كوتايى پتايهت. به مجورهش، نو كومه لگايانهى مندالي وهك قوناغى له تمه مندا ليكه ده نه وه، كومه لگاي مندالكور و مه تر سدارن، چونكه له ويدا مندالي ماوه يه كي كورتى تمه منى مروډ ده گري و نيدى به سر ده چى و كوتايى پنده هيرى، له كاتيكا مندالي نهك هر قوناغيك نيه له تمه من، بلكو دوخيكى بهر دهوامى ده روونى و رځيه لاي مروډ.

مروډ به ناسانى ده ست له مندالي و ژيانى مندالانهى خوي ه لنگري، له گه ل گزپاني قوناغكانى تمه من و جيپشتى (قوناغى مندالي)، نو به زور شيواز بهر دهوامو وه بۇ نه وهى له ناستد رځي و معنه ويه كه يدا مندالانه بۇ.

له ده‌روبه‌ری ته‌مدنی سڼ سالانه‌وه، عهدالبوونی منډال به دواى ناسیڼی جیهاندا به‌شیوه‌به‌کی جیدیتړ ده‌ست پنده‌کات و له دڅخې سه‌رسوورمان و ټینیکردنه‌وه، ده‌که‌وینته دڅخې پرسپار کردن. پرسپار سه‌باره‌ت به هم‌مو شتی له نیوان زه‌وی و ناسماندا و لیږه‌شموه بیخاناترین شت شوین به مانادارترین و قوولترین شت چولنده‌کات! . سه‌رسوورمان و عهدالبوون هیچ سنورئ نانسئ و هیچ شتی نه‌ خوی له ده‌سلاتی پرسپار رزگار بکات. هر نالیره‌شدایه و له‌م قزناغه‌دا که چالاکیه هر نه‌ریه‌کانی وه‌کو گوزانیگوتن، یاریکړدن، سه‌ما، وینه‌کیشان، هم‌ویرکاری و چالاکیه زه‌یینه‌کانی وه‌کو ورینه‌ وریکړدن، له‌به‌رخ‌وه قسه‌کردن و هر جولته‌به‌کی دیکه‌ی جه‌سته‌یی و لاس‌یکردنه‌وه، به چرپی ده‌ست پنده‌کهن. نه‌گهر منډال له‌م قزناغه‌دا نه‌چه‌پیتړئ و سه‌رکوت نه‌کړئ، به‌لکو رېنومایی بکړئ و پشتیوانی لیکړئ و بواری خو ده‌رپرینی بڼو بره‌خسئ و له جباتی سزادان و ته‌ریق‌کردنه‌وه و رووشکاندن، پاداش بکړئ و هانبدړئ و گفتوگوى له‌گهل بکړئ، نه‌وه هرخوا ده‌زانی منډال چن‌دین شیوازی خو ده‌رپرین ده‌دوژته‌وه. نه‌و مرؤفانه‌ی هم‌میشه به‌دواى منډالئ خو یاندا ده‌گه‌رین، له منډالیدا رېنگری گه‌وره و ټیکشکینه‌ریان له‌به‌رده‌مدا بووه.. بڼه‌ چنده‌ سرووشیه مرؤف منډالئ خوی له قزناغی ته‌مدنی منډالاندا زیایی، نه‌ونده‌ش سرووشیه له قزناغه‌کانی پاشردا بڼی بگه‌رئ و تامه‌زرؤی یت و نه‌زموونی بکات..

یه‌زدان کاتی ناده‌می خه‌لق‌کرد، منډالئ خوی لینه‌ندبووه. ناده‌م وه‌ک یه‌که‌مین کس هاته دنیاوه که نه‌یده‌زانی منډالئ چیه و یه‌کسر به‌ گه‌وره‌یی و له قزناغی کالمبوونی خویدا نه‌فریترا. نه‌و ده‌یتوانی ناو له‌ شته‌کان و بوونه‌وه‌ره‌کان بڼئ و (نه‌وه‌ی نه‌و ناوی بڼو ده‌دوژیه‌وه، به‌و ناوه‌وه بانگ ده‌کرا..). به‌مانابه‌کی دیکه، ناده‌م منډالئ وه‌ک قزناغیکی ته‌مدن نه‌زمون نه‌کردوه، وه‌لی وه‌ک بارودوخینکی ده‌روونی، منډالئ شتک بوو ناده‌میشی عهدال و پهلکیشی خویکړد: ناده‌میش وه‌ک هر منډالئ نه‌و شته‌ی له‌ لا شیرین بوو که دایک ویاوک له منډالئ قه‌ده‌غه ده‌کهن. نه‌و به‌دواى

میوهی قه‌ده‌غه‌کراودا گه‌را و خورادی و به‌م‌ش سه‌ماندنی که‌ خاوه‌ن رۆح‌یک‌کی
مندالانه‌یه و توانای گه‌را‌ن و سه‌ری‌چی و نه‌زموون‌کردنی شته‌ یاساخه‌کانی هه‌یه..
به‌راستی نه‌وه رۆحی مندالانه‌یه مرۆف و الێده‌کات بگه‌ڕێ، عه‌ودا‌ن بێ، فێر‌بێ و
نه‌زموون کۆ‌بکاته‌وه و به‌رده‌وام رێک بکات..

نیشاس ناسان نیه مروۋە مندالانە بژی.. له کۆمه‌لگای نێمه‌دا جگه له‌وه‌ی قوناغی مندالی زۆر کورته و مندالبون هاوشانه به‌یه‌ك دنیا عه‌یه و که‌م و کوپری و چه‌وسانه‌وه، ناواش مندالانە ژیان، باج و سزای خۆی هه‌یه.. به‌لام له‌وه‌ ده‌چنی ترسی هه‌یج سزا و باجێك نه‌توانی رێگه له‌ رۆحی مندالانە بگرێ و نه‌هێلنی ژبانی خۆی بژی. لێره‌شه‌وه ده‌توانین ب‌لێن: مندالی وه‌كو قوناغێکی ته‌مه‌ن پیره له‌ ترس و س‌ل‌گ‌ردنه‌وه و چه‌پاندن، به‌لام مندالی وه‌كو بارودۆخێکی ده‌روونی و رۆحی پیره له‌ بویری و ده‌قش‌کاندن و ر‌ه‌ت‌کردنه‌وه. ئه‌وه‌ی قوناغێکی ته‌مه‌ن لێمانی زه‌وته‌د‌ه‌کات و تیا‌ماندا ده‌ب‌چه‌پێتی، بارودۆخێکی رۆحی و ده‌روونی به‌ر‌گر‌ی لێ‌ده‌کات و ده‌یه‌وێ به‌ده‌ستی به‌یتیه‌وه. نێمه، یان نه‌وه‌تا له‌ قوناغی مندالی خۆماندا ده‌مرین و کۆتاییمان پێ‌دێت، یاخود بۆ هه‌میشه له‌ بارودۆخی مندالان‌ه‌ی ژياندا بو‌یرانه یاری و سه‌ما ده‌که‌ین و خۆمان ته‌س‌لیم‌ی فه‌ت‌ازیا جو‌ره‌به‌جو‌ره‌کان ده‌که‌ین: فه‌ت‌ازای هونه‌ر، فه‌ت‌ازای نه‌فسانه و حه‌کایه‌ته‌کان، فه‌ت‌ازای یاری و وه‌رزه‌ش‌ه‌کان و دوا‌جار فه‌ت‌ازای خواردن..

منذ الآن خواردين:

مندال بو نووهریکی بخوره، نمو جگه لهووی که خواردن بز تیری و له برسییه وه دهخوات، ناواش خواردن بز نمو لهو قزناغه دا چێژ به خشه. بزیه هه موو شتی بزوی هه به له روانگی مندال وه، بیهته خواردن و وهك خواردن بنوارپه هه موو شتی که دهتوانیت به پهنجهی دهسه کانی، بیخاته ده مییه وه! (دهم) له قزناغی که ته مهنی مندال دا، هیچ نیه جگه له ریگایهك بز ناسینی دنیا و شهکان. مندال برسی بێ، یان تیری،

هەر شتێکی بەرچاو بکەویت، دەبیات بۆ دەمی، چێزی دەکات و لەوێرە دەبناسی و لەلای خزی تۆماری دەکات..

بۆیه، بۆی هەیه هەموو شتی که منداڵ بتوانی لەڕێگەی دەمیەوە بناسی، وەك خواردنی منداڵانە تەماشای بکە، وەلی ئەوێ من لەم زنجیرەیدا مەبەستم ئەوێه که چۆن نێمی گەورەسالی، لە مانای (خواردنی منداڵانە) تێگەین. خواردنی منداڵانە دوو مانای سەرەکی هەیه، یەکەم بەمانای خواردنی دیت که بۆ منداڵ شیاوه و دەتوانیت بە ئاسانی ببخوات و لە پرووی تەندروستیەوه پێوستی پێتهی. دووهمیش بە مانای (منداڵانەخواردن) دیت.. ئەوێ یەکەمیان پێوستە خەمی دایک و باوک و وەزارەتی تەندروستی و لایەنەکانی چاودێری منداڵ بیت، وەلی منداڵانەخواردن پێوستە خەمی هەموو ئەوانە بیت، که سەرۆکەریان لەگەڵ منداڵدا هەیه، هەر لە باوانەوه تا کو مامۆستای دایەنگەکان و پەرورەدەکاری باخچهکانی ساوایان و هتد.

لە مانای چەمکی (منداڵانەخواردن)دا، مەبەستم بەرجەسته کردنی خواردنێکی تایبەت نییه، چونکه بۆی هەیه هیچ خواردنی لەئارادا نەبیت. نێمە زۆرجار منداڵان دەبینن، وای پێشاندەدەن ناندەخۆن، یەكێری بانگهێشت دەکەن و نێمە داوێدەکەن بۆ ئەوێ بەشداریان بکەین، بەی ئەوێ هیچ خواردنی لە ئارادا بیت. ئەوان (وێهەیه پێشاندەدەن) و دەیانەوێ نومایشی شتیکمان بۆ بکەن، که ئەنا لە فەتەنازیای خۆیاندا هەیه و پڕە لە دەلالەت سەبارەت بە حەز و ئارەزووی ئەوان بۆ ژیاڵیکی کۆمەڵایەتیانە و هەر وەزێانە. زمانی ئەو (پێشاندان) و (باریکردن) و (گالشی ناخواردن)ـه، زمانیکی لیستەارییه، که مەبەسته کهی زۆر زیاتر دەروای ئەوێ نایان لەگەڵ بخزین. ئەوان بەو کارەیان دەیانەوێ لەگەڵیاندا بین، پێکەوێبین، لەلایان بین و بەجێیان نەهێلین و وەکو خۆیان منداڵ بپێنەوه و منداڵانە بژین.

ئەم زمانە، زمانی فەتەنازیای زمانی سەرەتایی ژیاڵی رەگەزی مەروڤه، زمانی ئەو یەکەمین هۆزە مەروپیانەیه که مێژوو و دیراساتی مەروڤناسی، وەك یەکەمین هۆزە کۆمەڵایەتیەکانی دنیا پێشان ناساندووین و فەیلەسووفەکانی بەو ئەنجامە گەیاندوو،

که مرؤف وهك (بوونه وهرىكى كۆمه لایه تی) پێناسه بكهن. له راستیدا ده بوو بیانگوتبا: (مرؤف له بارودۆخى منداڵانهى خۆیدا بوونه وهرىكى كۆمه لایه تیه)، چونكه نهو كاتهى مرؤف منداڵى خۆى بیرده جێتهوه، هیچ نیه له بوونه وهرىكى كۆمه لگا تێكدهر زیاتر، تهنا ته مرؤف تاقه بوونه وهرىكه به وزه به كى نهوتۆى خۆوێرانكردهوه، كه رهنگه سروشت له بهرامبهر ئهم وزه خۆوێرانكهره دا بارودۆخى (منداڵانه ژيان)ى وهك سروپهرىك بۆ مرؤف داهێنايت. چونكه تهنا منداڵانه ژيانه كه ناھێلێت ئێمه به ناسانى خۆمان وێران بكهین.. ئهم قسه به به دوو به لگه ده كهم. یه كهم: له ناو بوونه وهره كاندا تهنا مرؤف قوناساغى منداڵى و بارودۆخى منداڵانه ده ژى. ئازهل و زۆرىسهى بوونه وهره كانى ديكهى جیهان نه قوناساغى منداڵیان هه به و نه نهزموونى منداڵانهى ژيانیش. تووله ماری كه له هێلكه ده جوو قى دێته ناو جیهانى درن دایه تیهوه: یان ده خوورى و یان ده بێ بخرا و پتوهدات. كاتى به سهر زهوشدا پێچاو پێچ دهروات، نهوه به مانای نهوه نیه له بارودۆخى تووله ماریانه و فهرخه بى خۆیدا دلى خوشه و سهما دهكات، بهلكو یان ده ترسێ یاخود بهدواى نێچیرێكدا دهخشی. دووهم به لگه نهوهیه: كه درنده ترين درنده، تا نهو كاته درنده به كه غه ریزه كانى تیر ده بێ و لهوه دوا هه مورو ناسك و سنگه كهوى دنیای بۆ دابن، به لايدا ناچى.. بۆیه نهوه تهنا مرؤفه كه وزهى خۆوێرانكردن و نهوانێ وێرانكردنى بێسنوره.. له بهر نهوه كاتى باسى منداڵى و منداڵانه ژيان ده كهین، مه به ستمان تهنا ژيانى مرؤفه، چونكه تهنا نهو بوونه وهره پێوستى به رینگریك هه به تاكو سنوور بۆ وزه خۆوێرانكهره كى دابن.. تهنا مرؤف پێوستى به منداڵبوونهوه هه به.

بایتمه وه سهر باسه سهره كیه كهم: منداڵان بهو داوه تكدردن و خواست و گه گه نای ناخواردنه یان، و بستی خزیان بۆ ژيانى كۆمه لایه تیه ده رده برن، كه پێوستى به پالێشكردن و هاندان و گه شه پێدان هه به. نه گهر نهوان ده یانه وى به زمانى كى میتافۆرپانه و له رینگى یارى ناخواردنهوه، بانگمان بكهن بۆ پێكه و بهوون و هاوکارى ناو سرووتى كۆمه لایه تیه یه فه تازى كراو، نهوه ئێمه ده توانین نهو فه تازى یه یه نهوان

له واقعدا بهیینه دی: ماتهریالییهت به خواسته که ی نهوان به خشین، که زۆر گرنگتره له وهی ژمه خۆراکینکیان بدهینی که بۆ ههیه ههزی لینه کن!

من له پهروه رده کارانی گهورهم بیستوه و خویتدۆتهوه، نه گهر بیت و له کاتی خواردن دروستکردندا بوار به مندالان بدهین به شیوهیهکی په میانهش بیت هاوکاریمان بکه، واته به شیوه مندالانه که ی خۆیان خواردمان له گهڵ دروستبکه، له رووی دهروونی و رۆحیهوه، بۆ نهوان زۆر پترسته وهک له وهی به زۆر و بههر به لنگهیهک، خواردنیکیان ده رخوارد بدهین.. بوار په خساندن بۆ مندالی مندال، به شداری پیکردنی و متمانه به خشین و به جیدیگرانی کاره کانی، زۆر گرنگتر له سوور به ندیکردنی دنیای مندال له ناو قههسی نازکیشان و ههموو شتی به حازری خسته به ردهستی..

له گهڵ دروستکردنی ههر ژمه خۆراکینکدا، دهتوانین بوار به مندالان بدهین خواردنیکێ مندالانه مان به ههمان نهو خۆراکانه ی که خواردنه که یان پی دروسته که ی، بۆ دروست بکه. بۆ نمونه نه گهر بپاره خۆراکێک بشۆینهوه، بیجین، پاکیکهین و هتد، دهتوانین له تی لهو خۆراکه، بدهینه دهست منداله که و داوای لیکهین له شتهوه و جین و پاککردیدا، هاوکاریمان بکات و نهجمای کاره که ی نهویش بیت به شتی له خواردنه که مان.. هیچکاتی مندال باشر فیری زهلاته خواردن، په تاته خواردن و هه رخواردن و خواردنه وهیه کی دیکه نابیت، لهو کاته زیاتر که بۆخۆی له ناماده کردیاندا به شدار بیت. لینگه پێ نهو خه یار و ته ماتهیهک بهو جوهری دهتوانی و بهو چهقز پلاستیکیه ی دهیده پتی، بجنی.. قهناکات ته نیا با ههر دووله تیان بکات و هیچر، قهیدی چیه با بیافلیقیتهوه، به لایم نه وهی نهو کردوویه تی بکه ره ناو زهلاته که تهوه، نرخی بۆ دابنی و هانیده، تاکو به ناسانی فیری زهلاته و سهوزه خواردن بی.. لینگه پێ نهو خواردنی مندالانه ی خۆی دروستکات و لینگه پێ تهمش جاروبار مندالانه خواردن دروستبکهین و بیخۆین، چونکه ته نیا بهوه جیهان جوانر و پانتایی ژبان به رفراوانتر ده بی..

رۆژگاری دیت هسته کهین چ زولمیکمان له مندالنه کان کردوه، تنانهت
 نهو کاتانهش که دهمانهوی له برسان نه مرن و به شیوازه کهی خومان خواردنیان
 به دهمهوه ده کهین! رۆژگاری دیت، تیده کهین: زۆر جار مندالانه خواردن و نازادیدان
 به مندال له کاتی ناخواردندا تا کو به شیوه مندالانه کهی خوی بخوات، زۆر گرنگتره
 له وهی له دلسۆزی و خۆشه ویستهوه، به زۆر و به شیوازیکی تایبعت خواردنیکی
 به دهمهوه بکهین.. رۆژگاری دیت تیده کهین، ناچار کردنی مندال به وهی وه کو نیمه به
 (جوانی) و (پێک وینکی) نان بخوات، ناچار کردنی به وهی له گهڵ نیمه دا دهسپیکات
 و له گهڵ نیمه دا دهسپه لگرئ، ناچار کردنی به وهی هیچ به خۆیدا نه پێژئ، به دهست
 نه خوات و دهمولووت و سهروچاوی خۆی تیره نه دات، ناچار کردنی به وهی ببندهنگ
 و بیرهوت له سهر کورسیه کهی و کهنار سفره دا بنیشئ و کهوچکه کهی دهستی بهر
 ددانی نه کهوی و لرفه ی لپوه نه یهت، هه موویان دژی سرووشی مندالانه ی مندالئ!
 گه وره ترین هه له ی پوره رده ی نیمه له گهڵ مندالان، لهو کاتانه دا به که دهمانهوی
 بهو جۆره ی که نیمه دهمانهوی نه وان نانه که یان بخۆن.. به لام به لای نهوانه وه، نه وهی
 گرنگه چۆنی ناخواردنه که به نه ک چی خواردنه که یان.. وه ره تو ساده ترین خواردنی
 به دهی و به لام رینگه ی بده نهو به شیوه مندالانه کهی خۆی، بیخوات، نه ک سێ زه مه
 باشترین خواردنه کانی بده یی و نازادی چۆنی خواردنیانی لیرهوت بکهیت..

لهو کۆمه لگا و کهلتورانه دا که مندالی قوناغیکه له ته مه ن، زۆریسه ی مرۆفه کان
 له سه ر ناخواردن و چۆنی خواردنه که یان زله ی مزر و تیه له دانی باش ده خوئ و
 لهو کاتانه دا که پارو له ده میاندا به، به سه ددیک ته ر یقه ده کرینه وه و ده شکترین
 تنانهت نازار ده ده رین، که هه رچه ند گه روویان بیهوی پارو وه که ی ده میان قووت
 بدات، قولبی گریان پێان ده ییتیه وه ده ر..

خۆزگه من له کۆمه لگایه کدا له دایک ده بووم و ده ژیا م که له مندالیمدا نازاد
 بوومایه چۆن مندالانه بژیم و یاری بکه م و نان بخۆم، بۆ نه وه ی ئیستا نه وه نده دیمه نی
 ته ر یقبو نه وه ی خۆم له کاتی یاری و پێکه نی و خواردندا بیر نه کهو تبا وه.. رۆژگاری

دیت نیمه نهم که لئورره مندالکوروژه توورهلده دین و که لئوورینکی مندالانه ستایش بکهین، که تیایدا ههموو فهنتازیایه ک قایلی نهوه بیت بکریته واقع..

لاچن، دهموئی بۆ ساتهوه ختی مندالانه بژیم: نیل من حهزم له تهماشا کردنی (خه په گیانه)، ! دهموئی جارینکی دیکهش (نه لیس له سهر زه مینی سهر سوورمانه کان) بخوینمهوه.. حهزده کم ههر ئیتا تهماشای (کراسی نوئی پادشای هۆسی نه نده رسن بکهیم، وهك (پیی گۆرهوی درنژ) نه سچك هه لبرمه سهر سهرم، دهموئی وهك (کوره که چه له) کجانی ناوایی شوین خۆم: بجهم و چاوساخیان بم و نه هیلیم دپوه که بیانخوات.. نای چه ندم حهز چوه سهر (میوژی زۆراب)! بری (چاویلکهی نه کم) ده کم.. تازه نه مشو ناخهوم، له گه ل (شازاده بچکۆله) ی نیگزۆپریدا ده چم بۆ گه شتی نه ستیره کان، له وانیه شوین (ماسیه ره شه بچکۆله) ی بیهرهنگی بکهوم، که هاتمهوه، (نه لبرومی کیزی جنۆکان) ت پشانده دهم.. ووس به.. نهوا قالدۆنچه دیک بیرهدا هات، دهموئی له بهرده میدا رابکشین و لوتم بنیم به لروتهوه. ده زانم نهویش وهکو من خه والوه، که چی لیم ده برسی:

- چیتدهوئی بهم نیوه شهوه، دوو پی؟

منیش به هیواشی و بتهوهی سلّم لیکاتهوه، پی ده لیم:

- خۆ شمهوئی..

نیل تا به یانی به دهم تهماشا کردنی نه ستیره کانهوه، له سهر پشت لی بجهوی، جاروبار قالدۆنچه که چه رچه له کهت لیدزی، جاروباریش تۆ به سهریدا بده یتهوه.. به یانیش که هه ستایت، هه تارو گه یشتیه سهرت.. به ملالوادا ناوردیهتهوه و هیچ دیار نه پی.. وه کتهوهی له میژ پی، له میژ.. قالدۆنچه ره شتاله که نهم ناوهی جیهیشتی..

خواردنی پیرانه

(بهره و زیندووکردنه وهی فروجاو..)

ئه مړو له ولاتی نیمه دا همومومان بهوده پیره کان ده ناسینه وه (پارێزیان) ههیه! پارێزیان ههیه له خواردن، له چوونه دهره وه، له بهشداربوون له پانتایی گشتی، له هاتنه باخی شار، له چوونه سهیران، له کارکردن له ریکخراوه ناحکومیه کاندای، له پتشریکانی وهرزشدا.. بهم پتیهش، نهوان ته نیا ده توانن (پیر) بن و خویان خانه نشین بکهن و له مالنیکدا وهك ناوهره یهك زیان به سهر بهرن و له دوکانه کانی لاکۆلاندای له سهر کورسی و ته نه که یهك به دیار سندووقی بیسی کۆلاوه، دابینشن..

کۆمه لگایهك که پیری پشتگۆی ده خات، ده پتیه دۆزه خهیکێ زه مینی بۆ پیره کانی. به لام بۆچی کۆمه لگایهك پیری پشتگۆی ده خات؟ بێگومان هۆکاری سهره کی نه وه یه که له و کۆمه لگایه دا شویتیک بۆ پیره کان له پشچاو نه گیراوه و پیری و مردن وهك دوو رووی یهك مه سه له لیکده درتیه وه. نه و کۆمه لگایانه ی پیری و مهرگ وهك ته واکهری به کتر ده بین و له پیری خویاندا (ههزار عهیب ده دۆزنه وه)، چه شنه کۆمه لگایه کن که له پشناوی هه لکردن له گه ل مۆدیله کانی زیاندا ده ست له ژبانیکێ نه وعی هه لده گرن. وه لئێ مه رج نییه نه و کۆمه لگایانه به توانن خۆشه ختی و ناسووده یی بۆ پیر و غهیره پیره کان دابین بکهن، چونکه دابینکردنی ناسووده یی بۆ گرووپه کۆمه لایه تیه کان په یوه ست نییه به وهی له قوناغیکێ ته مهنیاندا زۆرینه ی خواسته کانیان به نیتیه دی و زۆریه ی توانا کانیان بجه یته گهر، به لکو ناسووده یی و خۆشه ختی بۆ مرۆف

له وهدا به كه له ميانې قزناغه كانې نهمېندا به بهر دهوامې ههستېكات سرودمېنده بۆ
كۆمهلگاكې.. پېرې چهنده له تەسلىمېوونې نېمه دايه به گۆرانه جهسته يه كان،
نهمېندهش زياتر له وهدا به كه ههستېكېن كهلك و سرودمان نه ماوه بۆ نه وانېتر.
پېره كان به كۆمانه وهى پشت و چرچ ولۆچوونى پىستى دهستان و ناوچه وان و چاوه
كزېوه كانيان خهم خهفت ناخون، غهمى سهره كېي نه وان له وپوه دهسپنده كات كه
چېدى نه توانن رۆل و پىنگه ي خويان له كۆمهلگادا بناسنه وه.. نو بېرت لېلياس
ده نووسى: (بېره حمى و قهساوه تىك كه پېره بېكه س و كار ه كان له پهل و پور ده خات و
وه رسيه ك كه له ناست پياوه پېر و پېر ئېزنه پور كاوه و رور و خسار وه رپور كاندا ده پېنى،
رهنگه له سهرده مه كانى پيشووتردا زۆر له ئىستا بلاوتر بوو بې. له گهل نه وه شدا نهم
قهساوه ت و دلره قيه هيشاكه به تده واوى به خه ي كۆمهلگاي نېمه ي بهر نه داوه ..).
نيلياس هۆكارى نهمش ده گېر نېمه بۆ گۆران و بهر وه پيشوونى په يوه ندى تايه تى
نه و كه سانه ي پېر ده بن و له جىگه ي مهر گدا ده كه ون: ههر نه وه نده ي كه سى پېر ده بى،
له په يوه ندىدا له گهل گه نجه كان و نه وانه ي پېر نېن، بىتوانا تر ده بى..
بۆى هه به هۆكاره تايه تيه كان، نه وانه ي په يوه ندىيان به لاواز بوونى جهسته ي و توانا ي
پېره كانه وه هه به، بىنه هۆى زياد بوونى قهساوه ت و بېره حمى كۆمهلگا له ناستياندا،
به لام به برواى من جگه له و هۆكارانه ي كه پېر بوونى پېر به سهر ياندا ده سه پىنى،
هۆكارى ده ره كيش هه ن كه له ناست پېره كاندا بهر هه مه پىنه رى توندوتىژى و بېره حمىن.
كه واته نېمه به مجۆره پر سياره كه مان ده كه بن: چىن نه و هۆكارانه ي واپانگرد، ده سه لائى
پېرى و پېره كان له كۆمهلگاي نېمه دا، كه هه زاران سال بوو هۆكميان له ده ست بوو،
له ماوه يه كى زۆر كورتدا له ده سه لات بكه ون و پىنگه ي خويان له ده ست بده ن،
نه گه رچى نهمه به شپۆره يه كى رېژه ييش بىت؟ چونكه هه موو نه وانه ي ده چنه ساله وه پېر
نابن و هه موو پېر بوونى كيش له نجامى تهمه نىكى زۆر نيه.. كه واته با له هه ندى هۆكار
ورد بېينه وه.

تەكنەلوژى و پىرى:

له کۆمهڵگا کانی نهمرۆدا، ته کهه لۆژی کاریگه ریه کی دوولایه نهی له سه ر پیری و پیر یوون هه به: به لایه کدا نهو گۆرانه زۆره ی له هزری ته کهه لۆژی دا، به تاییه تی ته کهه لۆژیای ته ندروستیدا روویداوه، یارمه تیده رینکی باش بووه له هاو کاریکردنی به سالآچوواندا بز دا یینکردنی نهو نامیز و که ره ستانه ی که جینگه ره وه و به هیز که ری نه ندانه له کار که وتوو ه کانی جه سه ی مروفن. نه مرو له هه ر قو ناغی کی دیکه ی میژووی شار ستایه ت زیاتر، پیره کان له سایه ی به ره مه مه ته کهه لۆژی و زانسته کانه دا، به دوورن له (په کهه وتن) و (له جیندا کهه وتن) و پیویستی به رده وامی نه وان به خه لکایز، به تاییه تی له ئیش وکاره ئاسایه کانی ژیا نی رۆژانه ی خو یاندا. ئه م ته کهه لۆژیایه ئومیدی نه وه ی خسته ته دلی زۆره ی به ته مه نه کانه وه که پیره که یان دواتر بجه ن. بز نه وان، پیری هه لی گه رانه وه یه بز نه نجامدانی نهو کار و خۆز گانه ی که هه رگیز نه نجام نه دران و ئیسه کانی ده واتن نه نجامیان بده ن..

وەلىٰ بەدودىي تەردا و بۆ بەشىكى دىكەى پىرەكانى جىهان، بەتايەتى جىهانى
 ھەژارنىڭ، ھەر خەدى نەم تەكەلۈزىيە زۆر رۆل و نەركى لە پىرەكان سەندۆتەو و
 بىيايەخى كەردوون، كە لە كۆمەلگا نەرنىيە كاندا بە نەرك و رۆلى سەرەكى نەوان
 دادەنران.. لەمىژە تەلەفەزىيۆن وەك بەرھەمىكى تەكەلۈزى كە سەنورى
 بلاوويونەو كەى ناوچە ھەژارنىيەكانى دىياشى گەرتۆتەو، وەك رەقەيىكى ھەرە
 سەرەكى پىرەكانى كۆمەلگا دەر كەوتووە. لەو شەرتانەى جىهاندا، چىدى نەو
 پىرەكان نىن بە گىرەنەو نەزمونەكانى خۆيان و بەھۆى گەستەو نەزمونى
 باووبەرەنەو، نەندامانى كۆمەلگا كەى خۆيان بە حەقىقەتى ژيان ئاشنا بكن. لەو
 شەرتەى تەلەفەزىيۆن بەناوى دوايىن راستىو شەكائەن بۆ نومايش دەكات، پىرەكان
 ناتوان بەيانكەرى حەقىقەتى نەزمونەكان و بن..

به همدان شیوه، پیشکوتی زانستی له بواری پزشکیدا، جیدی بواری یو پیره کان نه هیستوتهوه تا حکیمته ئی زموونی خویان له چاککردنهوهی نهخوشدا به کار بهێتن،

که شتی بوو له نیوان گهړانهوه بو یزدان و پروا یوو نه مړوۍ که ده توانی بوخوۍ
 به سر نه خوښه که بدا زال بیی. نه مړوۍ زانستی پزیشکی کار له سر (هزکار و
 چاره سر) ده کات و چیدی پیوستی به گهړانهوه بو سر چاوه به کی دیکه نیه: نه گهړ
 هزکار بدو زینه وه، چاره سر ناسانه. زور چار نهم لږژیکه خودی پیری وه که هزکار ټک
 بو زورینه یو نهو کیشانه ده ستیشاندۀ کات که به سالاچووه کان دوو چاریان ده بن. بو
 نمونه نه خوښه کان. بدم پیسه ده ستیشانکړدن پزیشکیانه بو کیشی پره کان
 جیاوازه له ده ستیشانکړدن کومه ناسیانه بو هه مان نهو کیشانه. حکمته پزیشکی،
 شتی که په پوهت بوو به دانای پره کانهوه، هه میسه هزکاری نه خوښه کان له
 هیزکی بالاتر ده بیی: نه خوښه کان له روانگی نهم حکمته وه، به لا و هیزی
 شه پانی نین، بدلکو ناماژه کانی ده سلاتی یزدان که ده پوۍ به هیزه وه سزای مړوۍ
 که مته رخمه کان بدات. بویه حکمته پزیشکی پیرانه، سره تا ده پوۍست مانای
 ناماژه که بزانی، نه جا داوا له یزدان بکات توانای خوړ زگار کړدن به نه خوښ بدات
 تا کو لهو سزایه رزگاری بی و نه وهشی بو بی به نه زموونیک و غیره تی. بویه
 (دهرمان) لهم جهانیه پزیشکیه دا رولیک زور پراویزی هه یه و (خواردن) جینگه
 دهرمان ده گریته وه و بهیز کړنه وهی معنویات و روحیه تی نه خوښ له کاره هره
 سره کیه کانتی. نه وهش نهو په هه نده به که ته کنه لږژبای پزیشکی گرنګیه کی
 نهوتی بنادات و حقیقه تی تاقیگه ده خاته سرووی حقیقه تی نه زموونه وه.

پیری و حکیمتی پیرانه له گه پړانه وه بڼه زموون زیاتر، ړنگیایه کی دیکه ناناسی.. چاکوونه وهی نه خوړش له حکیمتی پزیشکی پیرانه دا له وه دا نیمه که حېپ و ده رمانه کان ته واو بکات، به لکو په یوه سته به وهی قوربانې بڼه بدریت. که واته ناموزگاری حکیمه کان به وهی: (که له شیرینکی بڼه سر پرېن با ناوه که ی بخواته وه)، بان: (فروجاوینکی بڼه لیبین)، به شیکه له و چاره سره.

له ههموو نه‌مانه بترازی، نه‌که‌لوزی و خیرایه‌که‌ی له‌گه‌ل پیری و ریتسه‌هه‌ند و له‌هر‌خو‌که‌ی، ویکنا‌یه‌نه‌وه. پیری چ‌وه‌که‌که‌له‌که‌ه‌رونی سه‌له‌گانی ته‌هه‌نی

تاكه كهس تدماشاي بكهين و چ وه كو كهله كه بووني نه زمووني مرؤفايه تي، له گهل خيرا ي و تهوژمي تده كه لوزيادا ناكوك و نانارامه. نانارامي و ناكوكي دوو دووژمسي سهره كي مرؤفي به سالاجوون: نهو دهيه وي هه مووشتي نارام و له سهرخو و به (ته بيه تي) خزي بيت، نهه جگه له وه ي بوار و هه سه له ي ژبا ي له گهل ناكوكيدا نه ماوه و به پيچه وانهي ديمه ني ناو هه كا به ته ترسانه كانه وه له سهر پيره كان، ساده يي و شه فافاييه ت و راشكاوي لهو خه سه تانه ن كه مرؤفي به سالاجوو له ناكوكي و دوو رووي به دوور ده گرن..

جهنگ و پيري:

له بنه مادا جهنگ، بهرله وه ي روودات، له كاتي روودانيدا و له پاش وه ستانيشي، گه وهره ترين بيحورمه تيه به پيري و به پيره كان. له پيش روودانيدا جهنگ، حساب بز هيري پيره كان ناكات و ته نيا خه ريكي ستايش كردني بازووي گه نه جگه كانه. جهنگ، هير له جه سته دا ده بيني نهك له نه زموون و بير كردنه وه ي هه كي مانه دا. له كاتي روودانيدا، جهنگ هيج بايه خيتك به پيره كان نادات و ده يانكاته قورباني، پيره كان له شالاره كاني نه نفاليشدا گرووپكي گه وهره ي قوربانيه كان پيكد هه بين، هه وهره كه چون نازيه كانيش به چاويكي رقاويه وه ده يانروانيه به ته مه نه كان. كاتي كيش جهنگ ده وه ستي، پيره كان ده كه ونه وه نهو په راويژه ي (سهر كه وتن) و (ژير كه وتن) ي لايه نه كان دروستيده كه ن، كه بينگومان شويني پيره كان لهو سهر كه وتن و ژير كه وته دا پتاسه نه كراوه.

به عمووره ش جهنگ پيرسووني مرؤف و پيره كان خيرا تر ده كات و كه شه وه وابهك ده ره خيستي كه تايدا پيره كان زور زه ليل ترين وهك له وه ي كه پيربوونه كه يان له كز مه لگابه كي دوور له جهنگدا نه زموون كردبا..

پيرگرفني پير:

به پيچه وانهي بارودوخي جهنگه وه، كه تايدا پيره كان ده بنه بارمه و سووته مه ني و پيربوونه كه يان بيريزي پيده كرين، نهوه ديارده ي پير كردني پير، ديارده يكي به ته واوي

مانا کۆمه‌لایه‌تیانه‌یه و سه‌ره‌تاکه‌ی له‌و یه‌که‌یه‌وه ده‌سپنده‌کات، که ناوی (خیزان) به. یاسا گشتیه‌یه که نه‌وه‌یه که ده‌لی: مه‌رج نییه نه‌وانه‌ی به‌سالآ ده‌جن و له‌ناستی جه‌سته‌یدا لاواز ده‌بن، هه‌میشه له‌رووی مه‌عه‌وی و رۆحیه‌سه‌وه دوو‌چاره‌ی هه‌مان لاوازی بن، وه‌لی نه‌گه‌ر پیریکی به‌جه‌سته پیر و به رۆح تێکشکاو‌ت بینی، به‌مانای نه‌وه‌یه نه‌وه پیریکی پیر‌کراوه، نه‌ک پیر بوو. له‌و کۆمه‌لگایانه‌دا که بارودۆخی خیزانه‌کان ناجی‌گیره و کێشه کۆمه‌لایه‌تی‌یه‌کان گه‌یشته‌نه‌سه‌ر پێخه‌ف و ناو ژووری نووستن، پیره‌کان هه‌ر ته‌نیا به‌هۆی سه‌رکه‌وتن و هه‌له‌چوون له‌ ته‌مه‌ندا، پیر نابن، به‌لکو پیری‌یه‌کی دیکه له‌ ناستی رۆحی و ده‌روونیدا یه‌خه‌یانه‌ گه‌ریت که من ناوی ده‌نیم: پیر‌کردنی پیر. پیر‌کردنی پیره‌کان، وه‌ک دیاره‌یه‌کی کۆمه‌لایه‌تی، به‌ره‌نه‌نجامی شی‌واوی و ئالۆزبوونی کۆی نه‌و په‌یوه‌ندیانه‌یه که له‌خیزانه‌وه سه‌رچاوه‌ده‌گرن و له نه‌نجامی دووباره‌بوونه‌وی کارلێک و رووبه‌رووبوونه‌وه رۆژانه‌یه‌کانه‌وه دروسته‌بن. پیره‌کان له‌ناو نه‌و جه‌وره‌ خیزانانه‌دا، جگه‌له‌وه‌ی له‌ رووی جه‌سته‌یه‌وه نیشانه‌کانی پیری و به‌سالآ‌چوون تیا‌بانه‌دا سه‌ره‌له‌ده‌ات، ناواش له‌ ناسته‌ ده‌روونیه‌که‌یدا پوو‌کانه‌وه و بیه‌تیه‌کی رۆحی، گه‌روشاریان بۆ ده‌هێنن. (پیر‌بوونی جه‌سته‌یی مرۆڤ) سه‌ره‌تا نیشانه‌کانی له‌ جه‌سته و توانایی فیزیکی نه‌و مرۆڤه‌دا به‌دیار ده‌که‌ون، وه‌لی (پیر‌کردنی پیر) یه‌که‌مین نیشانه‌کانی خۆی له‌سه‌ر دڵ و رۆحی پیره‌کان هه‌له‌ده‌کۆلێ. لێره‌دا مه‌به‌ستیم له‌و نیشانه‌ نه‌وانه‌یان نین، که به‌ره‌نه‌نجامی خه‌ه‌خواردنی دایکانه‌ی نیمه و باو‌گانی نیمه‌ن له‌ کوپه‌ نه‌نه‌فال‌کراوه‌که‌یان و که‌چه ته‌له‌قه‌دراوه‌که‌یان و برا شه‌هید‌کراوه‌که‌یان و پیر‌بوونیان به‌و ئازار و ده‌ردانه‌وه.. له‌هه‌و له‌ میانه‌ی ژبانی خه‌زباندا به‌رگه‌ی زۆر کاره‌ساتی وه‌ک مال‌لێشک‌چوون، ئاواره‌یی، هه‌ژاری، کۆست و جه‌رگ‌سووتانیان گه‌رتوه‌ و هه‌شتاکه‌ش پیر‌بوونه‌که‌یان ته‌نیا نیشانه‌یه‌ک بووه به‌ سیما و جه‌سته‌یانه‌وه. وه‌لی له‌و‌کاته‌وه که له‌هه‌و هه‌سته‌که‌ن، ئیدی زیایه‌ن، که‌س گه‌ی به‌ قسه‌کانیان، هه‌زه‌کانیان، خواسته‌کانیان نادات، که‌س له‌ ژبانی رۆژانه‌ی خه‌زباندا به‌شداریان پێشاکات، به‌رده‌وام شته‌کانیان لێ‌ده‌شارد‌رێنه‌وه، قسه‌یان له‌گه‌ڵ ناکه‌ن و

بیریزیان پنده کری و هند.. نهوه لهو دهمهوه پیری نهوان دهیتنه نیشانه یهك بهسه رڅحانهوه.. پرکردنی پیره كان په یوه نډیه کی پتوی هه یه به مامه لهو تیروانینی نیمهوه بو نهوان.. کاتی بهناو باخچه و پارکه کانی ولاتی خزماندا پاسان ده کم زور دلنه غوڅده یی بهو شه پوړی گه غجانه ی نهو یان کردو ته شویتی کاتبه سه ربردیان، به لام په کسه نهو پر مبارهم به زهیندا دی: ناخو پیره كان له کوړن؟ نایا له ولاتی نیمه دا پیره كان (پاریژ) یان له چوونه پارکیش هه یه، یان نهوه نیمه یی نهوانغان پشگو ی غسروه؟!

هیچ گومان له وه دا نیه، که کومه لگا و به تایه تی پیکهاته ی خیزانی نیمه له ناست پیره كاندا دوو رووه: له لایه که وه بهو جزره قسه له سه ر خومان ده که یی که نیمه زور رېژ له پیره كانغان ده گرین و بهرده وام به باسکردنی رېژی خومان بو پیره كان، نهو بو شایه پرده که یه وه که پر سيار له ناماده یی پیر ده کات له ولاتی نیمه دا له لایه کیر شه وه، شونه گشتیه کانی ولاتی نیمه، وهك پارکه كان، سز بهر مار کینه كان، سه یرانگا كان و هند. چو لن له پیره كان! له نیوان نهم پر کردنه وه ی بو شای و چو لیه دایه که پیره كان پرده کرین و له خو ټیگه یشتی نیمه وهك بلقی سه ر ناوی لیدت.. له راستیدا: چو لی باخچه و شونه گشتیه كان له پیره كان، هیچ ناگه یه نی له وه زیاتر که نیمه ده مانه وی له مالیشه وه ده ریانکه یی..

چو ن پیری خومان ده هیننه پشچاومان!!

مرؤ له تالی لاویتدا نه وه نده ی بیر له پتو بوونی ماسو لکه کانی ده کاته وه و سدرقاله به ساته وه ختی هه نوو که وه، نه وه نده ناتوانی و نای پیری بکات و له داهاتوو راجینی. خو نه گهر مرؤ له گه غیتیدا که من خه یالی له پیر بوونی خو ی ده کرده وه ' پیرشدا که من زیاتر له خو په رستی گه غه كان تیده گه یشت، په یوه نډی نهوان به یه کزه وه جوړنکی دیکه ده بوو و لهو نیوانه شدا نه گه غه كان هه ستیانه کرد،

پیره کان زیایه و رینگرن له بېر ده میاندا و نه پیره کانش نه و نه سالانی کوتایی ته مهنی
 خوځان له بیابانی ته نیایدا به سهر ده برد...
 بویه ده مهنی پیری خوځم، بۆ ساته و ختیکیش بیت بهیتمه پشچاوم، تا کو نه و نه ویهی
 له سهرده می پیری مندا گه نجه، باشر بناسی:
 ده زانم من پیریکی کورته بالای پا کو خواویم لیده رده چی.. پاک و خاوین تا نه و سنووری
 که هدرچی نه خوځیه ک تووشی بېم هۆکاره که ی ده گه پته وه، نه ک بۆ پیر سووم
 له ناسی جهسته ییدا، به لکو بۆ نه و ژینگه پیر سووه کۆمه لایه تیه ی تایدا رۆژه کانی
 کوتاییم تپهر ده که م.. ره نکه له پیریدا که مفر قسان بکه م و له سهر هه موو شتی
 هه لنه یی، وه لی قسه کاتم نه و نه شیرین ده بن، نه گهر خانی ک له هه مان نه و فارگوونی
 قیتاردها که له دوا رۆژدا له کوردستان دروسته کړی، له گه لم سوار بووبی و
 پتویتی به وه بیت له شارۆچکه که ی خوی دابه زئ بۆ نه وه ی زوو به دیداری
 خوځه ویسته که ی شاد بته وه، کاتی به خوی ده زانئ حموت و بستگه تپهر یوه و نه و
 هشتا نه یزانیوه چۆن له گه ل پیره میردیک ی کورته بنه دا له قسانه وه گلاوه، که نه وه ی
 ده یلی نایلته وه.. ده زانم پیری من له گه ل نه و نه دا که زۆر بلنه تیم لیده ستینه وه، پر
 پرم ده کات له گوینگرتن و گویرادیران. ههر نیستاکه ش ته و او هه سبه وه ده که م،
 به تابه تی کاتی که دنیا کپ ده بی و هه موو ده خه ون و که سی نامتی قسانی له گه ل
 بکه م، سهرابا ده به گوینگرتن: گوینگرتن له هه ناسی کۆتره باریکه، له نوو زه ی
 پشله کان و رۆشتی گه لایه کی پایزی به ده م شنه ی باوه. په یان ناده م له داهاتو ودا
 ههر کاتی گوینده گرم، به مانای نه وه یه له هه موو شته کان تیگه یشووم و وه نه وز ناده م.
 چونکه من پیر ده م و مهرچیش نیه له پیریدا مروڤ له هه موو شتی تیگات، به لام
 گوینده گری.. پیری من زۆر خوشتر نابی له رۆژگاری نیستا و گه نغیتیم، وه لی
 نه و کاته ش پروام به وه قایمه که مروڤ ده بی بۆ خوی رۆژه کانی خوی خوش بکات. به م
 مانایه ش من پیریکی خه مۆک ده رناچم، نه گهرچی سیما و پروو خاوم خه مۆکانه ش
 بنوینی. جا نه گهر نه و کاته منت بینه وه، به سه یه کدوو قسه م له گه ل بکه یت و له

هۆکاری خەمۆکیە کەم بېرسیت، دواښهوه دهخهوه بهخۆم و دهتهشمهوه ناو جیهانی پر له پیکهین و قسهی خوش.. ههلبهت من نازانم لهو رۆژگارهوه قسهی خۆشکردن باوی دههتینی یان نه، وهلی کهی من گویندهدهمه باوی رۆژگار؟ شتیکم لیناشکرایه: له بیریدا کهمی دهکۆمخهوه و چاوهکانیشم به ههدهی کز دهبن، که له کافریابهکی سهر جیای (گارا)، له بهرامهر رهواندووز، دانیشتم و گۆزهوی دوو رهنگم له پێدا بیت و زنجیری پانتۆله کهشم کراوه بیت و بهخۆم نهزانی!! ساله هایه دایکم پێدهلی: (کورم نهوهنده سهرت به سهر نهو کتیه شراندها شترمه کهوه، با پشت نهکۆمخهوه). بهلام بروای تهواوم بهوه ههیه تا دهمرم له سهر گازی پشت دهخهوم! خۆشه مروڤه کاتی دهمری باوهشی پڕی له شینایی ناسمان و ورده نهستیره و لهشی گهرمی ژن.. پهیمات پێدهدهم تا رۆحه رهچوونیشم، چاوه کانم بریسکه یان تێدا نهکۆزتهوه و ددانه کانیشم ههر به سیتی دههتینهوه، نه گهرچی نازانم تا نهو کاته ژماره یان جهنده دهبن.. لوتم گۆزانیکی سهیری به سهردا دی.. من ساله هابوو له گهل لوتی خۆمدا له ململاندیا بووم و چهندین رۆژم له ناو ئاودهستی مزگوت و قوورنی ژووره کاندایه گهل له ته ئاوتیههه به سهر بردوووه تا کو لوتی خۆم چاک بکهم و کورتی بکه مهوه.. کهچی له ناوه راستی بیسته کانی ته مه غدا، جارێک خاگیك له کاتی باوهش پێدا کرد غدا، به سهری پهنجهی دۆشاومژهی که نینۆکیکی درێژی پێوه بوو، چاکهیهکی زۆر گهورهی له گهل کردم: نینۆکه کهی له ناوه راستی نیوان ههردوو برۆکانغهوه به هیواشی به سهر لوغدا هینایه خوار و که گهیشه تیزایی لوتم، گوئی: (من زۆر نهه لوته باریکه تم خوشدهوی، چونکه له لوتی پادشایهکی پیر دهچی..)! نهه جوانۆزین رسته بوو ده مویست گویم لێ بیت و له سهر لوتی خۆم بیستیتیم و نیه بپرای بپر له وه دوا له گهل لوغدا کیشم نهه، نه گهرچی له دوایدا تبه گهیشتم له وهی بزچی ده بیت مروڤه لوتی له لوتی (پادشایهکی پیر) بهجیت بۆ نهوهی خوشه و یست بیت؟!.. بهلام له وه تینگهیشتم که خوشه و یستی نهو خاغه سهره تا خوشه و یستی بوو بۆ

پادشاهه کی بیر، نهك بز من.. له گهډ نهوه شدا ههسته كهه له بیریدا قسه ی نهو خاغه
دینه دی و لورم نهوه نده باریك ده بیتهوه، رهنگی په نجه ی نهو ده گری..

پیری و خواردن:

له بیرماندا گۆرانیکې تهواو به سهر ژمه کانی خواردغاندا دیت.. نه مه خالی هاوبه شی
نیران هه موو نهوانه یه که نیستا گه نجن و هه موو نهوانه ی له نیستا و دوا رۆژدا بیر و
بیر ده بن. سه بارت به خۆم، دلنیم خواردم که مده بیتموه و هه ندی خواردن هه یه
به تهواوی لیان دور ده که ومه وه. وه لی خواردنیک هه به هه رگیز ته رککی ناکه م،
هه روه کړچۆن هچ بیریک ناتوانی بلنی نایخۆم.. نه مه نهو خواردنه یه که هه موو مروؤنیک
له کۆتایدا ده باته وه سهر ته ریه تی پیری و نه ممش هه مان خواردنه که مندالی و پیری
پنکه وه ده به سیتمه وه. دلنیم تۆش له دوا ی خویندنه وه ی نه م زنجیره یه بیراری
دروستکردنی ده ده یت، نه گه رچی مه رج نیه بیریش بوویت..

پلاو و فروجاو، یان پلاو و گوشت که له شیر:

هه رچی ده لنیم، ناوا بکه و هچ لی نه گۆره. به که هه ر ده بی دوو قابله مه ت هه بی.
یه که میان بز نه وه ی فرووجه که، یان که له شیر که ی تیادا بکولنی و دوو میشیان بز
پلاوه که. کولاندنی فرووج یان که له شیریکې که له گه ت، شتیکی نه وتزی ناوی.
سهره باله کانی و قاچ و که من له پسته که ی لیکه وه و جوان بیشره وه. به مله قورته
و جه رگ و دل و پشته قورنه وه، بیخه ره قابله مه که وه و ناگریکی کزی بز بکه وه. نه
ناوی تیکه و نه خوی و داووده ره مان. هه ر به وجۆره ی که خودا دروست کړدوه،
لینگه ری با ورده ورده بکولنی. پاشان که زانیت ناوه که ی خوی وشکی کړدوه،
پایزیکې گه وره پاک بکه و جوارقاشی بکه به بی نه وه ی لیکیان بکه یتمه وه و بیخه ره
ناویه وه و خوی تیکه و نبه ی بکه له ناوی کولها توو. جگه له خوی، هچ شتیکی
دی که ی تیناکه یت..

له مملوه قابله مه که ی تر نیوه بکه له ناوی سارد، ناگری بخه ره ژیر و که وچکی رۆنی
 تیکه له بکه و مشت خونی به سهردا بکه و تیکه له هه لده تا گهرمه ده یی. پشته وه ی
 قوولپ بدا، به پپی پیویست نه و برنجی تیکه که ده ته وی، به لام ناگادار به، به گشتی
 برنجه درێژه کان بۆ پلاو باشر ده ست ده دن، به تایه تی برنجی هندی و به سمه تی و مهر
 و هه لۆ. برنجه که ناشیته وه، به لام پیویسته به زارد بیت. له گه ل تیکردنی برنجه که دا،
 ده سبکه به تیکه له لهدانی به بهرده وامی و له گه لیشیدا گۆرانی بلی. برنج له کاتی
 کولاندا نه گهر گۆرانی بۆ نه لیت، دوولت ده بی. نیتا سه ری قابله مه ی
 فروجاوه که هه لده وه، به که وچکی تامی بکه و نه گهر خونی که م بوو، که مینکی تیکه و
 نه گهر زیادیش بوو نه ختی ناوی کولها تووی تری تیکه. وه ره وه سه ر قابله مه ی
 برنجه که و بهرده وامه له تیکه له لهدانی. نه گهر زانیت ده نکه برنجه کان ته و او
 ناوه که یان چه شتروه و که می نه رم بوون، کاتی نه وه یه له سه ر ناگره که لایه دیت و
 برنجه که برێژیه ناو پلاو پالیوتک، یان سووزگیه که وه. باشرین رینگا نه وه یه له ناو
 پلاو پالیوه که دا به نه ندازه ی نیومه تر قوماشی (توول)، یان تارای بووکت راخستنی..
 دوا ی نه مه ت بۆ روونده که موه. پاشان نه و قابله مه یه ی برنجه که ت تیدا کولاندوه،
 به ده سه سه ری کاغه زین سه ره وه و ناگره که ی بۆ هه لکه وه. به کدوو که وچک رۆنی
 تیکه و لینگه ری رۆنه که گهرم بی. هاوکات ناتیکی تری، یان هه ورامی که پشتر
 ناماده ت کردوه، له ناو مه نجیه که دا رابجه و یه که سه ر برنجه که ی تیکه وه.

تیکردنی برنجه که به مشیوه ده بیت: سه ره تا گۆشی راستی تارا که به شه ره وه سه ر
 گۆشی چه پ و پاشان لۆکانی دیکه ی کۆبکه ره وه و له سه ر سوژگی، یان
 پلاو پالیوه که هه لیگره و بیکه ره ناو قابله مه که وه. له م کاته دا پیویسته دوو عایه ک
 هه یه بیکه ت: (خودایه هه ر که س بۆنی نه م پلاوه ی کرد، هتیه ی کشانی ده نکه کانی
 و کونی تارای بوو ک، مرازی حاسلکه بیت).. دوا یه وه ش چه ند کلۆیه ک رۆنه که ره،
 یان چه ند که وچکی رۆنی ناسای به سهردا برێژه و لینگه ری پیندا بترتیه وه. نه تیکه له ی
 هه لده و نه رۆنی بۆ به رچه نه، چونکه تیکه له لهدانه که برنجه که وورد ده کات و رۆنه

فرچاوه کهش ده پرسیتی... بهلام دواښه‌وهی بز ماوهی چاره که ساعتی له‌سره ناگرېزته که ده‌میښته‌وه، (ناگرېزین، نهو پارچه فافونه کون وهرده‌به که له‌زیر قابله‌مه‌دا داده‌نړئ بز که مکر دنه‌وهی تینی ناگره‌که)، نه‌جا به‌نیواشی، یان نه‌وه‌تا قابله‌مه‌که که‌می هه‌لېره و راپوه‌شینه، یاخود ټیکه‌لنکی هه‌لېده و سهره‌که‌ی بنیره‌وه تا‌کر پنج خوله‌کی دیکه، بز نه‌وه‌ی ده‌مبکشی...

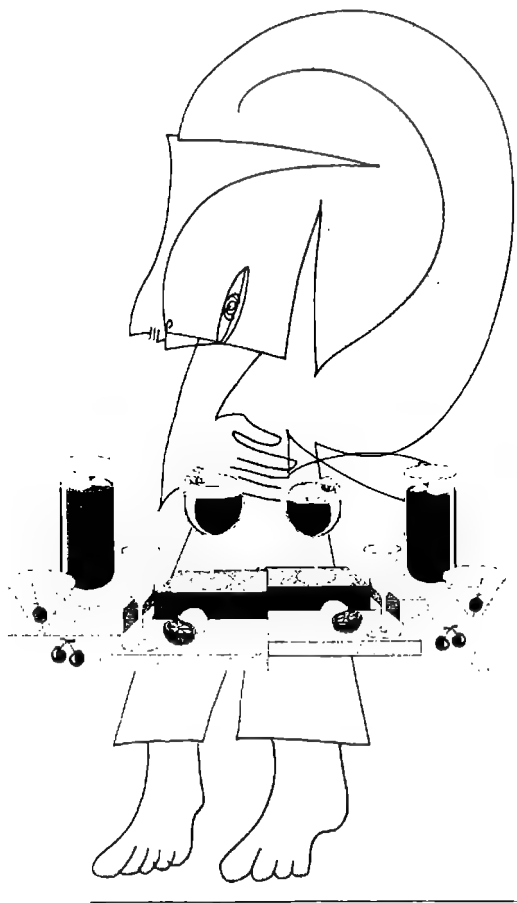
ده‌بی نی‌تا فروجاوه‌که پنگه‌یشتی و بزجاری دوهم نامیکی بکهره‌وه و نه‌گر پیوستیو، یه‌ک توز به‌هاری ټیکه و له‌گه‌ل ده‌مکشیانی پلاوه‌که‌دا، نه‌ویش دابگره، بهلام سهره‌که‌ی له‌سره هه‌لېده‌گره با بز نه‌که‌ی نه‌روات... چونکه نه‌گر به‌یلین بز نه‌که‌ی نه‌روات... م و حکمه‌تی فرووجه‌کش له‌گه‌ل خوی ده‌بات و ده‌فری...

من پشمخوښه دانانی خواردنه‌که به‌مجوره‌بی: سهره‌تا که‌می ناوی سارد بکهره‌ ژنیر قابله‌مه‌ی پلاوه‌که، بز نه‌وه‌ی نه‌گر نانه‌که پیاسو‌تابی، بریدات. دواپی به‌لمه‌میکی گه‌وره‌ی خر به‌سره زاری قابله‌مه‌که‌دا غوون بکهره‌وه و به‌ده‌ستگره‌یه‌ک لیواری قابله‌مه‌که بگره و به‌سره‌خزیدا قلبی بکهره‌وه. به‌مجوره‌هه‌موو پلاوه‌که به‌بی هیچ جزره‌گووشارټک، ده‌چینه‌ناو به‌لمه‌مه‌که‌وه... ده‌بی نانه‌که نال بووه و بووه به‌بنکې... نه‌جا بنکړه‌که له‌سره ده‌وریه‌کی تاییت دابن و له‌پلاوه‌که‌ی جیا‌بکهره‌وه. پاشان گزشتی (فروج)، یان (که‌له‌شیر) به‌که، ده‌ره‌ینه و بیخه‌ره‌قایکی قوول‌مه‌وه... له‌کوندا هه‌موو ناوه‌که‌شیان ده‌کرده‌ناو هه‌مان قاپه‌وه. بهلام له‌و کاته‌وه که (لرله‌لر‌فکردن) و (هه‌لقوراندن) بووه به‌شی له‌به‌زمی سر سفره‌ی چینه‌کانی خواروو، بز جوازیه‌ت بز به‌عه‌یه‌پشان‌دنی لرله‌لر‌ف و هه‌لقوراندن و له‌پشناوی پشان‌دانی نه‌وه‌ی گواپه‌نهو چینیکی (پاک‌و‌خاونه) و له‌سره نا‌غواردن (بیده‌نگه) و هه‌مروان که‌وچکه‌کانیان ناخه‌نه‌وه‌ناو هه‌مان قاپ، قاپی تایه‌تی دا‌هنا. به‌مجورمه‌ش نه‌و فروجاوه‌ی جاران له‌یه‌ک قاپ‌دا ده‌خورا، له‌سره ده‌ستی نه‌و چینه (خاونه)، بز هر کس کراپه‌قاپی تایه‌ته‌وه. لی‌ره‌شه‌وه بز یه‌که‌جار له‌می‌زووی مرؤ‌فایه‌تیدا، له‌سره ده‌ستی چینی بز‌زوای شارنشیی نه‌ته‌کیه‌ت په‌رست، (فروج) له‌(ناو) جیا‌کراپه‌وه و

بەمەش (فرووجا) حیکمەتی خۆی لە دەستدا و چیدی وەک دەرمان و چارەسەری
 نەخۆشان نەمایەوه. بۆیه نەمرۆ لە گەل نەوێشدا کە لە هەر لا فرووج دەبینی و
 بە جۆرەها شێوە دەخوێتە بەردەمت، کەچی ژمارە ی نەخۆشیەکان و نەخۆشەکان هەر
 لە زیادبوونایە، چونکە تازە بۆنە کە ی رویشتوو و لە گەلێشدا تاما و حیکمەتە کە ی
 فڕیوه..

من هەولێ دەم لە زنجیرە ی داها تودا بەدوایدا بچم و بیهێتمەوه، بەلام نازانم بۆخۆم
 چیم بەسەردی.. وەلی نە گەر ونبووم و درەنگ هاتەوه، تۆ نانی خۆت بخۆ،
 نە گەرچی دەزانم هەر چاوەڕێم دەکەیت و دەتەوی پێکەوه نانه کەمان بخۆین..

پیکه و منانخواردن

بهره‌ی به ککرتوری بالندانی مهریم:

له وتاری پشووډا، په پمانم دابویتی بچم و به دواى حیکمته‌ی فروجاودا بگه‌ریم و گوتیووشم: (که تر له‌سهر من رانه‌وه‌سته و نانی خیرت بخیر)، نه‌وه‌شم هر له دلدا بوو که تر بهی من نانت پشاورئ و ده‌ته‌وئ چاوه‌ریمکه‌یت تا کو پیکه‌وه لانه‌که‌مان بخوین.. به‌لام هر زوو بوم ده‌رکه‌وت له‌مه‌دا به‌هله‌دا چووم، چونکه بیستم (شوان نه‌حمد) و (سزان عه‌بدولای سهرنووسه‌ری هه‌فته‌نامه‌ی (ناسز)، نه‌و دوو که‌سه‌ی داوایان لی‌کردم زنجیره‌کانی (فه‌نتازیای خواردن) یان به (ستوون) و به دوو سه‌ده‌هزار دینار بۆ بنووسم، هر خیرا چووبوون سهر و که‌له‌شیر بکړن و بیکه‌نه فروجاو و به‌ته‌نیا بیخون.. به‌لام هه‌واله‌کانی دواپی نه‌وه‌یان ساخ‌کرده‌وه که کاکي سهرنووسه‌ر پشتر به ته‌له‌فونی به‌نیاز و به‌هانه‌ی ده‌عه‌و ته‌کردنی من و ستافه‌که‌ی، هه‌موو که‌له‌شیره‌کانی (حیجر) کردوون و کاتنی شوان نه‌حمد ده‌گاته مه‌یدانی مریش‌کفرۆشان، ناچار ده‌بی فروجی بکړئ و به عاده‌تی غوی بیبانه‌وه مائ تا کو دایکی بوی لیتی و بۆخو‌شی خه‌ریکی ته‌رجه‌مه‌کردن بیت، چونکه نه‌و تاقه‌تی قه‌له‌بالفی نیه! نه‌و فروج و باره که‌له‌شیرانه‌ی نه‌مه‌یان بۆ گتیرامه‌وه، له خو‌شییاند شوی تا به‌یانی نه‌خه‌وتبوون و کاتنی من گه‌بشتمه‌ لایان، تا جیکی گولینه‌یان له‌مل‌کردم و که‌له‌شیرینکی پۆپنه‌دریژ به‌ناوی هه‌مووانه‌وه دواو دانسی به‌وه‌دا نا، که: (سه‌دواى شالاوی قه‌لاچو‌کردنی مریشک و فرینده‌کانی ولات، نه‌وه به‌که‌بجار سهره مه‌یدانی

بالندان نهونده جهی بیت و نهوانیش نهه دهگیرنهوه یو کاربگیره یو زنجیره ی رابردوو
 که تیایدا داوام له مردم کردبوو، بگهړینهوه سر خواردنی فروجاو...
 کاتی که له باب له قه کانیدا، گهیشته نیره، هموو نهو حه شاماتی مریشک و قه ل و
 ره شیشه و کوتر و چوله که به، دایانه قرمه و قاسپه و جیکه و گاره و قرته قرت و
 بالته په و له شوی خویانه وه په ر و هیلکه و له ته دهنوکیان بۆدهاویشم و ماچیان
 بۆ به رپده کردم.. که له شیر که نهوه شی گوت: که سر کردایه تی مخلوقاتی بالندانی
 ولات، رایگه باندووه، نهوان: (بههای خویان لهوه دا ده بین ببه هزی کتر کرده وه ی
 مردم له سر سفره و سینی و سر میزان بر از تنه وه، نهک وه کو تیتا له
 چیشته خانه کاند، هر که سه و له گور شه که دا و به ته نیا مریشکیکی بۆ دابری. چونکه
 مریشک و فرنده کان بروایان وایه کاتی به ته نیا ده خورین، بیرتیزیه کی زوریان پیکراوه
 و نهوان بۆ به نامادهن خویان به دهسته وه بدهن، تاکو دوو پیسه کان بتوانن پیکه وه
 بیانخور...). له ولاره مریشکیکی هیلکه که ری به نه زمون ه لیدایه و به گاره گار
 رووی له حه شاماته که کردو گوتی: (بۆ نهوانی واده زانن تیمی مریشک له حه زی
 خورمانه وه به بۆ نازاری قوروتیمان، نهونده هیلکان ده که ی، زور به مه له تیگه یشتون.
 هورکاری نهوه ی نه من ریزی هیلکه بهک و دووان ده که م و له سریان کر ده که وم و
 ده یانکه مه جوجک و تا که چهلش ده بن، به دیاریانه وم، نهویه که نهو دوو پیانه
 توزقالتی به خویاندا به چنه وه و هیچ نه بی له سر ناخوار دهنه که یان پیکه وه بن و له
 نه فرقه و خوربه رستی به دورور بن...). که له شیر که خیرا قه کانی مریشکی به سهند
 کردن و دهنیو حه شاماتی بالندانه وه بۆوه ه لالا.. لهم کاته شدا، باره که ویک له
 دوروه قاسپاندی: (تیمه قه برولمانه خورمان بکه یه قوربانی و ژهمی نهو دوروبی
 رواجیانه بر از تنه وه، دهبا نهوانیش دهست له لووتبه رزی هه لبرگن و هیچ نه بی
 له بهر خاتری رژی فریبی بالندان پیکه وه نانه که یان بخون...). بووه چه پله ریزان و
 دهنوک به به کدادان و بالهنانه وه بهک.. له ولاتره وه، عه لیشیشیک به فیزیکه وه و به
 زاراوه ی سلیمانی، روویکرده من و گوتی: (به ریزگیان: نازام تو نه زانی یان نا، به لام

رژگار یی بو نیمه مومان سفره ی پاشا و میواندۆستانمان دهر ازانده وه و بدخته وه و
 بووین، چونکه نهواندی ده باغخواردین، تا دوا پاروو پیکه وه بیرون و وهك نیستا نه بوو
 ههر که سدی سر به ته که تلولی روو له دیواری بکا و خهریکی خواردنی
 گۆرته که مان بیتی.. وادیار بوو قهکانی عهلیش کار یگیریه کی زۆریان هه بوو
 له سر فرنده کان، ههر بۆیهش په ره سینگه یه که به نازی دهنگه ناسکه که په وه،
 روخته تی له ناماده بووان خواست و مایکرو فۆنه که ی له که له شیر ه که وه رگرت و
 گوتی: (بوورن هاوړیان: نیمه ناماده یی له بهر گوتسواندی مالاندا په قهینه وه و نهینه
 زهمی که سی که ده یوئ به نهیا باخوات..). (سوئند به خودای فرین، مندار بوونه وه
 خوشره وهك له وهی له سر به له میك به سوور کراوه یی بۆ تاقه نهفری داندرایی..).
 نه مه یان دهنگی قازئی بوو که به په له له جۆمی هاتبوه دهر و هیشا ناوی لیده جۆرا..
 هه موو گوتیان: (نه دی راسته کا) و مراویه کان که دبیان هه موو فرنده کانیز
 په سه ندی قه ی قازیان دا، موو چر که یه که به سه را پای له شیاندا هات، له خوشیان
 خۆیان راپسکاند و پرژنگی باله کانیاں سه روو چاومیان ته رکرد.. هه لالا بهرده وام
 بوو..

به کورتی و کرمانجی، لهو سه فه ره مدا بۆم دهر کهوت نهو مریشک و قه ل و مراوی و
 قاز و که له شیرانه ی له شالووی قه لاجۆ کردنی بالسدان رزگاریان بووه، بۆخۆیان
 به ره یه کیان پیکه پناه وه به ناوی (به ره ی یه گگرتووی بالسدانی هه ریم) و نیازیان هه یه
 به هزی رپیکه خسته کانی ناوشاره وه، که له زۆریه ی فرۆج و مریشک و که له شیر و
 کۆتر باز و قه لخۆرانی ولات، به تایه تی نهوانه یان هیچ پۆستیکی سیادیان نیه،
 پیکه پناه توون، ده ست به چالاکیه کانیاں بکه نه وه.. درووشی هه ره سه ره کی نهو به ره یه
 بریه له (هه ربانیدان له پناهوی پیکه وه ناخواردن) دا و ده یانه وی مرۆفه گۆشخۆره کان
 بگه رپته وه بۆ سه ر سینی و نانه شانه و خواردنی پیکه وه یی و، ناخواردن بریتی ی له
 که شیک بۆ کۆ کردنه وه ی که سه کان له سه ر یه که سه ره و ناندین..

نیاره داهات و له گهړانه ودهدا قهله باچکه بدهک هاته سر ړینگاکه م و دواى که من
 قاوو قیژ و باله لږی، له سر لقی پیره داریک نیستمه و قیراندی: (به عه قلی نهو
 بالندانه بیر مه که ره و هچ نومیت بدوه نه بی مرزیه کان تازه پیکه وه نانه که بیان
 بخون.. من له سر دهمی هایل و قابیلوه ده یاناسم.. لیکه ږی هه رتاوا دووره پهریز
 و ته یان و سد فروجاویشیان بولیتنی تازه کاریان لیکات.. نهوان بیر یان چتره وه
 به که مین ناغواردن، پیکه وه خواردن بووه..). قهله باچکه که م به جوړی پشگوئی خست
 وه که وهی هچ گویم لینه گرتوه، وه لی قسه کانی زوړیان ترساندم.. هه رچه نده
 له ملا تر، ریزی خاوه ده واجم بی و دلیان زوړ به به ره ی په کگرتووی بالندان
 خوش بیو، به لام نه متوانی چاو له و راسته تاله به وشم که له قهری قهله رپه شه که دا
 گویتنی بووم..

یه که مین ناغواردن: پیکه وه خواردنه..

قهله باچکه راسته کات: هه تا خدیال برکات و به لنگه میژوویه کان یارمه تیمان بدهن،
 ده توانی به دلنیا یوه بلین کونړین دیارده ی خواردن، (پیکه وه خواردنه). ته نانه ت
 نادم و حه واش بهر له وهی له به هشت ده برکین، پیکه وه له میوه قهده غه
 کراوه یه که بیان خوارد.. هه لبت من نالیم کامیان له پشه وه و کامیان دووه مجار نهو
 کاره یان کرد، وه لی هه ر که سی پروای به و ربوا به ته هه بی ناتوانی خزی له و راسته
 بدزیته وه، که نهوان پیکه وه میوه قهده کراویان خوارد، یه که م سزا بو مروځ له سر
 نهو پیکه وه خواردنه بو، بویه پیکه وه خواردن یه که مین دیارده و فزومی خواردنه..
 به مجور هه نه گه ر ناغواردن تامینکی هه بی، هی نه وه یه که له گه ل که سانی دیکه
 بیخویت و به ته نیا خواردن تام و چیژی نیه و نهوانی ناچارن به ته نیا نابخون، گلله یی
 له وه ده که ن که هیچیان پشاخوړی و نیشتیه یان نیات.. که واته ده توانی خواردنیش
 بکه یه به لنگه یه کی دیکه ی قسه ی نهو قهله سروه ی که گو تپووی: مروځ
 بوونه وهریکی کومه لایه تیه. مروځ بوونه وهریکی به سرووشت کومه لایه تیه، چونکه

تهنانت ناتوانی به تهنایش نان بخوات و ناخواردن بهر له وهی هه شتیکی دیکه بیت، که شتیکی کۆمه لایه تیه که تیایدا مرۆیه کان کۆده به وه، رێکده که ون و جێژ له وه ده بین که پێکه وه نانبخۆن..

ئهو راوچه سه ره تاییهی که چه نندین هه زار سال بهر له نیستا به خۆی و چه که سه ره تاییه کانیه وه روو به رووی درندان ده بووه و نیجیره کانی راوده کردن، هه ره له بهر نه وه نه بوو که خۆی تیر بکات و له پتاوی تیرکردنی زگی خۆیدا روو به رووی نه وه هه موو مه ترسیانه بیه وه، به لکو نه وه (غهریزه ی کۆمه لایه تی) سوو پالی پنه وه نه وه نه وکاره بکات و له هه ولی تیرکردنی زگی کۆمه لگه که یدا بوو.. بهم پنهش چیه ی به که می خواردن و راوکردن بۆ نه وه له وه دا نه بووه که دوا ی گرتی نیجیره که ی ناگری بکاته وه و بکه وینه گۆشتر زانندن، به لکو چیه ی به مایی له وه دا بووه که به خۆی هه نانه وه ی نیجیره که یه وه بۆ ناو هۆزه که ی، که شتیکی کۆمه لایه تی دروست بکات. من قسه له وه ناکه م که خۆی ئه م که شه کۆمه لایه تیه هه ولدانیکی باوکا لارانه بووه بۆ مه حکه مکردنی ده سه لات ی خۆی به سه ره نه وانیه زدا و خۆپشان دانی وه ک راوچه ی که کارامه، که نه وانیه ی یوستان بیه تی، به لام خۆ کۆمه لناسی و عدقل و بیر کردنه وه ی کۆمه لایه تیش هه یج وه ختی نه یانترانیوه له بیر کردنه وه له کۆمه لگای نیرسالاری و باوکسه ته ره ی تیه رتن، له سالانی کۆتایی سه ده ی بیسته مدا نه بن..

به هه رحال، پێکه وه ناخواردن دیارده یه کی زۆر سه ره تایانه ی ناخواردنه له نیوان مرۆیه کاندای و میژووی مرۆ له پیش ئه م دیارده یه دا نه وه نده روون نه. مرۆ له سه ره ته خته به رد و له گه ن و نانه شانه و ته شت و سینی و سفره و میژی ناخواردن له رووی کۆمه لایه تیه وه له دایکبووه و پێکه وه ناخواردن نا شکرکه ری غهریزه یه کی به مایی کۆمه لایه تیه نه یه له لای مرۆ.. هه ره چهنده وا باوه پادشا کاتی زویر ده بی، به ته نیا نانبخوات، وه لی (به ته نیا له گه ل سه گه که ی)، نه ک له گه ل مرۆقه کانیه ..

پنکه‌وه ناخواردن، بهمانای پنکه‌وه‌بوون:

له خه‌یالگه‌ی کۆمه‌لگای پیاوسالاریدا (پنکه‌وه ناخواردن) ده‌ستکوت و نیمتازینکه و گێڕانه‌وه‌ی نه‌وه‌ی له‌گه‌ڵ (کێ) ناخواردووه، شانازییه و ده‌یسه‌ه‌وی زۆربوونی ده‌سه‌لاتی گێڕه‌وه‌هه له‌ناو گۆنگره‌کانیدا. هیچ گێڕانه‌وه‌یه‌کیش به‌ی زیا‌دوکه‌مکردن مه‌یسه‌ر نایێ.. به‌لام گێڕانه‌وه‌ی نه‌وه‌ی له‌گه‌ڵ کێ و له‌ ته‌نیشت کێره‌ له‌ فلان بۆنه‌دا ناخوارد، هه‌میشه‌ گێڕانه‌وه‌یه‌کی بۆ‌زیادکراوه. له‌ کۆندا ده‌گوترێ: (پادشا به‌ده‌ستی خۆی پلێ گۆشی بۆ دانام)، (هه‌تا نیمه‌ ده‌ستمان به‌ ناخواردن نه‌کرد، خان ده‌ستی بۆ هیچ نه‌برد..)، (فلانی، فهرمووی له‌به‌ر خاتری من نه‌م پارووه‌ش بخۆ..)، نه‌وانه‌ی له‌گه‌ڵ مام جه‌لالدا نایا‌خواردووه، له‌ گێڕانه‌وه‌کاناندا جه‌خت له‌سه‌ر نه‌وه ده‌که‌نه‌وه که مام به‌ده‌ستی خۆی پارچه‌یه‌ک گۆشتی بۆ لێ‌کردوونه‌ته‌وه و له‌سه‌ر ده‌وریه‌که‌ی دایناوه.. هه‌رنه‌وه‌نده‌ش نا، به‌لکو نه‌وه‌ش که نه‌و کوته‌گۆشته‌ی له‌به‌رده‌می گێڕه‌وه‌دا داندراره، چ به‌شیکه‌ له‌ لاشه‌ی نازه‌ل و فرنده‌کان، گرنگی تایبته‌ به‌خۆی هه‌یه: هه‌موومان نه‌وه‌ ده‌زانین به‌ی نه‌و پله‌به‌ندییه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌ که له‌ کۆمه‌لگا ته‌قلیدییه‌کاندا باوه، نیتسانه‌کان به‌شی سه‌گ و پشیلان، به‌رماوه‌خۆره‌کان که‌می له‌ سه‌رووی نه‌مانه‌وه‌ن، قوونه‌جۆله و مله‌قۆرته بۆ نه‌وانه‌ی له‌ خواری خواره‌وه‌ داده‌نیشن، باله‌کان، رانه‌کان و سنگ بۆ میوانه‌ راسته‌قینه‌کان.. بۆیه‌ گێڕه‌وه‌ هه‌ر به‌وه‌وه‌ ناوه‌ستی که له‌گه‌ڵ کێ و له‌ ته‌نیشت کامه‌ که‌سایه‌تییه‌وه دانیشتووه، به‌لکو نه‌وه‌ی که چی ده‌رخوارد دراوه، به‌شیکێ گرنگه‌ له‌و پرستیژه (هه‌یه‌ته‌ی) که پنکه‌وه‌خواردن ده‌یه‌خشی.. له‌گه‌ڵ کێدا ناخواردن، نه‌که‌ هه‌ر به‌مانای پنکه‌وه‌خواردن دێ، به‌لکو به‌واتای له‌ناستی کۆمه‌لایه‌تی و که‌سایه‌تیدا، (چوونه‌ ریزی) نه‌وکه‌سه‌وه، بوون (به‌ هاوشان) و (هاوده‌سه‌لات)ی نه‌و که‌سه‌ش.. بگره‌ زۆرجار، پنکه‌وه‌ناخواردن یه‌کسان ده‌یته‌وه به‌وه‌ی که میواندار و خانه‌خوێ، ده‌ست له‌ ده‌سه‌لاتی خۆی هه‌لبگرێ و بیداته‌ به‌ میوانه‌که‌ی، نه‌مه‌ش به‌ه‌وی نه‌وه‌ی (بیخاته

پشتخویه)، (بهشی خوی بداتی)، (خواردنه کانی لهدهوره کۆبکاتهوه)، (فهرمووی گهرمووگوروی لیکات، داوای (سنگ و ران)ی بۆ بکات و هتد..).

ئستا با کهمن له بۆنهکان بچه دهروه و له ئاستیکی کۆمه لایهتی سادهی کوردهوارپانهدا کهمن بچه دواوه و باسی ناخواردنیک بکهمن. سینهک بهینهره پشچاوی خۆت که خواردنی دوو کهسی لهسهردانداوه. گریمان خواردنه که، خواردنی ژهمیکی ئاسایی بیت، یان بانگهشتنیک کوردهوارپانه، یاخود خواردنی زه ماوهند و تهغزیه و مهولویی، یان سولخی عهشایهزی: (گۆشتی سوور، مریشک له گهل برنج و شلهی فاسولیا، لوزیا یانزی بامیه). سهرهتا سینه جوان و بیگری و گۆلهکان دهبرته لای سهروه، بۆ نهوانه ی بهینی پتاسهیه کی کۆمه لایهتی پلهوپایه ی خزیانیان هیه. پاشان سینه قووپاوهکان و له داوی نهوانیش نانهشانه و هتد له بهردهم میوانهکاندا ریز ده کرین و دواچار ههندی کس ده مینهوه و جارێ نان ناخۆن.

میوانهکان پنگه ی خزیان له شوتنی ناخواردنه کهدا هیه. گرنگه بهینی نهو پنگهیه ی پندراوه، شوتنی خۆت پاریزی نهوه ی شوتنگۆزکی بکات، ریسکیکی گهوره دهکات، چونکه بۆی هیه دهنگ بدری و دیسانهوه شوتنه کی پینگۆرن، بۆی هیه بچینه لای کهسکهوه پنگه کۆمه لایهتی که ی رینگه ی پتهدات: بۆی هیه نهوه ی به کاسه لیبی و خۆبرده پتهوه بۆ حساب بکری، بۆی هیه بهرامبهره کی نه بهوی نانی له گهل بجات و بۆی هیه بهو کاره ی له پله و مهقامی که سایه تی خزی بهیتنه خوارهوه و هتد.. ههروهک چۆن چوونه لای کهسکی تروه بۆ ناخواردن، له ئاستی پنگه ی کۆمه لایهتدا ریسکیکه، ناواش له ئاستی پراکیکیدا ریسکیکی گهورهیه: بۆی هیه نیمه شهرمن و نهوه ی دهچینه لایهوه پر روو بیت، بۆی هیه نیمه کهمهلهپد و نهویر به ههلهپیت. بۆی هیه نیمه سهبرخۆر و نهویدی پلهخۆر بیت، بۆی هیه نیمه دهسکوررت و نهویدی دهسدریز بیت، بۆی هیه نیمه درهنگ دهسته لنگرین و نهویدی زوو..

خه‌یال‌گه‌ی مرۆفی ته‌قلیدی پیره‌ له‌و یادوه‌ریانه‌ی که له‌سه‌ر سینی و فه‌زای
پنکه‌وه‌ناخواردنه‌وه‌ هاتوون. له‌و خه‌یال‌گه‌یه‌دا چه‌ندین مرۆف، (به‌مانای نیرینه‌) هه‌ن،
نایانه‌وئ چیدی له‌ ته‌نیشته‌ یه‌که‌ره‌وه‌ دابنیشن و پنکه‌وه‌ نان بخۆن. نه‌وه‌ی یه‌که‌جار
له‌سه‌ر سفره‌ غه‌درمان لینه‌کات و خه‌یرا گۆشته‌که‌ ده‌خوات و حساب بۆ نینه‌
ناکات، جارێکی دیکه‌ ناچینه‌ لایه‌وه‌.. به‌م پینه‌ش پنکه‌وه‌ناخواردن له‌ کۆمه‌لگای
ته‌قلیدی‌دا، سیمایه‌کی دیکه‌ی ته‌قلیدی‌یه‌تی کۆمه‌لگایه‌ و به‌که‌ره‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کان گشت
ململانی و کارلێکه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کان له‌گه‌ڵ خۆیاندا ده‌به‌نه‌ سه‌ر سینی و نانه‌شانه‌ و
سه‌ر سفره‌.. به‌لام له‌ هه‌مان کاتدا، پنکه‌وه‌ناخواردن پۆستییه‌کی کۆمه‌لایه‌تیه‌ و
تیایدا مرۆفه‌کان هه‌لی پنکه‌وه‌به‌رونیان بۆ ده‌په‌خسی و لیره‌شه‌وه‌ سه‌راتیژی ژبانی
کۆمه‌لایه‌تیانه‌ی خۆیان، په‌یوه‌ندیه‌کانیان، راده‌ی گه‌رم و گووریان له‌گه‌ڵ یه‌که‌ر و
پنسه‌ی هاوبه‌شیان بۆ (دووژمن)ه‌ هاوبه‌شه‌کانیان چینه‌که‌ن. پنکه‌وه‌ناخواردن
به‌شیکشه‌ له‌ په‌وه‌که‌ری چینه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کان و به‌هه‌ز که‌ری متمانه‌ی بخۆرانی‌شه‌ به‌
یه‌که‌ر.. نه‌هه‌زیه‌ی ناخواردن به‌شیکشه‌ له‌و (خۆشگۆزه‌رانیه‌)ی که‌ کۆمه‌لگای
ته‌قلیدی دوا‌ی کارکردن، بۆ نه‌ندامه‌ هه‌میشه‌یی و کاتییه‌کانی: (میوانه‌کان،
ریبواره‌کان، مه‌نمووره‌کان و هه‌تد)، خۆی دایینی ده‌کات.. له‌ هه‌موو نه‌مانه‌وه‌ ده‌گه‌به‌
نه‌وه‌ی که‌ پنکه‌وه‌ناخواردن له‌ کۆمه‌لگا پێش مۆدیرنه‌کاندا، به‌مانای (ته‌بابی) نایه‌ت،
هه‌نده‌ی نه‌وه‌ی به‌مانای (هه‌لکه‌کردن) دیت. پنکه‌وه‌ناخواردن واته‌ نه‌و که‌شه‌وه‌وایه‌ی
که‌ تیایدا نه‌که‌ره‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کان له‌سه‌ر سینی و سفره‌ کۆده‌به‌وه‌ به‌بێ نه‌وه‌ی بۆ
هه‌میشه‌ ململانی و کێشه‌کانی نیوانیان کۆتایی پته‌هاتیت و به‌بێ نه‌وه‌ی نه‌وه‌ی له‌
ناستی یه‌که‌ژدا له‌ (دلێان)دایه‌، به‌یه‌که‌ری بلێن.. پنکه‌وه‌ناخواردن غونه‌یه‌کی ژبانی
پنکه‌وه‌یی کۆمه‌لایه‌تیانه‌ی ناو کۆمه‌لگا ته‌قلیدی‌ه‌کانه‌، که‌ تیایدا به‌که‌ره‌کان له‌ پینگه‌ی
کۆمه‌لایه‌تی خۆیانده‌وه‌ رووبه‌رووی یه‌که‌ر ده‌به‌نه‌وه‌ و تیایدا هه‌موو ده‌نگ و ره‌نگی،
هه‌موو جووله‌و بزواتیکی له‌ش، مانای تابه‌تی خۆیان هه‌یه‌..

پښکوه ناخواردن وک نۆستالیزیا :

نیمه کورد، وک زۆریه نهو مرویانهی له کۆمهلگا هاوشیره کانی وهکنهوهی نیمه دهژین، نه ریتی پښکوه ناخواردغان له سهر زهوی و سینی و نانه شانه و نه نانه ت سهرهش به جیهیتووه، به لām خودی خۆمان هه مان مروفته تهقلیده که ی جاراین.. نه مهش ده ریده خات دهسته لگرتن له نه ریته کان کاریکی ناسان نیه.. تهقلیده تی رازاندنه وهی ساده ی سینی و سهره مان به جیهیتووه، کهچی ههر وک بکه ریکی بخۆری تهقلیدی ماوینه تهوه. نه مرۆ له زۆریه ی بۆنه کانی ولاتی نیمه دا، نه وهی له دهوری کۆده بینه وه سینی و سفره نیه به مانا کۆنه که ی، به لکو دانیشه له که نار میزی ناخواردن.. میزی ناخواردن نهو شویتیه که نیمه له دهوری خۆی کۆده کاته وه، به لām له دهوری یه کۆمان کۆناکاته وه، به لکو له بهرامهر و له که نار یه کۆره داماندنه ی و نه گهر نه ماتوانی له گه ل نه وهی که نار و به رامبه رمان هه لیکه ی، زۆر به ناسانی شویتیه که مان ده گویتیه وه.. وه کنه وهی پښکوه ناخواردن چیدی ناتوانی رایه له ی په یوه ندییه کانی ژبانی کۆمه لایه تیمان پتهو بکات..

سهره ی نیمه لهو شویتیه که تیایدا پښکوه ناغان ده خوارد بۆ نهو شویتیه له که نار یه کۆدا ههر که سه مان نانی خۆی ده خوات، له خواردنی سهر سینی و تهشت و تاشه به رد و نانه شانه وه به چواره مشقی و هه لرووشکانه وه، بۆسهر میز و دانیشن له سهر کورسی و به پیه روو کۆرینه دیواریکی ره قوتق،.. هه زاران سالی و یستوه. له وسه فهره دا جۆنتی ناخواردنی نیمه گۆرانی گه وره ی به سهر دا هاتوه: قه کردن و له گه لیدا په رینی ده نکه برنج و خواردن بۆ ده م و چاوی یه کۆر، که مۆته وه. له یښگران و خنکان و هه ناسه برکتی به په له و نیشکان له گه روو گیران، زۆر ده گمه ن بوون. نیمه نیسا یښه نگر ناند ه خۆین و زیاتر پارووه کاغان ده جووین.. چیدی به سفره و سینی ساده ی رازاوه قایل نابین و له گه ل دانیشن له که نار میزه که دا، ههوت جۆر (پشخوارن) و (موفه بیلات) مان بۆ داده نری! نیمه چیدی وه کو مرۆی کۆمه لگای تهقلیدی له سهر سینی و سفره ی خواردن دانایشین تاکو تیر ببنین و پاشان به گوته ی

(خوا زبانی کا) یہ کہ، دہستہ لہجہ گریں، بہ لکو نیمہ زور جار بہ تیری دہ چہنہ کہ نار میژ و
لہ ویش ہر تنیا داوای نہو ریژہی خوار دنہ ناکہین کہ حہ زمان لہیہتی و پنی تیر
دہ خوین، بہ لکو دہین لہ ژیر گوشاری (یاسا)ی مہ تہعہ مہ کان و چاوی چاودیریکہری
مشترہ کانی دیکہ، داوای (نہ لہریکی تہواو) بکہین و کہ مداوا کردن بہ نشانہی
(رہ زیل)ی لیکدہ دریتہوہ..

نادابی کہ نار میژ خوار دن لہ نادابی سہر سینی و سفرہ جیاواز ترہ: خوار دنی جارانی
سہر سینی و سفرہ پربو لہ زیندووی و ژیان. کہ سہ کان سہریان دہنا بہ سہری
بہ کڑوہ و لہ گہل گلاندنی ہر پاروویہ کدا تہواو خوین بہ سہر سینیہ کدا
شور دہ کردہوہ و لہ کپیر کتی نہوہا بوون کہ سیان مہ غدوور نہی.. چاویان دہ پریہ
سینیہ کہی کہ ناربان و پلانیان دادہ رشت بز خافلانندیان و دزینی گژشتہ کہیان، وریہ
وریت و وردہ تانہ و بہ تہ قہ خست، بہ شیکی گرنگی نادابی سہر سینی و سفرہ بوون.
لستہوہی نیسک، ددان گیر کردن لہ گژشت، مژنی کر کراگہ و قرتاندنی بال و
لنکر دنہوہی لاتہراف بہ دہست، ہدلمژنی سہروین، شہفکردنی کہللہ پاچہ و پہرینی
پرزنگ و دواجاریش قرقیہ دانہوہ، لہ شتہ ہدرہ سرووشیہ کان بوون. پہلاماردان و
دہوری گژریتہوہ، لوتہ کہوچک و ہشاندن و دانانی نیقان لہ سہر دہوری بہ ردمی
کہسانی دیکہ و بردنی گژشتہ کہیان، شیکی ناسایی بوو.. سہرقانکردنی بہرامبہر و
فرسہ تہتان لہ بہ شہ کہی، مہ ہارہ تیکی بخژرہ نہوسنہ کان بوو. پاروو گلاندن لہ ہموو
کہس نہ دہہات، بہ لام نہوہی پارووی دہ گلاند، کہم کہس دہیوژا نانی لہ گہل
بخوات.. (نہوسی و ہلپہ و لرفہ کردن و ملچہ ملچ و ناخو و ژوف ہلکیشان) بز
بہ شہ خوراکنی نہوائیز، بہ شیکی جیانہ کراوہی قژشہ خوران بوو.. قسہ کردن زوربوو،
ناو خوار دنہوہ و ماستاو و دؤ خوار دنہوش دہ کہوتنہ کوتایی. زہ لاتہی خہبار و تہ ماتہ
لہم دوایانہ دا پیدابوون، دؤ غرمہ و تہ پوولہ تایہ بوون بہ عارہ قخوران و نہوائیش
نہ دہہاتنہ سہر سفرہ و کہیش نامادہ نہبوو لہ سہر سینیہ کہ و لہ گہل عارہ قخورینک
نان بخوات! پیاز (بہ تہری و بہ سہلک) ہر گبز سینی و سفرہی تہقلیدی

جینه هیشوره، بهلام زهیتون و بیهر و سهوزهوات دیمه نی تازه ی سهرسفره بوون.
 ترشیات له شاره کاندای زور دروستکراوه، تور و کهوه میژوویان کونه، وهلی
 سووپ ههرگیز شتی نه بووه له سهر سینی و سفره ی تهقلیدی دابنری و نه مانه
 دیارده ی نوی تایه تن به شاره کان.. له سهر سینی و سفره ی تهقلیدی، ناخوژ ته نیا
 خواردنه سهره کیه کی ده خوارد: گوشت، برنج و شله به نانه وه... بهلام له سهر
 میژی خواردنی نه مرۆکه، ناماده یی به میژی پیشخوارنه کان، زهلاته، ترشیات و
 زهیتون، جوژه کانی خواردنه وه ی گازدار، جوژه کانی سووپ، نانی رشکه و شملی و
 کونجی پاکراو، هه موویان ده به هۆکاری نه وه ی بخوژ پیش خواردنی سهره کی تیر
 بخوات. بۆیه نه گهر دیققه ت بدهیت، له چیشته خانه کانی نیمه دا بهرماوه و زبل زیاتر له
 خواردنه سهره کیه کان دروستده بن، نهک له پیشخوارنه کان و موقه بیلاسه کان..
 ده نگه دهنگ و قرمه و ههرا له چیشته خانه کانی نیمه دا ههر ماوه، بهلام تانه ی دوستانه،
 چنگ بردن بۆ خواردنی نهوانیر، به تهقه خستن و قرقیشه و ههلهووشینی ئیسقان و
 لسته وه ی، به تهواوی کالبوونه تموه و وهک رهفتاری پسوجه پهل و ناشیانه تهماشایان
 ده کری.. بوونی نیمه له که نار یه کتردا و له بهرامهر یه کتردا، تا سنووری نیمکان دهین
 به جوژی بیت یه کتری نه بینن و چاو مان نه چیه سهر یه کتر. نه وه ی بهرامهرت
 نانه خوات، نه ده بهوئی له مرهوت بکات، نه ده بهوئی تهماشایکیت، نه ده بهوئی خوژیت
 تیگه یه نیت.. نه وه ده بهوئی له گهل خوژی بیت، به ته نیا بیت و به دوور له ههر
 پابه ندبوونیکی کۆمه لایه تیانه. ناخواردنه کانی نیمه چیدی پیکه وه خواردن نین و چیدی
 له گهل یه که خواردنیش نین، به لکو خواردن له شویتیکدا که ناچارین بۆ تیربوون
 روویان تیکهین.. له ناستی خیزانیشدا، بارودۆخی سهر سفره و که نار میز له
 بارودۆخی چیشته خانه کان باشر نیه: له خیزاندا که سانیك هه ن ههرگیز له کاتی
 خویدا نایه نه سهر سفره و له که نار میزه که یان دانانیشن و نه گهر زوړیشیان لیکهین،
 ده تۆرین و نانه که یان ناخون! هه یانه یه کدوو پارو ده خوات و ده روا ته وه ژووری
 خوژی، هه یه تا کو نانه که سارد نه یته وه، نایهت. له زوړینه ی ماله کاندای هه تا کو ئیستاش

به‌ونه‌ی سه‌ده‌کانی را بر دوو، ته‌قسی ناخواردن ته‌قسیکه له‌برووی ره‌گه‌زیه‌وه
 جیا‌کراوه‌ته‌وه: نافرته و پیا و پیکه‌وه نان ناخوژن و هه‌میشه‌ش پیاوه‌کان له‌پیشدا
 نانیان بۆ داده‌نری. کۆمه‌لگای پیاوسالاری به‌ناسانی ده‌ست له‌پینگه‌کانی ده‌سه‌لاتی
 خۆی هه‌لناگری، سه‌ر سه‌ره‌ش پینگه‌یه‌کی ده‌سه‌لامه‌ندانه‌یه و مینه‌ریکه بۆ نومایشدانی
 هیزوبازوو. به‌م پینه‌ش عه‌قلیه‌تی نیرسالار هه‌میشه‌ پتۆستی به‌وه هه‌یه له‌سه‌ر سه‌ره‌ش
 خۆی له‌ (به‌راماوه‌خۆر) به‌کان جیا بکاته‌وه. که‌واته خه‌راپه‌م نه‌گوت که له‌پیشدا
 نووسیم: نیمه‌ نه‌رتی پیکه‌وه‌ناخواردغان له‌سه‌ر زه‌وی و سینی و نانه‌شانه و ته‌نانه‌ت
 سه‌ره‌ش به‌جه‌ت‌شوو، به‌لام هه‌ر مرۆفه ته‌قلیده‌کی جاراین.. هاتوینه‌ته که‌نار میژ
 و ناو چیشته‌خانه‌ی هه‌روتله نه‌سته‌ره‌داره‌کان، چیدی قرقینه‌ ناده‌ینه‌وه و ده‌ست ناکه‌ین
 به‌ ده‌ماندا بۆ نه‌وه‌ی ریشاله‌ گۆشته‌کی نیوان ددانه‌کاغان ده‌ره‌په‌نین، زۆر به‌
 نه‌ته‌کیه‌ته‌وه نانه‌که‌مان ده‌خۆین، قریوه و قسه‌کردن و پیکه‌نین و هه‌را له‌کاتی
 ناخواردندا، چیدی ره‌واجیان نه‌ماوه، به‌که‌وچک و چه‌قو خواردنه‌که‌مان ده‌په‌ین و به‌
 چه‌تال ده‌یه‌ین بۆ ده‌مان، جاری وا هه‌یه له‌نیوه‌ی رینگا لیمان ده‌که‌وته‌ خوار و جاری
 وایش هه‌یه چه‌تاله‌که ده‌که‌ین به‌ لووتماندا.. گرنه‌گ نه‌ویه هه‌موو خۆراکی به‌جته‌
 ده‌مه‌وه و له‌ویدا بجوودری و لیژه‌کاغان تووند به‌په‌ینه‌وه به‌ک، گووپ ده‌ره‌په‌راندن،
 پارووی زل ته‌قه‌ی که‌وچک و چه‌تال، لرفه و ملجه و هه‌للووشین، هه‌موویان
 عه‌یه‌ن. ناوردانه‌وه، فه‌رمووکردن و گوته‌ی رسته‌کانی وه‌ک: (عافیت سنی و نۆشی
 گیان و بیکه‌ینه‌ گۆشت)، هه‌موویان یاساخن و به‌که‌سه‌ر ده‌مانکه‌نه لادیی و لاوالو و
 شاره‌ندیه‌و.. به‌مجۆره‌ش به‌به‌راوورد به‌ سینی و سه‌ره‌ی ته‌قلیدی، سه‌رمیژه‌کانی نیمه‌
 په‌په‌ن له‌ خۆراک و هه‌مه‌په‌نگن له‌ خواردندا، به‌لام نه‌وه‌نده‌ی له‌سه‌ر سینی و سه‌ره‌ی
 ته‌قلیدی نازادبووین، له‌که‌نار میژ چیشته‌خانه‌ مۆدیره‌کاندا نازاد نین و خۆمان
 سانسۆر ده‌که‌ین.. چیدی پیکه‌وه‌ناخواردن سه‌رووتیکی کۆمه‌لایه‌تی نیسه، به‌لکو
 نه‌ته‌که‌یتکی بۆرژواخانه‌ی شارنشه، که له‌ پتاوی نه‌وه‌ی ژه‌می نانت بداتی، سه‌د
 قه‌یدوبه‌ندو مه‌رجت بۆ داده‌نی، که‌ چۆن به‌خۆیت جوانه، چۆن بيجوویت، چۆن،

دابیشت، چۆن خۆت کۆنترۆل بکهیت، له کوی و لهسەر کام مینز دابیشتی و له گهڵ کێ و هتد...

چهندخۆشه جارێکی دیكه پێكموه نابخۆین؟ چهندخۆشه لهسەر سینی و سفره پێكموه دابیشتنهوه و پێشمهوهی یهكێكمان دهستهری بۆ رانه كه، نهوهی دیکه مان له مێشکی خۆیدا سه د پلان دابنی بۆ پهشیمانکردنهوهی؟ بیری نهو دهسته چهوره دهكهم كه له پڕ به پهنای گۆنچكه تدا دیت و باله مریشكینك ده داتی و تو هیشتا وه رته گرتوه، كه چووختییه کی نهوسن فراندویتی بۆ نهوهی له گهڵت بیکات به دووله تهوه... نهو كهوچكه چۆن بوهستیم كه خۆی ده كات به بنی به له مه كه دا و ههرجی گۆشتی شاراوه یه ده بهیشتیه ده ری؟ چۆن نهو شهرمه بشکێم و له دوا پاروودا دهسهرم بۆ نهو پارچه جهرگهی له رۆناوی به له مه كه دا به ته نیا ماوه ته وه؟ بۆ عه یه بلیم: حهزم له جهرمه؟ پشته قوون چی كه مژه له سنگ و لاتهراف؟ هانی نهوه رانه كه بۆ تو و مله قۆرته كه م به ده ری... پارووتی بهو پیاژه وه كه له نێسقانه گۆشتی ئالاوه، خۆشه له ههزار پارچه سنگ... ده زانم ناخرین پاروو ده مینی و كهس له بهر نهویتر ناخوات، به لام جورته تی نهوه له کوی یشم، نهو ناخرین شفته یهش به قاشی بیهروه لوول ده م؟ چهند خۆشه یه کی پێشلی: وه ره با نهو كهوچكه برنجه بکهینه دوو له ت و به م ته ماته یه وه بیهۆین؟ من كه ده مه وی ماله ناوایی بکه م، چۆن چیژی دوا یین پاروو له بنی دداغا گهله ده وه؟!

خواردنی مائاواپی

مائاواپیگرفن:

له زۆربەى كهلتورەكاندا، مائاواپىکردن جۆرىكه له ههستکردنىكى قوول به جياپوونهوه و لىكدابران. له كهلتورى كوردیدا، (ههركه بهر نه مه شه من نه م ميلله ته م نه وه نه ده له لا به ريزه)، نه م بارودوخه هه ميه به كسانه به دنگه رمبون و گريان و شيوه نىكى بيوتنه بۆ فراق.. كورده كان هيج كاتى نه وه نه دهى له فراق و مائاواپیدا خويان ده رده خه ن، راستگۆ و ميه ره بان نين. نه وان ناتوانن خه مى نه و جياپوونه وه به له سيما و چاره كاناندا بشارنه وه، كه ساته وه ختى مائاواپى به سه ر نه واندا ده سه پتى. له گه ل نه وه شدا ده بو نه وان زۆر به ناسانى به سه ر نه و باره دا زال بوونايه و برىنى جياپوونه وه و دوور كه و ته وه نه وه نه ده له لايان قوول نه بایه، چونكه نه وان نه و ميلله ته ن كه هه ر له سه دهى نۆزه هه مه وه خودا و ميژوو هه ليا بنى ژاردوون تاكو نه زمونى جياپوونه وه و مائاواپى و دوور كه و ته وه تهى بكه ن.. كه م ژنى كورد هه يه رۆژگار ئى بۆ ميژده كهى، كه م داىكى كورد هه يه رۆژگار ئى بۆ كوڤ و رۆژگار نىكى ديكه بۆ كچه كهى، كه م خوشك هه يه رۆژگار ئى بۆ كوچى برا و به شوودانى خوشكه كهى فرمى سكى جودا پى و مائاواپى كوردن بىان نه ريشى.. له گه ل نه وه شدا نه وان ميلله تى كن جودا بوونه وه و مائاواپىان خو شناو ئ و له گه لىدا رانا يه ن، مه خابن نه مه ش له خۆ نه وى سى نه وان وه يه. خۆ نه وى سى كه پى چه وان هى خۆ يه ر سى ه

له لای کورده کان نهوئنده بههتیه، که رۆژگاری نهوانی و لیکردبوو تهناوت به مردنی مهر و بزنه لاته کانیان غم بخۆن و فریتسک بۆ مالتاواایکردنیان برێژن.

مالتاواایکردن له زۆریه که لکوره کاندای ناسکی په مزیانه ی بهخۆیهوه گرتووه، بۆ غونه له لای پۆمیه کۆنه کان هه کهسێ ده مرد، یان کۆچیده کرد، ماسکێکان له رۆوخساری هه لده گرتووه. نهوان جهژنیکیان هه بووه که تاپیدا زیندوووه کان بههزی به دهستهوه گرتی ماسکی رۆوخساری مردوووه کانیان، نازاری نهو فیرا هه یان که مده کردووه، که کۆچکردوووه کان له دلایندا دروستیان ده کرد. نهوان به مکاره یان هه م سه بوریان به دلی خۆیان ده دا و هه م مردوو و کۆچکردوووه کانیان به شیهیه کی په مزیانه له ناو خۆیاندا ناماده ده کردنهوه. له نه ریتی نه فنی رۆمانسیانه و تهناوت عه شقی عاریفانه دا، هه لگرتی (یادگار) و (نیشانه) ی نهو که سه ی مالتاواای لیکردووین، شتی زۆر باوه و نهو نیشانه و یادگارانه زۆرجار وه ک شتی پیرۆز ته ماشایانده کری. جاریک له شاعیریکم بیست که پازده سال بیتی زاری نهو که جهی له گیرفانی سه رد لیدا هه لگرتووه، که ناچار بووه بۆ دواچار مالتاواای لیکات، نه گهرچی کاتی که نهو نه م قهیه ی بۆ من کرد، شهست سال زیاتر به سه ر نهو مالتاواایکردنه دا تیه ر بوو.. به بخۆرهش په مزه کانی مالتاواایکردن له به مادا نیشانه ی خۆ نه ویستی مرۆف ده رده خه ن، نه ممش به وه ی که هه میشه ناماده یی تیدایه نیشانه به ک و یادگاری له (نهویر) له دنیا ی خۆیدا گل بداته وه، تهناوت نهو کاتانه ی سوور ده شرایت نهویر چیدی له دنیا دا نه ماوه.. له نه ریتی میوانداری کۆنی کوردیدا و باو بووه، دیاری چوون و یادگاری مالتاواای له خانه خوی، له به کدی جوودا بن: دیاری چوون زۆرجار گشتی و غهیره شه خیه و بۆ هه به زه خیره و شتی بووبی که هه مروان سوودی لیوه ر بگرن، که چی یادگاری مالتاواای به زۆری شتی په مزی و شه خیه، بۆ غونه سابوونی په قی، شانه، تهووه، تهزیج و خه نجه ر و هتد..

مالتاواای به شیهیه کی گشتی سهخت و دژوار و درهنگ قه بهو لکراوه. زه جهته بهناسانی بتوانین مالتاواای لهو شت و که سانه بکهین، که ماوه به ک له گه لماندا بوون

و نولفتمان بهیه کرموه گرتبون. رهنگه هژکاری هه ره سه ره کی نهم بارودوخهش په یوه ست بیت به ټینگه یشتی مرؤ له مردن و نه مانه وه. چونکه له دوا جاردا هه موو مالئاواییکردنی، سه ره تابه بۆ نه دیتنه وهی هه می شه یی په کز و نه مانی که سه کان له ژبانی په کزدا، که نه ممش هیچ ناگه یه نی له نزیکیو ونه وهی ده سلاتی مهرگ زیاتر، که دوا این مالئاواییه سه خته کانه.

باینجانی مالئاوایی:

مهرج نیه خواردنی مالئاوایی، نمو خواردنه ی به بۆنه ی مالئاواییه وه ده خورئ، وهک بارودوخی مالئاواییکردنه که بیت. نه گهر مالئاواییکردن بارودوخیکی دهروونی برئ سهخت و گووشاره تهر بیت، مهرج نیه نامی خواردنی مالئاوایی سویری نمو فرمیسکانه بیت که لهو بارودوخه دا بۆ په کزبان ده رینژین.. نه گهر مالئاواییکردن ساته وه ختیکی رهش و تاریک بیت له و ټینگه کانی ژبانی هه ندیکماندا، مهرج نیه نمو خواردنه ی به بۆنه ی مالئاواییکردنه وه ناماده ی ده که ین، ره شپۆش و تال بیت.. به لام بۆچی نا؟ من بیرم کرده وه: نیمه ی کورد ساله هایه به ده ست باینجان هه گیر مانخواردوه و جارئ گله یی نه وهی لیده که ین تاله و جارئکی دیکه سه رزه نشتی ده که ین که رۆنکی زۆر هه لده مژئ و جاره کانی دیکه له رۆنی ته بسیدا نه رۆی ده که ین و زۆر به شان نا یخوین..

جا ئیسا ده موی بهرله وهی هه ندئ قسه ی دیکه ت بۆ بکه م و به ته وای مالئاواییت لیکه م، حه زده که م بیرۆکه یه کت له سه ر باینجان به مئ، که له خویم وه رگرتوه! له راسیدا رۆژنیک باینجان هاته لام و زۆر به دلگه رمیه وه هه ندئ سکالای له لا کردم. نمو ده یگوت:

- نموته ی هه ین نمو کوردانه له ته پی و دۆلمه زیاتر نیمه ی باینجان بۆ هیچیر به کار نا هئین و هه می شه شه گله یی و گازنداغان لیده که ن که بۆچی نموهنده رۆن هه لده مژین؟

گوتم، يه کجار به و جزرهش نيه، نيستا له فهی باينجانيش هديه.. به لام نه وئيش

زور چهوره.

پيم راده بوئري!!

خير! كهغه خوزم و دلنه واييمكرد: تو راسته كهيت، به لام تو نه وهندهش دلگران مهيه، مهسه له كه نه وهيه كه كورده كان زور حهزيان له دولمه و ياپراخه.. پاشان يو نه وهی خهفته كانی بير به رمه وه ليم پرسی:

- باينجان گيان، نه گهر تو به وئ به خوشترين شينواز لينيئري و نه وهندهش رۆن هه لئه مژي، كامه يانه..

ههر كه نه مهي بيست يه كهر گه شابه وه، له سهر تهخته داري ورد كردنه كه راكشا و داواي ليكردم كلاوه سه روزه كه ي سهر ي ليكه مه وه، پاشان خوي ته خت كرد و گوتي: (ده نه بجا له دريژي بكه به دوو له ته وه و ناوه كه م هه لقرونج به جزري كه ههر له ته م له به له مئ بچي.. به لام وريابه كونم نه كهيت).. دواي نه وهی دوو له ته مكد و ناوه كه يم هه لقرونجا، له تيكيان گوتي: (له ولاوه دامان بني و به فلچه يه كي رۆناوي له روي ناوه وه چه ورممان بكه).. ناوه كه شي هه ليدايه: (مادام ناوي رۆن هات، تكايه مينش ورد ورد بكه و له گه ل كه مئ نه عنا، شوويي جنراو، پاشماوه ي برنج و زهردينه هيلكه يه ك تزي له ناو تاوه كه دا به هه لمي خومان بمانبيشينه و خوي و داووده رماني پيوستمان بكه به سهر دا). له ته كه ي ديكهش گوتي: (به هه مان شيره نيمهش له ناو قابله مه يه كه دا كه مئ پيشينه و بمانه يه ره وه ده ري و له سهر تهخته داره كه دامان به يره وه).

گوتم: باشه دواينه وه چيتان ليكه م؟ ناوي باينجانه كه، كه نيدی له گه ل زهردينه هيلكه و شويت و نه عناكه تيكه ل بسوو، هاواري كرد: (نيمه بكه ره به له ميكيانه وه و به له مه كه ي ديكهش پر كه له په نير..). له ته باينجانه كه ي برياربوو په نيري تيكه م، هه ليدايه: (تكايه با په نيره حوار گۆشه يه زهرده كان بيت)..

وه كنهوهی گوتیان، به له میکیام پر کرد له تیکه له کهمن سوور کراوه که و به له مه
 باینجانیه کهی دیکه یشم پر کرد له په نیری زهردی چوار گز شهیی... پاشان
 هردوو کیان له یه کاتدا گوتیان: (ده نیتا بمانخه روه سه ر یه ک و ده زوویه کمان
 تیره نالینه با هه له نه وه شین). گوتم نه مدیان بوچی؟ نه مجاره یان که له ته باینجانه کان
 یه کیان گرتزوه، به ده نگیکی گرتتر گوتیان: (نمه په یوه نندی هیه به چیرۆکیکی
 چینه وه...)

گوتم پشه وهی بمانخۆم، نهو چیرۆکه م بو بگێر نه وه و نه وایش گوتیان: که واته سه ر هه
 چیرۆکه که ت بو ده گێر نه وه و پاشان دوات لیده که ین چیمان لیبکهیت پشه وهی
 بمانخۆت. گوتم باشه... نیر ده ستیان به گێرانه وه کرد:

{چهندین سال بهر له نیتا، گه ریده یه کی ریبوار رینی ده که وینه ولاتیکی زۆر دوور و
 له وئ ده یته میوانی پادشای ولات تا نهو زمانه ی فیرکات، که زمانی گه ریده که یه...
 وه لی ریبواری گه ریده مه رچیکی ده یی:

- (هه ر کات فیری زمانی من بویت، من لیره ده رۆم و ماله ناوایت لیده که م، چونکو
 به مانه وه م هردوو کمان زمانی خۆمانغان بیر ده چینه وه و دیسانه وه من و تو لیکدی
 حالئ ناینه وه!).

پادشا داوای روونکردنه وهی لیکرد. گه ریده ی ریبوار گوتی:

(گه وره و پایه دارم، نهو ده مه ی من زمانی خۆم فیری تو ده که م، زمانی تو فیر ده م و
 هی خۆم بیر ده چینه وه، تو ش به هه مان شیره: له گه ل نه وه ی فیری زمانی من ده بیت،
 زمانی خۆت بیر ده چینه وه).

پادشا گوتی: (ئێ... پاشان؟). ریبواره که وه را می دا یه وه:

(نهو کاته هه ریه که مان زمانیکی نوئ فیربووین، که نهو یزمان نایزانی...!).

پادشا، که نهو ده م له ناوه ندی ته مه نیدا بوو، ده یزانی به ناسانی فیری زمانی میوانه که ی
 نایت و نه مه ش ریبواره که ناچار ده کات ماوه یه کی زۆر له کۆشکی شادا بجینه وه، به
 رادده یه ک که هه موو خزمه تکار و مه یته ره وان و سه رده سته ی پاسه وانانش هزگری

دهبن و تمنانت پادشا هیچ شهوی خدوی لیناکهوی نه گهر کابرای رېوار چیرۆکینکی
 له سهر ولاتی خۆی بۆ نه گێرېتهوه.. حه کابه نخوان له مکاته دا به گوتیدا چرپاندم:
 (مانه وهی زۆری کابرای گهرېده، ساتی مالتاوايی قوورسز ده کا). به مجۆرهش کاتن
 پادشا به تهواوی فینری زمانی رېواره که دهبن، له پېر هه سته کات له ساتی
 مالتاوايیکردن له میوانه که ی نزیکه ده بېتهوه.. بۆیه پادشا له پېر که ده زانی کار له کار
 ترازواه، په ست و غه مبار دهبن و ده نیرئ شاعیر و داستانیژان خرپکه نه وه تاکو نه و
 ساته وه خته تراژیدییهی پادشا تیکه ووتوه، بیکه نه شاعر و غه زهل و نه غمه.. میوانی
 گهرېده که پادشای بهم حاله وه ده بنی، زۆری له بهر گران ده بنی هه ر ناوا مالتاوايی
 بکات. سێ شومان ده چیه خه لوه تی تفکرینه وه، له سپدهی شهوی سیه مه دا باینجان
 دېته خدوی:

- نه گهر ده وهوئ خۆت و شات، هیچ زمانانسان بیر نه چنه وه، شه قم که و
 هه رتکیان باویره ناوم و شه ته کم ده و بمخۆن..

نه و جا مالتاوايیش بکه م چ نابێ؟!

- غه مت نه بن..

میوانه بۆ نه وهی زمانی خۆی و زمانی پادشای بیر نه چیه وه، داوا ده کات له
 سه رته باخی تاکو باینجانه ره شی بۆ بکاته خواردن.. دوو زمانانی ده نیۆ ده بنی و ده گه ل
 شای ده یانخۆن و نه و جا مالتاوايی له یه کتر ده کهن، به بنی نه وهی چتاقیان زمانی خۆی و
 نه ویدی بدۆرېتی.. {..

ده زانی چی!!:

من ده مهوئ مالتاوايی له تو بکه م، له تو که ده زانم به رده وام گویت له حه کابه ته کانی
 فه نتازیای خواردن گرت. ئیستا ساتی مالتاوايه و ده مهوئ دان به وه دا بنیم، کاتینکی
 زۆر خۆشم له مالی دلّه که ی تو دا به سهر بر د.. زۆرینه ی نه و شتانه ی له سهر خواردن
 ده مزاین و ده مکردنه به هانه بۆ گێرانه وهی حه کابه تی دیکه، به تۆم گوترون و چیدی

بۆخۆم له بیرم نه‌مان.. من خه‌ریکه نه‌وه‌ی ده‌مزان‌ی له‌بیرم ده‌چینه‌وه و تۆش چیدی ناتوانی وه‌کو جاران خواردن و خۆراکه‌کان به‌ شتیکی ناسایی وه‌ریگری.. تازه خواردنه‌كانت بارگاوی بوون به‌ فه‌نتازیا و فه‌نتازیاش نه‌وه‌ هیزیه‌ که شه‌كان ده‌گۆڕی. كه‌واته تۆش نه‌وه‌ی جاران به‌ سرووشی و ناسایی وه‌رتده‌گرت، ئیستا به‌جۆرنیکی دیکه ته‌ماشای ده‌که‌یت.. بۆنه‌وه‌ی هه‌جمان شتی خۆمان بیر نه‌چینه‌وه، پیوسته‌ پێکه‌وه‌ باینجانی مالتاوا‌یی بخۆین. دوا‌ینه‌وه‌ی پێکه‌وه‌ شه‌ته‌کماندان، بیانخه‌ینه تاوه‌ سه‌رقا‌پداره‌که‌وه و له‌ناو پیاز و ته‌ماته‌یه‌کی وردج‌نراودا، نا‌گریکی کزبان بۆ هه‌لکه‌ین.. هه‌تا ده‌بینی په‌نیره‌که ده‌تۆشه‌وه و ده‌چۆرته‌ ناو ته‌ماته‌و پیازه‌که‌وه، نا‌گه‌ره‌که مه‌کوژینه‌وه. پیوسته‌ که ده‌رته‌هتان به‌ هه‌لمی خۆیان پێش‌ان و وا‌چا‌که‌ باش ساردیان بکه‌یتوه‌ نه‌جا مه‌یلیان بکه‌یت. بزانه‌ که ده‌توانیت به‌ پارچه‌یه‌ک سه‌موونه‌وه، بیخۆیت. ده‌شتوانیت له‌گه‌ل هه‌ر خواردن‌یکی دیکه‌دا دایان‌ب‌یت و تۆشی گیانیان بکه‌یت..

***

ده‌زانم مالتاوا‌یی سه‌خته، ده‌زانم له‌ مالتاوا‌یدا پێ له‌هه‌ر کاتێ گومان ده‌که‌ین له‌وه‌ی: نایا مالتی راسته‌قینه‌ی ئێمه‌ له‌ کۆیه‌؟ نایا مرو‌ف کاتێ له‌ شو‌نیکه‌وه ده‌چی بۆ شو‌نیکی دیکه، بۆ نه‌وه‌نده به‌لایه‌وه سه‌خته مالتی یه‌که‌م جیه‌یلنی و له‌ مالتی دووه‌مدا به‌ دره‌نگ تۆقره‌ ده‌گۆڕی؟.. من که هاتم بۆ ماله‌که‌ی تۆ، وامده‌زانی ماوه‌یه‌کی که‌م له‌لات ده‌م و زۆر به‌ناسایی به‌جینه‌هه‌لیم... که‌چی هه‌یج وا ده‌رنه‌چوو. فه‌نتازیا‌ی دروستکردنی مالتیک له‌گه‌ل تۆ درێژه‌ی کیشا... و یه‌سم پێت بلێم: به‌هۆی فه‌نتازیاوه ده‌توانین ناسایه‌ترین شه‌كان و په‌یوه‌ندیه‌کان بگۆڕین و تازه‌یان بکه‌ینه‌وه.. تۆش نه‌مه‌ت به‌لاوه‌ سه‌یر بوو، به‌لام سه‌له‌رت پێخۆشتر بوو له‌ خه‌وتن و چه‌قه‌ستن. نه‌ته‌شت می‌ش ته‌مه‌لنی بکه‌م.. به‌تایه‌تی له‌و رۆژه‌وه که له‌ سو‌په‌ر مارکینه‌که، به‌ سکی پره‌وه یه‌خه‌ت گرتم و گو‌ت: (تووخوا، به‌رده‌وامه‌ له‌ گه‌یانه‌وه‌ی فه‌نتازیا‌ی خواردن تا‌کو مندا‌له‌که‌م ده‌بی...). به‌رده‌وام بووم و که‌چی جارێ به‌شه‌رمده‌وه له‌

تەقەقەوۋە و جارىڭكى دېكە لە رايەوۋە جارىە كانى دېكە لە سوزان و چەند جارىڭكىش لە كەندەدا و سويد و هۆلەندەوۋە، تەلەفۇنت بۇكرەم و دەتەرسى: (نايا حەكايەتى مېخەكت لە كۆپۈە هېناو؟)، (بەتاتەم لە جاران خۆشەر دەۋى..)، (نايا تەماتەى عەشق، خۆئى تېدە كرئ؟).. لە يازدەى شەودا مەسجىكت بۇ نووسىم و گوت: (نەمەزانى ئەسكەندەرى مەكدۇنى ئەوۋەندە بە دايكى سەرسام بوۋە)، (كاتى گەيشەمە كۆتايى خواردنى دايكانە، گريام..). جارىڭك لە پاركى شار بەشەرەمەوۋە ھاتىت و گوت: (لەگەل خوشكەكەم بەردەوام خواردنە كانى تۇ لىدەنن، من بۆيدە خويتمەوۋە و ئەو دروستيان دەكات).. (ھەلۇ.. برادەرىڭم ھەر ئىستەكانى تەلەفۇنى بۇ كرەم و گوتى: كە پىتېلىم لەم جەھەندەمەدا، لەگەل ژن شەرام خواردۇتەوۋە).. دەنگى لە مەھابادەوۋە دەيگوت: (كۆتايى پىتەھىنە، من بەرگەى مائىناۋايى ناگرم..).

بەمدىۋى تردا، لەسەر شەقامان يەخەت پىنگرەم و گوت: بە خواردنە كانى تۇ نەخۆشكەوتم.. ئەو سى رۆژە زگم دىشى.. گوتم: ديارە باشت نەكولاندون، گوت: نە، رەفزم وەرگرت.. گوتم لەوانەيە لەكاتى پياز جىنە كەدا گريايەت.. جارىڭكى دېكە بىنىم دەم و زمانى خۆت سىروئاندوۋە، پىمگوتى: تۇ عاشقىڭى راستەقىنەيت. گوت: نە، تۇ نووسەرىڭكى فاشلىت.. قۇخ و سەوزە و تەماتەت لە خەلك گران كرەد.. وەرزشكارىڭ پىنگوتم: من و ھاورپىكانم بە (خواردنى ھاورپىكان)ى جەنابت نىۋانمان تىكچوۋ.. سىروورئى گرغى و بەھەرەشەوۋە، كاتى نىرەى مىلى خۆى لە جامى سەيارە كەمەوۋە هېسابوۋە ژوورەوۋە، گوتى: بىچىنە ئاسمانىش ئەو ئىجازەبەت ھەر لىدەسەم.. جارىڭكىز دۇعامان بۇ نەكەيت با ئەوۋەندەى تىرىش بە قورۇماندا نەبەنە خوارەوۋە! رۆژئى زۆرم بىرسى بو، خۆمكرە بە چىشتەخانەيە كدا و ھەر لە دەرگاگەوۋە گوتيان خواردغان نەماوۋە! رۆژىڭكى دېكە لە كەبابخانەيەك بە تانەوۋە گوتيان: مامۇستا، كەباب چ جۆرە خواردنىكە؟ قەسەبى لەۋلاۋە ھەلدايە: ئەوۋى قە بە سەروۋىن بلى، بەم چەقۇيە لەت و پەتى دەكەم.. لە ولاتى چىن شكانيان لىكرەدوۋم لەبەر ئەوۋى

من له زنجیره ی (خواردنی په نایه ران) دا نو سیومه: سپایگیتی و ماکه روژی خواردنی
نیالین، له کاتیکدا چیه کان ده لښ، کاتی نیمه سپایگیتیمان خواردووه له نیالیا
هشتا مریشک نه بوو تا هیلکان بکا..

بهراسی نه مده ویست مالتا وایی بکه م، به لام چارم نیه.. تازه هیچ مه تمه نیک نام
ناداتی، نایناکان گوتوویان له هدر شوینی ببین به گزجان هه لاهه لای ده که ی..
عاشقه کان گوتوویان نه و نه ده مان (ته ماته ی خو شه ویستی) لښا، هه موومان له خوینی
خو ماندا گهو زاین و یار نه هات، چن دین نامم له لایه ن دایکان و باو کانه وه بژ هاتووه
له سر نه وه ی بژی نوو سیومه: لښه پښ مندا ل به و جوړه ی که ده یه وی نانه که ی
بخوات.. نو روزه له پاسیکدا، دایکی پشدا به زین، له ناو دهر گاکه دا ناوړنکی
لښدانه وه و گوتی: نه گهر مندا له کام وک تژ ده فهرمووی: به و جوړه ی بیانه وی نان
بخون، ده یی روزه سیجار بیانگورم، جه نابت جله کانیان بژ ده شوی؟ به راستی نو زنه
چاوی ناگری لښه باری.. خاوه ن سوه رمار کیتی پښگرم دهمدات به دادگا له سر
نه وه ی نوو سیومه: مایونیز ژه هری زه لاته یه، نو له کاتیکدا تووړه بیو، ناماژه ی بژ
هزاران شوو شه مایونیز ده کرد که له سوو په رمار کښه که یدا مابو نه وه.. ویستم
به جتی به تلم و مالتا وایی لښکه م، که چی په لاماری شوو شه مایونیزه کانی دان و کهوته
شوینم.. هه لام و له دهره وه حه شاماتی له جگهره کیش به ری رښان پښگرم و گوتیان:
نه مه داوای کردووه چیدی له چیتخانه کاندای جگهره نه کیشری.. له داخان هدر
په که و جگهره په کبان داگریساند و دوو که له که بان به گژدا کردم.. گڼر بووم،..
پشتمه رگه په کی کون به زه یی پشدا هاته وه، هه لښه رگه موه و بر دمیبه ناو
ته کیه که یه وه، له ده سه سر ښکدا له تی نانی په قی دهره تیاو گوتی: ناخر توو دین و
نیمانت نه مه نه وه ده هیتی نو هه موو سه لواته ی له دیار به یه ت؟! تیر پښکه وه کهوتنه
خو مانندی و که مالتا واییم لښکرد، گوتی: من نانه په ق ده خو م، کهواته هه م..!!

به لای سوزه و میوه فرو شه کاندای رویشتم.. ته ماته ی سر عه ره بانه کان گشتیان رزی
بوون، نه عا له داخی خو ی په شه لښه رابوو، پوونگه کوچی کردبوو بژ هه نده ران..

میخک ده پاریهوه.. ره یحانم دی له باوهشی کچنکدا ده گریا.. ژنی، که له ولاره
گهلامیوی ده کری، پنگوتم: نهری تهریق نایتهوه؟؟.. کابرای قوخرؤش به خوی و
عمره بانه و قوخره کانیهوه دؤشدامابوو، کهس قوخری نه ده کری.. به تیلهی چاو
ته ماشای کردم و له بهر خویهوه گوتی: (برادر، توش بیتامت کرد)..
گه پامهوه مالی هاورپنکه، نامه به کم له نهسته مبولهوه بۆ هاتوو، بازرگانه نیالییه که
بۆ نووسیوم: (کجهی تورکنه سهر لیم جیا بۆوه و شوویکرد به پاشا.. بهم ناوه دا
بیت ده تکرؤم!).. ههر ژن بوون له مېرده کانیان جیا ده بوونهوه له سهر نهوهی نازان
خواردنی لیبین.. ههر مېر دبوون ناوی خویان له کۆرسی چیشلتاندا ده نووسی..
سوتیدیان ده خوارد نهوهی من له توپه تکات، جیهاده.. نهوان له دژی له نتازیا
له شکرکیان بۆ جیهاد پتکهوه نابوو.. تیایاندا هه بوون، له داخی نهوهی نووسیوه: (له
خواردندا چهوری که مېکرتهوه)، بتلی رۆنی دهنا به سهریهوه و یه کین، ده یخواردهوه!
هه دیان بوو گیر فانه کانی پرپر کردبوون له گوشت و به کالی ده یخوارد. زۆربه دیان
سهلکی کاهوو و که له میان گرتوو بده ستیه نهوه و که میان ده بیی، به هه موو هتیران
ده بانکیشان به زه ویدا.. تیایاندا بوو میزی ده کرده ناو قایی زه لاتمهوه.. زۆریه ی ژنانی
ولات به سوار تیمساحیکهوه و ماریک له سهر شان به دوامدا ده گه پان.. من نیر
تینگه بستم لهم ولاته دا شوینیکم بۆ نه مایهوه. له مشارهوه بۆ نهو شار، لهم مال و
گه ره کهوه بۆ نهویز و نهوانیز.. له سهر ههر سووچی قه لیکم ده دی و ده یگاراندا:
خوت ونکه وا هاتن بۆت.. له ههر کۆلانیکندا کۆترینکم به سهر دارتیلنیکهوه ده دی و
ده یگماندا: برۆ واهاتن بۆت.. که له شیره کان ههر کاتی ده پانزانی مه ترسیم له سهره،
ده پانقووقاند.. مېره کان بۆ زستانه کانی ناواره ییم خوریان نارد.. بۆنه کان له سسی
خویان پتلاویان بۆ به کردن دام.. گایه ک شاخه کانی خوی بۆ ناردم، مانگایه ک شیر..
مراویه که چهوری ژیر باله کانی خوی بۆ ناردم تا له ناودا ته نهیم.. قازه کان په ری
قاجی خویان بۆ پنجابوومهوه تا کو له په ری نهوه دا غه رق نهیم.. قه له باجکه هاتهوه سهر
ریم و قیراندی: برۆ.. با براکان و هاو زمانه کانت نه تکرؤن.. من ههر ده مزانی تازه به

په نابهري دهمېتموه و تاراوگه شوېتمه.. هاورېيان مرؤه لهدست ولاټى خوى په نا
 بؤكوى بهرئ؟ مرؤه لشارى خويده جېگه نهيتموه، بؤ كامه شار سرهه لگرئ؟
 بؤيه هاورئ، ناچارم دهين مالئاوايت ليكهم، ناچارم ئيره به جېهېنم.. نيشيمان
 شيكه نيه، ولاټ نموه نيه تاييدا دهزين، نموهيه له خه پالي خوماندا دروسيده كهن..
 من دهچمموه بؤ نيشيماني خوم، لهوى خوشترين خواردنه كان لينده نيم، جوانترين
 حه كايده ته كان ده گترېمموه، له مودوا هېچ ناوېشانېكي نه گورم نيه.. له جيهاني
 له ننازيادا هېچ شئ بؤ هميشه له شرتي خوى نامېنئ، له ننازيا راسته قېنه ترين مالي
 نيمه يه..

دمرگای هاتنه دمره وه

به خیرین

یوجمد لمده بیا جه ناح خاص لیلعه وائل

نهلخه سوود و لا یه سوود

تهو الیتی ژنان

تهو الیتی پیاوان

فهرموو ماموستا.. سلاموعده یکوم.. بیت و شدش دینار.. چهند نه فدر؟ عهله یکمه سلا..
دوو برنج و فاسولیا.. گهس و همدبر گهر... نه ماهه.. سهروین.. نه فدری تدواو کفته و
کوبه. قوزی. دوو نه فدر که باب. ساده یک، شله کدی باینجان بن. پهراسوو، نه ماهه. ماستا
و مهنووعده. چی ده خۆن برام؟.. سلکن یاز بۆ میژه کدی پشه وه.. کدو چکن بۆ نه ولا،
مه ره گه یه کی کودی یینه برام. دهی خیرا خوشکم.. تکایه پنی بلنی به هیتاشی، بۆ سه رما
ده ندریتی؟ برام نمو ژنه ی من کدره، کوردیه کدشی خراپه و زوړیش له تۆ ده ترسن.. ناوی
خواردنه کانی بۆ دوو باره که وه.. به هیتاشی. ماموستا برنج و شله، تکدی گوشت، تکدی
مریشک، پهراسوو، قوزی، قوزی شام، که باب.. نیو نه فدر... شام.. نیونه فدر نیه. تکدی
گوشت، تکدی مریشک. تککه ی.. ناو. قوزی شام. بریانی گوشت. قوزی شام چیه؟
بابه، که باب. که باب، باب.. با.. ب.. سه که.. با.. باب. مه گری کورم، نیستا نه چین
که باب.. بابه که باب.. با.. ب.. ب.. که.. با.. نی یی یی یی.. که باب باب.. که باب خوادم..
به قوریانت بم مه گری، هدر نیستا که باب بۆ کوره ههولتیه کدی خۆم ده کرم.. کاکه گیان
تکایه یک که باب فریای نم سه گبابه خه، به چاوان ماموستا.. باب که باب.. چیتان بوو..
کچ، ها.. ها.. کدره گیان مه به سنی نه وه به چیتان خوارد؟.. باب، که باب.. که باب خوالد،
زه لیاب، خوشه به تامله.. که باب، باب..

له بهرهمه‌گانی دیکه‌ی نووسهر:

ره‌خنه و لیکولینه‌وی هزری:

- دیارده‌گرای تاریک، چاپی په‌ک‌م: ده‌زگای باران، سوید ۱۹۹۵. چاپی دوهم: ده‌زگای ناراس، مه‌ولیر ۲۰۰۲
- سلفیسته‌گان، ج ۱ ستوک‌هولم ۱۹۹۸، ج ۲ ده‌زگای سرده‌م، سلیمان ۱۹۹۹
- دنیای شته‌بچوکه‌گان، ده‌زگای سرده‌م، سلیمان ۱۹۹۹، چاپی دوهم، په‌نج ۲۰۰۵
- کتیبی نالی، ده‌زگای موکریان، مه‌ولیر ۲۰۰۱
- نه‌توره و هه‌کاپه‌ت، به‌رگی په‌ک‌م، ده‌زگای سپریز، نه‌وک ۲۰۰۲
- قه‌قه‌سی ناسنین، چاپخانه‌ی په‌نج، سلیمان ۲۰۰۳
- میژووی هزری کومه‌لایه‌تی، زنجیره‌ی مزر و کره‌ل ۲، مه‌ولیر ۲۰۰۳
- هاوکاتی و هاوشوناسی، ده‌زگای سپریز، نه‌وک ۲۰۰۴
- له په‌یوه‌ندییه‌وه بق خوشه‌ویستی، ده‌زگای سپریز، نه‌وک ۲۰۰۴، چاپی دوهم، کتیبخانه‌ی سقران، مه‌ولیر ۲۰۰۴
- نووسین و به‌ربرسیاری (لیکولینه‌وه)، چاپی دوهم به ده‌ستکارییه‌وه، چاپخانه‌ی په‌نج، سلیمان ۲۰۰۶

بهرهمی نمدی:

- گورانییه‌ک بق گونده سووتاوه‌گان (شیر)، کوپنهاگن ۱۹۸۹
- کوپنهاگن! (شیر)، کاننفره‌نگ ایران، دانمارک ۱۹۹۴
- زمانی عه‌شق، زه‌مه‌نی نه‌نقال (شیر) چاپخانه‌ی په‌نج، سلیمان ۲۰۰۰
- من و ماره‌گان (چیرۆک) مه‌ل‌بندی لاوانی میدیا، سلیمان ۱۹۹۹

گفتوگو:

- مرقه‌وه‌ک به‌خشنده، چاپی په‌ک‌م، چاپخانه‌ی په‌نج، سلیمان ۲۰۰۶

وەرگیران:

- ئەفسانەى خۆشه‌ويستى (سەمەد بېهرەنگى) ئەفسانەچىرۆك، چاپخانه‌ى سەرکەوتن، سلێمانى

١٩٨٣

- دەنگى پىنى ئاو (سەرەب سپهرى) ١، ١٩٨٩، ٢ چ كۆپنھاگن ١٩٩٠

- درامدى بر شەر معاصر كوردى، (شىعرى هاوچه‌رخى كوردى بە فارسی)، كۆپنھاگن، ١٩٩٠

- پیدروپارامق (پۆمان)، خوان پۆلفو (بەهاوکارى ئازاد بەرزنجى) دەزگای سەردەم، سلێمانى ١٩٩٩

- دەروازەکانى گۆمەئاسى (منوچەر محسنى)، بەهاوکارى گۆمەئى وەرگێپ، دەزگای موکریانى،

هەولێر ٢٠٠٢

- ئەلبومى گێژى جنۆکان (چىرۆكى منداڵان لە دانمارکییەوه)، دەزگای سەردەم، سلێمانى ٢٠٠٢.

- خۆبەگزیله‌کردن (ئەتین دۆلبۆتى) بە هاوکارى لەگەڵ مراد حەکیم. دەزگای موکریانى،

هەولێر ٢٠٠٥.

- ژيان كورته (پۆمان)، یۆستین گۆردەر، دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوه‌ى موکریانى، هەولێر ٢٠٠٥